

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย กรณีศึกษา: เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ วัชรภรณ์ จุลหา	1
การออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ชลิดา เหลี่ยมวิเศษ และ สุรพงษ์ นิ่มเกิดผล	15
รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชน พื้นที่กรุงเทพมหานคร ปณิชา ภัทรกิตติธำรง, เสาวณีย์ ลีขาบบัณฑิต และ ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ	29
พฤติกรรมบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เกียรติกำจร กุศล, พัสตราภรณ์ แก้วพะวงค์, อดิรัตน์ เอกศิรินิมิตร และ ธัญวลัย หองล้ำ	41
การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติของอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จิรพรรณ รัตจักร์ อารยา ประเสริฐชัย และ ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์	54
สิทธิเด็กและการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พรรณธิพา สุขจิตร และ เกียรติพร อำไพ	66
โรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความฝันในบ้านชนบท ของ กฤษณา อโศกสิน ณัฏฐา หมดอด้า และ วรณนະ หนูหมื่น	78
ปัจจัยทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน อนาวิน ภัทรภาคินวรกุล, ทศนกร อินทจักร์ และ ประภัทร คงศรี	88
การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว เชิงเกษตร 4.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนหลังสถานการณ์โควิด ศิริภรณ์ บุญประกอบ และ กรรณิการ์ ประทุมโทน	99
English Reading Proficiency and Problem of Science – Oriented Undergraduate Students at a Thai University Ditthawat Thongsook	111
Revisiting Flexible Labor: A Case of Freelance Tour Guides Under Economic Uncertainty during The Covid-19 Outbreak in Phuket Nicha Tovankasame	124

บทความวิชาการ

ระบบการท่องเที่ยว: สู่การเป็นอุตสาหกรรม
ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์

135

วัตถุประสงค์	เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การท่องเที่ยว การพักผ่อนและการบริการ การศึกษา สุขภาพ (สังคมศาสตร์) และ รัฐศาสตร์และ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
เจ้าของ สำนักงานวารสาร	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ สำนักงานบริหารการวิจัย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (SCT) 124/1 หมู่ 7 ถนนทุ่งสง-ห้วยยอด ตำบลทิวัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110 โทรศัพท์ 66-7577-0136-7 ต่อ 141, 063-0784620 โทรสาร 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.นิยต์ศรี แสงเดือน อธิการบดี วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ประดิษฐ์ พงศ์ทองคำ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร รองศาสตราจารย์ ดร.ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธนา กลางคาร คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีนา มะตาหยง คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บุตรชิวิน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาลินี อันตรเสน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัชฌิม สะติแม่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรณ์นันท์ ต้นตือโฆษกุล อัครวงศ์ คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ดร.บายาตี ดือรามัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อาจารย์คณาสิน ต้นสกุล คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ประวิตรี ดุกทอง โสภิน รัตนสุภา และ รัฐสุวรรณ กิ่งแก้ว ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการศึกษา ประวิตรี ดุกทอง และ สุสิทธิ์ อมรสิทธิโชค ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/
ผู้จัดการงานวารสาร พิสูจน์อักษรประจำฉบับ ผู้ดูแลเว็บไซต์วารสาร กราฟิกดีไซน์ กำหนดออกวารสาร ฉบับอิเล็กทรอนิกส์	

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน สำหรับการนำผลงานเพื่อขอจบ การศึกษา หรืออย่างอื่นที่ไม่ใช่การขอตำแหน่งทางวิชาการ และ ผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน สำหรับการนำผลงานไปขอกำหนดตำแหน่ง ทางวิชาการ ข้อความและบทความในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้เป็นแนวคิดของผู้เขียน มิใช่เป็นความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีเป็นความรับผิดชอบ ของวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

Journal of Southern Technology Vol.16 No.1 January-June 2023

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566

Objectives	To serve as a platform for disseminating knowledge and research in the field of Management Information Systems, Tourism, Leisure and Hospitality Management, Education, Health (Social Science), Political Science and International Relations
Owner	Southern College of Technology (SCT)
The Journal Office	Office of Research Administration, Southern College of Technology 124/1 Moo 7 Thungsong-Huayyod Rd. Tewang, Thung Song, Nakhon Si Thammarat 80110 Tel. 66-7577-0136-7 ext 141; Fax: 66-7553-8031 e-mail: journal.sct@gmail.com
Editor-in-Chief	Professor Emeritus Dr. Nitsri Sangduen, President, SCT
Editorial Board	Professor Emeritus Pradit Pongtongkam, Faculty of Science, KU Associate Professor Dr. Chalongsri Pimonsompong, Faculty of Management and Information Science, NU Associate Professor Dr. Thanapan Laiprakobsup, Faculty of Political Science, CU Associate Professor Dr. Sumattana Glangkarn, Faculty of Public Health, MSU Assistant Professor Dr. Sureena Matayong, Faculty of Engineering, PSU Assistant Professor Dr. Phairoj Butchiwan, Faculty of Management Science, PNRU Assistant Professor Dr. Salinee Antarasena, Faculty of Management Science, SU Assistant Professor Dr. Mahsoom Sateemae, Faculty of Education, FTU Assistant Professor Dr. Sannan Tantiukoskula Akarawong, Faculty of Management Science, SCT Dr. Bayatee Dueraman, Faculty of Humanities and Social Sciences, PSU Lecturer Kanasin Tunsakul, Faculty of Education and Social Sciences, SCT
Journal Manager	Prawitri Dugtong
Proofread	Sopin Rattanasupa and Ratsawat Kingkaew
Journal Webmaster	Information Technology and Educational Media Center
Graphic Design	Prawitri Dugtong and Suleeporn Amornsittichok
Publication	Two Volumes Per Year (January-June and July-December)
E-Journal	http://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

All research articles submitted for publication with the intention to complete their graduation requirements or for other purposes excluding academic position request, will be assessed by at least two of distinguished reviewers and by at least three of them for academic position request. The college and the editorial board claim no responsibility for the contents or views expressed by the authors of individual article. Copying is allowed freely provided acknowledgement is made thereof.

บทบรรณาธิการ

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ฉบับนี้ได้เดินทางมาถึงปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน 2566 แล้ว เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการ และเผยแพร่ผลงานอันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปต่อยอดองค์ความรู้ หรือประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ สำหรับคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ รวมถึงผู้ที่สนใจได้ใช้เป็นเวทีในการนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความที่น่าสนใจทั้งการท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษา สุขภาพ และสังคม รวมทั้งสิ้น 12 เรื่อง แบ่งเป็นบทความวิจัย 11 เรื่อง และบทความวิชาการ 1 เรื่อง ที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบการท่องเที่ยวที่หาอ่านได้ยาก เป็นบทความรับเชิญโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมากอันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจใช้ในการศึกษาค้นคว้า อ้างอิง รวมถึงนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปัจจุบันวารสารเทคโนโลยีภาคใต้จะได้รับการยอมรับ โดยมีนักวิชาการส่งผลงานเพื่อขอรับการเผยแพร่จำนวนมากและต่อเนื่อง แต่กองบรรณาธิการยังคงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพของวารสารให้มีระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันจะนำมาซึ่งประโยชน์สำคัญ คือ การได้มีโอกาสเผยแพร่บทความต่าง ๆ ให้กว้างขวางมากขึ้น

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ขอขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางกองบรรณาธิการขอให้ความเชื่อมั่นว่า จะดำเนินการพัฒนามาตรฐานของวารสารให้มีคุณภาพเพื่อพร้อมร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

นิตยศรี แสงเดือน

บรรณาธิการ

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย กรณีศึกษา: เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ Music Tourism Development of Thailand Case Study: Music Festivals at Khao Yai National Park

วัชรภรณ์ จุลธา*

คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี
*e-mail: watcharaporn.s@bas.kmutnb.ac.th

Watcharaporn Julatha

Faculty of Business Administration and Service Industry,
King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Prachinburi Campus

Received: June 16, 2022, Revised: August 27, 2022, Accepted: September 6, 2022

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของ Covid-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป และความเชื่อมั่นในการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่ปลอดภัยของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษา 1) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีใหม่ 2) บริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทยจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 30 คน และแบบสอบถามออนไลน์กับนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน โดยเครื่องมือวิจัยพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎีรูปแบบการดำเนินชีวิต ชีววิถีแห่งการเดินทาง ลักษณะเฉพาะของเทศกาลดนตรี จุดหมายปลายทางพักผ่อนที่มีคุณภาพ และการยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติใหม่ จากผลการศึกษา พบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อชมเทศกาลดนตรีเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายในทุกเพศทุกวัย ให้ความสนใจกับเทศกาลดนตรีที่มีลักษณะดึงดูดใจ มีกิจกรรมที่สนใจเป็นพิเศษ ตอบสนองแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวได้ เป็นพื้นที่ปลอดภัย และนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในสุขภาพและสุขอนามัยของตนเองขณะท่องเที่ยวพักผ่อนในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$) 2) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีบริบทของการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.52$) จากความโดดเด่นของเทศกาลดนตรี การมีมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพ การสร้างความเชื่อมั่นด้านสุขอนามัยและความสะอาด และความเป็นธรรมในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงดนตรี และ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทยจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ รูปแบบ “NEMO” ซึ่งเป็นลักษณะที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่ได้ี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมเชิงดนตรีในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยได้

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงดนตรี พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรี รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรี
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

The Covid-19 pandemic has resulted in changes of tourist behaviors and their trust of Khao Yai National Park as a safe music tourism area. This research aims to study 1) behaviors of music tourists in new normal tourism, 2) contexts of Khao Yai National Park as a music tourism destination, and 3) provide guidelines for music tourism development of Thailand from the model of music tourism activities of Khao Yai National Park. Data were collected using a semi-structured interview form with 30 local stakeholders and an online questionnaire with 400 tourists. The research instruments were developed based on theories and concepts of lifestyle, travel career ladder, characteristics of music festivals, quality leisure destinations, and upgrading tourism safe zone in the era of new normal tourism. It was found that 1) tourists of Khao Yai National Park who attend the music festivals were diverse groups of all genders and ages. They were especially interested in attractive music festivals with interesting activities that match their travelling purpose. Also, such music destinations must be safe. They perceived the safety of their health and hygiene while travelling as the most importance ($\bar{X}=4.73$). 2) In general, Khao Yai National Park has the context of being a music tourism destination at the highest level ($\bar{X} = 4.52$). It was rated in terms of its distinctiveness, safety and quality standards, ensuring hygiene and cleanliness, and fairness in the music tourism supply chain. 3) It was suggested that the music tourism development of Khao Yai National Park in Thailand should follow the “NEMO model”, which would attract tourists at the highest level ($\bar{X} = 4.86$). This form of music tourism activities can be used as a guideline for creating music activities in other areas of Thailand.

Keywords: Music Tourism, Musical Tourist Behaviors, Music Tourism Activities Model, Khao Yai National Park

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงดนตรี คือ การเดินทางท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหลัก นักท่องเที่ยวมุ่งเน้นเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมการแสดงดนตรีที่จัดขึ้นในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งส่วนมากนิยมจัดตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เนื่องจากเสน่ห์ประการหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงดนตรี คือ การใช้สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ ร่วมกับการจัดเทศกาลดนตรี (Gibson, & Connell, 2007) ในปี ค.ศ. 2017 มีนักท่องเที่ยวทั่วโลกเดินทางเพื่อชมเทศกาลดนตรีมากถึง 32 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. 2016 ถึง 7% คิดเป็น 2 เท่าของเศรษฐกิจโลก การเดินทางเพื่อไปร่วมเทศกาลดนตรีของนักท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างงานและรายได้ในท้องถิ่นเป็นจำนวนมากถึง 17.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (IFPI, 2018) ซึ่งรายได้นี้ได้กระจายไปยังผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

การจัดเทศกาลดนตรีของไทยมีการจัดงานอย่างเป็นรูปธรรมมานานมากกว่า 25 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน โดยในแต่ละปีจะมีความถี่ในการจัดงานเทศกาลดนตรี 5-10 ครั้ง/ปี (Boonpen, 2019) รูปแบบงานเทศกาลดนตรีที่นิยมจัด

คือ เทศกาลดนตรีกลางแจ้ง และนิยมจัดตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั่วทุกภูมิภาคของไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออก เชียงเหนือ ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ และยังเป็นพื้นที่จัดเทศกาลดนตรีมีการจัดอย่างต่อเนื่องและใหญ่ที่สุดของประเทศ (Cindy, 2018)

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีการจัดเทศกาลดนตรีมาแล้วจำนวนมาก โดยเฉลี่ย 12 งาน ภายใน 1 ปี โดยเทศกาลดนตรีที่จัดขึ้นมี 2 กลุ่ม คือ 1) เทศกาลดนตรีที่จัดเป็นประจำทุกปี อาทิ Big Mountain Music Festival, Rimpha Music Festival, Chang Music Connection Present Singing in the Rain, Nanglen Music Festival, Cheezecarbootsale Festival, Season of Love Song Music Festival และ 2) เทศกาลดนตรีที่ไม่ได้จัดเป็นประจำ อาทิ YAK FEST ลองแล้วจะยักซ์, KHAOYAI COUNTDOWN, แสงจันทร์ มิวสิคเฟสติวัล, F.A.M. FEST เทศกาลดนตรี ศิลปะและอาหาร, NOVEMBER LOVE, Mystic Valley Festival Thailand เป็นต้น

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับการยอมรับในการเป็นหนึ่งในด้านการจัดเทศกาลดนตรีกลางแจ้ง จากการมีความโดดเด่นของธรรมชาติที่บริสุทธิ์และอากาศที่เย็นสบาย โดยเฉพาะในช่วงปลายปีหรือตั้งแต่เดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม จะมีสภาพอากาศที่หนาวเย็นกว่าที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นอากาศที่คนไทยส่วนใหญ่ถวิลหาเมื่อมีการจัดเทศกาลดนตรีจึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมงานได้รับอรรถรสในการฟังดนตรีท่ามกลางธรรมชาติ และบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ให้ความรู้ถึงการพักผ่อนอย่างแท้จริง แต่ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส Covid-19 เป็นระลอก ๆ ของประเทศไทย ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ทำให้การจัดกิจกรรมเทศกาลดนตรีได้รับผลกระทบต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากการจัดเทศกาลดนตรีมีมีการรวมตัวของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้เป็นจุดเสี่ยงในการแพร่ระบาด (Thansettakij, 2017)

การไม่มีกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ไม่มีการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบด้านรายได้เป็นลูกโซ่ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อาทิ โรงแรมที่พัก สถานบันเทิง สวนสนุก ฯลฯ และยังส่งผลกระทบด้านภาพลักษณ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยที่ลดลงในสายตานักท่องเที่ยว จากเหตุการณ์การร้องเรียนถึงระบบการจัดการที่ปลอดภัยและเป็นมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของ Covid - 19 ของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Wanichnum, 2021) ประกอบกับผลการวิจัยของ Saenkam (2021) ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวหลังจากการเกิดการแพร่ระบาดของ Covid-19 จะเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปแบบการเลือกแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว วิธีการเดินทาง การเลือกใช้บริการโรงแรมที่พัก ดังนั้นธุรกิจในอนาคตการท่องเที่ยวและบริการต้องมีการปรับตัว เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

งานวิจัยนี้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่จัดเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย จากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยวเชิงดนตรี สร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์การเป็นพื้นที่ปลอดภัยจากการกลับมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จนนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีใหม่
2. ศึกษาบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

3. เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทยจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ทบทวนวรรณกรรม

การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีรูปแบบการดำเนินชีวิตร่วมกับทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทาง และลักษณะเฉพาะของเทศกาลดนตรี สำหรับศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติใหม่

การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในส่วนของการอุปสงค์การท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการเป็นจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยวโดยงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันนิยมใช้ลักษณะทางประชากรของนักท่องเที่ยวเพื่อคาดการณ์รูปแบบการตัดสินใจ คาดการณ์ถึงลักษณะของจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้การวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ดีควรพิจารณาในเชิงจิตวิทยาร่วมด้วย เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นการบริโภคที่ใช้อารมณ์ และความรู้สึกร่วมในการตัดสินใจด้วยเสมอ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงประยุกต์แนวคิดของ Plummer (1974) ทฤษฎีรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) ร่วมกับแนวคิดของ Pearce (1988) ทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทาง (Travel Career Ladder) และลักษณะเฉพาะของเทศกาลดนตรี (Liengudom, 2018)

ทฤษฎีรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) คือ หลักการในการวัดรูปแบบการดำเนินชีวิตที่บุคคลแสดงออกผ่านทางตัวแปรต่าง ๆ ใน 4 ประเด็นหลัก คือ

- กิจกรรม (Activities) ได้แก่ งาน งานอดิเรก กิจกรรมสังคม การใช้เวลาวันหยุด ความบันเทิง สมาชิกคลับ การร่วมกิจกรรมชุมชน และการซื้อสินค้า
- ความสนใจพิเศษ (Interests) ได้แก่ ครอบครัว บ้าน งาน ชุมชน นันทนาการ ความนิยม อาหาร และ สื่อความสำเร็จ
- ความคิดเห็น (Opinion) ได้แก่ ความคิดเห็นต่อตนเอง ประเด็นทางสังคม การเมือง ธุรกิจ เศรษฐกิจ การศึกษา สินค้าอนาคต และ วัฒนธรรม
- ลักษณะพื้นฐานของแต่ละบุคคล (Demographic) ได้แก่ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ขนาดครอบครัว ที่อยู่ อาศัย ภูมิศาสตร์ ขนาดเมืองที่อาศัย และ วิถีการชีวิต

ทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทาง (Travel Career Ladder) คือ การอธิบายถึงแรงจูงใจในการออกเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมี 5 ระดับ คือ

- ความต้องการพักผ่อน (Relaxation Needs) โดยใช้การท่องเที่ยวเพื่อหาความเป็นอิสระตามพื้นฐานร่างกาย ได้แก่ ความต้องการให้ร่างกายได้พักผ่อน ได้รับประทานอาหารทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น หรือการผ่อนคลายอารมณ์

- ความต้องการหาความปลอดภัยมั่นคง (Safety/ Security Needs) แรงจูงใจในขั้นนี้เกิดจากการที่บุคคลมีประสบการณ์ในการเดินทางเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของตนเอง เช่น ความปลอดภัยเกี่ยวกับสุขภาพในระหว่างการเดินทาง ทำให้นักท่องเที่ยวใช้กิจกรรมบริการสปาเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด เป็นต้น

- ความต้องการด้านความสัมพันธ์ (Relationship Needs) โดยการใช้การท่องเที่ยวเพื่อหาความรักและแสดงความเป็นเจ้าของกับสิ่งที่รักหรือชื่นชอบ และสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น โดยการเดินทางจะทำให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ร่วมหรือทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน สังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่

- ความต้องการความภาคภูมิใจและการพัฒนาตัวเอง (Self-esteem and Development Needs) นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพราะรู้สึกว่าการท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่จะทำให้เขาพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ หรือการเดินทางทำให้เขารู้สึกภาคภูมิใจในตัวเองจากการได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น

- ความต้องการความสำเร็จหรือการบรรลุความปรารถนาของตน (Self-actualization/fulfillment Needs) ความต้องการท่องเที่ยวในลำดับขั้นนี้เกิดจากแรงจูงใจที่นักท่องเที่ยว

รู้สึกว่า ได้บรรลุความใฝ่ฝัน หรือการเดินทางท่องเที่ยวทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น ซึ่งแรงจูงใจในลำดับขั้นนี้จะเป็นลำดับขั้นสูงสุดที่นักท่องเที่ยวต้องการ

ลักษณะเฉพาะของเทศกาลดนตรี เทศกาลดนตรีมีบทบาทในการเป็นดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เพราะเทศกาลดนตรีเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ผู้ที่ชื่นชอบดนตรีออกเดินทางเพื่อเข้าร่วมเทศกาล ซึ่งเทศกาลดนตรีมีลักษณะเฉพาะ 5 ประเด็นที่ทำให้มีความแตกต่างจากการแสดงคอนเสิร์ต คือ

- จำนวนและการแบ่งประเภทวงมีมากกว่า 1 ในเทศกาลเดียว

- ขนาดพื้นที่ที่ใหญ่ จัดในพื้นที่กลางแจ้ง และมีจำนวนเวทีที่มากกว่า 1 เวที

- ระยะเวลาในการแสดงมากกว่า 1 วันขึ้นไป

- กิจกรรมและสิ่งที่น่าสนใจอื่น ๆ ภายในงานที่หลากหลาย

- สถาปัตยกรรมและการตกแต่งเน้นการผสมผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นกับความทันสมัย

การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีร่วมกันนี้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีมีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรี และขยายผลทางการตลาดได้ภายใต้แพลตฟอร์มการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนมาสู่การท่องเที่ยววิถีปกติใหม่ทั่วโลก (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด การประยุกต์แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการดำเนินชีวิต ร่วมกับทฤษฎีขั้นบันไดแห่งการเดินทาง และลักษณะเฉพาะของเทศกาลดนตรี สำหรับศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรี ตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติใหม่

การประยุกต์แนวคิดจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ร่วมกับ แนวคิดการยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติ สำหรับศึกษาบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

การศึกษานี้เป็นการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประยุกต์ใช้จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality Leisure Destination) (Tourism Authority of Thailand, 2019) ร่วมกับแนวคิดการยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติ (Safety Zone) (Department of Tourism, Ministry of Tourism & Sports, 2021) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับสถานการณ์การท่องเที่ยวในแพลตฟอร์มการท่องเที่ยววิถีปกติใหม่ที่ยังคงสามารถตอบสนองการพักผ่อนอย่างมีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยวได้ในบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

แนวคิดจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของชาติ โดยแหล่งท่องเที่ยวที่จะยกระดับเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ควรพัฒนาใน 6 ประเด็นสำคัญ คือ

- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน (Higher Tourist & Stakeholder Satisfaction) โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการบริการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมาตรฐาน ภูมิทัศน์สวยงาม ความปลอดภัย ความสะอาด บุคลากรมีใจพร้อมให้บริการ และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวก

- การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environment Protection) โดยการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ และมีการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

- การกระจายช่วงเวลาการท่องเที่ยว (Seasonality Expansion) เพื่อเป็นการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

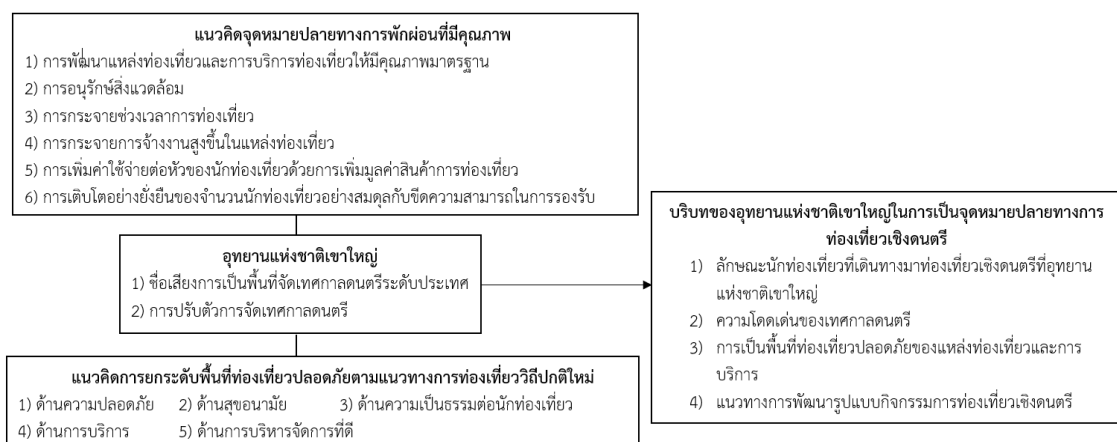
- กระจายการจ้างงานสูงขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว (Income Distribution) เพื่อเป็นการเสริมสร้างการจ้างงานในท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

- การเพิ่มค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มมูลค่าสินค้าการท่องเที่ยว (Higher Revenue) จากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าเพื่อนำมาเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว

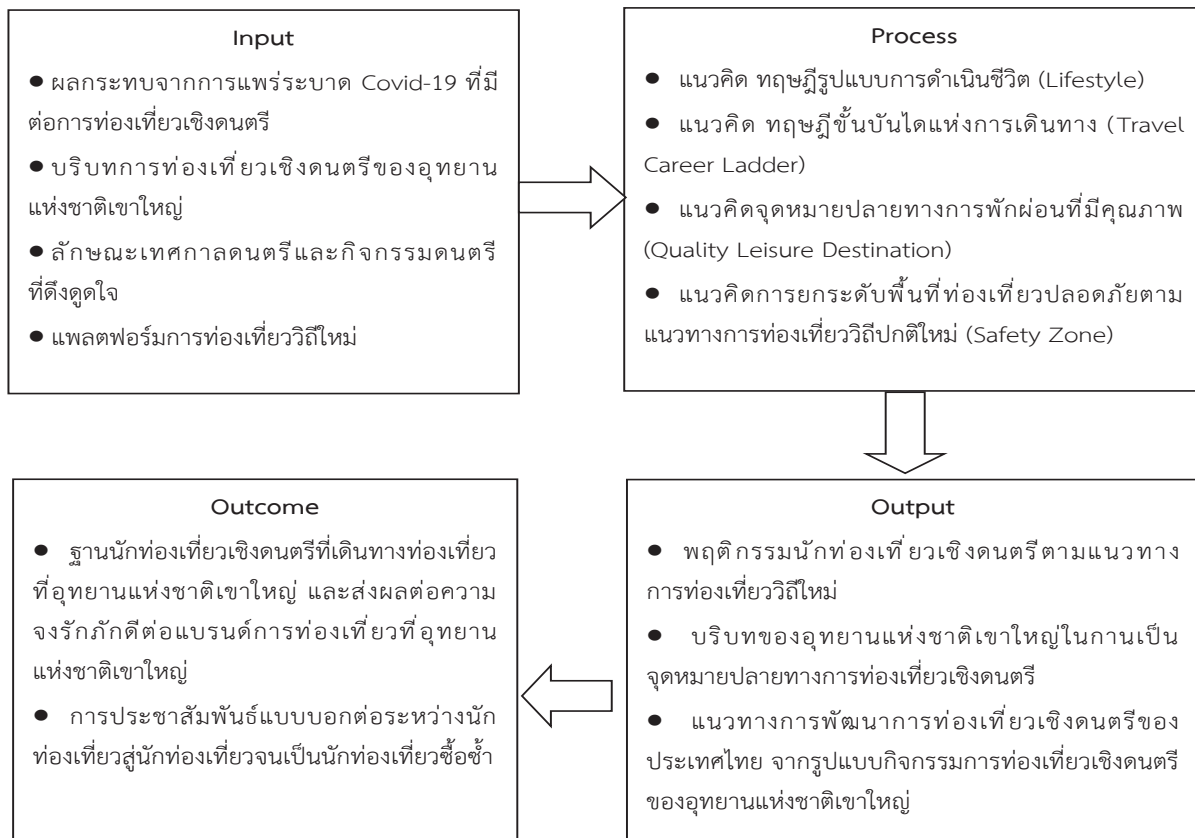
- การเติบโตอย่างยั่งยืนของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างสมดุลกับขีดความสามารถในการรองรับ (Sustainable Growth) โดยอาศัยนวัตกรรมที่มาจากฐานรากของภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดไปสู่การเพิ่มมูลค่าให้เกิดการจ้างงานนักท่องเที่ยว และการกำกับดูแลกิจการที่ดีจากหน่วยงานท้องถิ่นตามหลักธรรมาภิบาลที่ดี

แนวคิดการยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติ ที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัย 5 ด้าน ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสร้างมาตรฐานเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัยแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ คือ 1) ด้านความปลอดภัย 2) ด้านสุขอนามัย 3) ด้านความเป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว 4) ด้านการบริการ และ 5) ด้านการบริหารจัดการที่ดี

การประยุกต์ 2 แนวคิดทฤษฎี เป็นการประยุกต์ที่อยู่บนพื้นฐานพื้นที่จัดเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อสะท้อนบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 กรอบแนวคิด การประยุกต์แนวคิดจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ร่วมกับ แนวคิดการยกระดับพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีปกติ สำหรับศึกษาบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

รูปที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เหมาะสม ทบทวนวรรณกรรม เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงดนตรี บริบทจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเชิงดนตรี พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงดนตรี สถานการณ์และการเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยวเชิงดนตรีวิถีปกติใหม่หลังการแพร่ระบาด Covid-19 ของไทยและอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทำให้ได้ช่องว่างการวิจัยของการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย (Research Gap) และพบปัญหาเชิงพื้นที่ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (Research Problem) โดยประยุกต์ใช้ 4 แนวคิดทฤษฎีหลักในการศึกษา คือ 1) แนวคิด ทฤษฎี Lifestyle, Travel Career Ladder, Quality Leisure Destination และ Safety Zone

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเครื่องมือวิจัย

กลุ่มที่ 1: ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มดำเนินการจัดเทศกาลดนตรี ได้แก่ ผู้จัดเทศกาลดนตรี เจ้าของสถานที่

สำหรับจัดเทศกาลดนตรี จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ประกอบการสนับสนุนการจัดเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจของที่ระลึก ธุรกิจขนส่งท้องถิ่น ธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจให้บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน และ 3) หน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระที่สนับสนุน ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา สมาคมการท่องเที่ยวเขาใหญ่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครราชสีมา แขวงทางหลวงนครราชสีมาที่ 2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ชมรมผู้ประกอบการปากช่อง เทศบาลอำเภอปากช่อง และสถานีตำรวจอำเภอปากช่อง จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน โดยกำหนดรหัสกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ T01-T30 แทนการระบุชื่อ – สกุล ผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มที่ 2: ผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม คือ นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์เดินทางท่องเที่ยวเทศกาลดนตรีกลางแจ้งที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มากกว่า 1 ครั้ง ในช่วงพ.ศ. 2560-2563 จำนวน 400 คน ตามหลักการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในเทศกาล

ดนตรีของแบรนด์ต่าง ๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2563 จำนวนประชากร 69,000 คน

เครื่องมือเก็บข้อมูลวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผลรวมค่า IOC แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง คือ 0.96 และแบบสอบถาม คือ 0.88

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

1) เครื่องมือวิจัย “แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง” สัมภาษณ์ในลักษณะออนไลน์ ด้วยโปรแกรมที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก ได้แก่ Zoom, Microsoft Team, Line VDO Call และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยส่งข้อความแบบสัมภาษณ์ให้ล่วงหน้าทาง E-mail ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ท่านละ 30 - 40 นาที โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

2) เครื่องมือวิจัย “แบบสอบถาม” เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในลักษณะออนไลน์ ด้วยแบบสอบถาม Google Form และสแกนคิวอาร์โค้ด (QR Code) ของแบบสอบถามออนไลน์เข้าไปในกลุ่มเฟซบุ๊กของเทศบาลนครต่าง ๆ ที่ได้รับอนุญาตจากผู้ดูแลเพจเรียบร้อยแล้ว มีการอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามที่พึงประสงค์ของการวิจัยให้ทราบก่อน เพื่อการตัดสินใจก่อนให้ข้อมูล และคัดกรองการเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดี โดยใช้โปรแกรมประยุกต์หาค่าทางสถิติในการแปลความหมายข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยที่ได้ มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยด้วยเทคนิคการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) โดยผสมผสานรูปแบบการตรวจสอบสามเส้าหลายมิติ ได้แก่ ตรวจสอบสามเส้าด้วยการเก็บข้อมูลจากการเก็บข้อมูลหลายวิธีการ (Methods Triangulation) และตรวจสอบสามเส้าด้วยการให้บุคคลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ นักวิจัย ทบทวนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ (Reviews Triangulation) ซึ่งงานวิจัยนี้ สอดแทรกและผสมผสานการใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้าตามแต่ละขั้นตอนการวิจัย

ผลการวิจัย

ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีใหม่

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อชมเทศกาลดนตรีเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทุกเพศทุกวัย ในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน (ร้อยละ 33.25) “เนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของความชื่นชอบ มีลักษณะการสื่อสารของเพลงและดนตรีที่สามารถเข้าถึงได้ทุก

เพศอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด (T01)” ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนมากที่สุด มี 2 กลุ่มหลักที่สัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 36.00 -36.50) คือ 1) กลุ่มที่มีอายุอยู่ในช่วง 24 – 37 ปี และ 38 – 54 ปี โดยนักท่องเที่ยว 2 กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 82.25) มีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001 – 35,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 78.00) จากอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ รับจ้างอิสระ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย พนักงานบริษัท นิสิต/นักศึกษา พนักงานราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเดินทางมาจากทั่วประเทศไทย อาทิ ภาคเหนือมากที่สุด (ร้อยละ 20.50) รองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเสียงเหนือกับภาคใต้มีสัดส่วนที่เท่ากัน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มากที่สุด 2 ครั้ง (ร้อยละ 68.75) มีพฤติกรรมการใช้จ่ายสำหรับเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อยู่ในช่วง 12,000 – 15,000 บาท/ครั้ง (ร้อยละ 57.50) แต่ครั้งที่เดินทางมักเดินทางเป็นหมู่คณะในลักษณะกลุ่มเพื่อน 2 - 4 คน (ร้อยละ 36.25) มีการพักค้างอย่างน้อย 1 คืน (ร้อยละ 94.25) ตามระยะเวลาของการจัดเทศกาลดนตรี “เนื่องจากลักษณะของการจัดเทศกาลดนตรีกลางแจ้งส่วนใหญ่นิยมจัดมากกว่า 1 วันขึ้นไป และเพื่อให้คุ้มค่ากับบัตรเข้าชมเทศกาลดนตรี นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าร่วมเทศกาลดนตรีจึงนิยมพักค้างคืน โดยเลือกพักได้ตามอัธยาศัยตามความชื่นชอบและความสะดวก เช่น นอนในรถบ้านที่ซื้อเป็นแพคเกจพร้อมราคาบัตรเข้าชมเทศกาลดนตรี กางเตนท์นอนในพื้นที่ของการจัดเทศกาลดนตรี ที่มีการจัดเตรียมพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นไว้ให้ อาทิ พื้นที่สำหรับอาบน้ำ ห้องน้ำ และนักท่องเที่ยวยังสามารถเลือกพักผ่อนตามโรงแรมที่พักในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่จัดเทศกาลดนตรีที่นักท่องเที่ยวได้สำรองที่พักไว้กับทางโรงแรมที่พัก (T 02)” และจะกลับมาท่องเที่ยวเพื่อชมเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกครั้งเมื่อมีโอกาส (ร้อยละ 66.75)

ลักษณะเทศกาลดนตรีที่ดึงดูดใจให้ต้องการเดินทางมาเยือน คือ ความเป็นมืออาชีพของผู้จัดเทศกาลดนตรี เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นในความสามารถ และประสบการณ์ของผู้จัดที่สามารถออกแบบและจัดสรรแนวเพลงที่ครอบคลุมทุกกลุ่มและช่วงวัย ประกอบกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความโดดเด่นในเรื่องของการจัดเทศกาลดนตรีได้หลายช่วงเวลามีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง มีความพร้อมของการอำนวยความสะดวก จึงทำให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความได้เปรียบในการเป็นพื้นที่จัดเทศกาลดนตรี ซึ่งในภาพรวมของลักษณะเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว

ต้องการเดินทางมาเยือนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) โดยลักษณะกิจกรรมพิเศษของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ มีลักษณะที่ให้อิสระแบบไร้ขีดจำกัดแก่นักท่องเที่ยวสามารถทดลองและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมใหม่ ๆ ที่มีความหลากหลาย เลือกทำได้ตามรสนิยม และสร้างความทรงจำพิเศษ อีกทั้งปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าร่วมเทศกาลดนตรี ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นอกจากความบันเทิงที่คาดหวังจะได้รับจากเสียงเพลงและดนตรีในงานเทศกาลแล้ว นักท่องเที่ยวยังคาดหวังว่า จะใช้เสียงของดนตรีเป็นเครื่องมือบำบัดและเยียวยาจิตใจที่เหนื่อยล้าจากสภาพแวดล้อมที่มีความเครียด ความกดดัน (ร้อยละ 92 จากร้อยละ 100) “นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าร่วมเทศกาลดนตรี ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นอกจากความบันเทิงที่คาดหวังจะได้รับจากเสียงเพลงและดนตรีในงานเทศกาลแล้ว นักท่องเที่ยวยังคาดหวังว่าจะใช้เสียงของดนตรีเป็นเครื่องมือบำบัดและเยียวยาจิตใจที่เหนื่อยล้าจากสภาพแวดล้อมที่มีความเครียด ความกดดันให้มีความผ่อนคลายลง มีสภาพจิตใจดี เมื่อจิตใจดีขึ้น ร่างกายก็จะสดชื่นตามมา (T 05)”

นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวชมเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในสุขภาพและสุขอนามัยของตนเองในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$) “นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรี มักมีข้อซักถามถึงมาตรการความปลอดภัยของงานและสิ่งทีมนักท่องเที่ยวต้องเตรียมตัวก่อนเข้าร่วมงาน ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนให้กับการจัดการเทศกาลดนตรีที่ต้องเตรียมความพร้อม และวางระบบการจัดการด้านความสะอาดและความปลอดภัยของสุขอนามัยที่รัดกุม เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวตลอดช่วงเวลาของการเข้าร่วมงาน (T 06)” เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมเทศกาลดนตรีนักท่องเที่ยวจะเลือกปฏิบัติตนเองให้ปลอดภัยจากการปฏิบัติตนเองตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีวิถีปกติใหม่ เช่น เลือกใช้บริการจากพนักงานผู้ส่งมอบบริการที่มีการแต่งกายที่รัดกุม ใส่หน้ากากอนามัยที่ถูกต้องตลอดเวลา ($\bar{X}=4.85$) เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือสัมผัสจุดที่เห็นสัญลักษณ์และช่วงเวลาแสดงถึงผ่านการทำความสะอาด การฆ่าเชื้อของวัสดุอุปกรณ์แล้ว ($\bar{X}=4.79$) ลดการสัมผัสพนักงานผู้ให้บริการให้มากที่สุด รวมถึงการสัมผัสกับนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง ($\bar{X}=4.77$) เลือกซื้อและใช้บริการร้านค้าภายในงาน และผู้ประกอบการให้บริการต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกใช้วัสดุภาชนะที่ย่อยสลายได้ง่าย ($\bar{X}=4.67$) ใช้วิธีเดินทางมีความสะอาดและปลอดภัยทุกขั้นตอนในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น สายการบินที่ให้ความสำคัญกับมาตรการเว้นระยะห่างตลอดการเดินทางท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.55$)

ศึกษาบริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

บริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี สะท้อนมาจาก 2 อุตลักษณ์ คือ 1) ความโดดเด่นของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และ 2) การยกระดับเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและการบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ดังนี้

1) ความโดดเด่นของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เกิดจาก 3 องค์ประกอบหลัก คือ (1) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีภาพลักษณ์การเป็นพื้นที่จัดเทศกาลดนตรีที่มีที่ต้งเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวให้เดินทางได้ง่าย สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้หลากหลายกลุ่ม และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ “เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เปรียบเสมือนดินแดนที่ถูกเนรมิตขึ้นมาเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้สนุกไปกับเสียงเพลงท่ามกลางบรรยากาศของป่าเขา มีปาร์ตี้ส่วนตัวกับเพื่อนจำนวนมากที่พร้อมจะสนุก กระโดด โดดเต้นไปพร้อมกัน (T02)” (2) เทศกาลดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีเอกลักษณ์ในการเป็นเทศกาลดนตรีกลางแจ้งที่ยิ่งใหญ่ระดับประเทศ สามารถจัดเทศกาลดนตรีได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี และสามารถผสมผสานเอกลักษณ์ท้องถิ่นได้อย่างลงตัว “เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จะมีการจัดอย่างต่อเนื่องทุกช่วงฤดู อาจมีการผสมผสานเทศกาลดนตรีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี และงานที่จัดขึ้นจากการทำการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจในพื้นที่เป็นระยะ ๆ เพื่อหวังดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น (T23)” (3) ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในพื้นที่จัดเทศกาลดนตรี มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา แหล่งท่องเที่ยวสวนสนุก/แหล่งเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร “กิจกรรมที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่มาชมเทศกาลดนตรีแบบครอบครัว เช่น กิจกรรมที่สวนน้ำซิลิคอนเวิลด์ ซึ่งเป็นสวนน้ำที่ใหญ่ที่สุดในอีสานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ครบครันในเรื่องกิจกรรมเครื่องเล่น ขบวนพาเหรด การแสดงดนตรี การทานอาหาร การช้อปปิ้ง (T 22)”

2) การยกระดับเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและการบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ดำเนินการใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) การสร้างมาตรฐานความปลอดภัยและคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการของสถานประกอบการตามวิถีปกติใหม่ “นักท่องเที่ยวต้องลงทะเบียนเข้าชมก่อนล่วงหน้า เพื่อจำกัดและลดความแออัดของนักท่องเที่ยว (T 21)” นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$) และให้ความสำคัญกับมาตรฐานคุณภาพการ

บริการระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$) (2) การสร้างความเชื่อมั่นด้านสุขอนามัยและความสะอาดให้กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสะอาดและสุขอนามัยในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) “มีการประชาสัมพันธ์ด้วยคลิปวิดีโอสั้น ๆ ขณะที่มีการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อภายในอาคารและบริเวณโดยรอบที่เป็นพื้นที่หลักในการให้บริการนักท่องเที่ยว (T 15)” และ (3) การสร้างความเป็นธรรมในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงดนตรีนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.47$) ทั้งในส่วนของ นักท่องเที่ยว และผู้ผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี “แสดงเบอร์โทรร้องเรียนกับหน่วยงานที่กำกับดูแลอย่างชัดเจนในบริเวณจุดให้บริการและในพื้นที่ของรถสาธารณะ หากนักท่องเที่ยวใช้บริการแล้วพบพนักงานขับรถไม่สุภาพ หรือมีความน่ากลัวจนอาจนำพานักท่องเที่ยวอยู่ในสถานการณ์ที่อันตราย (T 27)”

เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทยจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย จากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรี “NEMO” ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$) “NEMO” ประกอบด้วย เคียงคู่ธรรมชาติ (Nature Inside: N) หมายถึง การสร้างสรรค์กิจกรรมและบรรยากาศภายในงานเทศกาลดนตรีให้มีความเชื่อมต่อกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความมีอยู่ของธรรมชาติ และนักท่องเที่ยวได้เป็นส่วนหนึ่งในการชักจูงชีวิตภาพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นต่อจากเดิมที่ธรรมชาติได้ฟื้นฟูตัวเองขึ้นมาจากการหยุดพักในช่วงล็อกดาวน์

รักษาสะอาด (Essential Hygiene: E) หมายถึง การใส่ใจสุขภาพและสุขอนามัยของนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมและการบริการต่าง ๆ ภายในงาน เช่น กิจกรรมทานอาหารที่เน้นวัตถุดิบอาหารที่มาจากท้องถิ่นและเป็นวัตถุดิบออร์แกนิก การบริการและการอำนวยความสะดวกภายในงานเน้นมาตรการสะอาด สวมหน้ากาก สวมระยะห่าง สอดส่องสแกน ยืนยันตัวตน และสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น

ผสมผสานร่วมสมัย (Mix Modern: M) หมายถึง การนำเสนอกิจกรรมดนตรี กิจกรรมอื่นในงาน และการอำนวยความสะดวกภายในงานในรูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างให้นักท่องเที่ยวอยากมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น การชมดนตรีเพลงลาวคำหอม ลาวดวงเดือนในทำนองของโพล์ครือฮิบฮอบ กิจกรรมเปิดผับบนรถอีแต่น กิจกรรมจับกาแฟตริปด้วยขวดน้ำข้าวเหนียว เป็นต้น

เปิดประสบการณ์ (Open Experience: O) หมายถึง การสร้างช่วงเวลาพิเศษให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวจนประทับใจในความทรงจำมีความสุขทุกครั้งที่จะคิดถึง เช่น ประสบการณ์ลุยโคลนไปเตะดินด้วยกับกับเพื่อน ประสบการณ์นอนหน้าเวทียบนกองฟาง ประสบการณ์ริมน้ำเย็นที่ได้ดื่มเครื่องดื่มเจอเพื่อนเก่า ประสบการณ์ดราม่าควีน (Drama Queen) ที่ร้องให้ไปกับเพลงที่ซึ้งกินใจ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

นิยามนักท่องเที่ยวเชิงดนตรี

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความหลากหลายทางลักษณะประชากรศาสตร์ แต่มีความโดดเด่นในพฤติกรรมมาท่องเที่ยวเพื่อเข้าร่วมชมเทศกาลดนตรี ที่ชื่นชอบเทศกาลดนตรีที่จัดตามแหล่งท่องเที่ยวหรือเมืองที่มีชื่อเสียง สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก และมีช่วงเวลาให้เลือกเข้าร่วมเทศกาลดนตรีที่หลายช่วงเวลา และกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกงานเทศกาลดนตรีต้องมีความหลากหลาย ให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ จากผลการวิจัยนี้สามารถนำมาอนุมาน ในการอธิบายความหมายของนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีได้ คือ

“นักท่องเที่ยวเชิงดนตรี หมายถึง ผู้ที่ออกเดินทางเพื่อเสพดนตรีเป็นกิจกรรมหลักในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาแรงบันดาลใจได้รับการพักผ่อน โดยใช้ช่วงเวลาหนึ่งกับตนเองเพื่อน และครอบครัว เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมกัน และสานสัมพันธ์ภาพใหม่และเก่าในกลุ่มคนที่มีความสนใจการพักผ่อนด้วยเสียงดนตรีเช่นเดียวกัน”

โดยนิยามนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่ได้จากผลการวิจัยนี้เป็นการขยายความ จากการจำแนกประเภทนักท่องเที่ยวของมิงสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ ภายใต้แนวคิดการอธิบายลักษณะของลูกค้ายาวิถีชีวิต (Lifestyle) ที่ประกอบด้วยกิจกรรม ความสนใจ และทัศนคติของลูกค้าย ทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมการใช้ชีวิต การตัดสินใจ ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น การจำแนกประเภทนักท่องเที่ยวของมิงสรรพ์ ขาวสะอาด และคณะ จำแนกเป็น 9 ประเภท คือ 1) นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาตัวเองเชิงสุขภาพ (The Pamerer) 2) นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาตัวเองทางสายอาชีพ (The Enhancer) 3) นักท่องเที่ยวผู้พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (The Catalyst) 4) นักท่องเที่ยวผู้ชอบสัมผัสสินทรัพย์รูปแบบไทย (The Thai Toucher) 5) นักท่องเที่ยวผู้หนีเมืองไปสู่ประสบการณ์เชิงลึก (The In-depth Escaper) 6) นักท่องเที่ยวผู้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมส่งเสริมธุรกิจ (The Outing Joiner) 7) นักท่องเที่ยวผู้ใช้เวลาของตัวเอง (The Time Spender) 8) นักท่องเที่ยวผู้ชอบสานสัมพันธ์

(The Relationship Builder) และ 9) นักท่องเที่ยวชอบปักหมุดสถานที่ (The Optimizer) (Kaosa-Ard et al., 2021)

การอธิบายความหมายของนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีจากผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวประเภท 1, 3, 5, และ 7 มากที่สุด กล่าวคือ นักท่องเที่ยวเชิงดนตรีมีเป้าหมายในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรีจากแรงจูงใจประการหนึ่งเพื่อหาพื้นที่ที่รู้สึกถึงความปลอดภัย พื้นที่ร่างกาย จิตใจให้สดชื่นขึ้น โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่สนใจและมีความดึงดูดใจมาก คือ กิจกรรมที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างนักท่องเที่ยวกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม และสามารถใช้เวลาที่พิเศษกับตนเอง และบุคคลอันเป็นที่รัก

นิยามจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

บริบทของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี สะท้อนมาจาก 2 ความโดดเด่นของภาพลักษณ์การเป็นพื้นที่จัดเทศกาลดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์และมีชื่อเสียง สามารถจัดเทศกาลดนตรีได้ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เหมาะแก่การรองรับนักท่องเที่ยว และการยกระดับเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวและการบริการของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ด้วยมาตรฐานความปลอดภัย การสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว และการสร้างความเป็นธรรมในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงดนตรี จากข้อมูลผลการวิจัยนี้ สามารถนำมาอนุมานในการอธิบายความหมายของการอธิบายความหมายของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีได้ คือ

“จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีเป็นกิจกรรมหลัก และมีเอกลักษณ์โดยมีองค์ประกอบอื่นร่วมตอบสนองนักท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง การบริการที่มีมาตรฐานและปลอดภัยด้านสุขลักษณะ การอำนวยความสะดวกที่จำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว ”

โดยนิยามจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่ได้จากผลการวิจัยนี้เป็นการอธิบายขยายจากความหมายของเมืองดนตรี (Music City) ของ UNESCO (2018) ที่กำหนดให้เมืองที่ได้รับการรับรองเป็นเมืองดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วย 7 กลุ่ม คือ เมืองหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน เมืองแห่งการออกแบบ เมืองภาพยนตร์ เมืองอาหาร เมืองวรรณกรรมและศิลปะ และเมืองดนตรี โดยเมืองที่ได้รับการรับรองต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยยูเนสโก คือ

- เป็นศูนย์กลางของการสร้างสรรค์กิจกรรมทางดนตรีที่ได้รับการยอมรับ

- มีประสบการณ์ในการจัดงานเทศกาลดนตรี และงานต่าง ๆ ในระดับชาติหรือระดับนานาชาติ

- มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมดนตรีในทุกรูปแบบ

- มีโรงเรียนดนตรี สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องทางด้านดนตรี

- มีโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการสำหรับการศึกษาดนตรี รวมถึงนักร้องประสานเสียงสมัครเล่น และวงออเคสตรา

- เป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับการฝึกซ้อมและฟังเพลง เช่น หอประชุมกลางแจ้ง เป็นต้น

ซึ่งเมืองดนตรีที่อยู่ภายใต้การรับรองของ UNESCO มิได้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ส่วนหนึ่งของเมืองดนตรี คือ จุดหมายปลายทางด้านดนตรีสำหรับผู้สนใจ ซึ่งเมืองดนตรีนี้สามารถพัฒนาต่อยอดสู่การท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่มีพื้นฐานจากคุณลักษณะที่เข้าข่ายเมืองดนตรีแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นเมืองดนตรีตามนิยามของ UNESCO

แรงผลักดันและแรงดึงดูด พลวัตสำคัญของการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรี

จากผลการวิจัยในประเด็นเหตุผลในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมเทศกาลดนตรีของนักท่องเที่ยว ลักษณะเทศกาลดนตรีที่ดึงดูดใจ ลักษณะกิจกรรมเทศกาลดนตรีที่สนใจเป็นพิเศษ และทักษะของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวปลอดภัย จะเห็นได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรี เมื่อนำมาพิจารณาตามแนวคิดระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) ของ Leiper (1995) ที่มองว่า ระบบการท่องเที่ยวประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว คือ

ส่วนที่ 1 ส่วนที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว (Traveler Generating Region: TGR) หมายถึง นักท่องเที่ยว ที่มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยว (Demand Side) ได้แก่ พฤติกรรม การท่องเที่ยวที่มีปัจจัยประกอบด้วย ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว แรงจูงใจในการท่องเที่ยว ภูมิหลังทางด้านประชากร ช่วงอายุของนักท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง (จำนวนคนเดินทาง พาหนะในการเดินทาง รูปแบบการเดินทาง) เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ส่วนที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Tourist Destination Region: TDR หมายถึง องค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว (Supply Side) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานที่พัก การบริการการท่องเที่ยว การบริการผู้เกี่ยวข้อง ธุรกิจ การท่องเที่ยว การเดินทาง อาหารและเครื่องดื่ม สินค้าที่ระลึก กิจกรรมนันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน

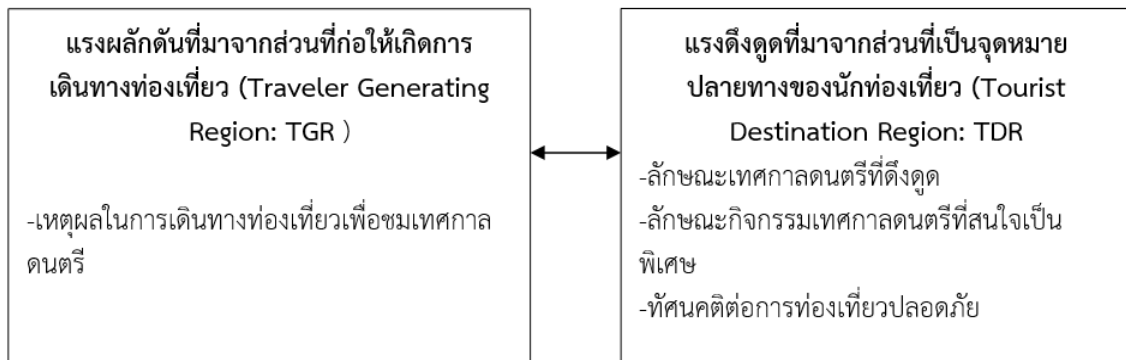
ด้านการท่องเที่ยว ความปลอดภัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การขนส่งทางการท่องเที่ยว (Transit Route Region: TRR) ทำหน้าที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยว และเดินทางกลับยังภูมิลำเนาหลังจากท่องเที่ยวพักผ่อน (ไป – กลับ) ได้แก่ เส้นทางทางการท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทาง (ทางบก ทางอากาศ ทางน้ำ)

ส่วนที่ 4 สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการท่องเที่ยว อาทิ คนในท้องถิ่น สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ลักษณะทางกายภาพ กฎหมายและการเมือง หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยหน่วยงานเหล่านี้

จะมีการใช้อำนาจทางกฎหมาย ออกนโยบายกำกับ หรือในการสนับสนุนก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

โดยพิจารณาพร้อมกับแนวคิดแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของ Uysal, Li., & Siraraya (2008) ที่เกิดจาก 2 องค์ประกอบหลัก คือ แรงผลักดันและแรงดึงดูด ซึ่งจาก 2 แนวคิดนี้จึงทำให้เห็นภาพว่า แรงผลักดันของนักท่องเที่ยวกับแรงดึงดูดของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ส่งผลในการขับเคลื่อนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรีจาก 4 ประเด็นในผลการวิจัย สามารถจำแนกเป็นแรงผลัก และแรงดึงดูดในระบบการท่องเที่ยวได้ (รูปที่ 4) ดังนี้

รูปที่ 4 การจำแนกแรงผลักดันของนักท่องเที่ยวกับแรงดึงดูดของเทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตามระบบการท่องเที่ยว

แรงผลักดันที่มาจากส่วนที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรี(Traveler Generating Region: TGR) ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ นักท่องเที่ยวต้องการหาความปลอดภัยมั่นคงเกี่ยวกับสุขภาพ ใช้เสียงดนตรีผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน/เรียน (อันดับ 1 ร้อยละ 92 จากร้อยละ 100) ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ผลักดันให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ นักท่องเที่ยว 1 คน จะมีมากกว่า 1 เหตุผลที่ทำให้ตัดสินใจออกเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ต้องการสร้างความกระปรี้กระเปร่าให้ร่างกาย ขยับร่างกายไปตามจังหวะและเสียงดนตรี ต้องการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ หรือกระชับความสัมพันธ์ได้ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว/เพื่อน ต้องการความสำเร็จหรือการบรรลุความปรารถนาของตน ที่มีความไฝ่ฝันในการเข้าร่วมเทศกาลดนตรีสักครั้งหนึ่งในชีวิต และต้องการความภาคภูมิใจและการพัฒนาตัวเอง จากการได้เรียนรู้สิ่งใหม่และมีประสบการณ์ในงานเทศกาลดนตรีเหมือนบุคคลอื่น

แรงดึงดูดที่มาจากส่วนที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Tourist Destination Region: TDR) คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีเทศกาลดนตรีที่มีผู้จัดเทศกาลดนตรีที่มาก

ด้วยประสบการณ์และความเป็นมืออาชีพ ($\bar{X}=4.85$) ความเป็นมืออาชีพของทีมผู้จัดเทศกาลดนตรี สามารถสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ว่าสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีอิสระแบบไร้ขีดจำกัด และกิจกรรมที่อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวมีชื่อเสียงหรือมีพักรับรอง ($\bar{X}=4.80$) ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์การพักผ่อนอย่างเต็มที่และมีคุณภาพ อีกทั้งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ยังสามารถตอบสนองในเรื่อง สุขอนามัยด้านสุขภาพของนักท่องเที่ยวได้จากการมีพนักงานผู้ส่งมอบการบริการที่มีการแต่งกายที่รัดกุม ใส่หน้ากากอนามัยที่ถูกต้องตลอดเวลา โรงแรมที่พักมีความปลอดภัย ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีความสะอาดและสุขอนามัย การบริการมีคุณภาพตามมาตรฐาน และแหล่งท่องเที่ยวและการบริการต่าง ๆ มีความสะดวกในการเข้าถึง

จากผลการวิจัยภายใต้แนวคิดแรงผลักดันที่มาจากส่วนที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรี และแรงดึงดูดที่มาจากส่วนที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความสอดคล้องกันระหว่างแรงผลักดันที่มาจากส่วนของ Demand Side และแรงดึงดูดที่มาจากส่วนของ

Supply Side จึงทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของนักท่องเที่ยว

ความรู้ใหม่ที่ได้จากผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทย กรณีศึกษา: เทศกาลดนตรีที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” ได้ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยที่สามารถนำมาเป็นหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ใน 5 ประเด็น ดังนี้

1) ลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว หมายถึง การแสดงออกถึงความต้องการเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีของนักท่องเที่ยว โดยไม่มีข้อจำกัดทางลักษณะประชากรศาสตร์ ค่าใช้จ่าย ประสบการณ์การเข้าร่วมงาน รวมทั้งลักษณะการเดินทาง จำนวนผู้ร่วมเดินทาง และมีแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงดนตรีซ้ำ

2) ลักษณะเทศกาลดนตรีที่ดึงดูดใจ หมายถึง การจัดเทศกาลดนตรีท่ามกลางธรรมชาติ ในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของนักท่องเที่ยว มีการออกแบบและจัดสรรแนวเพลง และศิลปินที่ครอบคลุมผู้ชมหลายช่วงวัย ผู้จัดเทศกาลดนตรีมีประสบการณ์และความเป็นมืออาชีพ สถานที่จัดเทศกาลดนตรีมีชื่อเสียงและความพร้อมในการรองรับจำนวนมาก มีการจัดต่อเนื่องตลอดทั้งปี รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงให้ท่องเที่ยวก่อน-หลังการชมเทศกาลดนตรี

3) ลักษณะกิจกรรมเทศกาลดนตรีที่สนใจเป็นพิเศษ หมายถึง กิจกรรมการแสดงดนตรีที่มีความหลากหลาย มีอิสระแบบไร้ขีดจำกัด อยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหรือมหัศจรรย์ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมได้ และเป็นกิจกรรมที่ให้ความทรงจำพิเศษแก่นักท่องเที่ยว

4) แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงดนตรี หมายถึง

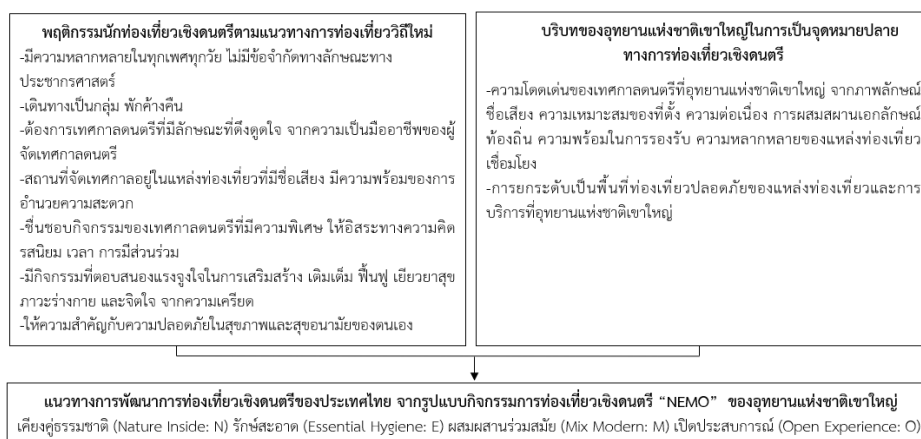
การสร้างความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งร่างกายและจิตใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ กับครอบครัว/เพื่อน ความภาคภูมิใจที่ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ มีประสบการณ์ใหม่ ๆ และการบรรลุความปรารถนาของตน ที่มีโอกาสเข้าร่วมเทศกาลดนตรีสักครั้งหนึ่งในชีวิต ในที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ

5) ทิศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงดนตรีวิถีปกติใหม่ หมายถึง นักท่องเที่ยวยึดหลักการสร้างความปลอดภัยให้แกสุขภาพของตนเอง และการเลือกใช้บริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงดนตรีที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนได้นำเสนอไว้ตามมาตรฐานความปลอดภัย

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ทั้ง 5 เรื่องนี้ จะให้แนวคิดในการปรับตัวของธุรกิจการดนตรี และธุรกิจอื่น ๆ ได้ภายใต้สถานการณ์ “VUCA World” ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ที่ต้องตัดสินใจหรือผู้นำองค์กรมากที่สุด ที่จะต้องพร้อมรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ตามแต่ละรูปแบบ ซึ่งหนึ่งในนั้น คือ การปรับเปลี่ยนสินค้าและบริการไปตามพฤติกรรมผู้บริโภคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงดนตรี

สรุป

การวิจัยนี้ได้ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเชิงดนตรีตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีใหม่ บริบทที่บ่งชี้การเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ “NEMO Model” ที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรีของประเทศไทยในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยแสดงในลักษณะกรอบแนวคิดสรุปผลการวิจัย (รูปที่ 5)

รูปที่ 5 กรอบแนวคิดสรุปผลการวิจัย

ที่มา: Developed by ผู้วิจัย (2022)

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ มีดังนี้

-การส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวให้เอื้อต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงดนตรีเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดสรรงบประมาณ และการสร้างเครือข่ายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยต้องกำหนดนโยบายมาตรการ และกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้ชัดเจนทั้งระยะเวลา รูปแบบที่คาดหวัง และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

-การจัดเทศกาลดนตรีให้สอดคล้องกับวิถีปกติใหม่(New Normal) ผู้ประกอบการดนตรี นำเสนอวงดนตรีแนวเพลงยุคใหม่ ให้ความหลากหลาย ครอบคลุมแนวเพลงให้เลือกชมเลือกฟัง อาทิ เพลงร็อก เพลงป๊อป เพลงฮิปปี้ เพลงลูกทุ่ง เพลงเพื่อชีวิต ฯลฯ โดยกระจายไปตามแต่ละเวทีในพื้นที่บริเวณจัดงานเดียวกัน เพื่อลดความแออัดในแต่ละเวทีให้มากขึ้น

-การทำการตลาดการท่องเที่ยว ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ภายใต้อำนาจรับผิดชอบของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และความร่วมมือกับกระทรวงอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรที่สามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

-การสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการในห่วงโซ่ทางการท่องเที่ยวและการบริการในพื้นที่ หรือท้องถิ่น ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่องจากการเป็นแกนนำของสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัด อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สมาคมการท่องเที่ยวเขาใหญ่ และชมรมผู้ประกอบการ

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้สนใจ และนักวิจัยที่ต้องการศึกษาเชิงลึกในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงดนตรี / แหล่งท่องเที่ยวเชิงดนตรี ควรทบทวนความรู้ เรื่อง การท่องเที่ยว อุปสงค์การท่องเที่ยว อุปทานการท่องเที่ยว ระบบการท่องเที่ยว และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงดนตรี เพื่อให้ได้แนวคิดปัญหาที่ต้องการทำวิจัยในเชิงลึก แม้จะเป็นพื้นที่บางส่วนของจังหวัด หรือกลุ่มจังหวัดก็สามารถนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาได้ภายใต้หลักการแนวคิดนี้

References

Boonpen, W. (2019). *Explore the World Music Industry and the Way of Raising Statues "Bangkok, the City of Music"*. Retrieved October 18 2021, from [https:// hr.tcdc. or.th/en/Articles/ Detail/FF_NOV_19](https://hr.tcdc.or.th/en/Articles/Detail/FF_NOV_19). [in Thai]

Cindy, W. (2018). *Jason Aldean Looks Forward to New Music- and New Memories-in Las Vegas*. Retrieved November 7 2021, from <https://www.wusa9.com/article/news/nation-now/jason-aldean-looks-forward-to-new-music>.

Department of Tourism, Ministry of Tourism & Sports. (2021). *Seminars to Upgrade Tourist Attractions to be Safe Tourism Areas (Safety Zone) to Prepare for the Opening of the Country for Tourists*. Retrieved June 9 2021, from <https://web.facebook.com/hashtag/safetyzone>. [in Thai]

Gibson, C., & Connell, J. (2007). Music, tourism and the transformation of Memphis. *Tourism Geographies*, 9(2), 160-190.

IFPI. (2018). *IFPI releases 2018 Music Consumer Insight Report*. Retrieved October 9 2021, from <https://www.ifpi.org/ifpi-releases-2018-music-consumer-insight-report>.

Kaosa-Ard, M., Ratanawaraha, A., Thanapet, K., Pongpatcharatrontep, D., Unthong, A., Anathanasarn, N., ... Valeethanapan, P. (2021). *Strategies for Research and Development for Tourism after COVID-19* (Research Report). Bangkok: Program Management Unit Competitiveness (PMUC). [in Thai]

Leiper, N. (1995). *Tourism Management*. Australia: RMIT Press, Collingwood.

Liengudom, K. (2018). *Did you Know that Music Festival is Not Just a Concert?*. Retrieved October 9 2021, from https://www.fungjaizine.com/quick_read/snacks/concert-vs-music-festival. [in Thai]

Pearce, P. L. (1988). *The Ulysses Factor: Evaluating Visitors in Tourist Sellings*. New York: Springer-Verlag.

Plummer, J.T. (1974). The concept and application of life style segmentation. *Journal of Marketing*, 38(1), 33-37.

Saenkam, B. (2021). The behavior of Thai tourists after COVID 19 situations. *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 4(1), 160 – 167. [in Thai]

- Thansettakij. (11 September, 2017). *Money Spread "Khao Yai" People Spill Over 2 Big Concert Championships 9-10 Dec. Thansettakij Online*. Retrieved January 7 2022, from <https://www.thansettakij.com/business/204245>. [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2019). *Action Plan of the Tourism Authority of Thailand Fiscal Year 2019*. Retrieved September 21 2021, from <https://www.tat.or.th/th/about-tat/market-plan>. [in Thai]
- UNESCO. (2018). *The Creative Cities Network*. Retrieved July 31 2018, from http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/Creative_cities_brochure_en.pdf
- Uysal, M., Li, X., & Sirakaya-Turk E. (2008). Chapter 15 Push-Pull Dynamics in Travel Decisions. In H. Oh (Eds.), *Handbook of Hospitality Marketing Management* (pp. 412 - 439). London, UK: Routledge.
- Wanichnum. (13 March, 2021). *"Khao Yai" Business to Restore the Confidence of Tourists*. Thairath online, Retrieved October 21 2021, from <https://www.thairath.co.th/business/market/2048765>. [in Thai]

การออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะ สำหรับผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี Designing and Developing Information Technology System for Managing Data on Well-Being of the Elderly in Phopraya, Mueang District, Suphan Buri Province

ชลิดา เหลี่ยมวิเศษ

สุรพงษ์ นิ่มเกิดผล*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

*e-mail: Surapong_nim@dusit.ac.th

Chalida Liamwiset

Surapong Nimkoetphol

Faculty of Management Sciences, Suan Dusit University

Received: December 22, 2021, Revised: April 5, 2022, Accepted: April 20, 2022

บทคัดย่อ

โครงการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาวะของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่ เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา 2) ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อ ความต้องการในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อม และ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบไปใช้งาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน 4 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา จำนวน 261 คน ด้วยแบบสอบถามข้อมูลด้านสุขภาวะและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 5 มิติ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มจับฉลากแบบไม่ใส่คืน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มของตัวแทนของผู้สูงอายุจาก 4 หมู่บ้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการสนทนากลุ่มจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา มีความต้องการในมิติทางกาย มิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ ในด้านข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และการเสริมสร้างความเข้าใจในมิติสุขภาวะต่าง ๆ ที่ส่งเสริมต่อการดำรงชีพของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ ให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาระบบจะเป็นในลักษณะของเว็บแอปพลิเคชันที่ติดตั้งบนเซิร์ฟเวอร์ และมีการแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ใช้งานทั่วไปและผู้ดูแลระบบ มีฟังก์ชันการทำงานหลักสำหรับผู้ใช้งาน ประกอบด้วย ระบบลงทะเบียน ส่วนข้อมูลสุขภาวะผู้สูงอายุ ระบบติดต่อสอบถามข้อมูลด้านสุขภาวะ ในส่วนผู้ดูแลระบบ ประกอบด้วย การจัดการระบบลงทะเบียน การจัดการข้อมูลสุขภาวะ การจัดการข้อมูลการสอบถาม และการออกรายงาน หลังจากพัฒนาระบบและนำไปให้ผู้สูงอายุทดสอบการใช้งาน จำนวน 80 คน โดยมีผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานอยู่ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.77 คะแนน ที่ระดับความพึงพอใจปานกลาง ทั้งนี้ระบบที่พัฒนาขึ้นผู้วิจัยได้พัฒนามาบนพื้นฐานข้อมูลที่ร่วมกับเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ซึ่งจะช่วยให้เทศบาลตำบลโพธิ์พระยานำข้อมูลผู้สูงอายุไปใช้ยกระดับคุณภาพด้านการบริการและการดำเนินงานด้านสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุ สุขภาวะผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุ

Abstract

This project on designing and developing Information Technology (IT) system in Phopraya, Mueang Suphan Buri aims to 1) study features of health, quality of life and well-being of the elderly residing in the areas in terms of their physical, mental, social, economic and environmental dimensions, 2) design and develop an IT system to support management of the elderly well-being that matches their needs in the aforementioned dimensions; and 3) assess its user satisfaction. Quantitative data were collected from 261 elderly people who reside in four villages in Phopraya municipality using a questionnaire to elicit information on the five dimensions. They were selected using probability sampling method, sampling without replacement. Qualitative data were collected via focus group discussion with the representatives of the elderly group from the four villages. Statistics was employed in data analysis including frequency, percentage and mean, while content analysis was used for the data collected through focus group discussion. It was found that the elderly need to have access to information and activities to raise their awareness in relation to their well-being in physical, social and economic dimensions. Subsequently, we developed an IT system to support management for their well-being in the three needed dimensions. The system is a web application that is set a server. It is designed for two user groups: general users and admin users. General users can have access to two functions: registration, information related to the elderly well-being and inquiries. Other functions are meant for the admins including management of registration system, information related to the elderly well-being, inquiries, and reporting information. The system was later tested with 80 elderly group. Their average satisfaction of using the system is 2.77, which is considered moderate. In fact, the current system was developed based on the information provided by Phopraya Subdistrict Municipality. The municipality can make use of the elderly database to improve service quality and operation of the elderly well-being in the community.

Keywords: Information Technology System Management for the Elderly, Elderly Well-Being, The Elderly

บทนำ

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติที่จะขับเคลื่อนให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์ของชาติและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีซึ่งยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มุ่งเน้นการให้คนไทยมีความพร้อมทั้งกายและใจ รวมถึงสติปัญญาทักษะด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามแผนการปฏิรูปที่ได้กำหนดไว้ในด้านสาธารณสุขที่มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่จำเป็นต่อทุกช่วงวัยและด้านสังคมที่มุ่งเน้นให้คนไทยมีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้าถึงเพื่อใช้ในการบริหาร

จัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถบริหารจัดการชุมชนได้ด้วยตนเอง อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่สอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัยและให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุวัยต้นให้สามารถเข้าสู่ตลาดงานเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)

สำหรับประเทศไทยเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวลใจ และเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างยิ่ง สำหรับประเทศที่มีแนวโน้มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วคาดว่า 2562 มีผู้สูงอายุ 11.6 ล้านคน (ร้อยละ 17.5) และเพิ่มขึ้นในปี 2580 เป็น 19.8 ล้านคน (ร้อยละ 29.8) (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI), 2020)

ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งศึกษาและวิจัยพัฒนา เพื่อหาแนวทางในการกำหนดประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งการขับเคลื่อนภารกิจด้านการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางปัญญาและ มิติทางจิตวิญญาณ รวมทั้งมิติทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น นอกจากนี้ ข้อมูลสถิติด้านประชากรได้ชี้ให้เห็นถึงจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยว่า มีจำนวนมากขึ้นถึง 11.6 ล้านคนและมีแนวโน้มของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนร้อยละ 5 ต่อปี จะทำให้ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute (TGRI), 2020) ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged Society) และภายใน 20 ปีข้างหน้าคลื่นประชากรลูกใหญ่ที่ปัจจุบันมีอายุระหว่าง 33-53 ปีจะกลายเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-aged Society) ดังนั้นแนวโน้มปัญหาเรื่องการบริหารสุขภาวะของผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องกำหนดให้เป็นวาระเร่งด่วนและต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อการสร้างความคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน

สำหรับจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงของประชากรผู้สูงอายุเช่นเดียวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศจากข้อมูลทางสถิติ ในปี พ.ศ. 2557 พบว่า ในพื้นที่ของภาคกลางจังหวัดสุพรรณบุรี มีจำนวนผู้สูงอายุจำนวนมากเป็นอันดับที่ 5 ซึ่งรองจาก กรุงเทพมหานคร จังหวัดชลบุรี ปทุมธานีและสมุทรปราการ ตามลำดับ โดยจำนวนผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรีนั้นมีมากถึง 167,220 คน (ร้อยละ 19.69) ของประชากรทั้งหมดของจังหวัด แสดงให้เห็นว่า จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ดังนั้นการรับมือกับสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้านทั้งด้านการบริการสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเพิ่มขึ้น ทั้งความต้องการการดูแลจากภายในครอบครัวและการดูแลจากสถานบริการของภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ ซึ่งผลจากงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการสุขภาพผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี Piawnalao, Luangphithak, Worarun, Khachat, & Mahabrahma (2012) พบว่า การให้บริการด้านสุขภาพกับผู้สูงอายุยังมีไม่ทั่วถึงทุกอำเภอในจังหวัดสุพรรณบุรีและยังขาดการให้บริการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ

บางอย่าง เช่น สถานที่ให้การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สถานดูแลผู้ป่วยชั่วคราว สถานดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย และศูนย์ดูแลผู้ป่วยกลางวัน เป็นต้น อีกทั้งยังขาดรูปแบบการบริการสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความเฉพาะเจาะจงเหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละบุคคล ส่วนด้านสถานบริการสุขภาพควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการดูแลผู้สูงอายุให้กับบุคลากรเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่า จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว ดังนั้นการให้ความสำคัญกับประชากรที่เป็นผู้สูงอายุที่ต้องพัฒนาและดูแลในทุกมิติ ทั้งนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงปัญหาด้านสังคมสูงวัยในเขตพื้นที่ของเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบไปด้วย 4 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1,3,6 และ 7 จากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร ปี 2563 พบว่า พื้นที่เทศบาลตำบลโพธิ์พระยา มีจำนวนผู้สูงอายุ 734 คน โดยเทียบสัดส่วนกับประชากรในพื้นที่ (ร้อยละ 23.90) ซึ่งถือได้ว่า พื้นที่เทศบาลตำบลโพธิ์พระยาเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยในปี 2564 คาดการณ์ว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged Society) คือ มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ

ดังนั้นงานวิจัยนี้มีเป้าหมายมุ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งถือว่าเป็นการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีความท้าทายทางสังคมอย่างมาก ตามที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาวะผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ในพื้นที่ของโครงการวิจัยทั้ง 4 หมู่บ้าน ร่วมกับผู้นำของชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสำหรับการพัฒนาระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการบริหารจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา สามารถใช้ในการประกอบการตัดสินใจและการวางแผนด้านการบริหารจัดการความต้องการด้านสุขภาวะของผู้สูงอายุได้ครอบคลุมในทุกมิติที่เหมาะสมกับคุณลักษณะเฉพาะในแต่ละหมู่บ้านได้อย่างแท้จริงบนพื้นฐานของข้อมูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาทุนมนุษย์อย่างสูงสุดของชุมชน ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสร้างระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุของชุมชนให้สามารถเชื่อมโยงร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อความต้องการในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความหมายของสุขภาพหรือสุขภาพ ความหมายของผู้สูงอายุและสังคมผู้สูงอายุ คำนิยามที่ใช้ในงานวิจัยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย ทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ โดยสุขภาพทางกาย หมายถึง การมีร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วย ไม่ได้รับอุบัติเหตุ มีเศรษฐกิจพอเพียงและมีสิ่งแวดล้อมดี สุขภาวะทางจิต หมายถึง มีจิตใจดี มีเมตตา มีสติ มีสมาธิ มีความผ่อนคลายสบายใจ สุขภาวะทางสังคม หมายถึง มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง มีศีล ไม่เบียดเบียนกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการงานชอบ มีความยุติธรรมในสังคม และสุขภาพทางจิตวิญญาณ หมายถึง มีจิตสูงส่งคือ มีความดี ลดละความเห็นแก่ตัว มีปัญญา มีการเข้าถึงสิ่งสูงสุด (Wasi, 2001)

องค์การอนามัยโลก ได้นิยามไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และปัญญา มิใช่เพียงการปราศจากโรคหรือความพิการเท่านั้น” (ตามนิยาม “สุขภาพ” ขององค์การอนามัยโลก และ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550)” หรือสุขภาพที่สมบูรณ์ทุก ๆ ทางเชื่อมโยงกัน สะท้อนถึงความเป็นองค์รวมอย่างแท้จริงของสุขภาพที่เกื้อหนุนและเชื่อมโยงกันทั้ง 4 มิติ นำมาสู่วิสัยทัศน์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) คือ “คนไทยมีสุขภาพยั่งยืน หมายถึง คนไทยมีสุขภาพดีครบทั้งสี่ด้าน ได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา อันได้แก่

1. สุขภาวะทางกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มีอุบัติเหตุ เป็นต้น
2. สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข ผ่อนคลาย ไม่เครียด คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น
3. สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคมในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี และมีสันติภาพ เป็นต้น
4. สุขภาวะทางปัญญา (จิตวิญญาณ) หมายถึง ความสุขอันประเสริฐที่เกิดจากการมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึง พระนิพพาน หรือพระผู้เป็นเจ้า หรือความดีสูงสุด แล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคน

คำนิยามที่ใช้ในงานวิจัย

สุขภาพของผู้สูงอายุ ในการศึกษาวิจัยนี้ หมายถึง ภาวะของการสุขทางกาย จิตใจ สังคม ความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม รวมถึงกระบวนการพัฒนาสุขภาพและให้คงไว้ซึ่งความสามารถในการทำหน้าที่อันนำไปสู่ความผาสุก ประกอบด้วย มิติด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ

ผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง จำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในประเทศใดที่มีในส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ ถือว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ

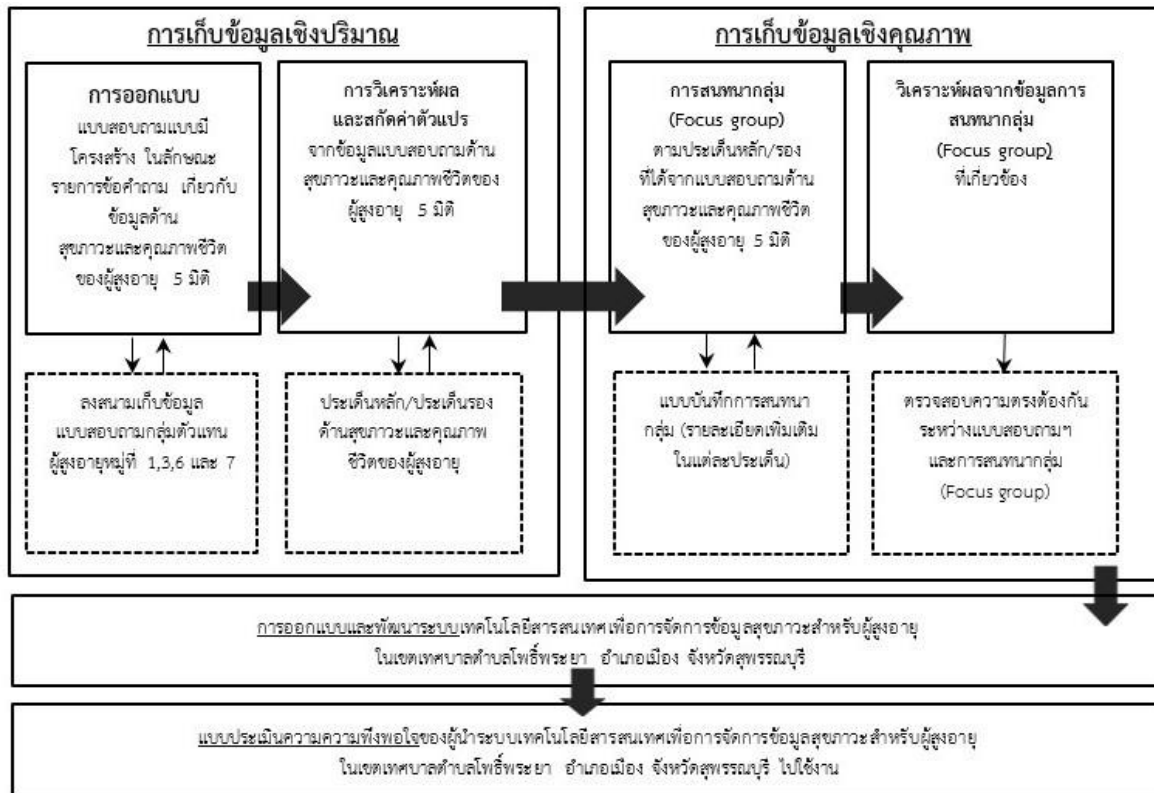
จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย คือ รายได้ด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุ เช่น เบี้ยยังชีพที่เพียงพอต่อการดำรงชีพและช่องทางการเข้าถึงสิทธิด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งการส่งเสริมด้านการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ (Boukeaw, & Teungfung, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ในด้านการตรวจสุขภาพ การเพิ่มเบี้ยยังชีพ การดูแลจากบุคคลในครอบครัว สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนและการยอมรับจากสังคม ซึ่งผลจากการศึกษานำมาปรับใช้เป็นแนวทางการจัดบริการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านการป้องกันการแก้ปัญหา การลดผลกระทบด้านสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Pankong, 2017) ซึ่งเป็นประเด็น

สำคัญในมิติด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบันที่ขาดรายได้เมื่อมีอายุที่มากขึ้นส่งผลต่อการจัดสวัสดิการจากภาครัฐที่ต้องให้ความสำคัญที่ต้องดูแลมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากงานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนด้านการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุทุกหมู่บ้าน ให้เข้มแข็งโดยมีชมรมผู้สูงอายุและภาคีเครือข่ายสุขภาพที่มีศักยภาพเป็นพี่เลี้ยงช่วยสร้างกระบวนการพัฒนามาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุของชุมชนในระยะยาวได้ อีกทั้งการฝึกทักษะในการดูแลสุขภาพที่จำเป็น เช่น การบริหารสุขภาพกายลดการเกิดภาวะข้อติด หรือการดูแลผู้ป่วยติดเตียงในการพลิกตัวผู้ป่วยเพื่อป้องกันแผลกดทับ รวมถึงการสร้างกิจกรรมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกับเยาวชนด้วยการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านกิจกรรม เช่น การจักสาน การแปรรูปอาหารพื้นถิ่น การจัดตั้งวงดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น ล้วนเป็นการขับเคลื่อนที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีในมิติทางกาย มิติทางจิตใจและมิติทางสังคมอีกด้วย (Chantharaowat, Bunnan, & Suphoti, 2015) ด้านวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจะต้องมีสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ มีสถานที่บริการสุขภาพและมีเจ้าหน้าที่ดูแล มีแหล่งอาหารในชุมชนที่สะอาดปลอดภัย มีบ้านพักอาศัยที่สะดวก สะอาดและปลอดภัย มีการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลในชุมชนที่เหมาะสม มีการจัดการน้ำดื่มและน้ำใช้ที่สะอาดปลอดภัยและอยู่ในอากาศที่ปราศจากมลพิษ ซึ่งเป็นมิติด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนร่วมกันส่งเสริมเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีให้กับประชาชนทุกวัยในชุมชน (Sukadisai, Mapudh, & Kitiyanusan, 2014) จะเห็นได้ว่าในการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพของผู้สูงอายุในแต่ละมิตินั้น มีปัจจัยหลายอย่างส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนาระบบบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับปัญหาในแต่ละมิติ ซึ่งตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขได้มีแนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านสุขภาพ เพื่อใช้ในการสนับสนุนการขับเคลื่อน

ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ตามประเด็นยุทธศาสตร์ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในการยกระดับคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านนวัตกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริการทางด้านสาธารณสุขโดยมีระบบพื้นฐานเป็นระบบข้อมูลข่าวสารสุขภาพ (บูรณาการ) อย่างเหมาะสมและตอบสนองต่อผู้ใช้ที่ต้องพัฒนาให้รองรับในด้านต่าง ๆ เช่น ระบบมาตรฐานของข้อมูล การเชื่อมโยงข้อมูล การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Wattanayingcharoenchai, 2017) เป็นต้น ในด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อดูแลผู้สูงอายุนั้น (Ada, Boonpeam, & Billsala, 2020) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันซึ่งใช้ในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลสุขภาพทั่วไป เป็นต้น โดยระบบที่ออกแบบนั้นสนับสนุนต่อการใช้ข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เขาคูมในการบริหารจัดการผู้สูงอายุในชุมชนมากกว่าผู้สูงอายุจะเข้าใช้งานระบบเพื่อสืบหาข้อมูลในการดูแลสุขภาพของตนเองในมิติต่าง ๆ Jinpol, JuaBoon, Limsuwanmanee, & Wichianchua (2021) ได้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการดูแลผู้สูงอายุด้านโภชนาการ เพื่อการประเมินภาวะทางโภชนาการอย่างง่ายให้กับผู้สูงอายุ พร้อมแสดงข้อเสนอแนะรายบุคคล โดยสามารถเข้าใช้งานผ่านทางเว็บไซต์เป็นหลัก การพัฒนาระบบนี้มุ่งเน้นเพียงมิติทางกายในประเด็นของโภชนาการเพียงด้านเดียวเท่านั้นซึ่งยังไม่ครอบคลุมในมิติอื่น ๆ

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยการนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณมาผสมผสาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. คณะผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจและสังเกตพฤติกรรม การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับตัวแทนผู้สูงอายุจากทั้ง 4 หมู่บ้าน โดยสุ่มเลือกตัวแทนหมู่บ้านละ 2-3 ท่าน เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ความต้องการของผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทั้งด้านพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสภาพแวดล้อม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) วิเคราะห์จากการสนทนากลุ่ม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

2. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ออกการลงพื้นที่มาวิเคราะห์สังเคราะห์ โดยนำข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลหัตถ์และปฐมภูมิเพื่อหาข้อสรุปในการออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่อาศัยอยู่ใน 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 3, 6 และ 7 จำนวน 734 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณของ Yamane (1997) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเป็นจำนวน 261 คน แยกตามสัดส่วนของผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่ 1 จำนวน 50 คน หมู่ที่ 3 จำนวน 96 คน หมู่ที่ 6 จำนวน 46 คน และหมู่ที่ 7 จำนวน 69 คน โดยการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน โดยมีรายละเอียดการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา โดยใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณา

โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยแบบสอบถามจะประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ 1) ข้อมูลทั่วไป และ 2) ข้อมูลด้านสุขภาวะและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 5 มิติ

2. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ทางสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) สังเคราะห์โดยนำข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลหยาบและปริมภูมิ เพื่อหาข้อสรุปในการออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี

3. คณะผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจของผู้รับระบบไปใช้ในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา จากประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม 261 คน โดยกำหนดจำนวนผู้ทดสอบระบบจำนวนร้อยละ 30 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบการใช้งานระบบซึ่งคิดเป็น จำนวน 80 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์หรือประมาณตามจำนวนของประชากร (Chancharoen, 2005) โดยเครื่องมือแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบฯ โดยวัดผลความพึงพอใจของผู้ใช้งานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ พึงพอใจน้อยที่สุด พึงพอใจน้อย พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจมาก และพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนที่ 3 การออกแบบและพัฒนาระบบ

การออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น คณะผู้วิจัยได้นำวัฏจักรการพัฒนาระบบงาน (Systems Development Life Cycle :SDLC) ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์(Analysis) การออกแบบ (Design) และการนำไปใช้ (Implementation) มาใช้ในการกำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ดังนี้

1. การทำความเข้าใจกับปัญหาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยคณะผู้วิจัยสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาวะของผู้สูงอายุในพื้นที่ทั้ง 5 มิติ เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงของปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อมูลความต้องการระบบ รวมถึงการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการพัฒนาและระยะเวลาการดำเนินงาน โดยข้อมูลดังกล่าวจะนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาระบบต่อไป

2. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจำแนกปัญหาและความต้องการออกเป็นกลุ่มตามมิติต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม เพื่อใช้ในกระบวนการ

สร้างแผนภาพการพัฒนาระบบและการออกแบบระบบฐานข้อมูลที่เหมาะสม

3. การพัฒนาระบบและจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้อง การนำข้อมูลจากการวิเคราะห์และออกแบบนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ ส่วนของการนำเข้าข้อมูลและรูปแบบการแสดงผลข้อมูลเพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ง่าย รวมถึงการจัดทำคู่มือการใช้งานและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบที่สนับสนุนต่อการใช้งานของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

4. การทดสอบการใช้งานและการปรับปรุงระบบ เป็นขั้นตอนของการทดสอบระบบก่อนนำไปใช้งานจริง โดยจะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในส่วนของการนำเข้าและการแสดงผลทั้งส่วนระบบย่อยและภาพรวมการใช้งานที่ต้องสอดคล้องกับระบบงานที่ออกแบบไว้ เพื่อให้ทราบข้อผิดพลาดของระบบและปรับปรุงแก้ไขต่อไป

5. การประเมินผลระบบ โดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานหลังจากได้ทดลองใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูล สุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุแล้ว และนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 63.22) โดยช่วงของอายุอยู่ตั้งแต่ 71 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 49.43) สำหรับผู้สูงอายุที่มีภาระหนี้สินอยู่ พบว่า มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับผู้สูงอายุที่ไม่มีภาระหนี้สิน โดยช่วงอายุ 66-70 ปี เป็นช่วงอายุที่ผู้สูงอายุมีภาระหนี้สินมากที่สุด (ร้อยละ 51.72) ส่วนการมีรายได้ของผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้เพื่อใช้ในการดำรงชีพ (ร้อยละ 98.85) สำหรับโรคประจำตัวผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 75.10) และผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสุขภาพ (ร้อยละ 81.23)

1. คุณลักษณะด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ด้านสุขภาวะของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาวะของผู้สูงอายุทั้ง 5 มิติ อันประกอบไปด้วยผลข้อมูลในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสภาพแวดล้อม นั้น ได้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาวะของผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน

261 คน จากทั้ง 4 หมู่บ้าน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

ด้านมิติทางกาย พบว่า ผู้สูงอายุมีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด (ร้อยละ 52.11) และไม่พบผู้สูงอายุเป็นโรคอ้วน ทั้งนี้ โรคอื่น ๆ ที่พบเป็นจำนวนมาก คือ โรคไขมันในเส้นเลือดสูง

ด้านมิติทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวข้องกับสิทธิการคุ้มครอง/ข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (ร้อยละ 4.60) และผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าร่วมอบรม ศึกษา เรียนรู้ จากหน่วยงาน องค์กรหรือชมรมผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาต่าง ๆ (ร้อยละ 36.40)

ด้านมิติทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุไม่มีการวางแผนเตรียมสินทรัพย์เพื่อรองรับวัยเกษียณอายุ (ร้อยละ 35.95) และผู้สูงอายุยังมีการหนี้สินอยู่ (ร้อยละ 45.98) ผู้สูงอายุไม่มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลด้านกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดก อสังหาริมทรัพย์ (ร้อยละ 48.28) และ ผู้สูงอายุไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน การออมเงิน การสร้างอาชีพสำหรับผู้สูงอายุจากหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น (ร้อยละ 31.03)

ด้านมิติทางจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนโดยเฉลี่ย (ร้อยละ 97.01) มีอารมณ์ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีอารมณ์ขัน มองโลกแง่ดี กระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่ายท้อแท้ใจ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีการตัดสินใจได้รวดเร็วและถูกต้อง มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกอย่างมีเหตุผล

ด้านมิติทางสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนโดยเฉลี่ย (ร้อยละ 96.45) มีที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงแข็งแรงเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยและมีการออกแบบที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนพื้นที่ในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดราวจับ ทางเดินที่มีแสงสว่างเพียงพอ มีแหล่งน้ำที่ใสสะอาดปราศจากมลพิษ

และจากผลการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาที่พบจากการวิเคราะห์ข้อมูลในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสภาพแวดล้อม ไปศึกษาในเชิงลึกเพื่อยืนยันข้อมูลที่ค้นพบโดยการจัดสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับตัวแทนผู้สูงอายุ จาก 4 หมู่บ้าน ซึ่งผลสรุปที่ได้จากการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีประเด็นปัญหาในด้านมิติต่าง ๆ ดังนี้ 1) มิติทางกาย 2) มิติทางสังคม และ 3) มิติทางเศรษฐกิจ แต่ไม่พบประเด็นปัญหา

ทางมิติทางจิตใจ และมิติทางสภาพแวดล้อม โดยผลการศึกษาสอดคล้องกันทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงนำประเด็นปัญหาที่ค้นพบไปออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อไป

2. การออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อความต้องการในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อมูลด้านสุขภาวะและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 5 มิติ และผลการสนทนากลุ่ม พบว่า ประเด็นด้านมิติทางกาย มิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ นั้นเป็นประเด็นปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนั้นการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาวะผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี นั้นจะมุ่งเน้นไปยังประเด็นทั้ง 3 มิติดังกล่าว โดยการออกแบบและพัฒนาระบบ Songma, Duangchant, Piromnok, & Chunhapataragul (2018) จะแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ใช้งานทั่วไป (ผู้สูงอายุ) และผู้ดูแลระบบ (เจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา) ซึ่งในการออกแบบและพัฒนาระบบครั้งนี้ เป็นการพัฒนาและทดลองใช้งานระบบในระดับเบื้องต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบสารสนเทศที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุต่อไป ซึ่งการออกแบบและพัฒนาระบบนั้นมีลักษณะและข้อจำกัดของการใช้งาน ดังนี้

1) การออกแบบและพัฒนาระบบดำเนินการในลักษณะของเว็บแอปพลิเคชัน กล่าวคือ การพัฒนาระบบให้สามารถเข้าใช้งานผ่านเว็บไซต์โดยที่ไม่ต้องติดตั้งระบบลงในเครื่องโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนซึ่งผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้งานระบบได้ ผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านทางคอมพิวเตอร์หรือเครื่องโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนได้

2) การติดตั้งระบบและฐานข้อมูลจะติดตั้งบนเซิร์ฟเวอร์ของทางมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อใช้สำหรับการพัฒนาและทดสอบระบบไปตลอดจนสิ้นสุดการวิจัยเสร็จสิ้น

3) การเข้าใช้งานระบบจะมีการคัดกรองผู้ใช้งานตามการลงทะเบียน โดยเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลโพธิ์พระยาอนุมัติการเข้าใช้งานให้กับผู้ลงทะเบียนก่อน จึงจะสามารถเข้าใช้งานระบบได้ ซึ่งเป็นการรักษาความปลอดภัยในการเข้าใช้ระบบในเบื้องต้น ซึ่งเมื่อมีผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบทางเจ้าหน้าที่จะไม่อนุมัติการลงทะเบียนนั้น

4) การออกแบบและพัฒนาระบบระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบล โพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จะแบ่งการใช้งาน ออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- การลงทะเบียน
- การยืนยันข้อมูลเมื่อสมัครผ่าน
- การติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม
- การแสดงข้อมูลสุขภาพในมิติทางกาย มิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ

- การจัดการระบบ (การอนุมัติผู้ใช้งาน การจัดการ ข้อมูลสุขภาพ และ การออกรายงานสรุป)

5) การออกแบบและพัฒนาระบบ มีรายละเอียด ดังนี้
การลงทะเบียนเพื่อใช้งานระบบ

1. หน้าจอการเข้าใช้งานระบบ โดยผู้ใช้งานจะต้องลงทะเบียนก่อนเข้าใช้งาน และรอการอนุมัติจากผู้ดูแลระบบ จากนั้นผู้ใช้งานจึงจะสามารถเข้าใช้งานระบบได้

รูปที่ 2 หน้าจอการเข้าใช้งาน

2. หน้าจอลงทะเบียนเข้าใช้งาน โดยผู้ใช้งานจะต้องกรอกข้อมูลให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด และผู้ใช้งานต้องกำหนดรหัสผ่านเข้าใช้งานสำหรับการเข้าใช้งานระบบ

รูปที่ 3 หน้าจอการลงทะเบียนการใช้งาน

3. ในกรณีที่ผู้ใช้งานสมัครผ่านเข้าใช้งาน ผู้ใช้งานสามารถเลือกเมนู “สมัครผ่าน” เพื่อตรวจสอบและขอรหัสผ่านเข้าใช้งาน

รูปที่ 4 หน้าจอเมนูสมัครรหัส

การเข้าใช้งานระบบ

1. หน้าจอเมื่อผู้ใช้งานลงชื่อเข้าใช้ระบบตามที่ได้ลงทะเบียนแล้ว ระบบจะแสดงเมนูให้เลือก 2 เมนู คือเมนู “ข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ” และเมนู “ติดต่อสอบถามข้อมูล”

รูปที่ 5 หน้าจอของผู้ใช้งานหลังจากลงชื่อเข้าใช้ระบบ

2. เมื่อผู้ดูแลระบบเลือก เมนู “ผู้ใช้ระบบ” ระบบจะแสดงรายชื่อของผู้ใช้งานที่ลงทะเบียนเพื่อเข้าใช้งานระบบ โดยผู้ดูแลระบบมีหน้าที่พิจารณาอนุมัติผู้ใช้งานโดย กดปุ่ม “อนุมัติ”

3. เมื่อผู้ดูแลระบบเลือก เมนู “ข้อมูลการใช้งานระบบ” ระบบจะแสดงรายงานสรุปข้อมูลจำนวนการเข้าดูข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุในประเด็นสุขภาพมิติต่าง ๆ แยกรายหมู่บ้าน โดยระบบสามารถเลือกแสดงข้อมูลได้ตามเดือนและปี ที่ต้องการ

ประเด็นสุขภาพ	ผู้ใช้งานหมู่บ้าน (จำนวน : คน)				รวม
	หมู่บ้าน 1	หมู่บ้าน 3	หมู่บ้าน 6	หมู่บ้าน 7	
1. มิติทางกาย	0	10	0	2	12
2. มิติทางสังคม	0	2	0	2	4
3. มิติทางเศรษฐกิจ	0	6	0	1	7
รวม	0	18	0	5	23

รูปที่ 6 หน้าจอข้อมูลสุขภาพผู้สูงอายุ

3. ผลประเมินความพึงพอใจการทดสอบใช้งานระบบฯ

ผลจากการประเมินความพึงพอใจ หลังจากการทดสอบการใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จะสรุปคัดเลือกแบบตามสะดวกจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม 261 คน โดยกำหนดจำนวนผู้ทดสอบระบบจำนวนร้อยละ 30 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบการใช้งานระบบซึ่งคิดเป็น จำนวน 80 คน สำหรับวิธีการที่ให้ผู้สูงอายุทดสอบการใช้งานระบบได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้พัฒนาระบบจัดการอบรมการใช้งานระบบให้กับอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านอย่างน้อยหมู่บ้านละ 2 คนที่เป็นตัวแทนเข้าเรียนรู้การใช้งานระบบ

2) อาสาสมัครตัวแทนของแต่ละหมู่บ้าน ขยายผลการเรียนรู้โดยการเข้าไปสอนการใช้งานระบบให้กับผู้สูงอายุในชุมชน สำหรับผู้สูงอายุบางกลุ่มที่มีทักษะด้านการใช้งานเทคโนโลยีนั้นสามารถเข้าใช้งานเพื่อทดสอบระบบได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่สามารถเข้าใช้งานระบบได้โดยตรง เนื่องจากการขาดทักษะหรือขาดอุปกรณ์นั้น อาสาสมัครตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านจะเป็นผู้อธิบายถึงวัตถุประสงค์การใช้งานระบบและแสดงขั้นตอนการใช้งานระบบให้กับผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าวได้รับทราบ

3) หลังจากผู้สูงอายุทดสอบการใช้งานระบบแล้วจะต้องประเมินผลความพึงพอใจ โดยแบบประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ ซึ่งสามารถสรุปผลจากการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ ดังนี้

ระบบมีข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่ตรงตามความต้องการ มีคะแนนสูงสุดที่สุด คือ 2.95 คะแนน อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง รองลงมา คือ การทำงานและการแสดงข้อมูลในระบบทำงานได้รวดเร็ว มีคะแนน 2.90 คะแนน อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลางเช่นกัน ซึ่งจากผลการประเมินความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในทุกประเด็นมีคะแนนเท่ากับ 2.77 คะแนน อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ทั้งนี้การทดสอบใช้งานระบบผู้ใช้งานมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนาในประเด็นของการใช้งานที่ยากในบางขั้นตอน เช่น ขั้นตอนการลงทะเบียนและความไม่เสถียรของระบบในการเข้าใช้งานส่งผลให้ในบางครั้งเข้าใช้งานระบบไม่ได้ หรือในบางครั้งลื่นไหลผ่านการเข้าใช้งานระบบ โดยผู้ใช้งานเสนอแนะให้พัฒนาระบบที่เข้าใช้งานง่ายโดยไม่ต้องกรอกรหัสผ่านในแต่ละครั้งหรือให้มีลักษณะการใช้งานเหมือนกับแอปพลิเคชันสื่อสารออนไลน์ที่ผู้ใช้งานมีความคุ้นเคย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาคุณลักษณะด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพทางกายของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งพบมากในผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 71 ปีขึ้นไป ร้อยละ 58.91 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Janda, Wayo, Thongkote, Khomtanet, & Markparn (2020) ที่ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลดินดำ อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว คือ โรคความดันโลหิตสูงสำหรับประเด็นการสูบบุหรี่หรือยาเส้นนั้น พบว่า ในชุมชนมีผู้สูงอายุ (ร้อยละ 10.34) ที่ยังคงสูบบุหรี่หรือยาเส้นอยู่ ทั้งนี้ผู้สูงอายุจะลดความต้องการสูบบุหรี่ด้วยตนเองเมื่อมีอายุมากขึ้นเนื่องมาจากปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Saardiem, Pumprawai, & Rongmuang (2017) ที่ศึกษาเกี่ยวกับผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในผู้ขายวัยทำงาน อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากขึ้น และมีภาวะสุขภาพที่ไม่ดีจะพยายามเลิกสูบบุหรี่ด้วยตนเอง และในประเด็นของการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของผู้สูงอายุ พบว่า ยังมีผู้สูงอายุที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ (ร้อยละ 12.26) โดยจะดื่มแอลกอฮอล์บ้างตามงานสังสรรค์ต่าง ๆ ทั้งนี้ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะมีปริมาณลดลง เนื่องมาจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการปรับราคาเพิ่มขึ้น และปัญหาเศรษฐกิจ อีกทั้งเมื่ออายุสูงมากขึ้นและมีปัญหาด้านสุขภาพ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะลดลงและจะเลิกดื่มไปเองซึ่งสอดคล้องกับ Sudsomboon, Wongmek, Pusittrattanavalee, & Dingmasa (2017) ที่ศึกษาถึงพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของผู้สูงอายุในเขตอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้สูงอายุจะประกอบไปด้วยโอกาสในการดื่ม การมีผู้ร่วมดื่ม และรายได้กับค่าใช้จ่ายสำหรับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.2 ด้านสุขภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ยังมีผู้สูงอายุในชุมชนที่ไม่เคยเข้าร่วมอบรม ศึกษาเรียนรู้จากหน่วยงานองค์กรหรือชมรมผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาตัวเอง (ร้อยละ 36.40) แต่มีข้อสังเกตว่า ยังมีผู้สูงอายุบางคนที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง แต่มีสาเหตุปัจจัยที่ไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น ความไม่สะดวกในการเดินทาง หรือการทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพจึงไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งการแจ้งข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่จัดอบรมในบางครั้ง

อาจจะแจ้งไปไม่ถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดข้อมูลของผู้สูงอายุยังไม่ครบถ้วน ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่มาเข้าเรียนรู้หรือเข้าร่วมอบรมจะเป็นคนกลุ่มเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าผู้สูงอายุยังคงมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ แต่อาจติดปัญหาบางประการจึงไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Aunkamol (2009) ที่ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรับรู้คุณค่าของตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านปัจจัยส่วนบุคคลในประเด็นการมีรายได้น้อย ภาวะสุขภาพ และระยะเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม

1.3 ด้านสุขภาพทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ในประเด็นการจ่ายเงินค่าหนี้สินให้กับบุคคลในครอบครัวผู้สูงอายุมีการจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือด้านหนี้สินให้กับลูกหลานบ้างแต่ไม่บ่อยครั้ง ซึ่งส่วนมากแล้วบุตรหลานจะดูแลตนเองและไม่ค่อยบอกเรื่องหนี้สินให้ทราบ ทั้งนี้ผู้สูงอายุจะจ่ายเงินค่าหนี้สินของตนเองเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.98) ที่ยังคงมีการหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบอยู่ ส่วนหนึ่งของปัญหานี้สืบเนื่องมาจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านในทุก ๆ ปี จากข้อสังเกตแสดงให้เห็นว่า การมีหนี้สินส่วนหนึ่งมาจากโครงการหรือนโยบายจากภาครัฐที่สนับสนุนด้านเศรษฐกิจสู่ชุมชนระดับฐานราก เพื่อเพิ่มสภาพคล่องและการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุที่มีความพร้อมในการจ่ายชำระหนี้จึงประสงค์เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ตามที่ได้รับสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้ข้อมูลการมีภาระหนี้สินของผู้สูงอายุมีจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Vorasiha (2018) ที่ศึกษาถึงชีวิตภายหลังเกษียณ: ประสบการณ์ชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายุบางท่านไม่มีรายรับในแต่ละเดือน และบางรายมีหนี้สินที่ต้องจ่ายชำระอยู่ ซึ่งหากผู้สูงอายุไม่มีเงินบำนาญหรือเงินออมจะส่งผลโดยตรงต่อภาวะเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ อีกประเด็นที่เป็นข้อสังเกต คือ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สิน มรดก อสังหาริมทรัพย์ (ร้อยละ 48.28) เนื่องจากมีสินทรัพย์ไม่มาก จะมีแต่ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุจะมีการวางแผนเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกไว้แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ Saraphon (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลมะอึ อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการสารสนเทศเรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้สูงอายุในระดับมาก

1.4 ด้านมิติทางจิตใจ พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนโดยเฉลี่ย (ร้อยละ 97.01) มีอารมณ์ยิ้มแย้ม แจ่มใส มีอารมณ์ขัน มองโลกแง่ดี กระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่ายท้อแท้ใจ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ มีการตัดสินใจได้รวดเร็วและถูกต้อง มีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกอย่างมีเหตุผล ข้อค้นพบในมิติทางจิตใจจึงไม่พบประเด็นปัญหาในการออกแบบและพัฒนาระบบ ฯ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบการลงสนามสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ซึ่งการที่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา มีสุขภาพทางจิตใจที่ดี เนื่องมาจากทางเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ การร่วมกิจกรรมตามเทศกาลหรือวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การจัดประกวดการแต่งกายของผู้สูงอายุ การจัดแสดงร่าย เป็นต้น

1.5 ด้านมิติทางสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนโดยเฉลี่ย (ร้อยละ 96.45) มีที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงแข็งแรงเพียงพอสำหรับการดำรงชีวิต มีความปลอดภัยและมีการออกแบบที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ตลอดจนพื้นที่ในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดราวจับ ทางเดินที่มีแสงสว่างเพียงพอ แหล่งน้ำที่ใสสะอาดปราศจากมลพิษ เป็นต้น ข้อค้นพบในมิติทางสภาพแวดล้อมจึงไม่พบประเด็นปัญหาในการออกแบบและพัฒนาระบบ ฯ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการลงสนามสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ถึงสภาพจริงของพื้นที่ซึ่ง พบว่า ข้อมูลสอดคล้องกับข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ฯ

2. การอภิปรายผลด้านการออกแบบและพัฒนา
ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการด้านสุขภาพผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อความต้องการในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและมิติด้านสภาพแวดล้อมดังนี้ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ได้ดำเนินการให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามข้อมูลด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 5 มิติ และผลการสนทนากลุ่มในประเด็นสุขภาพในมิติทางกาย มิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งการพัฒนาระบบเป็นไปตามความต้องการข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน จึงมุ่งเน้นไปยังประเด็นทั้ง 3 มิติดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Saraphon (2018) ที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับความต้องการสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลมะอึ อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านเนื้อหาสารสนเทศเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ในเรื่องการดูแลสุขภาพในแต่ละโรค เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง เรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางกฎหมายของผู้สูงอายุ เรื่องสุขภาพและสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ และเรื่องการศึกษาการเรียนรู้ที่จัดให้กับผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก

3. การอภิปรายผลจากการประเมินผลความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบ ดังนี้ ผลประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานระบบ มีคะแนนเท่ากับ 2.77 คะแนน อยู่ในระดับความพึงพอใจปานกลาง ซึ่งผู้ไม่มีข้อเสนอแนะในประเด็นการใช้งานที่ยากในบางขั้นตอน เช่น ขั้นตอนการลงทะเบียนและความไม่เสถียรของระบบในการเข้าใช้งาน เป็นต้น ในบางครั้งเข้าใช้งานระบบไม่ได้ หรือในบางครั้งลืมหืมนการเข้าใช้งานระบบโดยผู้ใช้งานเสนอแนะให้พัฒนาระบบที่เข้าใช้งานง่ายโดยไม่ต้องกรอกรหัสผ่านในแต่ละครั้งหรือให้มีลักษณะการใช้งานเหมือนกับแอปพลิเคชันสื่อสารออนไลน์ที่ผู้ใช้งานมีความคุ้นเคย เช่น แอปพลิเคชันไลน์ (Line) เป็นต้น

สรุป

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาปัญหาของผู้สูงอายุใน 5 มิติ คือ 1) มิติทางกาย 2) มิติทางจิตใจ 3) มิติทางสังคม 4) มิติทางเศรษฐกิจ และ 5) มิติทางสภาพแวดล้อม ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยดำเนินการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของทางเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา ในการศึกษาถึงสภาพจริงของพื้นที่ ซึ่งผลจากการศึกษาได้นำไปออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาวะที่เหมาะสมกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในพื้นที่ ในเบื้องต้นของงานวิจัยนี้ได้ออกแบบและพัฒนาระบบฯ ในลักษณะของเว็บแอปพลิเคชันที่สามารถเข้าใช้งานผ่านเว็บไซต์ได้ ระบบฯ ได้แบ่งการใช้งานออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ 1) การลงทะเบียน 2) การยืนยันข้อมูลเมื่อลืมหืมน 3) การติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม 4) การแสดงข้อมูลสุขภาพ และ 5) การจัดการระบบ (การอนุมัติผู้ใช้งาน การจัดการข้อมูลสุขภาพ การออกรายงานสรุป) หลังจากการพัฒนาระบบแล้วได้ทดสอบการใช้งานระบบเพื่อประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน พบว่า ผู้สูงอายุที่ใช้งานระบบมีข้อเสนอแนะในประเด็นของวิธีการเข้าใช้งานที่ค่อนข้างยากและการหลงลืมรหัสผ่านเข้าใช้งานอยู่บ่อยครั้ง การวิจัยเป็นเพียงฐานในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ผลข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุในมิติต่าง ๆ ตามประเด็นปัญหาในบริบทเฉพาะของพื้นที่ระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมต่อการพัฒนาระบบฯ ตามบริบทและสภาพจริงของชุมชนแต่ละพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการจากวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้นั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานในท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งข้อเสนอแนะนี้ได้เสนอให้มีการส่งเสริมด้านการดูแลและพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจและมิติทางสภาพแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงอันตรายของการสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุ ลด ละ เลิก การสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงการให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนผู้สูงอายุปลอดบุหรี่และปลอดการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

1.2 การจัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างความรู้ในการใช้งานระบบออนไลน์หรือแอปพลิเคชันที่สนับสนุนต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการของภาครัฐตามมาตรการช่วยเหลือต่าง ๆ อย่างเช่น ชิม ช้อป ใช้ คนละครึ่ง หรือเราเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการจากภาครัฐที่มีการจัดสรรให้ผ่านระบบออนไลน์ต่าง ๆ ได้

1.3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ สำหรับการอบรมให้ความรู้ เช่น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายทรัพย์สินและมรดก ความรู้ในการดูแลสุขภาพให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงวัย การดำรงชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เป็นต้น โดยจัดทำสื่อการเรียนรู้ในลักษณะของคลิปวิดีโอและเผยแพร่ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้สูงอายุใช้งานอยู่ อย่างเช่น แอปพลิเคชันเฟซบุ๊ก (Facebook), ไลน์ (Line), ยูทูบ (YouTube) หรือเว็บไซต์ของทางเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมสามารถเข้าชมได้ภายหลัง

1.4 การจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาหรือปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชุมชนให้เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตอย่างทั่วถึงทุกครัวเรือน เช่น ห้องสุขาควรเปลี่ยนเป็นโถแบบนั่งห้อยขาหรือในห้องน้ำควรมีราวจับ เป็นต้น

1.5 ควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านการพัฒนาระบบจัดการข้อมูลสารสนเทศสุขภาพผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบายสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาพผู้สูงอายุในภาพรวมได้

2. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ 1) ระดับนโยบาย 2) ระดับการ

บริหารงาน และ 3) ระดับการปฏิบัติงาน ซึ่งจะมุ่งเน้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุในมิติทางกาย มิติทางจิตใจ มิติทางสังคม มิติทางเศรษฐกิจ และมิติทางสภาพแวดล้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การใช้ประโยชน์ในระดับนโยบาย

2.1.1 ด้านการพัฒนาบุคลากรให้รองรับสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยกำหนดให้หน่วยงานท้องถิ่นของแต่ละชุมชนจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานพยาบาลหรืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้มีความรู้และทักษะสำหรับการดูแลผู้สูงอายุ

2.1.2 ด้านการสร้างเครือข่ายการดูแลสุขภาพที่บ้าน (Home Health Care) โดยการฝึกหัดให้สมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยร่วมอยู่ด้วย มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการดูแลผู้สูงอายุในทุกมิติสุขภาพ

2.1.3 ด้านการบริการให้คำปรึกษาเฉพาะด้านเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้ในแต่ละชุมชนมีสถานหรือศูนย์บริการสำหรับการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นมิตร

2.2 การใช้ประโยชน์ในระดับการบริหารงาน

2.2.1 การนำข้อมูลจากระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ มาสร้างแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสุขภาพผู้สูงอายุ ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้านข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีการติดตามและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อให้ข้อมูลมีความพร้อมต่อการนำไปปรับใช้กับแผนงานในอนาคตที่มุ่งเน้นด้านข้อมูลและนวัตกรรมตามแนวยุทธศาสตร์ชาติ

3. การใช้ประโยชน์ในระดับการปฏิบัติงาน โดยการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานท้องถิ่นให้มีทักษะทางเทคโนโลยีและการนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับคุณภาพด้านการบริการและการดำเนินงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนให้ดีขึ้น

4. การใช้ประโยชน์ดูแลรักษา/ส่งเสริม/ต่อยอด/ขยายผล การใช้สารสนเทศเพื่อพัฒนาและจัดการข้อมูลผู้สูงอายุ เพื่อให้ฐานข้อมูลเป็นปัจจุบันรวมถึงการปรับปรุงและการเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานที่นอกเหนือจากผู้วิจัยที่ออกแบบ และขยายการใช้ประโยชน์ไปยังชุมชนอื่นๆ

ในปี 2564 ประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ มีสัดส่วนประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ถึงร้อยละ 20 ของสัดส่วนประชากรทั้งหมด ซึ่งการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์จะเป็นประเด็นสำคัญในการบริหารจัดการของภาครัฐในการดูแลด้านสวัสดิการและสุขภาพของผู้สูงอายุ

ที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี ดังนั้นการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ โดยโครงการวิจัยการออกแบบและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการข้อมูลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มุ่งหวังว่าผลจากการวิจัยนี้จะจุดเริ่มต้นของแนวทางการเสริมสร้างสังคมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่ดีในทุกมิติ และส่งผลต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่าต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณแหล่งทุนในการสนับสนุนงานวิจัยนี้จากทุนอุดหนุนโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนฐานราก งบประมาณประจำปี 2562 เครือข่ายวิจัยเครือข่ายอุดมศึกษาภาคกลางตอนบน สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ขอขอบคุณเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในการสนับสนุนทั้งบุคลากรและสถานที่ในการดำเนินโครงการวิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หมู่ที่ 1, 3, 6 และ 7 เขตเทศบาลตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และตัวแทนผู้สูงอายุที่มีความเมตตาในการประสานงานและให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ อีกทั้งการนำพาคณะผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ตลอดระยะเวลาโครงการ และที่สำคัญ โครงการวิจัยนี้ จะไม่สำเร็จล่วงไปได้หากปราศจากความร่วมมือของผู้สูงอายุทุกท่านที่เต็มใจให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามในทุกข้อคำถามด้วยความยินดียิ่ง ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัยนี้

References

- Ada, V., Boonpeam, J., & Billsala, M. (2020). The elderly care information system development at Khao Toom Sub-district, *National Academic Conference of Rangsit University 2020*, 258-271. Bangkok: Rangsit University. [in Thai]
- Aunkamol, P. (2009). Social participation, self-esteem and life satisfaction of the elderly at Jatuchak District in Bangkok Metropolitan. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot*, 22(1), 125-136. [in Thai]
- Boukeaw, P., & Teungfung, R. (2016). Health care and health status of Thai aging. *Journal of the Association of Researchers*, 21(2), 94-109. [in Thai]

- Chancharoen, K. (2005). *Determination of Populations and Groups Example. Nursing Research, Concepts, Principles and Practice Method*. Bangkok: Creation Media Co., Ltd., 85-144. [in Thai]
- Chantharaowat, S., Bunnan, N., & Suphoti, S. (2015). Empowering elder care network: promoting long term happiness among elderly people living in Amphur Kaedam Mahasarakham Province. *Mahasarakham Hospital Journal*, 12(2), 129-134. [in Thai]
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). (2020). *Situation of the Thai Elderly 2019*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. [in Thai]
- Janda, S., Wayo, W., Thongkote, N., Khomtaneet, S., & Markparn, K. (2020). We ll-being of the elderly at din dam sub-district Phu Wiang District, Khon Kaen Province. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 14(35), 425-436. [in Thai]
- Jinpol, P., JuaBoon, M., Limsuwanmanee, J., & Wichianchua, J. (2021). Development of information system for elderly care in terms of nutrition to support quality of life in Chamai Municipality, Nakhon Si Thammarat. *Journal of Southern Technology*, 14(1), 40-52. [in Thai]
- Pankong, P. (2017). Health status of elderly in Tron District, Uttardit Province. *Journal of the Department of Medical Services*, 42(6), 119-123. [in Thai]
- Piawnalao, S., Luangphithak, W., Worarun, S., Khachat, S., & Mahabrahma, T. (2012) A study of the health service model for the elderly in Suphanbuuri Province. *Journal of Phrapokklao Nursing College*, 24(2), 86-93. [in Thai]
- Saardiem, W., Pumprawai, A., & Rongmuang, D. (2017). The effects of the modifying smoking behavior program of working men in Chaiya District, Suratthani Province. *Journal of Graduate Research*, 7(1), 85-100. [in Thai]
- Saraphon, T. (2018). Information need to improve quality of life for the elderly of elderschool in Ma-Aue Sub-District, Thawatburi District, Roi-Et Province. *NRRU Community Research Journal*, 12(3), 114-123. [in Thai]
- Songma, S., Duangchant, S., Piromnok, N., & Chunhapa-taragul, T. (2018). Design and develop an information technology system for quality assurance. *Journal of Southern Technology*, 11(1), 175-183. [in Thai]
- Sudsomboon, S., Wongmek, N., Pusittrattanavalee, S., & Dingmasa, S. (2017). *Alcohol Beverage Drinking Behavior of the Elderly in Thung Song District Nakhon Si Thammarat Province* (Research Report), Faculty of Medicine Prince of Songkla University. [in Thai]
- Sukadisai, P., Mapudh, C., & Kitiyanusan, R. (2014). Life style and guidelines for well-being of the elderly in the eastern region. *Journal of Education and Social Development*, 10(1), 90-102. [in Thai]
- Vorasiha, P. (2018). Life after retirement: experiences of the elderly in Thailand. Research and Development. *Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 10(1), 201-215. [in Thai]
- Wattanayingcharoenchai, S. (2017). *Development of Health Information System 4.0. Documents for the Meeting of the Ministry of Public Health*. 17 February 2017. [in Thai]
- Wasi, P. (2001). *Spiritual of Well-being*. Doctor Rural Magazine, 268. [in Thai]

รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคม ในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

A Model for Early Childhood Education Management for Promoting Social and Emotional Skills at Private School in Bangkok

ปณิชา ภัทรกิตต์ธำรง*

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต

ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

*e-mail: panicha.email@gmail.com

Panicha Patarakitthamrong

Sowwanee Sikkhabandit

Khwanying Sriprasertpap

Faculty of Education, North Bangkok University

Received: October 7, 2022, Revised: November 15, 2022, Accepted: December 7, 2022

บทคัดย่อ

แนวทางการจัดการการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังรากฐานสำคัญแห่งชีวิตโดยเฉพาะทักษะทางอารมณ์และสังคมจะส่งผลดีต่อการศึกษาระยะยาว และการแข่งขันในด้านการให้บริการทางการศึกษาระหว่างสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาเอกชนด้วยกัน ทำให้สถานศึกษาต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารตามแนวคิดการศึกษารวมกับปัจจัยด้านกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อการจัดการการศึกษาปฐมวัย 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อการประเมินรูปแบบกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้จัดการสถานศึกษา และ ครูวิชาการ จำนวน 291 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยการเตรียมความพร้อมเด็ก ปัจจัยการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยการวางแผนการจัดการศึกษา ปัจจัยระบบและการจัดประสบการณ์ ปัจจัยการประเมินผล ปัจจัยการจัดองค์กร และ ปัจจัยการควบคุมองค์กร ส่งผลต่อการจัดการการศึกษาปฐมวัยในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอยู่ 7 ปัจจัย และแนวทางการจัดการ 28 วิธีการ และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบกับการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด สรุปรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานครได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการการศึกษา ปฐมวัย ทักษะทางอารมณ์และสังคม

Abstract

Approaches to early childhood education management in the 21st century are ones that provide an important basis of human life especially in building social and emotional skills in children. This will benefit their education in a long run. As there are high competitions between public and private education institutions, an appropriate management model must be developed in line with the Thai national policy. The objectives of this study were to 1) investigate administrative factors based on the concept of inclusive and early childhood education management process affect early childhood education management; 2) develop a model of early childhood education management, and 3) assess the model. Qualitative data were collected by semi-structured interviews for model assessment from 7 experts and specialists. Quantitative data were collected by questionnaires. The research sample was school administrators, school managers and teachers, 291 in total. Data were analyzed by content analysis, frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Results showed that factors of child preparation, environmental management, educational planning management, system and operation for learning experience, evaluation, managing and controlling organizations statistically affected early childhood education management at .001 level significance. There are 7 factors and 28 management strategies in establishing a model for early childhood education management. Results on assessment of the feasibility and usefulness of model application was at the highest level. Thus, this model can be used as a guideline for early childhood education management to promote social and emotional skills at private schools in Bangkok.

Keywords: Education Management, Early Childhood, Social and Emotional Skills

บทนำ

ในการพัฒนาเด็กปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกคนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัวยุ ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก เพราะเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Independent Committee for Education Reformation, 2018) เด็กทุกคนควรได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสุขเหมาะสมตามวัย เคารพสิทธิของผู้อื่นและสามารถใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมที่เป็นการจัดการศึกษาบนพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชน เป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยขจัดการแบ่งแยกทางสังคม สถานศึกษาจึงควรจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานตรงกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (Ministry of Education, 2017; Sandkull, 2005)

ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ปฐมวัยเป็นการจัดประสบการณ์เสริมสร้างทักษะชีวิตที่มีความสำคัญยิ่ง นับว่าเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและมีคุณค่า เนื่องจากเด็กเป็นวัยแห่งการปลูกฝังรากฐานในชีวิตทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กสามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ตามวัยและเป็นการพัฒนาเครื่องมือการเรียนรู้ ได้แก่ การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น นำไปสู่การมีชีวิตที่มีสุข ซึ่งแก่นแท้ของการพัฒนามนุษย์ นั่นคือ การส่งเสริมให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทันนั่นเอง

ดังนั้นการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมพร้อมด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ผ่านการส่งเสริมทักษะชีวิตทางร่างกายหรือการกระทำเป็นสำคัญ ให้เด็กได้รับโอกาส ได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สื่อบรรทัดลองจนการเติมเต็มทางด้านร่างกายจิตใจและการคิดอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ (La-amkha, 2014) สอดคล้องกับ Erickson (1959) ที่พบว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์เป็นผลมาจากการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น Vygotsky (1962) เชื่อว่า เด็กแต่ละคนพัฒนา

ตามลำดับขั้นตอนของตัวเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าพันธูกรรม Bandura (1986) พบว่า การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการสังเกตตัวแบบทั้งตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Joyce, Weil, & Calhoun (2004) ที่กล่าวว่า การดำเนินชีวิตในสังคม ประสบการณ์ถือเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ เด็กปฐมวัยเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง กระบวนการเรียนการสอนจึงเป็นการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ และเรียนรู้จากวิธีการเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับและเกิดความเข้าใจจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน ถ้าประสบการณ์นั้นได้รับการดูแล และสนับสนุนจากผู้ใหญ่ที่เหมาะสม จะทำให้ประสบการณ์นั้นมีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของเด็กนั่นเอง

แนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสมบูรณ์ (Whole Child) พัฒนางานองค์รวม (Holistic) ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะทางด้านปัญญาและด้านอื่น ๆ อย่างครอบคลุม (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning, 2021) ทั้งนี้การส่งเสริมทักษะชีวิตเริ่มต้นจากครอบครัว หากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูตอบสนองปัจจัยในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการสมวัย ซึ่งหนทางสู่ชีวิตที่มีสุขและประสบความสำเร็จเป็นบุคคลที่ภาคธุรกิจต้องการในอนาคต คือ การเป็นบุคคลที่มีสมรรถนะสูง (Competencies) โดยเฉพาะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence: EI) การศึกษาของ Goleman (2019) แสดงให้เห็นว่า ร้อยละ 90 ของบุคคลที่เป็นดาวเด่น (Star Performer) ขององค์กรที่มีชื่อต่าง ๆ มีคุณสมบัติด้านความฉลาดทางอารมณ์มากกว่าคุณสมบัติด้านอื่น บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้เหมาะสม อันจะนำไปสู่ชีวิตที่มีสุขและประสบความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาโดย Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (2021) ที่ศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลของการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายประเทศมากกว่า 25 ปี พบว่า โรงเรียนที่จัดโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional: SEL) ส่งผลดีต่อผู้เรียนระยะยาว ผู้เรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรม ทักษะ และความสามารถในการศึกษาดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้ประชากรวัยเด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมตามช่วงวัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสถานศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการศึกษาของประเทศ โดยสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญในกรุงเทพมหานครนั้นมีจำนวน 679 แห่ง จากทั้งหมด จำนวน 3,936 แห่ง (Office of the Private Education Commission, Ministry of Education, 2019) ส่งผลให้สถานศึกษาเอกชนต้องแข่งขันกันในด้านปริมาณและคุณภาพ ด้านความแตกต่างของขนาดพื้นที่ บุคลากร การเงิน คุณภาพในการบริหารจัดการ และคุณภาพเชิงวิชาการระหว่างสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาของเอกชนด้วยกัน (Suphan, Sikkhabandit, & Sriprasertpap, 2018) สถานศึกษาเอกชนจึงต้องมีรูปแบบหรือวิธีดำเนินการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้สถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการบริหารตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวม กับปัจจัยด้านกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

บททวนวรรณกรรม

แนวคิดเชิงทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

แนวคิดเชิงทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดการเรียนที่มีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะแตกต่างกันไปมีลักษณะเฉพาะและมี

ความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามไม่มีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ดีที่สุด แต่แต่ละรูปแบบเป็นทางเลือกการบริหารตามแนวคิดการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการศึกษาเรียนรวมในด้าน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียนที่เหมาะสม และหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเชื่อมั่นในตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเรียนรวม อีกทั้งผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม รวมถึงนโยบายของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเรียนรวม ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการศึกษาเรียนรวม (Forlin et al., 2013; Abbas, Zafar, & Naz, 2016; Chuenkasem, & Chanapai, 2015; Office of the Basic Education Commission, 2017; Moolin, & Chano, 2020)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการดำเนินงานผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ การวางแผน การจัดการ การชี้แนะ และชี้นำ และการควบคุม ตามลำดับขั้นตอนอย่างยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมตามสถานการณ์ คำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานคือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารและการจัดการ โดยกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สถานภาพมากำหนดนโยบายและวางแผนงาน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) และ การควบคุมองค์กร (Controlling) (Drucker, 2011; Robbins, DeCenzo, & Coulter, 2016; Rathanit, 2017; Bangmo, 2017)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

แนวคิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม จากการศึกษาพบว่า มีการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึงปัจจุบัน ความสามารถทางอารมณ์และสังคมมีองค์ประกอบหลากหลาย การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นการเรียนรู้ที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการรับรู้ตนเองในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นโดยไม่เกิดความขัดแย้ง สามารถเข้าใจสาเหตุและผลของอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ สามารถจัดการตนเอง

และควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมอย่างเหมาะสม เคราฟและตระหนักถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถสร้างและรักษาสัมพันธภาพ อันส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นรวมถึงพัฒนาการทักษะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น (Payton, Wardlaw, Bloodworth, Tompsett, & Weissberg, 2000; Lepore, Greenberg, Bruno, & Smyth, 2002; Dennis, 2007; Roseth, Johnson, & Johnson, 2008; Burnett, Thompson, Bird, & Blakemore, 2011; Raimundo, Marques-Pinto, & Lima, 2013; Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning, 2015)

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 การศึกษาปัจจัยด้านการบริหารตามแนวคิดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย ประชากร ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ผู้จัดการสถานศึกษา และ 3) ครูวิชาการ ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีระดับปฐมวัย จำนวน 637 แห่งเป็นจำนวน 1,274 คน (Office of the Private Education Commission, Ministry of Education, 2020) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ผู้จัดการสถานศึกษา และ 3) ครูวิชาการ ในพื้นที่จำนวน 291 คน ซึ่งได้มาจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จากนั้น สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากร

ส่วนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญ มีประสบการณ์ทำงานด้านการบริหารสถานศึกษาเอกชนประเภทสามัญระดับปฐมวัยอย่างน้อย 5 ปี และมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม กลุ่มที่ 2 นักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์หรือนักวิจัย ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์ทำงานเฉพาะด้านการบริหารสถานศึกษาปฐมวัย อย่างน้อย 5 ปี และมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม

ส่วนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมใน สถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยนำไปทดลองใช้ กับโรงเรียนอนุบาลชมดาว สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน พื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยวิธีเลือกแบบ เจาะจง ทดลองใช้ในปีการศึกษา 2565 และ วัดผลการทดลอง ใช้รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะ ทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพ มหานคร จากผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาผู้จัดการ สถานศึกษา และครูวิชาการ จำนวน 9 คน

เครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านกระบวนการ บริหารการศึกษาในระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคม ในสถานศึกษาเอกชน พื้นที่กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่ง เป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบ (Check List) มีข้อความ จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหาร ตามแนวทางการศึกษาแบบเรียนรวม มีข้อความ จำนวน 37 ข้อ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยกระบวนการในการ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย มีข้อความ จำนวน 21 ข้อ และ ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคม มีข้อความ จำนวน 23 ข้อ โดยตอนที่ 2 - 4 สร้างคำถามชนิด มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดค่า ระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ โดยเครื่องมือ เก็บข้อมูลนี้ได้ผ่านการตรวจสอบวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชาการ ของแบบสอบถาม โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence: IOC) ของข้อความกับวัตถุประสงค์ (Mckeen, & Smith, 2003) มีจำนวนข้อความทั้งหมด 84 ข้อ ได้ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่า IOC โดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 0.95 ซึ่งค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่า มีความเหมาะสม และค่าความเชื่อ มั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970) มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้ง ฉบับ (Item-Total Correlation) มากกว่า 0.70 และค่าความ เชื่อมั่นทั้งฉบับจำนวน 81 ข้อ เท่ากับ 0.933 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.80 ถือว่า มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structure Interview) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถาน ศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด มีข้อความจำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการประเมิน ตรวจสอบรูปแบบ โดยการประเมินความถูกต้อง และความ เหมาะสมเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนด ค่าระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ มีข้อความ จำนวน 35 ข้อ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ รูปแบบ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด มีข้อความจำนวน 1 ข้อ ได้ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามในด้าน ความตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และ หลักวิชาการ มีจำนวนข้อความทั้งหมด 35 ข้อ ได้ค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่า IOC โดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 0.96 ซึ่งค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่า มีความเหมาะสม

3. แบบการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการ การศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถาน ศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อประเมินความเป็นไป ได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นคำถาม ปลายเปิด มีข้อความจำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อคำถามใน การประเมินรูปแบบ โดยการประเมินความเป็นไปได้ ความ เป็นประโยชน์เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดย กำหนดค่าระดับคะแนนเป็น 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ มี ข้อคำถามจำนวน 35 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับรูปแบบ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด มีข้อความ จำนวน 1 ข้อ ได้ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามในด้าน ความ ตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชาการ โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ ได้ค่า IOC ราย ข้อทุกข้อเท่ากับ 1.00 และค่า IOC โดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 ซึ่งค่า IOC มากกว่า 0.50 ถือว่า มีความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน โดยวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยด้านการบริหารตามแนวคิด
การศึกษาแบบเรียนรวม กับปัจจัยด้านกระบวนการจัดการ

การศึกษาระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษา
ปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษา
เอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของตัวแปรปัจจัยด้านกระบวนการจัดการการศึกษาระดับปฐมวัยที่
ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่
กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรทำนาย	การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และ สังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร				
	B	SE(b)	B	t	Sig.
ค่าคงที่	1.175	0.184		6.381***	0.000
การเตรียมความพร้อมเด็ก (X_1)	0.125	0.042	0.15	2.969**	0.003
การจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (X_2)	0.110	0.033	0.14	3.287***	0.001
การวางแผนการจัดการศึกษา (X_3)	0.081	0.026	0.109	3.058**	0.002
ระบบและดำเนินการจัดประสบการณ์ (X_4)	0.205	0.044	0.234	4.643***	0.000
การประเมินผล (X_5)	0.260	0.049	0.26	5.282***	0.000
การวางแผน (X_6)	-0.082	0.042	-0.102	-1.945	0.053
การจัดองค์กร (X_7)	0.148	0.052	0.148	2.855**	0.005
การขึ้นนำ (X_8)	-0.039	0.044	-0.044	-0.883	0.378
การควบคุมองค์กร (X_9)	0.737	0.047	0.838	15.783***	0.000
$r = 0.873$, $R^2 = 0.762$, Adjusted $R^2 = 0.755$, $F = 100.207^*$, Sig. = 0.000					

**อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

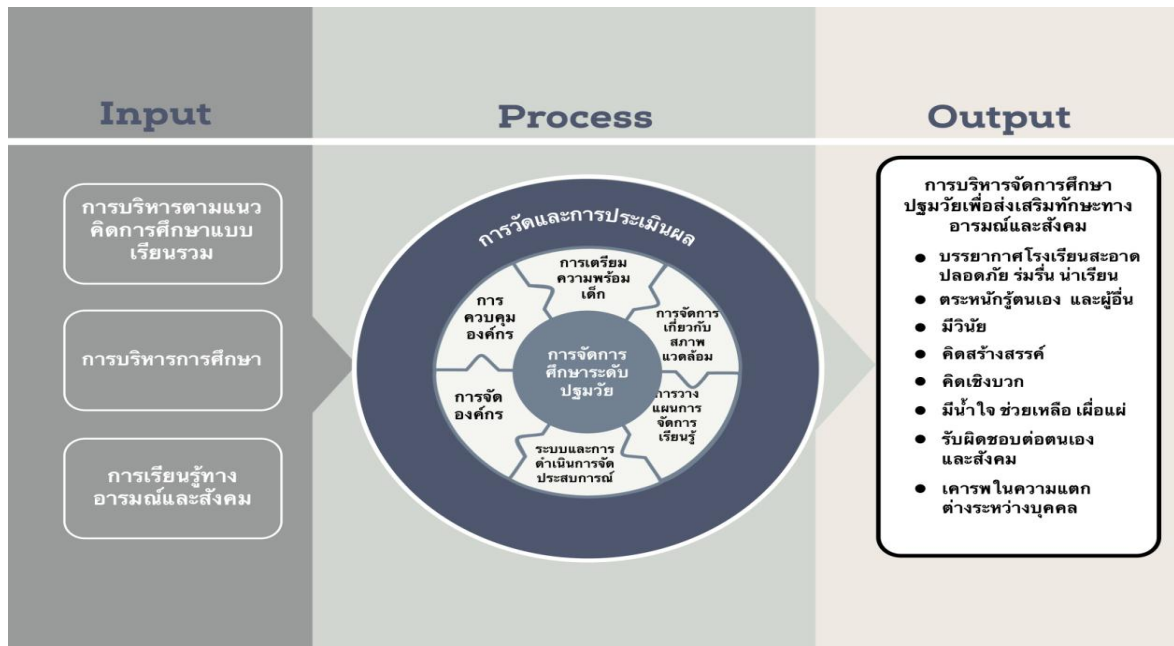
***อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยรูปแบบ
การบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์
และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า มี
7 ตัวแปร คือ การเตรียมความพร้อมเด็ก การจัดการเกี่ยวกับ
สภาพแวดล้อม การวางแผนการจัดการศึกษา ระบบและดำเนินการ
จัดประสบการณ์ การประเมินผล การจัดองค์กร การ
ควบคุมองค์กร ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย
เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชน
พื้นที่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
หมายความว่า ตัวแปร การเตรียมความพร้อมเด็ก (X_1) การ
จัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (X_2) การวางแผนการจัดการ
ศึกษา (X_3) ระบบและดำเนินการจัดประสบการณ์ (X_4) การ
ประเมินผล (X_5) การจัดองค์กร (X_7) การควบคุมองค์กร (X_9)

ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทาง
อารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร
(Y) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตัวแปรทั้ง
7 ตัว สามารถอธิบายการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อ
ส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชน
พื้นที่กรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 75.5

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัย เพื่อ
ส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชน
พื้นที่กรุงเทพมหานคร (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

จากรูปที่ 1 แนวทางและปัจจัยการจัดการและวิธีการของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอยู่ 7 ปัจจัย แนวทางการจัดการ 28 วิธีการ ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การเตรียมความพร้อมเด็ก มีวิธีการอยู่ 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษาจัดเตรียมความพร้อมครูเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางในการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม 2) ครูเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กโดยผ่านการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น 3) สถานศึกษาจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 4) สถานศึกษาให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวมและส่งเสริมให้ผู้ปกครองเตรียมเด็กให้พร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ

ปัจจัยที่ 2 การจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม มี 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้สวยงามมีบรรยากาศอบอุ่น มีพื้นที่เพียงพอเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กโดยเน้นความสะอาดปลอดภัยของเด็กและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) สถานศึกษาจัดมุมเสริมประสบการณ์โดยมีสื่อและอุปกรณ์หลากหลายที่สนองตอบอารมณ์และความต้องการของเด็ก 3) ครูเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและครูมีหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือชี้แนะให้กับเด็ก และ 4) สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อม

นอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศ สวยงาม สะอาด ปลอดภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ปัจจัยที่ 3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ มี 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษามีบูรณาการจัดการเรียนรู้โดยเน้นลักษณะและความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 3) บุคลากรของสถานศึกษาเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อบูรณาการจัดการเรียนรู้ และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

ปัจจัยที่ 4 ระบบและการจัดประสบการณ์ มี 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการปฏิบัติกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน 2) สถานศึกษาจัดสิ่งแวดล้อมความสะดวกให้กับครู ด้าน สื่อทางการศึกษานิทาน ตำรา และบริการต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอกับการจัดการเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษามีกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบเรียนรวมเป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเน้นให้ได้มาซึ่งประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็ก และ 4) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กทางด้านอารมณ์และสังคมตามช่วงวัย

ปัจจัยที่ 5 การจัดองค์การ มี 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างชัดเจนและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน 2) สถานศึกษากำหนด

ขอขยายอำนาจหน้าที่ของบุคลากรให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน 3) สถานศึกษาจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถและความถนัด และ 4) สถานศึกษาประเมินความสามารถของบุคลากรของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ ทักษะทางอารมณ์ การตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และทักษะด้านความสัมพันธ์ เป็นต้น

ปัจจัยที่ 6 การควบคุมองค์การ มี 4 วิธี คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ และ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานและนำผลมาปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนรู้

ปัจจัยที่ 7 การวัดและการประเมินผล มี 4 วิธี คือ 1) สถานศึกษาดำเนินการจัดให้มีรูปแบบการวัดและประเมินผลตามความสภาพจริง 2) สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการประเมินก่อนและหลังการดำเนินการจัดการเรียนรู้ 3) สถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการประเมินผลเกี่ยวกับทักษะทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็ก รวมทั้งการดำเนินการประเมินตามสภาพจริงครบถ้วนตามขั้นตอนวิธีการการประเมิน และ 4) สถานศึกษามีการนำข้อมูลผลการดำเนินงานมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับแนวความคิดของการจัดการแบบเรียนรวม

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ผลการทดลองใช้รูปแบบด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากผู้ใช้งาน ด้านความเป็นไปได้โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.59$, S.D.= 0.239) และมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.97 - 4.77 นั่นคือ ผู้ใช้งานเห็นว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ถึง มากที่สุด สรุปรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความเป็นไปได้

ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากผู้ใช้งาน ด้านความเป็นประโยชน์โดย

รวมมีค่าเฉลี่ยของความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.66$, S.D.= 0.511) และมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.42 - 4.94 นั่นคือ ผู้ใช้งานเห็นว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ถึง มากที่สุด สรุปรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยการเตรียมความพร้อมเด็ก ปัจจัยการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยระบบและการจัดประสบการณ์ ปัจจัยการวัดและการประเมินผล ปัจจัยการจัดองค์กร ปัจจัยการควบคุมองค์กร ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นต้น เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจัยการเตรียมความพร้อมเด็ก ปัจจัยการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยระบบและการจัดประสบการณ์ ปัจจัยการวัดและการประเมินผล ปัจจัยการจัดองค์กร ปัจจัยการควบคุมองค์กร ที่ส่งผลต่อรูปแบบเกิดจากทางเลือกการบริหารตามแนวคิดการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งต้องการเตรียมความพร้อมด้านการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวมในด้าน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศในห้องเรียนที่เหมาะสมและหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องเชื่อมั่นในตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเรียนรวม อีกทั้งผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม รวมถึงนโยบายของโรงเรียนที่ให้ความสำคัญต่อการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวมเหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ Sakellariou, Strati, & Anagnostopoulou (2019) ที่ได้ศึกษาบทบาทของทักษะทางสังคมผ่านการนำการศึกษาแบบเรียนรวมไปใช้ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการศึกษาแบบเรียนรวม คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ด้านบรรยากาศในห้องเรียน และ ด้านหลักสูตรการสอน โดยครูมีความสำคัญที่สุด ซึ่งครูต้องบูรณาการสอนและบุคลากรของโรงเรียนต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน การจัดการการศึกษาแบบเรียนรวมช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กได้ โดยเด็กมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกัน มีการปรับตัว เรียนรู้ ยอมรับในความแตกต่างระหว่าง

บุคคล และมีทักษะไปใช้ในระดับชั้นต่อไป และสอดคล้องกับ Chaitonthueg, Klunklin, & Urharmnuay (2020) ที่ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนของผู้ดูแลหลัก พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติของผู้ดูแลหลักในการส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร สำหรับแนวทางและปัจจัยแนวทางการจัดการและวิธีการของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอยู่ 7 ปัจจัยแนวทางการจัดการ 28 วิธีการ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย เป็นกระบวนการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีอย่างต่อเนื่อง ผู้เกี่ยวข้องกับผู้ดูแลในวัยนี้ควรทำความเข้าใจพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งบุคลิกภาพของเด็กมีผลมาจากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หากเด็กได้รับการตอบสนองหรือมีการพัฒนาในแต่ละช่วงอย่างเต็มที่แล้ว เด็กจะมีบุคลิกภาพดีและสามารถพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Allbright, Marsh, Kennedy, Hough, & McKibben (2019) ที่ศึกษาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม พบว่า นักการศึกษาเห็นตรงกันว่า โรงเรียนควรพัฒนาอารมณ์และสังคมของนักเรียน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย อารมณ์ และพฤติกรรมของนักเรียนสามารถส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างมากในเรื่อง เช่น ความพร้อมในการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา ความสำเร็จทางหน้าที่การงาน สุขภาพจิต และสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามการตระหนักถึงความสำคัญของอารมณ์และสังคมของนักเรียนทำให้โรงเรียนต่าง ๆ พยายามนำกลยุทธ์ที่หลากหลาย มาใช้ในการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning: SEL) มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และบรรยากาศของโรงเรียนเชิงบวก 2) ด้านการสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวก 3) ด้านการจัดหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษ 4) ด้านการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ SEL 5) ด้านกลยุทธ์ส่วนบุคคล และ 6) ด้านการวัดประเมินผลและการนำข้อมูลไปใช้ ทั้งนี้การจัดการ SEL ควรมีความสอดคล้องกัน

ทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Namkraw, Siribanpitak, & Poosakaew (2021) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมและการเรียนรู้ทางสังคม-อารมณ์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นด้วยดัชนี PNImodified ด้วยรูปแบบ SEAT ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมนักเรียน (S-Student) 2) การจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม (E-Environment) 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน(A-Activities) และ 4) การดำเนินการด้านเครื่องมือในการสนับสนุน (T-Tools)

3. ผลการวัดผลการทดลองใช้รูปแบบด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากผู้ใช้งาน พบว่า รูปแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สอดคล้องกับ Eisner (1976) ที่กล่าวว่า การประเมินแนวทางนั้นจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะประเมิน รูปแบบยืดหยุ่นตามกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัยยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ และสอดคล้องกับ Moolin, & Chano (2020) ที่ศึกษาการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 20 ตัวชี้วัด ผลการประเมินแนวทางการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป

ปัจจัยด้านการบริหารตามแนวคิดการศึกษาแบบเรียนรวมกับปัจจัยด้านกระบวนการบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยการเตรียมความพร้อมเด็ก ปัจจัยการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยการวางแผนการจัดการศึกษา ปัจจัยระบบและการจัดประสบการณ์ ปัจจัยการประเมินผล ปัจจัยการจัดองค์กร และ ปัจจัยการควบคุมองค์กร ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในสถานศึกษาเอกชนพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอยู่ 7 ปัจจัยแนวทางการจัดการ 28 วิธีการ และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการกับประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด สรุปรูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ปัจจัยการเตรียมความพร้อมเด็ก ควรให้มีการนำข้อมูลของเด็กแต่ละคนมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและความต้องการในการเรียนรู้ของเด็ก
2. ปัจจัยการจัดการเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ควรให้มีการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนโดยคำนึงถึงงบประมาณ การจัดสภาพแวดล้อมให้มีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์โดยเน้นที่เด็กเป็นสำคัญ
3. ปัจจัยการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ควรยึดความสำคัญของความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการทบทวน ปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ปัจจัยระบบและการจัดประสบการณ์ ควรให้มีการสะท้อนผลการนิเทศและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รับนิเทศเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรวมให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
5. ปัจจัยการวัดและการประเมินผล ควรมีการปรับวิธีการประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีการทบทวนปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมอย่างสม่ำเสมอ
6. ปัจจัยการจัดองค์กร ควรให้สถานศึกษามีการพัฒนาครูและบุคลากร มีการดำเนินการสรรหาและจ้างรักษาครูให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา คำนึงถึง

ทรัพยากรในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

7. ปัจจัยการควบคุมองค์กร ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาตรวจสอบให้คำแนะนำและวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด เพื่อปรับปรุงคุณภาพการปฏิบัติงาน

8. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยเพื่อส่งเสริมทักษะทางอารมณ์และสังคมในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาหลากหลายมิติและระดับ เช่น มิติระดับประเทศ ระดับสถานศึกษา ระดับห้องเรียน และระดับครอบครัว เป็นต้น

References

- Abbas, F., Zafar, A., & Naz, T. (2016). Footstep towards inclusive education. *Journal of Education and Practice*, 7(10), 48-52.
- Allbright, T.N., Marsh, J.A., Kennedy, K., Hough, H., & McKibben, S. (2019). Social-emotional learning practices: insights from outlier schools. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, 12(1), 35-52.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bangmo, S. (2017). *Organization and Management* (7th ed.). Bangkok: Witthayaphat. [in Thai]
- Burnett, S., Thompson, S., Bird, G., & Blakemore, S.J. (2011). Pubertal development of the understanding of social emotions: implications for education. *Learning and Individual Differences*, 21(6), 681-689.
- Chaitonthueg, C., Klunklin, P., & Urharmnuay, M. (2020). Factors related to preschool children emotional quotient promoting practices among primary caregivers. *Nursing Journal*, 47(4), 39-52. [in Thai].
- Chuenkasem, J., & Chanapai, K. (2015). *Documents for Learning Special Education Course Code 1082105*. Bangkok: Faculty of Education. Suan Dusit Rajabhat University. [in Thai]
- Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning. (2015). *CASEL Guide: Effective Social and Emotional Learning Programs*.

- Chicago, Illinois, United States: Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning.
- _____. (2021). *The CASEL Guide to Schoolwide SEL Essentials: A Printable Compilation of Key Activities and Tools for School Teams* (3rd ed.). Chicago, Illinois: Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning.
- Cronbach, L. J. (1970). *Educational Psychology* (2nd ed.). London: Hart-Davis.
- Dennis, T. A. (2007). Interactions between emotion regulation strategies and affective style: Implications for trait anxiety versus depressed mood. *Motivation and Emotion*, 31(3), 200-207.
- Drucker, P.F. (2011). *The Practice of Management*. New York: Harper Collins.
- Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in educational evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 135-150.
- Erikson, E. (1959). *Psychological Issues*. New York: International Universities Press.
- Forlin, C.I., Chambers, D.J., Loreman, T., Deppler, J., & Sharma, U. (2013). *Inclusive Education for Students with Disability. A Review of the Best Evidence in Relation to Theory and Practice*. (pp. 1-67). Australia: ARACY.
- Goleman, D. (2019). *The Emotionally Intelligent Leader*. Boston, Massachusetts: Harvard Business School.
- Independent Committee for Education Reformation, Secretariat of the Education Council. (2018). *Educational Reformation Plan*. Bangkok: Office of the Education Council Secretariat. [in Thai]
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of Teaching* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- La-amkha, R. (2014). Life skills of early childhood children: the essence of life that can be built from family. *SSKRU Research and Development Journal*, 1(2), 33-44. [in Thai].
- Lepore, S., Greenberg, M.A., Bruno, M.L., & Smyth, J.M. (2002). Expressive writing and health: Self-regulation of emotion-related experience, physiology, and behavior. In *The writing Cure: How Expressive Writing Promotes Health and Emotional Wellbeing*. Washington, D.C: American Psychological Association.
- Ministry of Education. (2017). *Early Childhood Education Program 2017*. Bangkok: Agricultural Cooperative Association of Thailand Printing House. [in Thai]
- McKeen, J.D., & Smith, H. A. (2003). *Making IT Happen: Critical Issues in IT Management*. Ontario: Wiley.
- Moolin, T., & Chano, J. (2020). Development of a guidelines of inclusive education management for educational service area office in Roi-Et Province. *Journal of Graduate School Sakon Nakhon*, 17(77), 85-99. [in Thai].
- Namkraw, R., Siribanpitak, P., & Poosakaew, R. (2021). The study of secondary school management according to the concept of inclusive education and social-emotional learning for students with special needs. *UMT Poly Journal*, 18(1), 490-497. [in Thai].
- Office of the Basic Education Commission. (2017). *Life Skills Teaching Management to Develop Life Skills of the 21st Century*. Retrieved September 25, 2021, from <https://www.unicef.org/thailand/media/966/file/21st%20Century%20Skills%20Education%20Teacher%20Manual.pdf> [in Thai]
- Office of the Private Education Commission, Ministry of Education. (2019). *Statistics of Private Education 2019*. Retrieved December 15, 2021, from <https://opec.go.th> opec.go.th/ข้อมูลสารสนเทศ-2/ [in Thai]

- _____. (2020). *Operation Manual Private Education Promotion Group*. Bangkok: Committee for the Promotion of Private Education.
- Payton, J. W., Wardlaw, D.M., Bloodworth, M.R., Tompsett, R.P., & Weissberg, R.P. (2000). Social and emotional learning: a framework for promoting mental health and reducing risk behavior in children and youth. *Journal of School Health*, 70(5), 179-185.
- Raimundo, R., Marques-Pinto, A., & Lima, M. L. (2013). The effects of a social-emotional learning program on elementary school children: The role of pupils' characteristics. *Psychology in the Schools*, 50(2), 165-180.
- Rathanit, S. (2017). *Theory and Practice of Education Administration* (4th ed.). Bangkok: Khao Fang. [in Thai]
- Robbins, S.P., DeCenzo, D.A., & Coulter, M. K. (2016). *Fundamentals of Management* (10th ed.). London: Pearson.
- Roseth, C. J., Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2008). Promoting early adolescents' achievement and peer relationships: The effects of cooperative, competitive, and individualistic goal structures. *Psychological Bulletin*, 134(2), 223-246.
- Sakellariou, M., Strati, P., & Anagnostopoulou, R. (2019). The role of social skills throughout inclusive education implementation. *East African Scholars Journal of Education, Humanities and Literature*, 2(10), 633-641.
- Sandkull, O. (2005). *Strengthening Inclusive by Applying a Right-based Approach to Education Programming*. Retrieved April 21, 2021, from www.unescobkk.org/fileadmin.
- Suphan, K., Sikkhabandit, S., & Sriprasertpap, K. (2018). The public relations management model for private education institutions in Bangkok. *Academic Journal of North Bangkok University*, 7(1), 58-67.
- Vygotsky, L.S. (1962). *Thought and Language*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
Food Consumption Behaviors and Growth of Preschool Children in
Child Development Centers, Thasala District,
Nakhon Si Thammarat Province

เกียรติกำจร กุศล
พัสดราภรณ์ แก้วพะวงค์*
ธิดารัตน์ เอกศิรินิมิตร
สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
ธัญวลัย ทองสำ
ศูนย์อนามัยที่ 11 นครศรีธรรมราช
*e-mail: Pastraporn3@gmail.com

Kiatkamjorn Kusol
Pastraporn Kaewpawong
Thidarat Eaksirinimit
School of Nursing, Walailak University
Thunwalai Hongsum
Nakhon Si Thammarat Health Center Area 11

Received: March 17, 2022, Revised: April 21, 2022, Accepted: May 5, 2022

บทคัดย่อ

ปัจจุบันยังคงพบเด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์ สาเหตุหลักจากพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ผู้ปกครองและครูจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลเด็ก แต่ยังคงขาดแนวทางที่นำไปปฏิบัติใช้ได้จริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย และเสนอแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) เด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน 268 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย และ 2) หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครู จำนวน 21 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ศูนย์ ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินภาวะโภชนาการ แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และแบบสนทนากลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารเหมาะสม ร้อยละ 74.8 และไม่เหมาะสม ร้อยละ 25.2 มีภาวะโภชนาการสูงตีสมาส่วน ร้อยละ 74.3 แต่เด็กส่วนหนึ่งยังมีปัญหาทุพโภชนาการ พบเด็กผอมมากกว่าเด็กอ้วน แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโต ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญร่วมกันในกลุ่มครูผู้ดูแลเด็ก 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสนับสนุนการดูแลเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของเด็ก โดยกำกับเมนูอาหารในสัดส่วนที่เหมาะสม 3) สร้างบรรยากาศที่ดี ให้เวลาเด็กในการรับประทานอาหาร 30-45 นาที 4) ติดตามการเจริญเติบโตทุก 1 เดือนสำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยงและทุก 3 เดือนสำหรับเด็กกลุ่มปกติ และ 5) เสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริโภคอาหาร ผลการศึกษานี้ทำให้ครูและผู้ปกครองสามารถนำแนวทางไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีการเจริญเติบโตเป็นไปตามช่วงวัย

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การเจริญเติบโต เด็กปฐมวัย

Abstract

At present, preschool children are still found to have growth that does not meet the criteria because of inappropriate food consumption behaviors. Parents and teachers play an important role in caring for children but still lack practical guidelines. This descriptive research aimed to study food consumption behaviors and growth of preschool children in the child development center and to propose a guideline for promoting food consumption behavior and growth of children. The sample group consisted of 1) 268 preschool children aged 2-5 years old attending the child development center were obtained by simple random sampling, 2) 21 persons, including administrators and teachers by purposive sampling, from 4 child development centers in Tha Sala District Nakhon Si Thammarat Province. Data were collected by using a questionnaire for obtaining general information, a nutritional status record form, a food consumption behavior assessment form, and the group discussion guidelines. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis. The results showed that most of the preschool children had appropriate food consumption behaviors (74.8%), and inappropriate food (25.2%). Most children are growing up according to their age. Among them, 74.3% of children had normal nutritional status, but some children still had malnutrition problems, found that thin children outnumbered those that were obese. It was suggested that promoting child's growth can be done through: 1) raising awareness among teachers about the importance of child consumption behaviors and growth, 2) the child development center to supervise lunch and snacks in proportions appropriate for age, and taking care of the child's food consumption, 3) creating pleasant eating environment, allowing at least 30-45 minutes for children to eat, 4) monitoring their growth in every month for at-risk children and every three months for children with normal nutritional status, and 5) empowering parents to promote food consumption behaviors and provide role models in food consumption for children. Finally, teachers and parents can apply these suggested guidelines to promote proper consumption behaviors and improve children's growth suitable for their age.

Keywords: Food Consumption Behaviors, Growth, Pre-school Children

บทนำ

การเจริญเติบโตเป็นตัวบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพลังงาน การเพิ่มของขนาดตัวและส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งสามารถวัดได้จากน้ำหนักและส่วนสูง โภชนาการที่ดีมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สมอง ระบบประสาทและสติปัญญา มากกว่าปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะทารกและเด็กปฐมวัย หากเด็กวัยนี้มีภาวะโภชนาการที่ไม่ดี ย่อมส่งผลต่อการเจริญเติบโตและสุขภาพของเด็กในระยะยาว (Sahatspho, & Thongkham, 2019) เด็กที่ขาดสารอาหารมีแนวโน้มที่จะเจ็บป่วยบ่อย ส่งผลให้การเจริญเติบโตหยุดชะงัก ทำให้เกิดภาวะเตี้ยและผอม รวมถึงทำให้สมองของเด็กไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้พัฒนาการล่าช้า และการเรียนรู้ลดลง (Parimanon, Chaimay, & Woradet, 2019) ส่วนเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกิน บริโภคอาหารเกินกว่าร่างกายนำไปใช้ ทำให้พลังงานส่วนเกินเหล่านั้นเกิดการสะสมไว้ในรูปของไขมัน เกาะจับแน่นอยู่ตามส่วน

ต่าง ๆ ของร่างกาย มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพ และเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เช่น โรคอ้วน ความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด (Ward, Long, Resch, Giles, Cradock, & Gortmaker, 2017; Thai Health Promotion Foundation, 2019)

สถานการณ์ทั่วโลกปัญหาภาวะทุพโภชนาการและภาวะโภชนาการเกินเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ทั่วโลก มีภาวะเตี้ย จำนวน 150.8 ล้านคน ภาวะผอม จำนวน 50.5 ล้านคน และมีภาวะน้ำหนักเกิน จำนวน 38.3 ล้านคน (WHO, 2018) สำหรับประเทศไทย สำนักโภชนาการได้วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์แนวโน้มสูงตีสัดส่วน เตี้ย ผอม อ้วน พบว่า เด็กปฐมวัยมีภาวะสูงตีสัดส่วน ร้อยละ 58.9 ซึ่งต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 60 และจากข้อมูลปี พ.ศ. 2558 - 2564 พบเด็กปฐมวัยมีภาวะเตี้ย ร้อยละ 11.5, 11.4, 9.7, 10.1. 15.8, 10.5 และ 10.6

ตามลำดับ ค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ ต้องลดลงร้อยละ 50 ซึ่งมีแนวโน้มค่อนข้างคงที่ภาวะผอม พบ ร้อยละ 5.7, 5.7, 5.6, 5.5, 6.0, 6.1 และ 5.1 ตามลำดับ ค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ น้อยกว่าร้อยละ 5 แต่ภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนในปี 2564 ลดลงจากปี 2562 คือ จากร้อยละ 10.8 เป็นร้อยละ 8.8 (Bureau of Nutrition, 2021) จากสถิติข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า เด็กปฐมวัยของประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านภาวะโภชนาการ สาเหตุมาจากการบริโภคอาหารที่ไม่สมดุล รับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องทั้งปริมาณและสัดส่วน(Chaipatchareewan, & Jaruchainiwat, 2021)

จากรายงานการสำรวจปัญหาการบริโภคอาหารของเด็กอายุ 1-5 ปี คือ มีการกินอาหารมื้อหลักไม่เหมาะสม เช่น กินน้อย ไม่ยอมกิน เลือกกิน และกินมาก เป็นต้น เด็กส่วนใหญ่ไม่กินผักผลไม้และไม่ดื่มนมทุกวัน กินน้อยกว่าปริมาณที่ควรบริโภคในแต่ละวัน เด็กกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ทอด ไข่เจียว ไข่ดาว เกือบทุกวัน มากกว่าอาหารประเภทต้ม ตุ่น นอกจากนี้ กินอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เช่น น้ำอัดลม ไอศกรีม และขนมกรุบกรอบเกือบทุกวัน (Ekplakorn, 2011) สอดคล้องกับ Khantrichitranon (2020) กล่าวว่า ปัจจุบันเด็กปฐมวัยมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับประทานอาหาร คือ การรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์ ไม่ชอบรับประทานผัก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่รับประทานผัก จึงไม่ให้ความสำคัญกับการให้เด็กรับประทานผัก นอกจากนี้เด็กยังมีพฤติกรรมการเลือกรับประทาน ปฏิเสธอาหารหรือรับประทานอาหารยาก ซึ่งมีปัจจัยมาจากการเลี้ยงดู ดังนั้น พ่อแม่จึงจำเป็นต้องปลูกฝังนิสัยการรับประทานอาหารที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่เคยชินในการรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ มีสัดส่วนและปริมาณเหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย และได้สารอาหารครบถ้วน ทั้งเนื้อสัตว์ ปลา ไข่ นม ข้าว ผัก และผลไม้ อีกทั้งเด็กวัยนี้มีความสนใจเรื่องการรับประทานอาหารน้อยลง เนื่องจากมีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น ห่วงการเล่น (Singhasame, Suwanwaha, & Sarakshetrin, 2017) และเด็กบางคนอาจยังช่วยเหลือตนเองในเรื่องการรับประทานอาหารได้ไม่ถนัด ประกอบกับสังคมปัจจุบันหลายครอบครัวอยู่กันเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทั้งพ่อและแม่ต้องออกไปทำงานตั้งแต่เช้า มีความเร่งรีบไม่สามารถเตรียมอาหารให้เด็กได้ จึงเลือกที่จะซื้ออาหารสำเร็จรูปจากร้านอาหารสะดวกซื้อ เพราะรวดเร็วและราคาไม่แพง ซึ่งเด็กบางส่วนก็ไม่ได้รับประทานอาหารเช้า โดยผู้ปกครองจะคาดหวังให้เด็กมารับประทานอาหารมื้อกลางวันของโรงเรียน เพราะมองว่าอาหารกลางวันของโรงเรียนเป็นอาหารที่ดี เด็กได้รับประทานอิ่มทุกวัน (Boonrod, 2018)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่สำคัญที่เลี้ยงดูเด็กปฐมวัยรองจากพ่อแม่และญาติ และเป็นสถานที่ที่มีเด็กปฐมวัยในประเทศไทยช่วงอายุระหว่าง 2 ขวบถึง 5 ขวบ ประมาณ 961,351 คน (Government Gazette, 2021) อาศัยอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วงที่พ่อแม่ต้องทำงาน ปัจจุบันคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติจัดบริการที่ได้มาตรฐาน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 2) ครู/ผู้ดูแลเด็ก และให้การดูแล จัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่น เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 3) คุณภาพของเด็กปฐมวัย ซึ่งในคู่มือได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้มีการจัดอาหารกลางวันและอาหารว่างครบ 5 กลุ่มอาหารทุกวัน มีปริมาณเพียงพอและเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของเด็ก อาหารว่างที่จัดให้เด็กต้องมีคุณค่าทางโภชนาการ ไม่หวานจัด ไม่เค็มจัด ไม่มีไขมันสูง และไม่ให้เด็กนำขนมกรุบกรอบมารับประทานที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณค่าอาหารกลางวันคนละ 20 บาท และนมทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการของเด็ก โดยการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุก 3 เดือน เด็กที่อ้วนผอม เตี้ย ต้องได้รับการแก้ไข แจ้งผล และอธิบายผลการประเมินให้กับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูพร้อมคำแนะนำในการส่งเสริมและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร นอกจากนี้การจัดการสภาพสิ่งแวดล้อม บรรยากาศและบริเวณการรับประทานอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ล้วนมีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กและช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการเจริญเติบโตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย (Department of Local Administration, 2016) จากผลการประเมินคุณภาพในปี 2554-2558 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ่ บริเวณรายรอบมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในเขตตำบลไทยบุรีและตำบลท่าศาลา มีจำนวน 8 ศูนย์พบว่า ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุงถึงดีมาก ส่วนในหัวข้อพัฒนาการด้านร่างกายสมวัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี บางศูนย์ฯ พบปัญหาจำนวนครูไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์ความรู้ด้านการจัดการอาหารและโภชนาการเพื่อแก้ปัญหาเด็กทุพโภชนาการยังไม่เพียงพอ การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน หน่วยงานภายนอก ค่อนข้างน้อย การดึงเอาศักยภาพของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีความรู้ ยังทำได้ไม่เต็มที่ การประชุมต่าง ๆ ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้การติดตามและประสานงาน (Department of Local Administration, 2019) และจากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา พบเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอท่าศาลา มีส่วนสูง

น้อยกว่าเกณฑ์ จำนวน 31 คน (ร้อยละ 18.1) และน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ จำนวน 51 คน (ร้อยละ 29.8) (Kaewpawong, Kusol, & Sonpaveerawong, 2018) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดว่าเด็กในพื้นที่ยังมีปัญหาด้านภาวะโภชนาการ และการแก้ไขปัญหาโภชนาการในเด็กปฐมวัย ควรให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ปกครอง บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ (Aramrom, & Jantaweemuang, 2019)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนเป็นข้อมูลในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้น การเจริญเติบโตเหมาะสมตามช่วงวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครราชสีมา

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยมักจะมีปัญหาเรื่องการบริโภคอาหาร เนื่องจากสนใจสิ่งแวตล้อมรอบตัวมากกว่าการรับประทานอาหาร มีปัญหาการกินอาหารมือหลัก เช่น กินน้อย เลือกกิน และกินมาก ยังไม่รู้จักเลือกอาหารที่มีประโยชน์ เด็กส่วนใหญ่ไม่กินผักผลไม้ และไม่ดื่มนมทุกวัน และกินน้อยกว่าปริมาณที่เสนอแนะให้บริโภค รวมถึงเด็กส่วนใหญ่กินไข่เจียว ไข่ดาว เกือบทุกวัน นอกจากนี้ยังกินอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เช่น ไอศกรีม น้ำอัดลม และขนมกรุบกรอบ การที่เด็กได้รับอาหารที่ไม่เหมาะสมทั้งปริมาณ และคุณภาพ ทำให้เด็กบางคนได้รับพลังงานไม่เพียงพอ และบางคนได้รับพลังงานในปริมาณที่มากเกินไป (Katekowitz, & Tungsuprai, 2017) ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย และเกิดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

การเจริญเติบโตของร่างกายบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพลังงาน การเพิ่มขนาดของร่างกาย และอวัยวะ ซึ่งเกิดจากการเพิ่มจำนวน และขนาดของเซลล์ ปัจจัยที่มีผลต่อการ

เจริญเติบโตในเด็กขึ้นกับพันธุกรรม เชื้อชาติ ฮอรโมน และสภาพแวดล้อม การเลี้ยงดู แต่โภชนาการมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต และขนาดของร่างกายมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะในเด็กทารก และเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่ระบบร่างกายทุกส่วนมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เด็กที่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอ ทำให้การเจริญเติบโตล่าช้า ตัวเล็ก ผอม และเตี้ย (Parimanon, Chaimay, & Woradet, 2019) ส่วนเด็กที่ได้รับพลังงานในปริมาณที่มากเกินไป จะมีปัญหาภาวะโภชนาการเกินรูปร่างท้วมและอ้วน ส่งผลเสียทั้งต่อร่างกายและสุขภาพ (Thai Health Promotion Foundation, 2019) สามารถประเมินการเจริญเติบโตได้ด้วยการชั่งน้ำหนัก และวัดส่วนสูง จากนั้นนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับสัดส่วน และแปลผลเป็นภาวะโภชนาการ ซึ่งภาวะโภชนาการเป็นดัชนีบ่งชี้ภาวะสุขภาพโดยรวมของเด็ก

ภาวะโภชนาการแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ภาวะโภชนาการที่ดี (Good Nutritional Status) คือ ภาวะที่ร่างกายได้รับอาหารที่มีคุณค่าครบถ้วนมีสัดส่วนและปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายสุขภาพดี และ 2) ภาวะทุพโภชนาการ (Malnutrition) คือ ภาวะที่ร่างกายได้รับอาหารที่ไม่เพียงพอหรือมากเกินไปความต้องการของร่างกาย ทำให้เกิดความไม่สมดุล และส่งผลเสียต่อร่างกาย และจิตใจ สำหรับการวัดและประเมินภาวะโภชนาการในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ตามมาตรฐานสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ใช้เกณฑ์การประเมิน 3 ประเภท ดังนี้ 1) น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ (Weight for Age) เป็นผลรวมน้ำหนักของกล้ามเนื้อ ไขมัน น้ำ และกระดูก น้ำหนักตามเกณฑ์อายุเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ของการเจริญเติบโตของน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก 2) ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (Height for Age) เป็นดัชนีบ่งชี้การเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยสามารถบ่งชี้การขาดโปรตีน และพลังงานแบบเรื้อรังในระยะเวลาอันยาวนานได้ดี และ 3) น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง (Weight for Height) เป็นดัชนีบ่งชี้ที่มีความไวในการสะท้อนการเจริญเติบโตในปัจจุบัน แม้ไม่ทราบอายุที่แท้จริง (Bureau of Nutrition, 2016)

ดังนั้นการศึกษากฎการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ทราบถึงปัญหา และเป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโต เพื่อให้ผู้ปกครอง และครู สามารถนำแนวทางไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูภาวะทุพโภชนาการของเด็กปฐมวัยได้

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) เด็กที่มีอายุ 2-5 ปี ที่เข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 4 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโคกเหล็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์บ้านสระบัว ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดท่าสูงบนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบางตงสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลาและตำบลไทยบุรี อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรอบมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่ได้รับการประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ่ประจำปี 2554-2558 จำนวน 8 ศูนย์ โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie, & Morgan (1970) จากจำนวนเด็กทั้งหมด 455 คน ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 210 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่าง 25% เพื่อป้องกันข้อมูลไม่ครบถ้วน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 268 คน และ 2) หัวหน้าศูนย์จำนวน 4 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จากจำนวนครูทั้งหมดเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มย่อย หาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ได้แก่ เพศ อายุ และวัน เดือน ปีเกิด 2) แบบประเมินภาวะโภชนาการ ผู้วิจัยใช้กราฟการเจริญเติบโตของสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง ส่วนนี้ทีมผู้วิจัยวัดและบันทึกข้อมูล 3) แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ผู้วิจัยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารของสำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ เป็นแบบประเมินว่าปฏิบัติมากกว่าปกติ ปฏิบัติเป็นปกติ ปฏิบัติน้อยกว่าปกติหรือไม่ปฏิบัติตามพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมในช่วง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ปกครอง และ 4) แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เป็นแบบคำถามปลายเปิดเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย สำหรับหัวหน้าศูนย์และครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหารไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ความเชื่อมั่นของ

เครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .71

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลการเจริญเติบโต โดยบันทึกน้ำหนักส่วนสูงของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจัดกราฟน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ กราฟส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ และกราฟน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงเพื่อประเมินภาวะโภชนาการเป็นรายบุคคล สอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และประเมินพฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ปกครอง จัดประชุมนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย โดยทีมนักวิจัย หัวหน้าศูนย์และครูผู้ดูแล สะท้อนแนวคิดและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางประเมินภาวะโภชนาการของเด็กปฐมวัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการประเมินการเจริญเติบโต วิเคราะห์และนำเสนอด้วยจำนวน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อค้นหากลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำกลับไปทวนซ้ำกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำเสนอผลการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เลขที่โครงการ 59/025 กลุ่มตัวอย่างต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง และกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอในภาพรวม

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ จำนวน 268 คน พบว่า เด็กส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 36-47 เดือน (ร้อยละ 47.4) รองลงมา อายุ 48-60 เดือน (ร้อยละ 46.3) และอายุ 24-35 เดือน (ร้อยละ 6.3) เป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 50.7 และ 49.3) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเด็กปฐมวัย อายุ 2-5 ปี (n=268 คน)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำแนกตามศูนย์เด็กเล็ก		
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโคกเหล็ก	36	13.4
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดท่าสูงบน	86	32.1
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์บ้านสระบัว	67	25.0
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านบางตง	79	29.5
จำแนกตามอายุเป็นเดือน (28-60 เดือน) $\bar{X} = 45.79$, S.D. = 7.55		
24-35 เดือน	17	6.3
36-47 เดือน	127	47.4
48-60 เดือน	124	46.3
จำแนกตามเพศ		
เพศชาย	136	50.7
เพศหญิง	132	49.3

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 268 คน โดยเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง พบว่า ในภาพรวมเด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม (ร้อยละ 74.8) และมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 25.2) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กในรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมมากกว่าพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ดังนี้

พฤติกรรมที่เหมาะสม ได้แก่ การกินอาหารเข้าที่มีกลุ่มข้าว-แป้งและเนื้อสัตว์ หรือกลุ่มข้าว-แป้งและนมทุกวัน ร้อยละ 81.3 กินอาหารหลักวันละ 3 มื้อทุกวัน (ร้อยละ 77.3) กินอาหารว่างวันละ 2 ครั้ง (ช่วงเช้าและช่วงบ่าย) (ร้อยละ 70.5) กินอาหารกลุ่มข้าว-แป้งวันละ 3 มื้อทุกวัน (ร้อยละ 73.1) กินอาหารกลุ่มผักทุกวัน (ร้อยละ 49.2) กิน

อาหารกลุ่มผลไม้ทุกวัน (ร้อยละ 58.2) กินอาหารกลุ่มเนื้อสัตว์ทุกวัน (ร้อยละ 61.2) ดื่มนมทุกวันอย่างน้อย วันละ 1 ถ้วย/กล่อง (ร้อยละ 77.2) กินปลาสดหั่นอย่างน้อย 3 วัน (ร้อยละ 72.0) กินไข่สดหั่น 3-4 ฟอง (ร้อยละ 60.8) แต่ในประเด็นการกินอาหารที่เป็นแหล่งธาตุเหล็กสัปดาห์ละ 1-2 วัน ส่วนใหญ่ตอบว่า ปฏิบัติน้อยกว่าปกติหรือไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 52.2

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มพวกน้ำอัดลม ชาเย็น ปฏิบัติเป็นปกติและมากกว่าปกติ (ร้อยละ 25.0) การกินขนมขบเคี้ยว ปฏิบัติเป็นปกติและมากกว่าปกติ (ร้อยละ 39.6) การเติมเครื่องปรุงรสเค็มในอาหารที่ปรุงสุกแล้วทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นปกติและมากกว่าปกติ (ร้อยละ 30.2) และการเติมน้ำตาลในอาหารที่ปรุงแล้วทุกครั้ง ปฏิบัติเป็นปกติและมากกว่าปกติ (ร้อยละ 26.5) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า ยังมีเด็กอีกส่วนหนึ่งที่ยังมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กทั้ง 4 ศูนย์ (n=268)

พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	ร้อยละของการปฏิบัติ (จำนวนคน)		
	ไม่ปฏิบัติ/ปฏิบัติ น้อยกว่าปกติ	ปฏิบัติเป็นปกติ	ปฏิบัติมากกว่า ปกติ
1. กินอาหารเช้าที่มีกลุ่มข้าว-แป้งและเนื้อสัตว์ หรือกลุ่มข้าว-แป้งและนม ทุกวัน	11.2(30)	81.3(218)	7.5(20)
2. กินอาหารหลัก วันละ 3 มื้อ (เช้า กลางวัน เย็น) ทุกวัน	14.9(40)	77.3(207)	7.8(21)
3. กินอาหารว่าง วันละ 2 ครั้ง (ช่วงเช้าและช่วงบ่าย) ทุกวัน	17.9(48)	70.5(189)	11.6(31)
4. กินอาหารกลุ่มข้าว-แป้ง วันละ 3 มื้อ ทุกวัน	19.8(53)	73.1(196)	7.1(19)
5. กินอาหารกลุ่มผัก ทุกวัน	40.3(108)	49.3(132)	10.4(28)
6. กินอาหารกลุ่มผลไม้ ทุกวัน	29.9(80)	58.2(156)	11.9(32)
7. กินอาหารกลุ่มเนื้อสัตว์ ทุกวัน	25.0(67)	61.2(164)	13.8(37)
8. ดื่มนมทุกวัน อย่างน้อยวันละ 1 ถ้วย/กล่อง	5.3(14)	77.2(207)	17.5(47)
9. กินปลา สัปดาห์ละอย่างน้อย 3 วัน	13.8(37)	72.0(193)	14.2(38)
10. กินไข่ สัปดาห์ละ 3-4 ฟอง	26.5(71)	60.8(163)	12.7(34)
11. กินอาหารที่มีธาตุเหล็ก เช่น ตับ เลือด สัปดาห์ละ 1-2 วัน	52.2(140)	37.3(100)	10.5(28)
12. ดื่มเครื่องดื่มพวกน้ำตาล ชาเย็น กาแฟเย็น	75.0(201)	16.0(43)	9.0(24)
13. กินขนมขบเคี้ยว เช่น ขนมถุง ขนมกรุบกรอบ	60.4(162)	28.4(76)	11.2(30)
14. เติมน้ำเครื่องปรุงรสเค็ม เช่น น้ำปลา ซีอิ๊ว แม็กกี้ ในอาหารที่ปรุงสุกแล้วทุกครั้ง	69.8(187)	23.1(62)	7.1(19)
15. เติมน้ำตาลในอาหารที่ปรุงสุกแล้วทุกครั้ง	73.5(197)	16.8(45)	9.7(26)

ส่วนที่ 3 ผลการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย

จากการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กปฐมวัยทั้ง 4 ศูนย์ โดยทีมผู้วิจัย จากนั้นบันทึกและเปรียบเทียบกับกราฟเพื่อพิจารณาการเจริญเติบโตของกลุ่มเป้าหมายในภาพรวมพบว่า น้ำหนักอยู่ในช่วง 10-32 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ย 14.58 ± 2.78 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 10-14.9 กิโลกรัม (ร้อยละ 56.4) มีส่วนสูงอยู่ในช่วง 85-116 เซนติเมตร ค่าเฉลี่ย 98.54 ± 6.05 ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 95-104 เซนติเมตร ร้อยละ 58.2 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ต่าง ๆ พบดังนี้

น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่า ส่วนใหญ่รูปร่างสมส่วน (ร้อยละ 74.3) รองลงมา คือ ผอม (ร้อยละ 9.7) และค่อนข้างผอม (ร้อยละ 8.9) ซึ่งมีสัดส่วนที่มากกว่าเด็กทั่วไปเริ่มอ้วน และอ้วน

ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนสูงตามเกณฑ์ (ร้อยละ 78.4) รองลงมา คือ ค่อนข้างเตี้ย (ร้อยละ 9.3) และเตี้ย (ร้อยละ 7.0)

น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีน้ำหนักตามเกณฑ์ (ร้อยละ 68.3) รองลงมา คือ น้ำหนักค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 16.4) และน้ำหนักน้อย (ร้อยละ 9.7) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย (n=268)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
น้ำหนัก (BW = 10-32 กิโลกรัม) $\bar{X}$ = 14.58, S.D. = 2.78		
10-14.9 กก.	151	56.4
15-19.9 กก.	107	39.9
20-24.9 กก.	6	2.2
25-29.9 กก.	3	1.1
30-32 กก.	1	0.4
ส่วนสูง (High = 85-116 เซนติเมตร) $\bar{X}$ = 98.54, S.D. = 6.05		
85-94 ซม.	69	25.7
95-104 ซม.	156	58.2
105-114 ซม.	41	15.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 115 ซม.	2	0.8
น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง		
ผอม (< -2SD)	26	9.7
ค่อนข้างผอม (<-1.5SD ถึง -2SD)	24	8.9
สมส่วน (-1.5 SD ถึง +1.5SD)	199	74.3
อ้วน (>+1.5SD ถึง +2SD)	5	1.9
เริ่มอ้วน (>+2SD ถึง +3SD)	10	3.7
อ้วน (>+3SD)	4	1.5
ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ		
เตี้ย (< -2SD)	19	7.0
ค่อนข้างเตี้ย (<-1.5SD ถึง -2SD)	25	9.3
ส่วนสูงตามเกณฑ์ (-1.5 SD ถึง +1.5SD)	210	78.4
ค่อนข้างสูง (>+1.5SD ถึง +2SD)	9	3.4
สูงกว่าเกณฑ์ (>+2SD)	5	1.9
น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ		
น้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ (< -2SD)	26	9.7
น้ำหนักค่อนข้างน้อย (<-1.5SD ถึง -2SD)	44	16.4
น้ำหนักตามเกณฑ์ (-1.5 SD ถึง +1.5SD)	183	68.3
น้ำหนักค่อนข้างมาก (>+1.5SD ถึง +2SD)	4	1.5
น้ำหนักมากกว่าเกณฑ์ (>+2SD)	11	4.1

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมพฤติกรรม การบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการศึกษาโดยการสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งประกอบด้วย
หัวหน้าศูนย์ และครูผู้ดูแลเด็ก พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีพฤติกรรม
การบริโภคอาหารที่เหมาะสม และเมื่อติดตามการเจริญเติบโต
พบว่า ภาวะโภชนาการอยู่ในเกณฑ์สูงดีสมส่วน แต่ยังมีเด็ก
บางส่วนที่ยังคงมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม คือ

การรับประทานอาหารเช้าที่มีกลุ่มข้าว-แป้งและเนื้อ
สัตว์ หรือกลุ่มข้าว-แป้งและนม ทุกวัน การรับประทานอาหารเช้า
มื้อหลัก 3 มื้อ ยังคงมีเด็กบางส่วนที่ตอบว่า ไม่ได้ปฏิบัติ ซึ่ง
จากการสอบถามสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่ได้รับประทานอาหารเช้า

เนื่องจากผู้ปกครองต้องเร่งรีบไปทำงานในตอนเช้า ต้องเข้างาน
ก่อน 8 โมงเช้าและต้องมาส่งลูกก่อนเวลา 7.45 น. ทำให้มี
เวลาไม่เพียงพอที่จะเตรียมอาหารให้เด็กรับประทาน บางครั้ง
ต้องซื้ออาหารง่าย ๆ ที่ขายหน้าศูนย์ฯ ให้เด็กถือเข้าไปกิน จาก
การสังเกตจะพบอาหารประเภท ปาท่องโก๋ราดนมข้นหวาน
ไส้กรอก ราดนมข้นหวาน นมเปรี้ยว เป็นต้น ซึ่งเป็นอาหารที่
มีคุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างต่ำ

การรับประทานกลุ่มผักและผลไม้ทุกวัน ยังมีเด็กบาง
ส่วนที่ตอบว่า ไม่ปฏิบัติ คุณครูให้ข้อมูลว่า ผู้ปกครองท่านหนึ่ง
เล่าให้ฟังว่า “ทำข้าวผัดใส่ผัก แต่ลูกเห็นผักก็เขี่ยออกแล้ว”
เนื่องจากเด็กมักจะคิดว่าผักมีรสขม รสชาติไม่อร่อย และไม่
ได้ฝึกการรับประทานผักตั้งแต่วัยแรก สำหรับผลไม้ ผู้ปกครอง

เล่าว่า “ไม่ค่อยได้ซื้อผลไม้ให้ลูกกิน เพราะผลไม้มีราคาสูง ไม่ได้ซื้อเข้าบ้าน เอาเงินไว้ซื้อกับข้าว”

การรับประทานอาหารที่เป็นแหล่งธาตุเหล็ก เช่น ตับ เลือด สัปดาห์ละ 1-2 วัน มีเด็กเกินครึ่งไม่ได้รับประทานเป็นประจำ จากการพูดคุยพบสาเหตุมาจากการที่เด็กไม่ชอบรับประทาน เพราะตับและเลือดจะมีกลิ่นคาว คุณครูให้ข้อมูลว่า “เมื่อทำอาหารที่มีตับหรือเลือด เด็กจะเขี่ยออก เหลือทิ้งเป็นประจำ” ส่วนที่บ้านเมื่อผู้ปกครองทำเมนูตับและเลือด เด็กไม่รับประทาน ผู้ปกครองก็ไม่ทำอีก ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า “บางทีบังคับให้กิน กินเข้าไป แล้วก็อาเจียนออกมา” จึงเลือกทำเฉพาะอาหารที่เด็กชอบและเด็กมักจะกินอาหารซ้ำ ๆ รวมถึงเด็กบางส่วนที่เป็นมุสลิมจะไม่กินเลือดและเครื่องในสัตว์ ตามหลักของศาสนา และมีเด็กบางส่วนไม่ได้กินอาหารกลุ่มเนื้อสัตว์ทุกวัน ทั้งผู้ปกครองและครูจะเล่าในลักษณะเดียวกันว่า “บางทีเด็กเขาดกเนื้อสัตว์ไปเคี้ยว เคี้ยวไปสัปดาห์ก็คายออกมา เพราะเคี้ยวไม่ขาด” “เด็กบางคนฟันผุ ฟันกรามมีรู เขาจะไม่ยอมเคี้ยวเนื้อสัตว์” คุณครูกล่าว

การรับประทานขนมขบเคี้ยว ถึงแม้ว่าเด็กส่วนใหญ่จะปฏิบัติเหมาะสมแล้ว แต่ก็ยังมีเด็กบางส่วน ที่ยังตอบว่ารับประทานขนมขบเคี้ยวเป็นปกติและมากกว่าปกติ ซึ่งทางคุณครูได้เล่าว่า “คุณครูจะตรวจกระเป๋าเด็กตอนเช้า ถ้าใครพกขนมมา คุณครูจะรับแล้วทิ้งถึงขยะให้เด็กเห็นเลย เด็กเขาจะได้เกิดความเสียดายไม่เอามาโรงเรียนอีก” อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคขนมขบเคี้ยวของเด็ก คือ สิ่งแวดล้อมรายรอบศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งคุณครูศูนย์เด็กเล็กทำสูงเล่าว่า “ศูนย์ที่เดิมอยู่ใกล้กับร้านขายขนมกรุบกรอบ ย้ายไปที่ใหม่ ไม่มีร้านขนม ปัญหาดีขึ้น” การมีแหล่งร้านขายขนมอยู่ใกล้ศูนย์ทำให้ผู้ปกครองของเด็กซื้อหาให้เด็กบริโภคได้ง่าย อีกประการหนึ่ง คือ การซื้อขนมให้เด็กเป็นรางวัล คุณครูท่านหนึ่งเล่าว่า “พ่อแม่จ้างเด็กมาโรงเรียน ถ้ามาโรงเรียนจะซื้อขนมให้”

การเติมเครื่องปรุงรสเค็ม เช่น น้ำปลา ซีอิ๊ว แม็กกี้ และการเติมน้ำตาลในอาหารที่ปรุงสุกแล้วทุกครั้ง เด็กส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่ปฏิบัติ ซึ่งถือว่า เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม แต่ยัง มีเด็กบางส่วนที่เติมเครื่องปรุงในอาหารที่ปรุงสุกแล้ว คุณครูท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า “ส่วนใหญ่เด็กเขาจะเติมเครื่องปรุงเมื่ออยู่บ้าน เพราะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะไม่มีเครื่องปรุงตั้งบนโต๊ะ”

ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

1. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตของเด็กแก่ผู้ดูแลเด็ก

2. ชี้แจงแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันกับหัวหน้าศูนย์และครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อสร้างความเข้าใจและแนวทางในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ในการดำเนินงานด้านโภชนาการเด็ก ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ ประกอบด้วย

2.1 การรับเด็กตอนเช้ามีการพูดคุย ชักถามเรื่องการรับประทานอาหารเช้าจากเด็กและผู้ปกครอง อนุญาตให้เด็กนำนมหรืออาหารที่มีประโยชน์มารับประทานที่โรงเรียนได้ในตอนเช้า

2.2 วางกฎกติการ่วมกันกับผู้ปกครองเรื่องของการรับประทานขนมกรุบกรอบ ไม่ให้นำมาที่โรงเรียน โดยคุณครูจะตรวจกระเป๋านักเรียนในตอนเช้าที่รับเด็ก หากนำมาคุณครูจะรับไว้หรือให้ผู้ปกครองนำกลับบ้าน พร้อมทั้งให้คำแนะนำผู้ปกครองเป็นรายบุคคล มีจดหมายสื่อถึงผู้ปกครอง หลีกเลี่ยงขนมถุง ขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม น้ำหวาน แนะนำโทษของการรับประทานอาหารที่ไม่มีประโยชน์

2.3 เฝ้าระวังการเจริญเติบโต โดยการประเมินภาวะโภชนาการจากการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ทุก 3 เดือน หากพบเด็กที่มีกลุ่มเสี่ยง ครูประจำชั้นต้องดูแลเป็นพิเศษเป็นรายบุคคลและประสานงานโดยการพูดคุยกับผู้ปกครอง เด็กมีน้ำหนักน้อยกว่าเกณฑ์ เด็กผอมแห้งหรืออยู่ในความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะเตี้ย แคระแกร็น จัดให้เด็กทานอาหารพวกเนื้อสัตว์ ไข่ทุกวันและดื่มนมสดรสจืดเพิ่มขึ้นวันละ 2 ถ้วย ส่วนเด็กที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ ท้วมเสี่ยงที่จะเกิดภาวะอ้วน ให้ลดอาหารบางกลุ่ม ได้แก่ อาหารประเภทของทอด-ผัด กินวันละไม่เกิน 1 ครั้ง เนื้อสัตว์ไม่ติดมัน จดเครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เช่น น้ำหวาน น้ำอัดลม จดขนมปรับเป็นกินผลไม้รสที่ไม่หวานจัด และเพิ่มการเคลื่อนไหวร่างกายหรือออกกำลังกาย

2.4 ดูแลให้เด็กทุกคนดื่มนมเวลา 9.00 น. ห่างจากมื้ออาหารอย่างน้อย 1 ชั่วโมง บอกลดซื้อ นโยบายของนมและคอยกระตุ้นให้เด็กดื่มให้หมด

2.5 จัดเมนูอาหารให้ครบ 5 หมู่ และหลากหลาย โดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch เน้นอาหารที่มีธาตุเหล็กสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 1 ช้อนกินข้าวสำหรับเด็ก หากเป็นเด็กมุสลิมที่ไม่กินเลือด เครื่องในสัตว์ อาจจะปรับเปลี่ยนเป็นอาหารที่มีธาตุเหล็กชนิดอื่น เช่น ไข่แดง หอย เนื้อแดง ถั่ว ผักใบเขียว เป็นต้น มีอาหารว่างเป็นผลไม้ อาทิ ฝรั่ง 3 วัน และขนมอาทิตย์ละ 2 วัน ส่งเสริมให้เด็กรับประทานผักและผลไม้โดยการนำผักมาแปรรูปหรือประกอบเป็นอาหารรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีรสชาติและหน้าตาน่ารับประทานมากยิ่งขึ้น

ขึ้น เช่น ผักทอด หรือหั่นผักเป็นชิ้นเล็ก ๆ ผสมไปในอาหาร เช่น ไข่เจียวผักรวม จัดอาหารให้สะดวกแก่การกิน โดยหั่นอาหารให้มีขนาดเล็ก ตักง่าย เคี้ยวง่าย เป็นต้น

2.6 จัดสภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ด้านโภชนาการ เช่น การจัดมุมความรู้เรื่องอาหาร การจัดหาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ คู่มือในการปฏิบัติงานด้านอาหาร การจัดทำแปลงสาธิตผักสวนครัว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องผักและประโยชน์ของผัก เป็นต้น

2.7 จัดการเติมเครื่องปรุงในอาหารที่ปรุงสุกแล้ว โดยไม่วางเครื่องปรุงบนโต๊ะอาหาร เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่กินเค็ม ไม่กินหวาน ตั้งแต่เด็ก ๆ ลดความเสี่ยงต่อการเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอนาคต เช่น โรคอ้วน โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เป็นต้น

2.8 จัดสิ่งแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่ดีขณะที่รับประทานอาหารเช้า ให้เวลาเด็กรับประทานทุกครั้งประมาณ 1 ชั่วโมง ก่อนรับประทานอาหารมีการกล่าวคำขอบคุณแม่ครัว คุณครู โดยมีคำกลอนหรือคติในการสอนตัวเอง

3. ติดตามการเจริญเติบโตทุก 1 เดือนสำหรับเด็กกลุ่มเสี่ยง และทุก 3 เดือนสำหรับเด็กที่มีภาวะโภชนาการปกติ

4. เสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้ปกครอง โดยให้คำแนะนำผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภค และการเป็นแบบอย่างในการบริโภคอาหารที่ดีให้กับเด็ก

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ส่วนใหญ่เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม คือ การกินอาหารเข้าที่มีกลุ่มข้าว-แป้งและเนื้อสัตว์ หรือกลุ่มข้าว-แป้งและนมทุกวัน (ร้อยละ 81.3) กินอาหารหลักวันละ 3 มื้อ (ร้อยละ 77.3) และกินอาหารกลุ่มข้าว-แป้ง วันละ 3 มื้อทุกวัน แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง ในเรื่องของการตระหนักถึงความสำคัญของการรับประทานอาหารเข้า และรับประทานให้ครบ 3 มื้อใน 1 วัน ประเด็นที่เด็กปฏิบัติได้น้อยที่สุด คือ การกินอาหารที่เป็นแหล่งธาตุเหล็ก เช่น ตับ เลือด เป็นต้นสัปดาห์ละ 1-2 วัน เพียงร้อยละ 37.3 ซึ่งอาหารกลุ่มนี้จะช่วยเสริมสร้างเม็ดเลือดแดง ป้องกันการเกิดภาวะซีด จากผลการศึกษาของ Somboonkul, & Sukmag (2021) พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีกยเลิกการจัดเมนูที่มีธาตุเหล็กสูง เช่น เมนูตับหรือเลือดให้เด็ก เนื่องจากเมื่อจัดเมนูดังกล่าวเด็กมักมีพฤติกรรมปฏิเสธอาหารหรือเชี่ยออก

เพราะเด็กไม่ชอบรับประทาน มีกลิ่น รสชาติไม่อร่อย ร่วมกับ ผู้ปกครองขาดความตระหนักต่อภาวะซีดจากการขาดธาตุเหล็ก เด็กกินผักและผลไม้ทุกวันค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 49.3 และ 58.2) ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูไม่รับประทานผัก จึงไม่ให้ความสำคัญกับการให้เด็กรับประทานผัก และตามใจเด็ก ดังนั้น พ่อแม่จึงจำเป็นต้องปลูกฝังนิสัยการรับประทานอาหารที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่เคยชินในการรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ มีสัดส่วนและมีปริมาณเหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย และได้สารอาหารครบถ้วน ทั้งเนื้อสัตว์ ปลา ไข่ นม ข้าว ผัก และผลไม้ (Khantrichitranon, 2020)

สำหรับพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมและมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การกินขนมกรุบกรอบทุกวัน (ร้อยละ 28.4) การเติมเครื่องปรุงรสเค็มในอาหารที่ปรุงสุกแล้ว (ร้อยละ 23.1) พฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคอ้วน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (Ward, Long, Resch, Giles, Craddock, & Gortmaker, 2017; Thai Health Promotion Foundation, 2019) เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา และเรียนรู้เทคนิคในการส่งเสริมการบริโภคอาหารสุขภาพและปฏิเสธอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ เพื่อป้องกันการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในอนาคต

2. การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการติดตามการเจริญเติบโต พบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการเป็นไปตามเกณฑ์ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ (Weight for Age) ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (Height for Age) และน้ำหนักตามเกณฑ์ความสูง (Weight for Height) สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักโภชนาการพบเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการดี สูงดีสมส่วน (Bureau of Nutrition, 2021) เช่นเดียวกับการศึกษาสถานการณ์การจัดการด้านอาหารและโภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียน ตำบลเทพา อำเภเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า เด็กวัยก่อนเรียนส่วนใหญ่มีภาวะโภชนาการสมส่วน (ร้อยละ 86.0) รองลงมาอยู่ในระดับผอม (ร้อยละ 13.9) แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองมีความรู้ด้านโภชนาการและการเตรียมอาหารอยู่ในระดับดี จะส่งผลให้เด็กได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน ทำให้เด็กมีการเจริญเติบโตดีกว่าเด็กที่ผู้ปกครองขาดความรู้ด้านโภชนาการ (Puicharoen, Perngyai, Prommul, Klerlhee, & Chumprasert, 2019) แต่ยังมีเด็กปฐมวัยบางส่วนที่เผชิญต่อปัญหาทุพโภชนาการอยู่ ซึ่งจากงานวิจัยครั้งนี้พบเด็กค่อนข้างผอม

และพอมมากกว่าเด็กอ้วน สอดคล้องกับรายงานของสำนักโภชนาการ พบภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนในปี 2564 ลดลงจากปี 2562 คือ จากร้อยละ 10.8 เป็นร้อยละ 8.8 (Bureau of Nutrition, 2021) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Tesnui, Sukhonthachit, & Nawsuwan (2021) พบเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอดงหลวง จังหวัดพัทลุง มีภาวะพอม (ร้อยละ 12.5) และมีภาวะอ้วน (ร้อยละ 8.7)

เมื่อพิจารณาตามน้ำหนักตามเกณฑ์อายุ พบเด็กน้ำหนักค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 16.4) และน้ำหนักน้อย (ร้อยละ 9.7) และเมื่อพิจารณาน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบเด็กค่อนข้างพอม (ร้อยละ 8.9) และพอม (ร้อยละ 9.7) ซึ่งมากกว่าค่าเป้าหมายที่สำนักโภชนาการกำหนดไว้ คือ ไม่เกินร้อยละ 5 (Bureau of Nutrition, 2021) เด็กกลุ่มนี้จะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและเสียชีวิต พัฒนาการล่าช้า ภาวะขาดสารอาหาร เกิดจากเด็กวัยนี้มีนิสัยเลือกรับประทานอาหารมาก อาหารที่ไม่ชอบก็จะไม่ยอมรับประทาน ชอบรับประทานขนมกรุบกรอบ อาหารประเภทแป้งเป็นมื้อหลัก ประกอบกับพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลบุตรเรื่องอาหาร มีพฤติกรรมตามใจบุตร (Parimanon, Chaimay, & Woradet, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมานี้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ สาเหตุเกิดจากพฤติกรรมการบริโภค คือ รับประทานอาหารไม่ครบ 3 มื้อต่อวัน ไม่รับประทานอาหารเช้า ไม่ดื่มนมทุกวัน รับประทานอาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำ เช่น ขนม เครื่องดื่มที่มีรสหวานจัด ขนมขบเคี้ยว เป็นต้น และพฤติกรรมการจัดอาหารของผู้ปกครอง (Kodyee, & Thohinung, 2020) ดังนั้นผู้ดูแลเด็กจึงควรจัดอาหารหลักให้ครบทั้ง 5 หมู่ในแต่ละชนิดควรกินให้หลากหลาย วันละ 3 มื้อ และดื่มนมเป็นอาหารเสริมให้เพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ มีอาหารว่างเป็นผลไม้หรือขนมไทยที่รสชาดไม่หวานจัด เพื่อให้ได้รับสารอาหารที่ครบถ้วน จึงจะสามารถป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูภาวะทุพโภชนาการของเด็กได้ เมื่อพิจารณาส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ พบเด็กเตี้ย ร้อยละ 7 ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีน้ำหนักแรกคลอดที่ต่ำกว่า 2,500 กรัม มารดามีดัชนีมวลกายก่อนและระหว่างการจัดครรภ์ต่ำกว่าปกติมีความสัมพันธ์กับภาวะเตี้ย (Gennette, Varlamov, & Eason, 2017) นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กที่มีพ่อแม่และแม่เตี้ยจะเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะเตี้ยของเด็ก แม้ความสูงของเด็กเมื่อเติบโตจะขึ้นอยู่กับพันธุกรรมจากแม่และพ่อ แต่การเลี้ยงดูเด็กให้มีโภชนาการที่ดีและสมดุลต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิตก็เป็นปัจจัยเสริมให้เด็กไม่ประสบปัญหาภาวะเตี้ยได้

3. แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการแก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า แต่ละศูนย์ฯ ยังพบเด็กบางส่วนที่มีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสมในหลายด้าน และมีปัญหาภาวะโภชนาการที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย พบว่า ยังขาดความพร้อมในด้านองค์ความรู้ครูที่ดูแลเด็กและผู้ปกครองขาดประสบการณ์การดูแลเด็กปฐมวัยที่มีภาวะทุพโภชนาการ การประสานงานและการส่งต่อข้อมูลของเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการระหว่างผู้ปกครองกับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตแก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขให้ตรงตามปัญหา เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ครูผู้ดูแลเด็กร่วมคิดตัดสินใจในการวางแผนส่งเสริมร่วมกันเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคของเด็กทั้งที่บ้านและที่ศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่ดี การเจริญเติบโตเหมาะสมตามช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Berkban (2021) ได้พัฒนาแนวทางการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลทุ่งฝน อำเภอทุ่งฝน จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แนวคิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างทีมผู้ดูแลเด็ก การสะท้อนคิด ร่วมกันพัฒนารูปแบบการดูแลเด็กที่ชัดเจน สร้างข้อตกลงและกติการ่วมกัน เสริมสร้างทักษะให้กับผู้ดูแลเด็ก มีการเยี่ยมบ้าน และการประสานงานระหว่างทีม จนสามารถแก้ไขปัญหาและดูแลเด็กวัยก่อนเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการได้อย่างครอบคลุม

สรุป

จากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ยังคงมีเด็กส่วนหนึ่งที่มีภาวะทุพโภชนาการที่ต้องได้รับการแก้ไข ทั้งเด็กที่มีภาวะพอมและเด็กที่มีภาวะอ้วน สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ไม่รับประทานอาหารเช้า หรือรับประทานอาหารเช้าที่ไม่เหมาะสม ไม่รับประทานผักผลไม้ เนื้อสัตว์ ไข่ และนม ตามสัดส่วนที่ควรจะได้รับในเด็กปฐมวัย รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่ำแต่แคลอรีสูง ซึ่งพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมเหล่านี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ด้วยการประสานความร่วมมือกันระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง ดังนั้นหากผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองตระหนักและ

ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสม ก็จะส่งผลให้เด็กมีการเจริญเติบโตตามวัยและภาวะโภชนาการที่ดีตามมาได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดหรือองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูผู้ดูแลเด็กในการดูแลเด็กให้มีการเจริญเติบโตและมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

2. ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กควรนำแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคอาหาร และการเจริญเติบโตไปใช้ โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพและส่งผลให้การเจริญเติบโตของเด็กเป็นไปตามวัย

3. ผู้ปกครองควรเน้นกระบวนการสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายในการดำเนินการร่วมกัน โดยจัดตั้งกลุ่มผู้ปกครอง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และผู้ปกครองต้องติดตาม ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของเด็กเมื่ออยู่ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงทดลองในการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับปริมาณ พลังงานและสารอาหาร กับภาวะโภชนาการของเด็กปฐมวัย

References

- Aramrom, Y., & Jantaweemuang, V. (2019). Development of a new food and nutritional management model for preschool children, using the Thai "mother's food guideline" in Songkhla Province. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 6(2), 199-213. [in Thai]
- Berkban R. (2021). Developing of malnutrition procedure among pre-school children in child development center Thung Fon sub district, Thung Fon district, Udon Thani Province. *Nursing, Health, and Education Journal*, 4(3), 40-49. [in Thai]
- Boonrod, K. (2018). *Parents Pluem Children's School Lunch It's Better to Eat at Home*. Retrieved February 25, 2022, from <https://www.sanook.com/news/7574042/> [in Thai]
- Bureau of Nutrition, Department of Health, Ministry of Public Health. (2021). *The 5-year National Nutrition Action Plan 2019-2023*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing Company. [in Thai]
- Chaipatchareewan, T., & Jaruchainiwat, P. (2021). Parents' Strategies to establish healthy eating habits for preschoolers in Mahaweeranuwat School. *An Online Journal of Education*, 16(2), 1905-4491. [in Thai]
- Department of Local Administration. (2016). *Performance Standards of Child Development Centers of Local Administrative Organizations in Fiscal Year 2016*. Retrieved March 1, 2022, from http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2017/4/2199_5930.pdf [in Thai]
- Department of Local Administration. (2019). *Educational Quality Assessment Report (Self-Assessment Report: SAR) Academic Year 2019*. Retrieved March 3, 2022, from <https://thaiqa.net/login/index.php> [in Thai]
- Ekplakorn, W. (2011). *Food Consumption of Thai People*. Report of the 4th Examination Survey 2008-2009. Nonthaburi: Graphic and Design Fonts. [in Thai]
- Gennette, S., Varlamov, A., & Eason, R. (2017). Pregnancy outcomes in underweight versus ideal weight women at time of delivery. *Obstetrics & Gynecology*, 129(5), 69S-70S.
- Government Gazette. (2021). *Promotion of Preschool Child Development Center*. Retrieved March 1, 2022, from <http://www.mratchakitcha.soc.go.th/alert.html> [in Thai]
- Kaewpawong, P., Kusol, K., & Sonpaveerawong, J. (2018). Factors related to iron deficiency

- anemia among pre-school children in child development centers, Thasala District, Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of the Department of Medical Services*, 43(5), 75-80. [in Thai]
- Katekowitz, B., & Tungsriprai, S. (2017). Food consumption behaviors of preschool children in the area of regional health center 4 Saraburi. *Journal of The Department of Medical Services*, 42(6), 129-134. [in Thai]
- Khantrichitranon, A. (2020). *Food and Nutrition for Early Childhood*. Bangkok: High Speed Laser Print. [in Thai]
- Kodyee, S., & Thohinung, U. (2020). Effect of parents' meal providing behavior promotion on nutritional status among underweight preschool children. *Thai Red Cross Nursing Journal*, 13(2), 191-207. [in Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Parimanon, C., Sangthong, J., Chaimay, B., & Woradet, S. (2018). Factors associated with overweight among children aged 5 years in Phatthalung Province. *Journal of Health Science*, 27(3), 384-392. [in Thai]
- Parimanon, J., Chaimay, B., & Woradet, S. (2019). Nutritional status and factors associated with nutritional status among children aged under 5 years: literature review. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 5(1), 329-342. [in Thai]
- Puicharoen, S., Perngyai, C., Prommul, J., Klerlhee, T., & Chumprasert, T. (2019). Situation of food and nutrition management for preschool children in Thepa Sub-district, Thepa District, Songkhla Province. *Journal of Health Research and Innovation*, 2(1), 119-130. [in Thai]
- Sahatspho, S., & Thongkham, C. (2019). *Basic Nutrition* (2nded.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Singhasame, P., Suwanwaha, S., & Sarakshetrin, A. (2017). Nutritional promotion in pre-school children. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 4(3), 226-235. [in Thai]
- Somboonkul, P., & Sukmag, P. (2021). Effect of nutrition promoting program in school on parental food providing behavior or primary school children in Kuanroo Sub-district, Rattaphum District, Songkhla Province. *Journal of Health Science*, 29(5), 848-854. [in Thai]
- Tesnui, S., Sukhonthachit, P., & Nawsuwan, K. (2021). Factors influencing nutritional risk behaviors of preschool children in childhood development centers, Tamot District, Phatthalung Province. *Academic Journal of Community Public Health*, 7(4), 101-116. [in Thai]
- Thai Health Promotion Foundation. (2019). *Local Child Development Center Aims to Reduce the Problem of Malnutrition*. Retrieved February 25, 2022, from <https://www.thaihealth.or.th/> [in Thai]
- Ward, Z. J., Long, M. W., Resch, S. C., Giles, C. M., Craddock, A. L., & Gortmaker, S. L. (2017). Simulation of growth trajectories of childhood obesity into adulthood. *The New England Journal of medicine*, 377(22), 2145-2153.
- World Health Organization. (2018). *Levels and Trends in Child Malnutrition: UNICEF/WHO/The World Bank Group Joint Child Malnutrition Estimates: Key Findings of the 2021 edition*. Retrieved February 25, 2022, from <http://www.who.int/publications/i/item/9789240025257>

การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Accessibility to Public Health Service among Migrant Workers in Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province

จิรวรรณ รัตจักร*

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารสาธารณสุข) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อารยา ประเสริฐชัย

ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์

สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*e-mail: jay_1830@hotmail.com

Jirawan Radtajak

Master of Public Health Program (Public Health Administration),

Sukhothai Thammarat University

Araya Prasertchai

Chorthip Boromthanarat

Department of Health Science, Sukhothai Thammarat University

Received: December 27, 2021, Revised: April 26, 2022, Accepted: May 5, 2022

บทคัดย่อ

ผลกระทบจากแรงงานข้ามชาติ ด้านสาธารณสุข คือ ปัญหาของโรคติดต่อต่าง ๆ ปัญหาการเข้ามาทำงาน การย้ายถิ่นมีแนวโน้มสูงขึ้น สาเหตุหลักมาจากภาวะเศรษฐกิจ การถูกเอารัดเอาเปรียบ และการว่างงาน การเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเข้าถึงบริการสุขภาพ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 คน ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล มีความเที่ยงเท่ากับ .90 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ได้แก่ Chi-square and Fisher's Exact Test

ผลการวิจัย พบว่า (1) แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 27.5 ปี สถานภาพคู่ สัญชาติลาว การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยระดับมาก ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 1-5 ปี สถานภาพการจ้างงาน ส่วนใหญ่มีใบอนุญาตทำงาน ทำงาน 5-6 วัน/สัปดาห์ วันละ 5-8 ชม. ภาวะความเสี่ยงในการทำงานไม่เคยป่วยเป็นโรคจากการทำงาน การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุมักเกิดจากถูกของมีคมบาด หกล้ม การสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม ไม่มีแกนนำหรือ อสม. เมื่อเจ็บป่วยนายจ้างพาไปและสื่อสารด้วยตนเอง แรงงานมีสิทธิบัตรประกันสุขภาพและทราบถึงสิทธิประโยชน์ เมื่อเจ็บป่วยจะรักษาที่โรงพยาบาลตามสิทธิ (2) การเข้าถึงบริการสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความพอเพียงของบริการที่มี ด้านการเข้าถึงบริการได้สะดวก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการมารับบริการ ด้านความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายค่าบริการ และการยอมรับในการให้บริการ และ (3) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สัญชาติ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ช่วงระยะเวลาทำงาน การทำงานต่อสัปดาห์ แกนนำหรือ อสม. การดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพ สิทธิประโยชน์ในบัตรประกันสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ สิทธิการใช้บริการควรให้ครอบคลุมถึงการเข้าถึงบริการที่ รพ.สต. ในพื้นที่ด้วย เพราะปัจจุบันเมื่อเจ็บป่วยแรงงาน

ต้องไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลตามสิทธิ์ที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น จึงจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย รพ.สต.มีกิจกรรม ส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู โดย อสม. มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ เมื่อไม่มีค่าใช้จ่าย จะทำให้แรงงานข้ามชาติมีการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: แรงงานข้ามชาติ การเข้าถึงบริการสุขภาพ หลักประกันสุขภาพ

Abstract

Migrant workers may lead to problems in public health such as various communicable diseases. The problem of migration due to work and other businesses will continue to increase. This is mainly caused by economic conditions, exploitation and unemployment. Access to health services is one of the factors affecting health of migrant workers. The objective of this survey research was to examine migrant workers' access to health services and to study the relationship between personal, social and environmental factors and access to health services among in Pak Phanang District, Nakhon Si Thammarat Province. The sample size was 140 people using simple random sampling. The questionnaire was used to collect data with a reliability of 0.90. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics, including Chi-square and Fisher's Exact test. The results showed that most migrant workers were males with an average age of 27.5 years, married, and are Laotian nationality. Most completed primary school and work in agricultural sector with the average income at a high level. Most of them are healthy. The period of stay in Thailand is approximately 1-5 years. In terms of employment status, most had work permits and work 5-6 days a week, 5-8 hours a day. In terms of work risk, work has never been a cause for their illnesses. Injuries or accidents are often due to sharp cuts or falls. In terms of support from social networks, there were no village leaders or volunteers. When sick, they were taken to hospitals by the employers through self-contact. They had health insurance cards and were aware of health benefits. When sickness befalls them, they would go to be treated at the chosen hospital. Access to health services was at a moderate level which can be divided into 5 areas: sufficiency of available services, convenient access to services, facilities for receiving services, and ability to pay for the services and acceptance gained from the services; and Individual factors including age, nationality, education, occupation, income and length of stay in Thailand were statistically and significantly related to access to health services ($p < .05$). Socio-environmental factors including length of service, weekly work, leaders or volunteers, health care or health screening, health insurance card benefits were also statistically and significantly related to access to health services ($p < .05$). It was suggested that the health insurance must cover the rights to get services at local Sub-district health promoting hospitals too, not only at any particular hospitals agreed upon. Sub-district health promoting hospitals usually offers activities to promote, prevent, treat and rehabilitate patients, and volunteers are available to provide health advice for free. This will enable migrant workers to have greater access to health services.

Keywords: Migrant Workers, Access to Health Services, Health Insurance

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแรงงานเป็นอย่างมาก โดยมีการนำเข้าแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งปัจจัยดึงดูด คือ ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำและจำนวนแรงงานเพียงพอต่อความต้องการ และปัจจัยอีกอย่างดึงดูดแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงาน คือ นโยบายของรัฐบาลกำหนดแรงงานขั้นต่ำวันละ 300 บาท จึงทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานในภูมิภาค

ต่าง ๆ ของประเทศไทย และเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ผลกระทบจากแรงงานข้ามชาติ ที่เข้ามาในไทยกระทบใน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสังคม เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การศึกษา เป็นต้น 2) ด้านความมั่นคง เช่น การชุมนุม เรียกร้องสิทธิของคนข้ามชาติ การรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มอิทธิพล เป็นต้น และ 3) ด้านสาธารณสุข เช่น ปัญหาโรคติดต่อต่าง ๆ ปัญหาการเข้ามาทำงานของแรงงานข้ามชาติ และการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง มีแนวโน้มสูงขึ้นส่วนใหญ่เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ

ระบบบริการสาธารณสุข เป็นหนึ่งปัจจัยที่มีผลทำให้คุณภาพชีวิตแรงงานข้ามชาติดีขึ้น สำหรับแรงงานข้ามชาติโดยกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการให้การดูแลทางการแพทย์ และมีสิทธิประโยชน์ที่ได้รับ ดังนี้ 1) การตรวจรักษาโรคและฟื้นฟู สภาพทั่วไป 2) การรักษาพยาบาลที่มีค่าใช้จ่ายสูง และเพิ่มการให้ยาต้านไวรัสเอดส์ (ARV) 3) กรณีอุบัติเหตุฉุกเฉิน 4) การส่งต่อผู้ป่วยเพื่อการรักษาระหว่างสถานพยาบาล และ 5) การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (Ministry of Public Health, 2018) ปัจจุบันหน่วยบริการสุขภาพ ต้องแบกรับภาระทางการเงิน และภาระงานที่เพิ่มขึ้นเพื่อจัดให้บริการสุขภาพครบทั้ง 4 ด้าน ให้กับคนไทยและแรงงานข้ามชาติ ส่วนมากแรงงานข้ามชาติที่มาใช้บริการเป็นแรงงานข้ามชาติ ที่ต้องจ่ายค่าบริการสุขภาพเอง เป็นแรงงานที่มีฐานะยากจน ไม่มีเงินจ่ายค่ารักษา หรืออาจหลบหนีหลังจากอาการดีขึ้น ทั้งนี้หน่วยบริการสุขภาพ ต้องแบกรับภาระทางการเงินที่สูงขึ้น และมีภาวะเสี่ยงที่จะไม่สามารถเรียกเก็บค่ารักษาได้ ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาล และหน่วยบริการสุขภาพ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีปัญหานี้ค้างชำระค่าบริการปี 2559 จำนวน 3,247,647 บาท ปี 2560 จำนวน 2,419,237 บาท มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากสามารถเก็บจากกองทุนผู้ประกันตนคนต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุขจึงสามารถลดการแบกรับภาระด้านการเงินได้ บางส่วน แต่การให้บริการมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดย ปี 2559 จำนวน 2,895 ครั้ง ปี 2560 จำนวน 4,782 ครั้ง จากสถิติคาดว่าจะเพิ่มขึ้นในอนาคต (Nakhon Si Thammarat Provincial Public Health Office, 2018)

การเข้าถึงบริการสุขภาพเป็นแนวคิดที่ควรส่งเสริมให้สถานบริการสุขภาพปฏิบัติอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ซึ่งการเข้าถึงบริการตามแนวคิดของ Penchamsky, & Thomas (1981) ประกอบด้วย 5 มิติ คือ ความพอเพียงของบริการที่มีอยู่ การเข้าถึงแหล่งบริการ ความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวก

ของแหล่งบริการ ความสามารถเสียค่าใช้จ่ายสำหรับบริการ และการยอมรับคุณภาพการบริการ

สำหรับพื้นที่ศึกษา คือ อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่เขตชนเมืองติดทะเล มีแรงงานข้ามชาติเข้ามาทำงานในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นคนสัญชาติลาว กัมพูชา และพม่า จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนแรงงานข้ามชาติ สัญชาติลาว ร้อยละ 61 พม่า ร้อยละ 34 และกัมพูชา ร้อยละ 5 (Nakhon Si Thammarat Provincial Public Health Office, 2018) ซึ่งแรงงานเข้ามาทำงานในโรงงาน และเกษตรกรรม เช่น โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงสีข้าว เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา สวนส้มโอ เป็นต้น ซึ่งแรงงานพักอาศัยตามเพิงที่พักหรือบ้านพักแคบ ๆ ที่อาศัยกันอยู่หลายคน การเดินทางเพื่อไปรักษาพยาบาลส่วนใหญ่ ต้องมีพาหนะส่วนตัวเพราะปากพนังไม่ค่อยมีรถโดยสารประจำทาง นอกจากเส้นทางหลัก ส่วนใหญ่กว่าจะมารับการรักษามีอาการค่อนข้างวิกฤต แรงงานข้ามชาติขึ้นทะเบียนสิทธิการรักษาที่โรงพยาบาลปากพนัง เมื่อเจ็บป่วยจึงจะต้องเสียค่าใช้จ่าย ซึ่งสิทธิการรับบริการไม่ครอบคลุมถึงการใช้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในพื้นที่ หากการเข้าใช้บริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อาจทำให้แรงงานข้ามชาติสามารถที่จะดูแลสุขภาพตนเองทั้งด้านส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูมากขึ้น และลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ดังนั้นการศึกษา เรื่อง การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติตลอดถึงปัญหา และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการให้บริการบนพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทบทวนวรรณกรรม

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรแรงงานข้ามชาติทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการเข้ารักษาพยาบาล ขณะที่สถานพยาบาลมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การจัดบริการสุขภาพให้แก่แรงงานข้ามชาติอย่างทั่วถึงจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา

เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของแรงงานข้ามชาติส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพของประชาชนไทยเนื่องจาก การแพร่ระบาดของโรคบางชนิดที่อาจจะติดมากับแรงงานกลุ่มนี้ ลักษณะที่อยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะ และการประกอบอาชีพที่ต้องใช้แรงงานหนักหรือเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายด้วย การให้บริการเข้าถึงบริการสาธารณสุขแก่แรงงานข้ามชาติเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการป้องกันโรคที่อาจจะแพร่ระบาดเข้าสู่ประชาชนคนไทย

การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ ตามแนวคิดที่ศึกษา พบว่า แนวคิดส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน และมีทิศทางไปแนวทางเดียวกับแนวคิดของ Penchamsky, & Thomas (1981) แนวคิดของ Schulz, & Johnson (1990) และ Chantira (2006) ซึ่งให้ความหมายถึง ผู้รับบริการสุขภาพสามารถใช้บริการสุขภาพของสถานบริการสุขภาพต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ความพอเพียงของการบริการ (Availability) ต่อการบริการผู้ป่วย มีบุคลากรที่เพียงพอและมีศักยภาพในการให้บริการ และเป็นที่ยอมรับได้ 2) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งบริการ (Accessibility) ได้อย่างสะดวก โดยคำนึงถึงที่ตั้งสถานของบริการ การเดินทางสะดวก ระยะทางจากที่อยู่อาศัยไม่ไกลจากสถานบริการ 3) ความสะดวกเมื่อใช้บริการ (Accommodation) มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ 4) ความสามารถในการจ่ายค่าบริการ (Affordability) เป็นสิ่งที่แรงงานสามารถพิจารณาจนเข้ารับบริการได้ง่าย และ 5) การยอมรับในบริการ (Acceptability) ที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมในการบริการ มีความพึงพอใจในบริการ

วิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ แรงงานข้ามชาติที่อาศัยในอำเภอปากพนัง จำนวน 220 คน

- กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ แรงงานข้ามชาติ ที่อาศัยในอำเภอปากพนัง จำนวน 140 คน โดยใช้สูตรของ Krejcie, & Morgan (1970)

- คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากทะเบียนตามการลงทะเบียนของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- ผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอปากพนัง เป็นเพศชาย และเพศหญิง อายุ 18 ปี – 60 ปี

- สามารถสื่อสารภาษาไทยหรือภาษาประจำชาติได้ และยินดีให้มีล่ามแปลภาษาประจำชาติเป็นภาษาไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Question) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ ส่วนที่ 2 บัญญัติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพการจ้างงาน ภาวะเสี่ยงในการทำงาน การสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม และหลักประกันสุขภาพ เป็นคำถามให้เลือกตอบ จำนวน 13 ข้อ และส่วนที่ 3 การเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นคำถามเกี่ยวกับความพอเพียงของบริการที่มี การเข้าถึงแหล่งบริการได้สะดวก สิ่งอำนวยความสะดวกในการมารับบริการ ความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายค่าบริการ และการยอมรับในการให้บริการ จำนวน 12 ข้อ ในรูปแบบประเมินค่า Likert Scale 5 ระดับ ตามกรอบแนวคิดของ Penchamsky, & Thomas (1981) และการแปลผลคะแนน ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ ยึดตามแนวทางของ Karnasut (1999) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง มาก มีความเชื่อมั่น (Reliability) และสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ระดับ .90 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยประยุกต์ใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์ด้วยสถิติ Chi-square and Fisher's Exact Test

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สคร.ที่ 11 2) หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สสจ.นครศรีธรรมราช และ 3) นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ งานต่างด้านนครศรีธรรมราช เพื่อพิจารณาตรวจสอบค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) เท่ากับ .90

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับกลุ่มแรงงานข้ามชาติ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 30 ราย ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ .90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ประกอบการแรงงานข้ามชาติ เพื่อขออนุญาตรวบรวมข้อมูลแรงงานข้ามชาติ ตลอดจนเตรียมพื้นที่ศึกษา

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

- ชี้แจงแบบสอบถาม แก่ผู้ช่วยวิจัยแต่ละสัญชาติ ๆ ละ 1 คน ผู้ช่วยเป็นล่ามที่จะช่วยผู้วิจัยเก็บข้อมูล ซึ่งแต่ละคนสามารถเข้าใจและพูดภาษาไทยได้ เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งเทคนิคของการสอบถามและให้ผู้ช่วยฝึกจนมั่นใจว่าผู้ช่วยสามารถทำได้

- ชี้แจงผู้ประกอบการแรงงานเพื่อขอความร่วมมือเพื่อสอบถามแรงงานข้ามชาติ รายละเอียดต่าง ๆ การเก็บข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงเรื่องการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

- นำข้อมูลมาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ ประมวลผลตามวิธีการทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และสิ่งแวดล้อม และการเข้าถึงบริการสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมกับการเข้าถึงบริการสุขภาพ ด้วยสถิติอนุมาน ได้แก่ Chi-Square ทั้งนี้ในกรณีที่มีจำนวนค่าความถี่คาดหวัง (Expected Count) น้อยกว่า 5 เป็นจำนวนเกินกว่าร้อยละ 20 จะใช้ Fisher's Exact Test

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช เอกสารรับรองเลขที่ NST-IRB016/62 ลงวันที่ 13 กันยายน 2562 ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาโดยมีผู้ช่วยแต่ละสัญชาติเป็นล่ามในการชี้แจงวัตถุประสงค์ อธิบายขั้นตอนการวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมายฟังจนเข้าใจ ซึ่งมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมโครงการวิจัย และข้อมูลที่ได้อาจถูกนำมาใช้ในการศึกษารุ่นนี้เท่านั้น หากมีข้อสงสัยสามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดจากผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 60.70 มีอายุเฉลี่ย 27.5 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 79.30 กลุ่มตัวอย่าง มีสัญชาติลาว ร้อยละ 52.90 การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.40 สำหรับการทำงานประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 58.60 มีรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 97.90 ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากที่สุด คือ 1-5 ปี

2. ปัจจัยปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสภาพการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีใบอนุญาตการทำงาน ร้อยละ 97.90 ช่วงระยะเวลาในการทำงานส่วนใหญ่ คือ เวลา 08.00 - 16.00 น. ร้อยละ 54.30 ทำงานต่อสัปดาห์ 5-6 วัน ร้อยละ 83.60 ในแต่ละวันจำนวนชั่วโมงในการทำงานต่อวันอยู่ที่ 5 – 8 ชั่วโมง ร้อยละ 92

2.2 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านภาวะความเสี่ยงในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยเป็นโรคจากการทำงาน ร้อยละ 97.10 การป่วยมักป่วยด้วยอาการปวดกล้ามเนื้อ ไม่เคยได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน ร้อยละ 97.10 การเกิดอุบัติเหตุเกิดจากถูกของมีคมบาด และหกล้มศีรษะกระแทก

2.3 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม กลุ่มตัวอย่างไม่มีแกนนำหรืออาสาสมัครสาธารณสุข และการคัดกรองสุขภาพจากแกนนำ ร้อยละ 86.40 การเดินทางไปรักษาเมื่อเจ็บป่วยส่วนใหญ่นายจ้างจะเป็นคนพาไปรักษา ร้อยละ 93.60 และเมื่อไปรับการรักษามีการเข้ารับบริการด้วยการสื่อสารด้วยตนเอง ร้อยละ 97.10

2.4 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านหลักประกันสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสิทธิการรักษาด้วยบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 91.40 ผู้ที่มีสิทธิการรักษาทราบถึงสิทธิประโยชน์ในบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 69.30 และเมื่อเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล และ รพ.สต.ตามสิทธิบัตรการรักษา ร้อยละ 77.90 ซึ่อย่าทานเอง ร้อยละ 18.20 และเมื่อเจ็บป่วยแล้วไม่รับการรักษาให้หายเอง ร้อยละ 3.90

3. การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า การเข้าถึงบริการอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ร้อยละ 61.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยการเข้าถึงบริการสุขภาพอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยอมรับในการให้บริการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 รองลงมา คือ ความพอเพียงของบริการที่มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ด้านที่มีการเข้าถึงบริการสุขภาพน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายค่าบริการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.11 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ เป็นรายด้าน อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=140)

การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติเป็นรายด้าน	ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ			$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	น้อย จำนวน(%)	ปานกลาง จำนวน(%)	มาก จำนวน(%)			
1. ความพอเพียงของบริการที่มี	3(2.10)	70(50.00)	67(47.90)	3.65	0.55	ปานกลาง
2. การเข้าถึงบริการได้สะดวก	6(4.30)	75(53.60)	59(42.10)	3.56	0.71	ปานกลาง
3. สิ่งอำนวยความสะดวกในการมารับบริการ	10(7.10)	64(45.70)	66(47.10)	3.51	0.58	ปานกลาง
4. ความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายค่าบริการ	8(5.70)	120(85.70)	12(8.60)	3.11	0.34	ปานกลาง
5. การยอมรับในการให้บริการ	3(2.10)	100(71.40)	37(26.40)	3.69	0.58	ปานกลาง

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 2)
ได้แก่ อายุ สัญชาติ การศึกษา

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=140)

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ		χ^2	P-value
	น้อย/ปานกลาง	มาก		
เพศ				
ชาย	71(50.70%)	14(10.00%)	0.094	0.759
หญิง	44(31.40%)	11(7.90%)		
อายุ				
< 30 ปี	84(60.00%)	25(17.90%)	7.163	0.007*
≥ 30 ปี	31(22.10%)	0(0%)		
สถานภาพ				
โสด	21(15.00%)	8(5.70%)	1.598	0.206
คู่	94(67.10%)	17(12.10%)		
สัญชาติ				
พม่า	66(47.10%)	0(0%)	24.890	0.000**
ลาว	49(35.00%)	25(17.90%)		
การศึกษา				
ไม่ได้เรียน	15(10.70%)	14(10.00%)	20.532	0.000**
ได้เรียนหนังสือ	100(71.40%)	11(7.90%)		
อาชีพ				
เกษตรกร	57(40.70%)	25(17.90%)	19.499	0.000**
โรงงาน	58(41.40%)	0(0%)		
รายได้				
≤ 5,000	33(23.60%)	14(10.00%)	5.695	0.017*
5,001 – 10,000	82(58.60%)	11(7.90%)		
โรคประจำตัว				
ไม่มี	112(80.00%)	25(17.90%)	0.003	1.000
มี	3(2.10%)	0(0%)		
ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย				
1-5 ปี	55(39.30%)	25(17.90%)	22.826	0.000**
≥ 6 ปี	60(42.80%)	0(0%)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสถานภาพการจ้างงาน กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ช่วงระยะเวลาในการทำงานและจำนวน

วันทำงาน/สัปดาห์ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสถานภาพการจ้างงาน กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=140)

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสถานภาพการจ้างงาน	ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ		χ^2	P-value
	น้อย/ปานกลาง	มาก		
ใบอนุญาต				
ไม่มี	2(1.40%)	1(0.70%)	0.000	0.448
มี	113(80.70%)	24(17.10%)		
ช่วงระยะเวลาในการทำงาน				
08.00น.-16.00น.	76(54.30%)	0(0%)	37.770	0.000**
ทำงานเป็นช่วง เช้า/บ่าย	25(17.90%)	19(13.60%)		
ไม่สามารถระบุได้	14(10.0%)	6(4.30%)		
จำนวนวันทำงาน/สัปดาห์				
5-6วัน	111(79.30%)	6(4.30%)	73.473	0.000**
7วัน	4(2.90%)	19(13.60%)		
จำนวนชั่วโมงในการทำงานต่อวัน				
5-8 ชม.	105(75.00%)	25(17.90%)	1.214	0.209
> 8 ชม.	10(7.10%)	0(0%)		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านภาวะความเสี่ยงในการทำงาน และการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่

แกนนำหรือ อาสาสมัครสาธารณสุขและการดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพจากแกนนำ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านภาวะความเสี่ยงในการทำงาน และการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=140)

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม	ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ		χ^2	P-value
	น้อย/ปานกลาง	มาก		
ด้านภาวะความเสี่ยงในการทำงาน				
การป่วยเป็นโรคจากการทำงาน				
ไม่เคย	111(79.30%)	25(17.90%)	0.081	1.000
เคย	4(2.90%)	0(0%)		
การได้รับบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุจากการทำงาน				
ไม่เคย	111(79.30%)	25(17.90%)	0.081	1.000
เคย	4(2.90%)	0(0%)		
ด้านการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม				
แกนนำหรืออาสาสมัครสาธารณสุข				
ไม่มี	96(68.60%)	25(17.90%)	3.474	0.025*
มี เป็นแกนนำเป็นคนไทย	19(13.60%)	0(0%)		
การดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพจากแกนนำ				
ไม่ได้	96(68.60%)	25(17.90%)	3.474	0.025*
ได้	19(13.60%)	0(0%)		
การเดินทางไปรักษาเมื่อเจ็บป่วย				
นายจ้างพาไป	106(75.70%)	25(17.90%)	0.992	0.362
ไปเอง	9(6.40%)	0(0%)		
การสื่อสารเพื่อเข้ารับบริการ				
สื่อสารผ่านล่าม	111(79.30%)	25(17.90%)	0.081	1.000
สื่อสารด้วยตนเอง	4(2.90%)	0(0%)		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านหลักประกันสุขภาพ กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สิทธิประโยชน์ใน บัตรประกันสุขภาพ

มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านหลักประกันสุขภาพ กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (n=140)

ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านหลักประกันสุขภาพ	ระดับการเข้าถึงบริการสุขภาพ		χ^2	P-value
	น้อย/ปานกลาง	มาก		
สิทธิการรักษาพยาบาล				
ไม่มีสิทธิการรักษา	2(1.40%)	1(0.70%)	0.000	0.448
มีสิทธิการรักษา	113(80.70%)	24(17.10%)		
สิทธิประโยชน์ในบัตรประกันสุขภาพ				
ไม่ทราบ	24(17.10%)	19(13.60%)	26.796	0.000**
ทราบ	91(65.00%)	6(4.30%)		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพร้อยละ 61.30 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.39) อำเภอปากพนัง มีโรงพยาบาลชุมชนแม่ข่าย (M2) ขนาด 120 เตียง 1 แห่ง ศูนย์สุขภาพชุมชน (Primary Care Unit) ในเขตเทศบาลอำเภอปากพนัง 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 25 แห่ง ซึ่งทั้งหมดเป็นสถานบริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิเครือข่ายของโรงพยาบาลมหาราชนครนครศรีธรรมราชในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเข้าร่วมโครงการหลักประกันสุขภาพของแรงงานข้ามชาติตามนโยบายของภาครัฐ อำเภอปากพนังประกอบไปด้วยแพทย์ 12 คน อัตราส่วนต่อประชากร 1: 8,232 คน พยาบาลวิชาชีพ 89 คน อัตราส่วนต่อประชากร 1: 1,109 คน นักวิชาการสาธารณสุข 54 คน อัตราส่วนต่อประชากร 1: 1,829 คน (Pak Phanang District Public Health Office, 2019) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขที่โรงพยาบาลชุมชนแม่ข่ายขนาด 120 เตียง ที่มีแพทย์เวชปฏิบัติหรือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและแพทย์เฉพาะทางครบทั้ง 6 สาขาหลัก สามารถรองรับการส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชนอื่นและลดการส่งต่อไปโรงพยาบาลทั่วไป และให้การสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิ (Nakhon Si Thammarat Provincial Public Health Office, 2018) และอภิปรายได้ดังนี้

1. ความพอเพียงของบริการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานบริการด้านสาธารณสุขของอำเภอ ปากพนัง

สามารถจัดบริการทางด้านสุขภาพได้ตรงกับความต้องการและการได้รับบริการจากแพทย์ /เจ้าหน้าที่จากสถานบริการได้ตลอดเวลาเมื่อมีความจำเป็นและเมื่อเจ็บป่วยฉุกเฉิน สามารถเข้ารับบริการได้ทันทีทั้งที่อยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า สถานบริการมีระบบบริการสุขภาพตามมาตรฐาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจะต้องผ่านเกณฑ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว และโรงพยาบาลผ่านการประเมิน HA อยู่ในระดับดีมาก ซึ่ง Penchamsky, & Thomas (1981) กล่าวว่า การเข้าถึงบริการสุขภาพจะต้องให้บริการที่เพียงพอต่อผู้ป่วย มีบุคลากรพอเพียงต่อการบริการ มีศักยภาพและยังมีการบริการต่อเนื่องเป็นองค์รวม ทั้งการบริการสุขภาพเชิงรุกและเชิงรับ จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการทางด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างได้ และสอดคล้องกับ Chantra (2006) ที่กล่าวว่า การบริการปฐมภูมิจะต้องมีการบริการสุขภาพให้ได้ตามมาตรฐานพื้นฐานอย่างพอเพียงและมีความต่อเนื่อง

2. การเข้าถึงแหล่งบริการได้สะดวก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.71) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สถานที่ตั้งของสถานบริการ สามารถเดินทางจากที่พักไปใช้บริการได้และการเดินทางไปใช้บริการสถานบริการได้ตลอด 24 ชั่วโมงเมื่อมีความจำเป็น อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากในเขตอำเภอปากพนังไม่มีรถโดยสารประจำทาง ต้องมีรถส่วนตัวในการเดินทางเท่านั้น ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ต้องอาศัยนายจ้างเป็นคนพามารับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย อาจต้องรอเพื่อให้นายจ้างและสถานบริการที่เปิดบริการตลอด 24 ชั่วโมง ในอำเภอ

ปากพนั้นมีเฉพาะโรงพยาบาลปากพหนังเท่านั้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่เปิดให้บริการในเวลาราชการและเปิดนอกเวลาราชการถึงเวลา 18.30 เท่านั้น และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางแห่งที่เปิดให้บริการวันหยุดซึ่งไม่ได้เปิดให้บริการทุกสถานบริการ สอดคล้องกับ Chanyasiri, & Ungwattana (2008) ที่พบว่า สาเหตุที่แรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ คือ มีปัญหาในการเดินทางมารับบริการ (บัตรสีต่าง ๆ เดินทางข้ามอำเภอไม่ได้ ผู้ทำงานเข้าช่วยบัตรประกันสังคม/บัตรแรงงานข้ามจังหวัดไม่ได้) การขึ้นทะเบียนในพื้นที่หนึ่ง ไม่สามารถรักษาต่างพื้นที่ได้ (รักษาได้เฉพาะฉุกเฉิน)

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในการมารับบริการ

พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.51$, $S.D. = 0.58$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การให้บริการเป็นไปตามช่วงเวลา ที่สถานบริการกำหนดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานบริการ เช่น ป้ายบอกขั้นตอนบริการ รถเข็น หนังสือพิมพ์ น้ำดื่ม เป็นต้น อยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า สถานบริการของ รพ.สต. ในช่วงเวลาทำการมีบุคลากรปฏิบัติงานตลอดเวลา ซึ่งสามารถให้บริการได้ตลอดเวลาในเวลาราชการ เวลา 08.30 - 16.30 น. และนอกเวลาราชการเวลา 16.30 - 18.30 น. และโรงพยาบาลปากพหนังสามารถมารับบริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ทุกสถานบริการได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกบริการให้แก่ผู้มารับบริการทุกคน เช่น การมีป้ายบอกขั้นตอนการบริการ มีรถเข็น หนังสือพิมพ์ น้ำดื่ม เป็นต้น

4. ความสามารถในการเสียค่าใช้จ่ายค่าบริการ

พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$, $S.D. = 0.34$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า แรงงานสามารถจ่ายค่ารักษาพยาบาลและบริการพิเศษได้ อยู่ในระดับน้อย พิจารณาได้จากเมื่อเจ็บป่วยกลุ่มตัวอย่างจะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลตามสิทธิมากที่สุด เพื่อลดค่าใช้จ่ายส่วนที่ไม่จำเป็นออกไป จ่ายเฉพาะที่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kanchanachitra (2008) กล่าวว่า การบริการและการจัดระบบบริการสุขภาพต้องอยู่ในหลักการสำคัญ คือ การมีบริการด้านสุขภาพอย่างเพียงพอ ความสามารถที่เข้าถึงบริการสุขภาพได้ นั่นคือ ค่าบริการควรอยู่ในระดับที่ทุกคนพอจ่ายได้ การศึกษาครั้งนี้พบว่า การมีบัตรประกันสุขภาพแรงงานทำให้สามารถประหยัดค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก เห็นได้จากการทำบัตรประกันสุขภาพเพื่อขึ้นทะเบียน หรือต่ออายุการทำงานประจำปี จะเสียค่าตรวจสุขภาพประจำปี จากนั้นเมื่อเจ็บป่วยสามารถไปรับการรักษาพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพ จ่ายเงินเพียงครั้งละ 30 บาท เท่านั้น ซึ่งทำให้แรงงานข้ามชาติไม่แบกรับภาระค่าใช้จ่ายมากเกินไป และกลุ่มตัวอย่างยัง

ทราบสิทธิประโยชน์ด้านต่าง ๆ ในบัตรประกันสุขภาพ จากคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลที่แรงงานไปตรวจคัดกรองสุขภาพครั้งแรกก่อนเข้าทำงาน

5. การยอมรับในการให้บริการ พบว่า โดยรวมอยู่ใน

ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.69$, $S.D. = 0.58$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า การเข้ารับบริการจากสถานบริการเนื่องจากมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของแพทย์/เจ้าหน้าที่และเข้ารับบริการจากสถานบริการเนื่องจากมีเครื่องมือการแพทย์พร้อมและทันสมัย อยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความสามารถของแพทย์/เจ้าหน้าที่ และการมีเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ตามเกณฑ์มาตรฐานที่สถานบริการได้รับการประเมินจากคณะกรรมการทั้งที่ประเมิน HA และ รพ.สต.ติดดาว การเข้ารับบริการจากสถานบริการเนื่องจากมีความพึงพอใจในการให้บริการ เช่น การต้อนรับ อธิบายคำไม่ตรี การดูแลเอาใจใส่ เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง สิ่งสำคัญ คือ การสื่อสาร แม้กลุ่มตัวอย่างเมื่อมารับบริการจะสื่อสารด้วยตนเอง แต่ความเข้าใจการรับรู้ข้อมูล ส่งผลถึงการได้รับบริการ บางครั้งมีความไม่เข้าใจอย่างแท้จริง ทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการ การบอกอาการผิดทำให้ได้รับยาผิด การสื่อสารที่ไม่เข้าใจหรือสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพส่งผลโดยตรงกับความพึงพอใจด้านการให้บริการด้านสุขภาพ เช่นเดียวกับ Sakaeo (2010) พบว่า มุมมองในเรื่องของการเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ ส่วนหนึ่งมาจากการที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ สอดคล้องกับ Laosai (2010) อธิบายว่า ภาษาลำไยที่ใช้ในการแปลภาษา ในด้านของบุคลากรของสาธารณสุขและหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมีการพัฒนาศักยภาพ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสพการณ์ การให้บริการแรงงานต่างด้าวเป็นแนวทางเดียวกับงานวิจัยของ Chatchawanchanchonkit, & Arpornpisan (2015) พบว่า การสื่อสารในการรับบริการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการสุขภาพในด้านของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และการสื่อสารในการรับบริการ

6. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภอปากพหนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

อายุ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ ในช่วงอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 77.90 ซึ่งเป็นวัยที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง จึงไม่มีโรคประจำตัวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suwannarat (2010) พบว่า แรงงานไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 83.00 เนื่องจากการทำงานเป็นงานที่ใช้แรง นายจ้างจึงรับแรงงานต่างด้าวที่เป็นคน

หนุ่มและแข็งแรง ทั้งนี้อายุของแรงงานต่างด้าวยังน้อย จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ไม่มีโรคประจำตัว สุขภาพแข็งแรงเนื่องจากต้องทำงานหนักและใช้แรงเป็นส่วนใหญ่และแรงงานเหล่านี้ก็สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ เพราะไม่ใช่คนชรา

สัญชาติ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นสัญชาติลาว ร้อยละ 52.90 ซึ่งเป็นสัญชาติที่มีการสื่อสารทางด้านภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาไทยมากที่สุด การสื่อสารด้วยภาษาไทยของแรงงานข้ามชาติอยู่ในระดับที่ฟังพอเข้าใจ เพียงเล็กน้อยและพูดได้เพียงเล็กน้อยเพื่อใช้ในการสื่อสารกับนายจ้างในการทำงาน เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chanyasiri, & Ungwattana (2008) พบว่า สาเหตุที่แรงงานข้ามชาติเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ คือ ความไม่เข้าใจภาษา ปัญหาการสื่อสาร

การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 41.40 รองลงมา การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แรงงานข้ามชาติได้รับการศึกษามากขึ้น การศึกษาทำให้แรงงานมีความรู้ การสื่อสารด้านภาษาดีขึ้น การดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Paisaltham (2016) พบว่า สถานการณ์ด้านการศึกษาของบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ (ไทใหญ่) ในเมืองเชียงใหม่ ในระบบการศึกษาไทยมีแนวโน้มดีขึ้น

อาชีพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยอาชีพเกษตรมีการเข้าถึงบริการมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมีการดูแลจากนายจ้างเป็นอย่างดี เมื่อมีการเจ็บป่วยนายจ้างจะเป็นคนพาไปรับการรักษาเป็นส่วนใหญ่ อาชีพเกษตรนายจ้างคิดว่าลูกจ้างเป็นเสมือนคนในครอบครัว นายจ้างจะดูแลความเป็นอยู่เกือบทุกอย่าง มีความใส่ใจ เมื่อไม่สบายก็ดูแลรักษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Songthap (2017) พบว่า อาชีพของแรงงานต่างด้าวที่ทำงานอยู่ในโรงงาน เข้าถึงบริการด้านสุขภาพดีกว่าอาชีพประมง เนื่องจากอาชีพลูกจ้างในโรงงานได้รับการดูแลจากนายจ้างเป็นอย่างดี ทั้งความปลอดภัยในการทำงาน รายได้ที่ได้รับอย่างสม่ำเสมอ โดยภาครัฐเข้าไปดูแลเรื่องสวัสดิการด้านต่าง ๆ พร้อมกับการดูแลความปลอดภัยในการทำงานและมีการตรวจสุขภาพประจำปีของลูกจ้างแรงงานทั้งคนไทยและต่างด้าว

รายได้ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ รายได้ส่วนใหญ่ที่แรงงานข้ามชาติได้รับอยู่ที่ 5,001-10,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ใกล้เคียงกับคนไทย แต่เมื่อเจ็บป่วยแรงงานส่วนใหญ่ใช้บริการในสถานบริการของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Laos (2012)

พบว่า แรงงานข้ามชาติเมื่อเจ็บป่วยเข้ารับการรักษา จะได้รับบริการที่ดีจากเจ้าหน้าที่ พยาบาล และแพทย์ ของหน่วยงานภาครัฐ และสามารถลดค่าใช้จ่าย

ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ แรงงานส่วนใหญ่ได้อาศัยและทำงานอยู่ในประเทศไทยระหว่าง 1-5 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Songthap (2017) พบว่า แรงงานที่มีอายุการทำงานมากจะทำให้ค่าตอบแทนสูงตามระยะเวลาที่เข้ามาทำงาน นายจ้างจึงเลือกที่จะเลิกจ้างแรงงานที่มีอายุการทำงานมากและมาจ้างแรงงานที่มีอายุการทำงานที่น้อยกว่า

ช่วงระยะเวลาในการทำงานและการทำงานต่อสัปดาห์ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ แรงงานข้ามชาติมีใบอนุญาตในการทำงาน ช่วงระยะเวลาในการทำงานอยู่ในช่วง 08.00 – 16.00 น. รองลงมาทำงานเป็นช่วงเช้า/บ่าย ทำงานวันละ 5-8 ชั่วโมงต่อวัน ทำงาน 5-6 วัน ต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่วันหยุดของการทำงานจะตรงกับวันอาทิตย์ ซึ่งโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลก็จะปิดเหมือนกัน จะเปิดเฉพาะคลินิกนอกเวลาหรืออุบัติเหตุฉุกเฉิน ในวันหยุดก็จะมีแต่แพทย์อยู่เวรตรวจ เมื่อไปวันหยุดค่าใช้จ่ายก็มีค่านอกเวลาที่ต้องจ่ายเพิ่ม บางครั้งได้พบแพทย์ที่ไม่เฉพาะทาง พบแพทย์ทั่วไป หากมาพบแพทย์โดยทั่วไปที่ไม่ใช่อุบัติเหตุฉุกเฉิน ก็เกรงใจนายจ้างหรือกลัวนายจ้างหักรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Songthap (2017) พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ทำงาน 5-6 วันต่อสัปดาห์ และทำงาน 8-10 ชั่วโมงต่อวัน การทำงานเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและสภาพร่างกายได้ แม้กิจกรรมบางแห่งจะบอกว่าเป็นการทำงานล่วงเวลา แต่ก็ยังเป็นลักษณะที่จำเป็นต้องทำและยากที่จะปฏิเสธเนื่องจากมีผลต่อการจ้างงานในอนาคต และบางแห่งถือว่าเป็นชั่วโมงทำงานปกติ นอกจากนี้ยัง พบว่า แรงงานต่างด้าวบางส่วนต้องหันไปพึ่งยาเสพติด ประเภทยากระตุ้นประสาทเพื่อให้สามารถทำงานได้

แกนนำหรืออาสาสมัครสาธารณสุขและการดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพจากแกนนำ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ แรงงานข้ามชาติไม่มีแกนนำหรืออาสาสมัครสาธารณสุขที่รับผิดชอบหลักในการดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพของแรงงานในพื้นที่รับผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุข นอกจากภาคบังคับที่ต้องไปตรวจสุขภาพประจำปีที่โรงพยาบาล เพื่อยื่นเอกสารในการเข้ามาทำงาน แต่ในพื้นที่ ที่แบ่งเป็นเขตรับผิดชอบราย รพ.สต. จะมีกิจกรรม เช่น การตรวจคัดกรองมะเร็งเต้านม มะเร็งปาก

มดลูก การฉีดวัคซีนให้หัตถ์ใหญ่และการรณรงค์คัดกรอง วัณโรค การสำรวจลูกน้ำยุงลายป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นต้น ทำให้แรงงานข้ามชาติไม่ได้รับการคัดกรองสุขภาพเหล่านี้เหมือนกับที่คนไทยได้รับการบริการในทุก ๆ ปี หากเกิดโรคระบาดหรือมีปัญหานานามัยสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งแรงงานข้ามชาติอาศัยอยู่ เมื่อติดปัญหาการสื่อสารจะทำให้การทำงานยากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส) ดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนไทย - พม่า (ศสมช.) รวมถึงจัดตั้ง อาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าว (อสต.) เข้ามาทำงานร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านของไทย โดยในพื้นที่ อสต. ทุกคนจะได้รับการพัฒนาศักยภาพ การอบรมให้ความรู้ทุกปีจากนั้นจะได้รับมอบหมายให้ดูแลชาวพม่า ในชุมชนของตนเอง เช่น เมื่อมีโรคระบาดให้ไปแจ้งข่าวที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อวางแผนป้องกันโรค และเมื่อลงเยี่ยมติดตามผู้ป่วย อสต. จะติดตามไปด้วย เพื่อเป็นล่ามและให้คำแนะนำ ส่งผลให้แรงงานชาวพม่ามีความเชื่อมั่น และยินดีใช้บริการสาธารณสุขในท้องถิ่นมากขึ้น ปัจจุบันเกิด ศสมช. ต้นแบบในพื้นที่ที่สามารถให้บริการด้านข้อมูลและดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่ครอบคลุมกลุ่มแรงงานข้ามชาติ และประชาชนทั่วไปในพื้นที่ และ อสต. ต้นแบบ โดยการเชื่อมโยงการทำงานของภาคีเครือข่ายในระดับจังหวัดและแกนนำอาสาสมัครในระดับพื้นที่เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานในการเพิ่มอัตราส่วนของการมีประกันสุขภาพ การเข้าถึงบริการ และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชากรข้ามชาติตามแนวทางสาธารณสุขมูลฐาน

สิทธิประโยชน์ในบัตรประกันสุขภาพ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ อธิบายได้ว่า แรงงานข้ามชาติมีสิทธิการรักษาพยาบาล เป็นสิทธิประกันสุขภาพ ร้อยละ 91.40 รองลงมา สิทธิประกันสังคม ร้อยละ 6.40 และแรงงานข้ามชาติทราบว่าตนเองมีสิทธิประโยชน์อะไรบ้างในบัตรประกันสุขภาพที่ตนเองมีอยู่ ร้อยละ 69.30 ทำให้เมื่อมีอาการเจ็บป่วยจะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลที่ตนเองขึ้นทะเบียนไว้ การมีบัตรประกันสุขภาพ ทำให้สามารถประหยัดค่ารักษาพยาบาล ถึงแม้ว่าแรงงานส่วนใหญ่จะมีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ใกล้เคียงกับคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Raks Thai Foundation (2011) พบว่า แรงงานข้ามชาติมีบัตรประกันสุขภาพ มีความเข้าใจเรื่องสิทธิการรักษาพยาบาลสูง ความเข้าใจในการใช้บริการเมื่อมีอาการเจ็บป่วย ระบบประกันสุขภาพในแรงงานข้ามชาติ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของแรงงานได้เป็นอย่างมาก

สรุป

การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรงงานข้ามชาติในอำเภอปากพะนิง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แรงงานข้ามชาติส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สัญชาติลาว สถานภาพคู่ การศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพเกษตรกร รายได้เฉลี่ยระดับมาก ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 1-5 ปี สถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่มีใบอนุญาตทำงาน ทำงาน 5-6 วัน/สัปดาห์ วันละ 5 – 8 ชั่วโมง ภาวะความเสี่ยงในการทำงานไม่เคยป่วยเป็นโรคจากการทำงาน การบาดเจ็บหรืออุบัติเหตุมักเกิดจากถูกของมีคมบาด หกล้ม การสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม ส่วนใหญ่ไม่มีแกนนำหรือ อสม. เมื่อเจ็บป่วยนายจ้างพาไปและสื่อสารด้วยตนเอง แรงงานมีสิทธิบัตรประกันสุขภาพและทราบถึงสิทธิประโยชน์ เมื่อเจ็บป่วยจะรักษาที่โรงพยาบาลตามสิทธิ การเข้าถึงบริการสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง และ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สัญชาติ การศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ช่วงระยะเวลาทำงาน การทำงานต่อสัปดาห์ แกนนำหรือ อสม. การดูแลหรือตรวจคัดกรองสุขภาพ สิทธิประโยชน์ในบัตรประกันสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงบริการสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

สิทธิการให้บริการควรให้ครอบคลุมถึงการให้สิทธิบริการที่ รพ.สต. ในพื้นที่ด้วย เพราะปัจจุบันเมื่อเจ็บป่วยแรงงานต้องไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลตามสิทธิที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น จึงจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย รพ.สต. มีกิจกรรม ส่งเสริม ป้องกันรักษา และฟื้นฟู โดย อสม. มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำด้านสุขภาพ เมื่อไม่มีค่าใช้จ่าย จะทำให้แรงงานมีการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Chantra, B. (2006). *Access to Health Services under the Universal Health Security Scheme for the Elderly in Khon Kaen Municipality* (Master's Thesis), Khon Kaen University, Khon Kaen Province. [in Thai]
- Chatchawanchonkit, P., & Arpornpisan, P. (2015). Factors affecting access to health services of Burmese foreign workers: A case study of

- continuing fisheries affairs, Samut Sakhon Province. *Academic Journal of the Association of Private Higher Education Institutions of Thailand*, 4(2), 80-89. [in Thai]
- Chanyasiri, T., & Ungwattana, S. (2008). Situation review and range chart development, migrant worker research. *Journal of Public Health and Development*, 6(2), 30-35. [in Thai]
- Kanchanachitra, P. (2008). *Foreign Workers Illegally Immigrated. Findings, Doubts, and Conclusions*. Retrieved September 2, 2017, from www.archanwell.org/autopage/show_page.php?t=1&s_id=80&d_id=84. [in Thai]
- Karnasut, P. (1999). *Statistics for Behavioral Science Research* (Research Report). Chulalongkorn University, Bangkok. [in Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Laosai, S. (2012). *Access to Health Services of Burmese Migrant Workers in Industrial Plants. Khon Kaen Province* (Master's Thesis), Khon Kaen University, Khon Kaen Province. [in Thai]
- Ministry of Public Health. (2018). *Notification of the Ministry of Public Health Regarding Health Examination and Insurance of Foreign Workers*. Retrieved May 14, 2019, from <http://www.moph.go.th>. [in Thai]
- Nakhon Si Thammarat Provincial Public Health Office. (2018). *Data Report on Migrant Workers Registered for Health Insurance: Nakhon Si Thammarat Provincial Public Health Office*, Nakhon Si Thammarat Province. [in Thai]
- Paisaltham, J. (2016). *Guidelines for Educational Management of Children of Migrant Workers (Shai Yai) in Chiang Mai* (Master's Thesis), Thammasat University, Chiang Mai Province. [in Thai]
- Pak Phanang District Public Health Office. (2019). *Preliminary Information of Public Health Personnel: Pak Phanang District Public Health Office*, Nakhon Si Thammarat Province. [in Thai]
- Penchamsky, R., & Thomas, J. W. (1981). *The Concept of Access Definition and Relationship to Consumer Satisfaction*. Medical Care.
- Raks Thai Foundation. (2011). *A Study of Service Seeking Behavior and Service use for System Development, Finance, Health, and Service Arrangement Appropriate and Compliant with needs for Migrant Workers: A Case Study of Samut Sakhon Province and Rayong Province* (Research Report). Bangkok: Research Institute Group Health system. [in Thai]
- Sakaeo, S. (2010). *Guidelines for Solving Health Problems among Migrant Workers in Samut Sakhon Province* (Master's Thesis), Thammasat University, Samut Sakhon Province. [in Thai]
- Schulz, R., & Johnson, A. C. (1990). *Management of Hospital and Health Service: Strategic Issues and Performance*. Toronto: The C.V. Mosby Company.
- Songthap, A., & Thonsamsee, W. (2017). *The Development of Factors Affecting the Quality of Life of Foreign Workers in Kantang District* (Master's Thesis), Naresuan University, Trang Province. [in Thai]
- Suwannarat, A. (2010). *The Perspective of Migrant Workers in Nakhon Si Thammarat Province towards Quality of Work Life* (Master's Thesis), Burapha University, Nakhon Si Thammarat Province. [in Thai]

สิทธิเด็กและการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยี ช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์

The Rights of the Children and Protection the Rights of the Children Who Born Through Surrogacy

พรณิพา สุขจิตร*

เกียรติพร อำไพ

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

*e-mail: puntipa.su.lld@gmail.com

Puntipa Sukjit

Kiarttiphorn Umpai

Graduate School of Law, National Institute of Development Administration

Received: November 30, 2021, Revised: January 29, 2022, Accepted: May 23, 2022

บทคัดย่อ

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ขึ้นเพื่อรองรับการตั้งครรภ์แทน โดยมีการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน แต่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ที่มีลักษณะเฉพาะอันแตกต่างจากเด็กทั่วไปได้สมบูรณ์ เกิดเป็นประเด็นปัญหาความไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตาม และเป็นประเด็นปัญหาการให้ความคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ทั้งปัญหาการคุ้มครองสิทธิในการอยู่รอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา สิทธิในการมีส่วนร่วม รวมทั้งประเด็นปัญหากรณีที่ส่งผลให้เด็กต้องตกอยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการได้รับประโยชน์สูงสุด และเสี่ยงต่อการได้รับความคุ้มครองตามสิทธิเด็กทั้งปวง อันเป็นผลจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับแก้บทบัญญัติให้สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนโดยมุ่งประโยชน์สูงสุดของเด็กและสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ไทยเป็นภาคี

คำสำคัญ: สิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน การคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน การตั้งครรภ์แทน

Abstract

Protection of a child born by Medically Assisted Reproductive Technology Act, B.E. 2558 has been enacted in order to support surrogacy which has been providing a protection for the rights of surrogate child. However, the protection cannot thoroughly cover the rights of the child whose properties are different from an ordinary one. This is inconsistent with the Convention of the Rights of the Child in Thailand whose country is a contracting state. Thus, its citizens are obliged to conform to the rule. This has caused problems in protecting the rights of surrogate child including rights to survival, rights to protection, rights to development, rights to participation. as well as has caused the surrogate child risks to receive the best interest of the child and to be protected under all other rights of the child. As all those were the result of the enacted law, therefore, it is compulsory to amend the Act to protect the rights of the surrogate child with an aim for the best interest of the child and a consistency to the Convention of the Rights of the Child in which Thailand is a contracting state.

Keywords: Rights of Surrogate Child, Rights Protection of Surrogate Child, Surrogacy

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่อนุญาตให้มีการตั้งครรรภ์แทนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ใช้บังคับ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไขการตั้งครรรภ์แทน กำหนดข้อห้ามเพื่อควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ และเพื่อให้ความคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ แต่ด้วยการให้กำเนิดเด็กด้วยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งครรรภ์แทนนั้น เป็นกรณีที่มีความซับซ้อน ปัญหาต่าง ๆ ที่หากได้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาการตั้งครรรภ์แทนช่วงใกล้คลอด และหลังคลอด สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลได้ทั้งสิ้น ขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ได้ใช้บังคับมาเพียง 6 ปี และมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กเพียง 6 มาตรา กอปรกับประเทศไทยได้ลงนามภาคยานุวัติสารรับรองอนุสัญญาสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (Convention on the Rights of the Child) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ดังนั้น กฎหมายไทยจึงต้องสามารถให้ความคุ้มครองสิทธิและปกป้องผลประโยชน์สูงสุดของเด็กตามหลักสิทธิเด็กและตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา โดยคุ้มครองทั้งเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความแตกต่างในมิติต่าง ๆ อันหมายรวมถึงเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ด้วย เพื่อให้มีการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรรภ์แทนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้สิทธิของเด็กที่เกิดมาโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์นั้นสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง

และพัฒนาการของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ช่วยในการตั้งครรรภ์แทน ผู้เขียนจึงได้ศึกษาการวางหลักของกฎหมายในต่างประเทศ โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรรภ์แทน ในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกาในมลรัฐที่มีกฎหมายรับรองการตั้งครรรภ์แทน ได้แก่ มลรัฐเวอร์จิเนีย มลรัฐนิวแฮมป์เชียร์ มลรัฐฟลอริดาและมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศที่ไม่มีกฎหมายรับรองการตั้งครรรภ์แทน เช่น ประเทศฝรั่งเศส เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยแล้ววิเคราะห์สังเคราะห์ในประเด็นหลักการคุ้มครองสิทธิเด็ก ความสอดคล้องกับอนุสัญญาที่ไทยมีพันธกรณี และข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรรภ์แทน เพื่อนำไปสู่การปรับแก้หรือพัฒนากฎหมายไทยให้สามารถคุ้มครองสิทธิเด็กและปกป้องผลประโยชน์สูงสุดของเด็กได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทย ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทย ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิของเด็ก
3. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดโดยการใช้เทคโนโลยีช่วยในการตั้งครรรภ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัย

เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทยโดยเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา และเนเธอร์แลนด์

4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย ที่เกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาครอบคลุมถึงแนวความคิดว่าด้วยเรื่องสิทธิของเด็ก ซึ่งรวมถึงสิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม อันเป็นการจำแนกสิทธิเด็กตามสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาตลอดจนผลกระทบที่เกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวของเด็ก แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับขอบเขต คำนายก การบังคับใช้กับเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่มีกฎหมายอนุญาตให้มีการตั้งครภ์แทนได้ เพื่อให้ทราบแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์และสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะต่อไป

บททวนวรรณกรรม

หลักผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็กนั้นเป็นหลักการที่ต้องได้รับการยึดถืออย่างเคร่งครัดโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ต่อเด็ก กล่าวคือ ผลของการตัดสินใจต่อเหตุการณ์ใด ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ต่อเด็กนั้น ต้องผ่านการพิจารณาจากการคำนึงถึงทุกองค์ประกอบเพื่อประกันสิทธิเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ มีการพิจารณาถึงความสำคัญทางสังคม วัฒนธรรมควบคู่ไปกับผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยมีคณะกรรมการด้านสิทธิเด็กเผยแพร่ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทความที่น่าสนใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับการทำความเข้าใจร่วมกันของหลักการประโยชน์สูงสุดของเด็ก โดยได้เสนอการประเมินและกำหนดประโยชน์สูงสุดของเด็กด้วยองค์ประกอบเจ็ดประการที่ควรพิจารณาเมื่อต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของเด็ก ตัวตนของเด็ก การรักษาสภาพแวดล้อมของครอบครัวและการรักษาความสัมพันธ์ การดูแลการคุ้มครองและความปลอดภัยของเด็ก สถานการณ์ความเปราะบาง สิทธิของเด็กเพื่อสุขภาพและสิทธิเด็กเพื่อการศึกษา แต่ละองค์

ประกอบเหล่านี้มีรายละเอียดในความคิดเห็นและควรมีคำแนะนำที่ชัดเจนสำหรับวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเด็กในประเทศต่าง ๆ (Skivenes, & Sørnsdal, 2018)

หลักความเสมอภาคมีความใกล้ชิดกับหลักเสรีภาพ เนื่องจากเป็นหลักการที่จะทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างเสมอภาคกันทุกคน แต่เสรีภาพสามารถใช้ได้กับบุคคลเพียงบางบุคคลบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ แต่ในกรณีดังกล่าวนี้ไม่ถือว่าเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นฐานของเสรีภาพ และเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง ดังนั้นหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ทั้งนี้การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้ (Somkit, 2000)

หลักการวีโรนาเป็นหลักการที่มีจุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดที่ว่า เด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทนย่อมถือว่าเป็นเด็กที่ต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเช่นกัน แต่ด้วยความแตกต่างบางประการระหว่างเด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทนกับเด็กทั่วไป ส่งผลให้มีการอภิปรายพิเคราะห์ และพัฒนาประเด็นสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทน กระทั่งได้รับการพัฒนาเป็นหลักการ Verona (Verona Principle) ซึ่งเป็นหลักการเกี่ยวกับสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทนโดยเฉพาะ และมีการรวบรวม ตีพิมพ์ และเผยแพร่เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี พ.ศ. 2564 โดยมีพัฒนาการมาจากหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งนี้เพื่อประเทศที่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครภ์แทนได้นำหลักการอันมีการกำหนดขึ้นโดยผ่านการไตร่ตรองถึงการพิจารณาทางจริยธรรมของการตั้งครภ์แทนโดยไม่มีการดูหมิ่นหรือไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทน

Verona Principle ได้ถูกพัฒนามาจากการพิจารณาข้อมูลจากรายงานต่าง ๆ ที่ถูกส่งไปยังคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รวมไปถึงนำข้อมูลจากรายงานการประชุมว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (HCCH) ณ กรุงเฮก ทั้งนี้เพื่อให้หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กที่มีความเหมาะสมสำหรับนำไปปรับใช้กับเด็กที่เกิดจากการตั้งครภ์แทนเป็นการเฉพาะ หลักการเฉพาะที่กำหนดขึ้นประกอบด้วย สิทธิในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางพันธุกรรมในการกำเนิดของตนเอง เชื้อชาติ

สัญญาสิทธิในการได้รับการปกป้องจากกระบวนการซื้อขายเด็กเป็นต้น โดยหลักการนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อการส่งเสริมสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทนที่มุ่งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในกรอบงานด้านสิทธิมนุษยชนในวงกว้าง เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมาย นโยบาย รวมไปถึงกระบวนการปฏิบัติงานอันเกี่ยวกับการส่งเสริมสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทน (International Social Service, 2021)

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาวิจัยจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) ประกอบด้วย บทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาคดี อนุสัญญา และเอกสารทุติยภูมิ ประกอบด้วย เอกสารงานวิจัย บทความ หนังสือ และวารสารที่มีเนื้อหาภายใต้ขอบเขตการวิจัย

ผลการวิจัย

สิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทยในประเด็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กนั้นยังคงมีความบกพร่องในประเด็นการรับรู้ข้อมูลรากเหง้าของเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทน ในกรณีที่ใช้สุจิหรือไข่จากผู้บริจาคในกระบวนการตั้งครุฑแทน

กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทย ในประเด็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กนั้นไม่มีการบัญญัติกฎหมายที่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองถึงสิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนา กล่าวคือ ไม่มีการกำหนดผู้ที่มีหน้าที่ในการเลี้ยงดู ปกครองเด็กแทนที่ ในกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครุฑแทนไม่ปรากฏตัวภายหลังเด็กเกิดอันไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ไทยรับเป็นภาคี

ปัญหาของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดโดยการใช้เทคโนโลยีช่วยในการตั้งครุฑตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ในประเทศไทย จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกาและเนเธอร์แลนด์ พบว่า สิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการพัฒนา สิทธิในการได้รับการปกป้อง คุ้มครอง สิทธิในการมี

ส่วนร่วมของเด็กที่เกิดจากการจากตั้งครุฑแทนนั้นถูกระทบจากการบังคับใช้บทบัญญัติว่าด้วยการการห้ามปฏิเสธเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทนในทุกกรณี ซึ่งอาจเป็นการขัดต่อหลักประโยชน์สูงสุดต่อเด็กได้

แนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ได้จากการศึกษาเปรียบเทียบจากการวางหลักกฎหมายของประเทศที่ศึกษา ตามข้อเสนอแนะที่ได้นำเสนอในส่วนท้ายของบทความนี้

อภิปรายผลการวิจัย

กรณีปัญหาสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทนมีประเด็นที่ต้องวิเคราะห์เป็น 2 ประการ ได้แก่ ประเด็นปัญหาความไม่สอดคล้องของกฎหมายไทยกับพันธกรณีระหว่างประเทศตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และ ประเด็นปัญหาสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครุฑแทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 โดยผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ตามหลักการสิทธิเด็ก 4 ประการ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กล่าวคือ สิทธิในการอยู่รอด สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม

1. ปัญหาความไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

จากการศึกษาประเด็นความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับพันธกรณีระหว่างประเทศ เรื่อง สิทธิในการอยู่รอดพบว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กได้รับรองให้เด็กทุกคนมีสิทธิติดตัว (Inherit Right) เป็นสิทธิโดยธรรมชาติที่เกิดขึ้นติดตัวเด็กนับตั้งแต่เกิด อันรวมถึงสิทธิในชีวิตและการอยู่รอด (Rights to Survival) โดยสิทธิในการมีชีวิตและการอยู่รอดนั้นนับตั้งแต่คลอดและต้องมีชีวิตอยู่รอดอย่างปลอดภัย โดยเด็กต้องได้รับการส่งเสริมการพัฒนารวมทั้งมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาของเด็กโดยไม่ถูกแยกจากกันโดยขัดกับความต้องการของบิดา มารดาของเด็ก โดยมีเหตุยกเว้นกรณีหน่วยงานที่มีอำนาจอาจใช้วิธีทางกฎหมายในการบังคับว่า การแยกจากกันของบิดา มารดาและเด็กนั้นจะต้องเป็นการทำเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The best interests of the child) (Aneiros, & Gee, 2020)

หน้าที่ในส่วนของภาครัฐต้องพยายามเพื่อให้หลักประกันว่า บิดาและมารดา หรือผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก รวมทั้งรัฐจะต้องจัดให้มีการพัฒนาหน่วยงานหรือสถาบันเพื่อการอำนวยความสะดวก

สะดวก รวมทั้งจัดการบริการต่าง ๆ สำหรับการดูแลเด็ก ตลอดถึงด้านสาธารณสุข รวมไปถึงการจัดหาอาหารที่ถูกหลักโภชนาการและน้ำดื่มที่สะอาดอย่างเพียงพอ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม มุ่งลดการเสียชีวิตของทารกและเด็ก สำหรับกรณีของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้งนั้น ในแต่ละประเทศต้องมุ่งที่จะคุ้มครองเด็กให้เด็กที่เกิดนั้นได้อยู่รอด ปลอดภัย มีความพร้อมที่จะเติบโตในสังคมต่อไป แต่เมื่อพิจารณาถึงการเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้งหลังจากที่เด็กได้คลอดออกมาแล้วนั้น พบว่า ยังไม่มีการติดตามตรวจสอบจากหน่วยงานใด ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับข้อตกลงการตั้งครรภ์แท้งและค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสุขภาพของหญิงที่รับตั้งครรภ์แท้งในขณะตั้งครรภ์การยุติการตั้งครรภ์แท้ง การคลอด และหลังคลอด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้ง หลังคลอดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน พ.ศ. 2558 มีเพียงการคุ้มครองสิทธิในการอยู่รอดของเด็กในช่วงระยะเวลาขณะที่อยู่ในครรภ์เท่านั้น ไม่มีการตรวจสอบติดตามดูแลเด็กหลังจากที่เด็กอยู่ในการเลี้ยงดูของผู้ปกครองโดยชอบด้วยกฎหมายแต่อย่างใด

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา จึงควรมีการติดตามตรวจสอบ มีการกำหนดมาตรการ รวมไปถึงการกำหนดหน่วยงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการติดตาม รายงานผลการติดตามการเลี้ยงดูว่าเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้งนั้นจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมจากผู้ปกครอง ไม่มีการกระทำ การเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม หรือการแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดจากเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์อื่นใดจากการการตั้งครรภ์แท้งที่อาจจะเกิดขึ้นอีกด้วย ทั้งยังเป็นการดำเนินการตามข้อตกลง ว่าด้วยรัฐภาคีจะดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมทั้งปวง ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและพหุภาคี เพื่อป้องกันการลักพา การขาย หรือการลักลอบค้าเด็ก ไม่ว่าด้วยวัตถุประสงค์ใดหรือในรูปแบบใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครองกรณีสมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้งเสียชีวิต หรือไม่ปรากฏตัว

เทียบเคียงกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศเนเธอร์แลนด์อันสามารถถือได้ว่ามีกฎหมายที่เป็นตัวอย่างที่ดีในกรณี กล่าวคือ มีการกำหนดความเป็นบิดา มารดา ผู้ปกครองของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้งนั้นอาศัยกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมเป็นตัวกำหนดความเป็นผู้ปกครองโดยคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้ง โดยไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมกับเด็ก แต่อยู่บนเงื่อนไขที่ทั้งคู่สมรสและเด็กที่เกิด

จากการตั้งครรภ์แท้งต้องอาศัยอยู่ด้วยกันมาเป็นเวลา 3 ปี ขึ้นไป โดยเด็กนั้นต้องได้รับการเลี้ยงดูจากคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้งนั้นมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครองจะมาจากการได้รับการเป็นผู้ปกครองโดยการรับเป็นบุตรบุญธรรมผ่านทางกฎหมาย การรับบุตรบุญธรรมอันมีเงื่อนไขในความสัมพันธ์ทางการดำเนินชีวิตในทางปกติของครอบครัว กล่าวคือ มีการดำรงชีวิตร่วมกัน มีการเลี้ยงดู สอนสั่ง อุปการะ จากบุคคลผู้ประสงค์จะเป็นผู้ปกครองของเด็กนั้นในกรณีนี้ คือ คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้งอันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แท้ง จะได้รับการปกป้อง คุ้มครองจากคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้งได้เนื่องจากได้มีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างเด็กกับคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้งมาเป็นระยะเวลาหนึ่งตามที่มีการกำหนดตามกฎหมายการรับบุตรบุญธรรมแล้ว (Vonk, 2011)

จากการศึกษาประเด็นความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับพันธกรณีระหว่างประเทศ เรื่อง สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง พบว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก วางหลักสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Rights to Protection) ไว้ว่า เด็กทุกคนจะต้องได้รับความคุ้มครองในทุกรูปแบบที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก กล่าวคือ อันตรายจากความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งรวมถึงความรุนแรงทางกายภาพและการคุกคามทางจิตใจ ทั้งในครอบครัวและจากภายนอกครอบครัว ปลอดภัยจากการใช้แรงงานเด็ก การให้ทำงานเสี่ยงอันตรายหรือที่จะเป็นการขัดขวางการศึกษาเล่าเรียน การป้องกันให้ห่างไกลจากยาเสพติดและสารอันตราย รวมทั้งการค้ำฉวย การลักพาตัว การคุกคามทางเพศ และการแสวงหาประโยชน์อันไม่ควรได้จากเด็ก ไม่ว่าเด็กจะอยู่ในความดูแลของบิดาและมารดา ผู้ปกครองตามกฎหมายหรือบุคคลอื่นที่ดูแลเด็กอยู่ในขณะนั้น เด็กจะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองจากสมาชิกในครอบครัว (Kosher, Arie, & Hendelsman, 2016)

ด้วยปรากฏว่า มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 บัญญัติว่า ในกรณีที่สามีและภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แท้ง ถึงแก่ความตายก่อนเด็กเกิด ให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แท้งเป็นผู้ปกครองเด็กนั้นจนกว่าจะมีการตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แท้ง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้ปกครองได้ และในการตั้งผู้ปกครองดังกล่าวให้ศาล คำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กนั้นเป็นสำคัญ

การกำหนดให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเป็นผู้ปกครองเด็กหากสามีและภริยาที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนตายก่อนเด็กเกิด และให้หญิงตั้งครรภ์แทนเป็นผู้ปกครองไปจนกว่าจะมีการตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่ โดยไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน ไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาของการเป็นผู้ปกครองแทน นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติฯ ไม่มีบทบัญญัติอื่นเพื่อใช้บังคับกับกรณีสามีและภริยาที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวหลังเด็กเกิดว่าจะให้ใครเป็นผู้ปกครองเด็กด้วยเงื่อนไข เงื่อนไขเวลา และหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร จึงเป็นกรณีที่เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนตกอยู่ในสถานะที่ไม่มีบิดา มารดา ไม่มีครอบครัว ไม่มีผู้ปกครองที่ชัดเจน เช่นเดียวกับเด็กที่ต้องถูกแยกจากบ้านหรือครอบครัว หรือต้องจากบ้านไปอยู่ภายใต้การเลี้ยงดูในสถานที่อื่นหรือของบุคคลอื่น อันเป็นสภาพที่เสี่ยงต่อภัยอันตราย เมื่อพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการคุ้มครองเด็กสำหรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนในกรณีนี้ให้ชัดเจน อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอว่าเป็นไปด้วยดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นสถานที่ที่ดีที่สุดและเป็นประโยชน์ที่สุดสำหรับเด็ก พระราชบัญญัติฯ นี้จึงมิได้ให้ความคุ้มครองเด็กที่ครอบคลุมหลักการสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างครบถ้วน

จากการศึกษาประเด็นความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับพันธกรณีระหว่างประเทศ เรื่อง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา พบว่า อนุสัญญาสิทธิเด็กวางหลักเรื่องสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Rights to Development) ว่าเด็กทุกคนยังมีสิทธิที่จะได้รับพัฒนาตนตามความสามารถและศักยภาพเท่าที่เด็กพึงจะทำได้ อันมาจากการสนับสนุนตามฐานานุรูปจากครอบครัว คือ ผู้ปกครอง บิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการแนะแนวทาง แนะนำอบรม สั่งสอน เลี้ยงดูเพื่อพัฒนาการของเด็กถือเป็นหน้าที่ในความรับผิดชอบของผู้ปกครอง บิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย (Kacunko, & Gouban, 2017)

แต่สำหรับกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเสียชีวิต หญิงผู้ตั้งครรภ์แทนจะกลายเป็นผู้ปกครองเด็กไปก่อนจนกว่าจะมีการตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่ตามผลของกฎหมายระหว่างรอการตั้งผู้ปกครองขึ้นมาใหม่ หญิงผู้ตั้งครรภ์แทนตกเป็นผู้มีหน้าที่ในการรับผิดชอบต่อตัวเด็ก มีหน้าที่รับผิดชอบในเบื้องต้นในการจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาของเด็กในกรณีเช่นนี้ หากหญิงไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู มาตรการทางเลือกในการให้ความช่วยเหลือจากทางภาครัฐหรือหน่วยงาน

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และแม้หญิงนั้นจะมีคุณสมบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้หญิงอื่นที่มีอายุตีสืบสายโลหิตของสามีหรือภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายรับตั้งครรภ์แทน พ.ศ. 2558 โดยกำหนดในข้อ 5 และ ข้อ 6 โดยสรุปว่า คุณสมบัติในกรณีให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน มีเพียงว่า จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติเดียวกันกับสามีหรือภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายที่ประสงค์จะมีบุตรโดยให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 40 ปีบริบูรณ์ และเคยมีบุตรมาแล้วโดยการคลอดตามธรรมชาติ ไม่เกิน 3 ครั้งหรือในกรณีผ่าคลอดไม่เกิน 1 ครั้ง เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายและจิตใจแข็งแรงสมบูรณ์ดี และหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจะรับตั้งครรภ์แทนจนคลอดบุตรได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ทั้งนี้ต้องผ่านการตรวจและประเมินความพร้อมทางด้านร่างกายจิตใจ และสภาพแวดล้อม ตามประกาศแพทยสภากำหนด จะพบว่าหลักเกณฑ์ในการพิจารณานั้นมุ่งประสงค์ให้หญิงมีความพร้อมในการตั้งครรภ์ ในการอุ้มท้องเด็กในครรภ์ด้วยการมีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความพร้อม มีประสบการณ์ในการให้กำเนิดเด็กมาแล้ว แต่ไม่ได้มีการพิจารณาถึงสถานะทางการเงิน ความมั่นคงในหน้าที่การงานหากมีการสิ้นสุดวัยที่จะต้องรับเด็กมาอยู่ในปกครอง หากมีการผิดนัดเข้าเป็นผู้ปกครองแทนแล้วเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนย่อมได้รับผลกระทบต่อสิทธิในการพัฒนาได้โดยทันที จากการศึกษาประเด็นความสอดคล้องของกฎหมายไทยกับพันธกรณีระหว่างประเทศเรื่องสิทธิในการมีส่วนร่วม พบว่า อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กวางหลัก เรื่อง สิทธิในการมีส่วนร่วมไว้ว่า ภายใต้หลักประชาธิปไตยอันมีหลักการสนับสนุนคุณค่าความเป็นมนุษย์เด็กในฐานะที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกันนี้เองจึงควรมีสถานะสิทธิเสรีภาพที่จะแสดงออก รวมไปถึงสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารโดยไม่ถูกจำกัด ด้วยเหตุนี้เอง ภาครัฐครอบครัว ผู้ปกครอง รวมไปถึงภาครัฐจึงต้องส่งเสริม ไม่ปิดกั้นข้อมูล ข้อเท็จจริง ข่าวสารที่เหมาะสมจำเป็นกับช่วงวัยของเด็ก เช่น ข้อมูลอันเป็นที่มา เป็นรากเหง้า เป็นอัตลักษณ์ ตัวตน เช่น ชื่อ สัญชาติของตน หรือแม้กระทั่ง บิดา มารดา หญิงผู้ตั้งครรภ์และให้กำเนิด รวมไปถึงบุคคลผู้ซึ่งบริจาคอสุจิ หรือไข่ที่ใช้ในการปฏิสนธิในกระบวนการตั้งครรภ์แทน (Finkelstein, (J.D. '17), Mac, (J.D. '16), Kintominas, (LL.M. '16), & Olsen, (J.D. '17), 2016).

ขณะที่การวางหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนโดยการรับบริจาคอสุจิหรือไข่ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้บริจาคได้ โดยมีการกำหนดอายุ

ของเด็กเป็นเงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลของผู้บริจาคผ่านทาง HFEA ซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมายที่มีหน้าที่ในการควบคุมและรักษา รวมไปถึงการวิจัยตัวอ่อนเกี่ยวกับภาวะการเจริญพันธุ์ของมนุษย์ในประเทศอังกฤษ โดยจะสามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้บริจาค เช่น ปีเกิด ประวัติการรักษายาบาล โดยจะสามารถสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและที่อยู่ของผู้บริจาคได้หากเด็กมีความประสงค์ที่ทราบข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้ใช้บังคับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา (Human, Fertilisation, & Embryology Authority, 2018).

การบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยนั้น ภาครัฐจะต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กทั้งทางสังคม จิตใจ และศีลธรรม รวมไปถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ ก็ย่อมได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน ขณะที่กฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศไทยขณะนี้ยังคงไม่มีการกำหนดเงื่อนไขของการรับรู้ข้อมูลดังกล่าวแก่เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน คงมีการกำหนดความเป็นบิดา มารดาให้แก่คู่สมรสที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทน

2. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558

2.1 ปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม

จากการศึกษา พบว่า ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคท้ายในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ว่า ชายหรือหญิงที่บริจาคอสุจิหรือไข่ซึ่งนำมาใช้ปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนเพื่อการตั้งครรภ์หรือผู้บริจาคตัวอ่อนและเด็กที่เกิดจากอสุจิ ไข่ หรือตัวอ่อนที่บริจาคดังกล่าว ไม่มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก พิจารณาสีทธิและหน้าที่ระหว่างกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวและมรดก ซึ่งตีความได้ว่าเป็นการตัดสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันของผู้บริจาคและเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนในเรื่องของความเป็นบิดา มารดาและบุตร รวมไปถึงบุตรบุญธรรม ความปกครอง ค่าอุปการะเลี้ยงดู การตกทอดของมรดก การเป็นทายาท สิทธิโดยธรรมในการรับมรดก ดังนี้ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลของรากเหง้าของเด็กนั้นมิได้ผูกพันไปถึงสิทธิ หน้าที่ในทางแพ่งดังกล่าว เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนจึงมีความชอบธรรมตามกฎหมายที่จะมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลของผู้บริจาคเมื่อ

เด็กมีความต้องการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น ในปัจจุบันพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 รวมไปถึงประกาศคณะกรรมการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ทั้ง 21 ฉบับ ยังไม่มีการประกาศกำหนดเงื่อนไขของการรับรู้ข้อมูลของผู้บริจาคดังกล่าว

การวางหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษในประเด็นการเข้าถึงข้อมูลผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนนั้นมีการจัดตั้ง Human Fertilisation and Embryology Authority (HFEA) ซึ่งเป็นองค์กรตามกฎหมายที่มีหน้าที่ในการควบคุมและรักษา รวมไปถึงการวิจัยตัวอ่อนเกี่ยวกับภาวะการเจริญพันธุ์ของมนุษย์ วางหลักให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เป็นลำดับขั้น มีการกำหนดลักษณะของข้อมูลกับช่วงอายุเด็ก คือ ให้เด็กตั้งแต่อายุ 16 ปี สามารถรับรู้ข้อมูลทางกายภาพของผู้บริจาค เช่น อายุ ปีเกิดและประวัติการรักษายาบาลได้ และเมื่อครบอายุ 18 ปีก็จะสามารถเข้าถึงข้อมูลที่มีความลึกซึ้ง เช่น ชื่อ สกุลและที่อยู่ปัจจุบัน แต่ทั้งนี้มิได้มีการกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ปกครองในลักษณะบังคับว่าต้องแจ้งให้เด็กทราบ แต่เป็นการกำหนดสิทธิที่มีเงื่อนไขให้แก่เด็ก (Human Fertilisation & Embryology Authority, 2018)

การที่เด็กไม่ได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับรากเหง้าของตนเอง นอกจากกระทบต่อสิทธิในการรู้และเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของตนแล้ว ยังขาดโอกาสที่จะได้ใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการรักษายาบาลหรือบริการทางการแพทย์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันและรักษาโรคทางพันธุกรรม การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับต้นกำเนิด เผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ ยีน หรือดีเอ็นเอในการตรวจ การวางแผน การเฝ้าระวัง และการติดตามด้านารดูแลสุขภาพ เมื่อประเทศไทยได้รองรับให้มีการตั้งครรภ์แทนได้อย่างถูกกฎหมายแล้ว จึงมีความเป็นไปได้สูงที่เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนจะมีต้นกำเนิด ชาติพันธุ์ หรือยีนของชาวต่างชาติ การที่เด็กไม่มีข้อมูลของต้นกำเนิดหรือรากเหง้าของตนย่อมไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็กทั้งขณะที่เป็นผู้เยาว์และเมื่อเป็นผู้ใหญ่ นอกจากประโยชน์จากการใช้ข้อมูลในด้านสุขภาพหรือการรับบริการทางการแพทย์แล้ว ยังมีประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาจากการไม่รู้รากเหง้าของตนอีกประการหนึ่ง คือ ความเสี่ยงของการเกิดการสมรสในเครือญาติ หรือการสมรสกับคู่สมรสที่มีความใกล้ชิดทางสายโลหิต อันเป็นผลสืบเนื่องจากการไม่มีข้อมูลของผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมจากการตั้งครรภ์แทน อันจะส่งผลให้มีความเสี่ยงที่ทายาทอาจมีความผิดปกติทางร่างกายหรือสมองจากความใกล้ชิดของสายโลหิตของคู่สมรสตามหลัก

พันธุศาสตร์ ส่งผลเป็นปัญหาใหม่ต่อเด็กที่เป็นบุตร และต่อคู่สมรสกรณีเด็กที่เกิดมามีความพิการ เพียงเพราะไม่มีข้อมูลว่าตนและคู่สมรสมีความใกล้ชิดกันทางสายเลือด

2.2 ปัญหาการกำหนดผู้ปกครองในกรณีให้หญิงอื่นในการตั้งครรภ์แทน

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 มาตรา 21 (3) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องเป็นญาติสายโลหิตของสามีหรือภริยาที่ขอด้วยกฎหมาย ตาม (1) ในกรณีที่ไม่มีญาติสายโลหิตของสามีหรือภริยาที่ขอด้วยกฎหมาย ให้หญิงอื่นรับตั้งครรภ์แทนได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จะเห็นได้ว่าการตั้งครรภ์แทนสามารถให้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ญาติตามสายโลหิตของสามีหรือภริยาที่ขอด้วยกฎหมายตั้งครรภ์แทนสามารถกระทำได้ในกรณีที่สามีหรือภริยาไม่สามารถหาหญิงที่เป็นญาติตามสายโลหิตมารับตั้งครรภ์แทนได้ จึงเกิดมีกรณีที่มีการใช้อำนาจปกครองเด็กโดยหญิงอื่นหากคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์ได้เสียชีวิตไปก่อน อย่างไรก็ดี นอกจากกรณีคู่สมรสถึงแก่ความตายแล้ว ยังปรากฏว่ามีกรณีที่คู่สมรสที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวทั้งก่อนคลอดและหลังคลอดเด็ก ซึ่งประเด็นปัญหาของการกำหนดผู้ปกครองหรือผู้ใช้อำนาจปกครองตาม **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558** แยกเป็น 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ปัญหากรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเสียชีวิตไปก่อนเด็กเกิด ประการที่สอง ปัญหากรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวหลังเด็กเกิด

จากการศึกษา พบว่า เมื่อคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเสียชีวิตลงก่อนเด็กเกิด กฎหมายกำหนดให้หญิงอื่นที่รับตั้งครรภ์แทนนั้นเป็นผู้ปกครองไปก่อนจนกว่าจะมีการตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่ โดยกำหนดให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทน พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ผู้มีส่วนได้เสียหรือพนักงานอัยการมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้ปกครอง และในการตั้งผู้ปกครองดังกล่าวให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของเด็กนั้นเป็นสำคัญ ส่งผลให้หญิงนั้นจะตกเป็นผู้ปกครองเด็กโดยชอบด้วยกฎหมายในทันที

ในทางปฏิบัติ ได้มีกรณีที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา โดยคู่สมรสชาวต่างประเทศผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัว ซึ่งเกิดในช่วงสถานการณ์ระบาดของไวรัสโควิด คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่สามารถมารับตัวเด็กที่สหรัฐอเมริกาได้เนื่องจากมาตรการห้ามการเดินทางระหว่าง

ประเทศส่งผลให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนซึ่งไม่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจและสภาพครอบครัวที่จะรับอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ ส่งผลให้เด็กไม่มีผู้ปกครองที่มีความพร้อมในการเลี้ยงดู ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเรื่องของการตั้งครรภ์แทนจึงได้เสนอให้มีการวางหลักให้มีการกำหนดผู้ดูแลเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนเป็นการชั่วคราวในสัญญาการรับตั้งครรภ์แทน เพื่อลดปัญหาการบังคับให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนรับหน้าที่ในการดูแลเด็กระหว่างที่คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวภายหลังเด็กเกิด (Gilroy, 2021); (Deharo, & Madanamoothoo, 2020)

การที่กฎหมายไทยกำหนดให้หญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนเป็นผู้ปกครองไปชั่วคราว โดยที่กำหนดหลักเกณฑ์ของหญิงที่จะมารับตั้งครรภ์แทนเพียงในมิติด้านการแพทย์ โดยไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์ด้านเศรษฐกิจ สภาพความเป็นอยู่ ครอบครัว สังคม และการศึกษาได้นั้น นำไปสู่ความเสี่ยงของเด็กที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิตามหลักสิทธิที่จะมีชีวิตรอด สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง และสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา ด้วยเจตนาตั้งต้นของคู่สมรสที่ผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทน ของหญิงผู้ที่ตั้งครรภ์แทน และของสามีของหญิงผู้ตั้งครรภ์แทน มีเพียงว่าต้องการให้หญิงตั้งครรภ์แทนเท่านั้น ไม่มีเจตนาจะให้หญิงอุปการะ เลี้ยงดูเด็กหลังจากคลอด การพิจารณาความพร้อมของหญิงที่ตั้งครรภ์แทนจึงมีเพียงมิติด้านสรีระ สุขภาพ และร่างกาย แต่เมื่อหญิงที่ตั้งครรภ์แทนต้องเป็นผู้ปกครองเด็กที่คลอดออกมาเพราะบทบัญญัติของกฎหมาย จึงกลายเป็นหน้าที่ ความรับผิดชอบ และภาระในการเลี้ยงดูเด็กทั้งที่ไม่ได้เตรียมการ เตรียมทรัพยากร และเงินสำหรับใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กไว้ และหากมีกรณีครอบครัวของหญิงผู้ตั้งครรภ์แทนอาจมีสมาชิกหลายคน มีสมาชิกที่เป็นเด็ก หรือมีสมาชิกที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็ก หรือครอบครัวของหญิงผู้ตั้งครรภ์แทนมิได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษา หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กแล้วนั้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลให้เด็กตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการมีพัฒนาการที่ดี การอยู่รอดปลอดภัย และพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก กลายเป็นว่า บทบัญญัติใน **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558** ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิเด็กและไม่ได้รับประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย กลับเป็นบทบัญญัติที่ส่งผลให้เด็กตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงหรือได้รับผลร้ายจากการทำหน้าที่ผู้ปกครองโดยบุคคลที่ไม่มีความพร้อมหรือไม่เหมาะสม

ปัญหาอีกลักษณะหนึ่ง คือ คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวหลังเด็กเกิด จากการศึกษา พบว่า ในการกำหนดผู้ปกครองเมื่อไม่มีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัว หลังเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนนั้นคลอด มีความแตกต่างกันจากกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเสียชีวิตไปก่อน กล่าวคือ พระราชบัญญัติฯ กำหนดสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบในการเป็นผู้ปกครองไว้ในกรณีที่คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเสียชีวิตไปก่อน เด็กเกิดเท่านั้น ไม่มีการรวมถึงการไม่ปรากฏตัว สูญหายหรือไม่สามารถติดตามคู่สมรสผู้ประสงค์ให้ตั้งครรภ์แทนได้ หญิงที่ตั้งครรภ์แทนไม่มีหน้าที่ในการรับอุปการะเลี้ยงดูเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนและไม่มีสิทธิใด ๆ ระหว่างกัน คงมีแต่หน้าที่ที่ต้องกระทำตามที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติฯ กล่าวคือ หน้าที่ในการตั้งครรภ์แทน และแจ้งเกิดเด็กในกรณีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 เมื่อหญิงที่ตั้งครรภ์แทนจะไปฝากครรภ์หรือไปคลอดบุตรยังสถานพยาบาลใด ให้นำข้อตกลงตามมาตรา 25 ไปแสดงต่อแพทย์ผู้รับฝากครรภ์หรือผู้ที่จะทำคลอด ณ สถานพยาบาลแห่งนั้น เพื่อเป็นหลักฐานในการออกหนังสือรับรองการเกิดและการแจ้งการเกิดของเด็กต่อไปและ มาตรา 32 ให้สามีและภริยาที่ขอด้วยกฎหมายซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนมีหน้าที่ แจ้งการเกิดของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ในกรณีสามีและภริยาที่ขอด้วยกฎหมายซึ่งประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนถึงแก่ความตาย ก่อนเด็กเกิด ไม่อยู่ในประเทศไทย หรือไม่ปรากฏตัวภายหลังจากการคลอดเด็กนั้น ให้หญิงที่ตั้งครรภ์แทน มีหน้าที่แจ้งการเกิดของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนดังกล่าว การแจ้งการเกิดของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางประกาศกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร จะเห็นได้ว่าหากเป็นเหตุของการเสียชีวิตกำหนดให้หญิงที่ตั้งครรภ์แทนเป็นผู้ปกครองแทนไปจนกว่าจะมีการตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่

ผลที่ตกแก่เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนจากกรณีการไม่ปรากฏตัวของคู่สมรสที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนร้ายแรงกว่ากรณีการเสียชีวิตของคู่สมรส เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติไว้เพื่อบังคับใช้กับกรณี ซึ่งมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติฯ ก็ได้บัญญัติครอบคลุมไว้ถึงกรณีนี้ จึงไม่อาจนำมาปรับใช้ได้ ส่งผลให้ไม่มีบุคคลใดมีหน้าที่เป็นผู้ปกครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนนี้ หากหญิงที่ตั้งครรภ์แทนตัดสินใจจะอุปการะเลี้ยงดู ก็จะส่งผลให้หญิงที่ตั้งครรภ์แทนมีภาระต้องอุปการะเลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่องและไม่มีกำหนด ทั้งที่ตนเองไม่มีสิทธิและหน้าที่

ใด ๆ ทั้งกฎหมายยังไม่เปิดช่องให้หญิงไปร้องขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองใหม่ตั้งเช่นกรณีการเสียชีวิตของบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก ส่งผลให้เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนมีบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายที่ไม่ปรากฏตัวและติดตามไม่พบนั้น ต้องอยู่ในการอุปการะเลี้ยงดูของหญิงที่ตั้งครรภ์แทนที่ไม่ได้มีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู จึงเป็นภาวะที่เด็กไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิในการได้รับการเลี้ยงดูและสิทธิในการได้รับการพัฒนา เนื่องด้วยเมื่อหญิงผู้ตั้งครรภ์แทนไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องเลี้ยงดูเด็ก การทอดทิ้ง ปล่อยปละ ละเลยการอุปการะเลี้ยงดูล้วนไม่เป็นการอันขัดต่อกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 และ /หรือ ประมวลกฎหมายแพ่ง ลักษณะครอบครัวและมรดก เพราะหญิงนั้นหาใช้มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนที่ตนได้ตั้งครรภ์และคลอดออกมาแต่อย่างใดไม่ หรือหากหญิงที่ตั้งครรภ์แทนตัดสินใจไม่รับอุปการะเลี้ยงดู เนื่องจากมิได้มีหน้าที่แล้ว เด็กย่อมตกอยู่ในสถานะของเด็กกำพร้า อันเป็นผลจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ไม่ครอบคลุมเพียงพอ

2.3 ปัญหาการห้ามปฏิเสธเด็กในทุกกรณีซึ่งอาจขัดต่อหลักประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก

แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 มาตรา 33 ห้ามมิให้สามีและภริยาที่ขอด้วยกฎหมาย หรือ สามีหรือภริยาที่ขอด้วยกฎหมายซึ่งประสงค์จะมีบุตรโดยการตั้งครรภ์แทน ปฏิเสธการรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนดังกล่าว การวางหลักการห้ามปฏิเสธเด็กในทุกกรณีเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็ก แต่การมีบทบัญญัติที่บังคับโดยเคร่งครัดนี้อาจเป็นการขัดต่อหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กได้ โดยจากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 บัญญัติการใช้อำนาจปกครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนให้แก่คู่สามีภรรยาผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนเป็นบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กและให้เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองและกำหนดห้ามการปฏิเสธไม่รับเด็กไว้ในอุปการะในทุกกรณี ซึ่งแม้หากเกิดกรณีที่มิพึงประสงค์กับตัวเด็กหลังจากที่เด็กคลอด สามี ภรรยาผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์มีความจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อเด็กแม้จะไม่ปรารถนาก็ตาม ซึ่งหากเป็นในกรณีดังกล่าวก็จะเป็นการขัดกับหลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก เนื่องด้วยต้องอยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูโดยบุคคลที่ไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูเด็ก แต่ต้องรับภาระด้วยกฎหมายบังคับ

การมอบเด็กไว้กับบิดา มารดา แม้จะเป็นบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายแต่เป็นบิดา มารดา ซึ่งไม่ประสงค์จะรับเด็กไว้ในอำนาจปกครองของตน ไม่อาจถือได้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ โดยตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 ห้ามไม่ให้คู่สมรสที่ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนปฏิเสธการรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน โดยเป็นบทบัญญัติที่ไม่มีข้อยกเว้น จึงต้องใช้บังคับกับทุกกรณี ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากมีความผิดปกติเกิดขึ้น ไม่ว่าจะบนเงื่อนไขใด หากไม่ขัดต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยแล้วนั้น เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้วไม่ตรงกับคุณสมบัติจนถึงขนาดที่คู่สมรสเกิดความสงสัยหรือข้อโต้แย้งใด ๆ การตัดสินใจไม่ให้ปฏิเสธเด็กที่เกิดในทุกกรณีนั้นอาจขัดกับหลักประโยชน์สูงสุดอันจะเกิดต่อเด็กได้

ประเด็นนี้ได้มีการเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตามสัญญารับตั้งครรภ์แทนต่างไม่ประสงค์ที่จะรับเด็กไว้ในอำนาจปกครองของตน ในการพิจารณาถึงอำนาจปกครองของเด็กซึ่งต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของเด็กเป็นสำคัญนั้น การมอบเด็กไว้กับบิดา มารดา แม้จะเป็นบิดา มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายแต่ก็เป็นบิดา มารดาซึ่งไม่ประสงค์จะรับเด็กไว้ในอำนาจปกครองของตน จึงไม่อาจถือได้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ ศาลจึงได้พิจารณาตั้งบุคคลที่สามขึ้นมาเพื่อให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก (Kennedy, & Grubb, 1994)

นอกจากเหตุความไม่สมบูรณ์ หรือความผิดปกติของลักษณะเด็กไปจากธรรมชาติตามหลักพันธุกรรม เช่น เด็กมีรูปลักษณ์ไม่ตรงกับลักษณะทางพันธุกรรมของบิดามารดาทางพันธุกรรมแล้ว การเปลี่ยนแปลงไปอย่างร้ายแรงในสภาพความเป็นอยู่ สภาพร่างกาย หรือสถานะของคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนอาจเป็นเหตุใช้เป็นปัจจัยประกอบการพิจารณาปฏิเสธเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ เช่น คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนกลายเป็นผู้พิการสาหัส

เป็นผู้ป่วยติดเตียง ตกเป็นบุคคลล้มละลาย สิ้นเนื้อประดาตัว ต้องโทษจำคุก หรือกลายเป็นคนหย่าร้าง บุคคลที่มีความประสงค์ที่จะอุปการะดูแลเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับเด็ก เป็นต้น เหตุเหล่านี้เป็นลักษณะของเหตุร้ายแรงที่ย่อมกระทบต่อความเป็นอยู่และประโยชน์สูงสุดของเด็กหากเด็กต้องไปอยู่ในปกครองหรือต้องได้รับการอุปการะเลี้ยงดู ต้องพึ่งพิงคู่สมรสที่ตามสภาพไม่สามารถดูแลแก่กระทั่งตนเองได้ การที่กฎหมายบังคับให้คู่สมรสที่ไม่มีศักยภาพ ไม่มีความสามารถ หรือไม่เหมาะสมจะอุปการะเลี้ยงดูเด็กห้ามปฏิเสธรับเด็กโดยไม่ข้อยกเว้น ไม่มีทางแก้ มีลักษณะเป็นบทบังคับเด็ดขาด อาจส่งผลให้เด็กตกอยู่ในความเสี่ยงอย่างยิ่งต่อความอยู่รอด ต่อการได้รับการปกป้องคุ้มครอง และการได้รับการพัฒนา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเด็ก ซึ่งมีบทบัญญัติที่รัดกุมเพียงพอ อาจกลับส่งผลให้เด็กไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักสิทธิเด็ก และส่งผลให้เด็กไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด

สรุป

จากการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 เปรียบเทียบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาฯ พบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ยังตราไว้มองสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ บางข้อ กล่าวคือ ข้อที่ 6 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตรัฐต้องดูแลให้เด็กรอดชีวิตและมีพัฒนาการที่ดีที่สุด ข้อที่ 8 รัฐมีหน้าที่ระบุอัตลักษณ์ให้กับเด็กไม่ว่าจะเป็นการบันทึกประวัติ อันได้แก่ชื่อ สัญชาติ และความสัมพันธ์เครือญาติ ไม่มีใครปราศสิทธิเหล่านี้ไปจากเด็กได้ และรัฐมีหน้าที่ทวงสิทธิคืนให้เด็กทุกคนเป็นการสะท้อนว่า กฎหมายไทยยังไม่สามารถเป็นหลักประกันความคุ้มครองสิทธิตามอนุสัญญาข้อดังกล่าวให้แก่เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้ ซึ่งเป็นลักษณะร่วมของการตรากฎหมายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนในหลายประเทศ เพราะนอกจากการพิจารณาในมิติด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ จริยธรรม การป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดต่อเด็กแล้ว ยังต้องพิจารณาในมิติทางสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย มีความซับซ้อนสูง จึงเป็นไปได้อย่างยิ่งที่การตราพระราชบัญญัติในครั้งแรกหรือตราขึ้นเป็นฉบับแรกสำหรับเรื่องใหม่ในสังคมจะไม่สามารถบัญญัติให้ครอบคลุมเข้ากับทุกกรณีที่จะเกิดขึ้นได้ การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการ

เจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 จะไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กบางข้อ มิได้เป็นเจตนาของรัฐที่จะตรากฎหมายให้ขัดหรือไม่สอดคล้องกับพันธกรณี เพียงแต่เป็นความไม่สมบูรณ์ของกฎหมายใหม่เท่านั้น ลักษณะเดียวกับ Surrogacy Arrangements Act 1985 ของอังกฤษที่ใช้มากกว่า 35 ปีแล้ว แต่ก็ยังคงมีความไม่สมบูรณ์และยังต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอยู่เป็นระยะ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อปัญหาการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม: ผู้เขียนเสนอให้กำหนดหน้าที่ของผู้ปกครองในการแจ้งเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนทราบถึงลักษณะการเกิดโดยการตั้งครรภ์แทนเมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่ช่วงวัยเยาวชน ตามนิยามที่กำหนดใน มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กล่าวคือ ตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป โดยการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ฉบับเดิม ในส่วนของมาตรา 29 ด้วยการเพิ่มบทบัญญัติสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ให้สามารถรับรู้ชื่อ สกุล ที่อยู่ ประวัติการรักษาพยาบาลของผู้บริจาคอสุจิหรือไข่ที่นำมาปฏิสนธิเป็นตัวอ่อนให้กำเนิดเด็กนั้น

2. ข้อเสนอแนะต่อปัญหาการกำหนดผู้ปกครองในกรณีใช้หญิงอื่นในการตั้งครรภ์แทน: ผู้เขียนเสนอให้กำหนดวิธีการจัดการกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวให้ดำเนินการเช่นเดียวกับกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนตาย โดยการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ฉบับเดิม ในส่วนของมาตรา 30 โดยให้มีการกำหนดผู้รับหน้าที่ปกครองแทนไว้เพิ่มเติมในบันทึกข้อตกลงการรับครรภ์แทน รวมไปถึงในกรณีที่คู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวหลังเด็กเกิดด้วย

3. ข้อเสนอแนะต่อปัญหาการห้ามปฏิเสธเด็กในทุกกรณี: ผู้เขียนเสนอให้กำหนดข้อยกเว้นการห้ามปฏิเสธเด็กและกำหนดวิธีการปฏิเสธเด็กด้วยการร้องขอต่อศาล โดยการตรา

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ในมาตรา 33 ด้วยการเพิ่มบทบัญญัติวรรคสองโดยการปฏิสนธิเป็นไปเพื่อให้เกิดความผาสุกและประโยชน์สูงสุดของเด็ก

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป: ผู้เขียนเสนอให้มีการศึกษาในประเด็นแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกฎหมายการคุ้มครองสิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน

องค์ความรู้ใหม่

สิทธิเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน มีความแตกต่างจากสิทธิเด็กทั่วไป เนื่องด้วยมีความซับซ้อนในกระบวนการปฏิสนธิ การตั้งครรภ์ การคลอด และการดูแลเด็กหลังคลอด ดังนั้น การศึกษาวิจัยถึงการคุ้มครองสิทธิจึงต้องกำหนดให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น การนำหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กทั่วไปที่ตราขึ้นเป็นกฎหมายหรือถือปฏิบัติอยู่ก่อนย่อมไม่เพียงพอ ซ้ำยังอาจเกิดเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยาก

1. การวิจัยนี้ทำให้พบแนวทางการวางหลักกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็กในการได้รับการปกครองจากผู้ปกครองได้อย่างเหมาะสมกับฐานานุรูปของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนอันเป็นปัญหาของการวางหลักกฎหมายในพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ที่บังคับใช้ในปัจจุบันว่าไม่มีการกำหนดผู้ปกครองสำหรับเด็กไว้ในกรณีคู่สมรสผู้ประสงค์ให้มีการตั้งครรภ์แทนไม่ปรากฏตัวหลังเด็กเกิด อันก่อให้เกิดปัญหาการไม่มีผู้ปกครองโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นกรณีที่หญิงอื่นที่ไม่ใช่ญาติตามมาตรา 21 (3) อันเป็นการกระทบสิทธิเด็กอย่างชัดเจนในทุกด้าน

2. ทั้งยังพบแนวทางในการวางหลักกฎหมายในเข้าถึงข้อมูลของผู้บริจาคอสุจิหรือไข่ในกระบวนการตั้งครรภ์แทน ซึ่งเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนมีสิทธิในการรับรู้รากเหง้าของตนเองทั้งนี้โดยไม่ให้เป็นการกระทบสิทธิของผู้บริจาคด้วยว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยในการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ที่ในปัจจุบันยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ ขอบเขต เงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลของผู้บริจาคอสุจิหรือไข่ในกระบวนการตั้งครรภ์แทนดังกล่าว

References

- Aneiros, V.S., & Gee, D. (2020). *Child Rights International Network. What are Children's Rights?*. Retrieve October 20, 2020. from <https://home.crin.org/childrens-rights-landing-page>
- Deharo, G., & Madanamoothoo, A. (2020). Is International surrogacy the lark's glimmer?: when covid-19 reveals the legal insecurity of surrogacy use. *European Journal of Health Law*, 27, 345-367.
- Finkelstein, A. (J.D. '17), Mac, D. S. (J.D. '16), Kintominas, A. (LL.M. '16), & Olsen, A. (J.D. '17).1. (2016). *A Child's Right to Know His/Her Biological Parentage and Heredity Surrogacy Law and Policy in the U.S.*, Columbia Law School Sexuality & Gender Law Clinic.
- Gilroy, V.R.H. (2021). *Covid-19, Surrogacy, Unplanned Childcare: Why The Commercial Surrogacy Industry Needs New Contractual Provisions After The Pandemic*. Retrieved June 20, 2021. from <http://www.hfea.gov.uk/donation/donor-conceived-people-and-their-parents/finding-out-about-your-donor-and-genetic-siblings/>
- Human Fertilisation & Embryology Authority. (2018). *Code of Practice 9th Edition. 20. Donor Assisted Conception*. Mandatory Requirements.
- International Social Service. (2021). *Principles for the Protection of the Rights of the Child Born Through Surrogacy (Verona Principles)*. Retrieved July 1, 2021. from https://www.isssi.org/images/Surrogacy/VeronaPrinciples_25February2021.pdf
- Kacunko, I., & Gouban, B. (2017). *Humanium Switzerland. Children's Right History*. Retrieved November 23, 2017. from <https://www.humanium.org/en/child-rights/The meaning of the child and the rights of the children Rights of the Child> "Humanity has to do its best for the child." Declaration of Geneva.
- Kennedy, I., & Grubb, A. (1994). *Medical Law: Text with Materials Butterworth*. Butterworths Law (New Zealand) (2nd ed.), London.
- Kosher, H., Arie, A. B., & Hendelsman, Y. (2016). *Children's Right and Social Work. Springer Briefs in Rights-Based Approaches to Social Work*. Fordham University.
- Skivenes, M., & Sørdsal, M. (2018). *The Child's Best Interest Principle Across Child Protection Jurisdictions*. Department of Administration and Organization Theory, University of Bergen.
- Somkit, L. (2000). Equality principle. *Thammasat Law Journal*, 30(2), 170. [in Thai]
- Vonk, M.J. (2011). Netherland: maternity for another: a double dutch approach, in gestation pour autrui: surrogate motherhood (dir. F. Moneger), coll. Collques, Vol. 14, *Proceedings of the 8th Congress of International Comparative Law, Held in Washington DC from 25 to 31 July 2010*, Paris, Society of Comparative Legislation, p. 212.

โรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความฝันในบ้านขนนก ของ กฤษณา อโศกสิน

Depression and Trauma Vented through Dreams in Krisna Asoksin's *Baan Khon Nok*

ยัณณา หมดอาด้า*

วรรณนะ หนูหมื่น

สาขาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*e-mail: moo_giftnanak@hotmail.com

Yanna Mad-a-dam

Wanna Numun

Program of Thai and Applied Thai, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

Received: December 15, 2021, Revised: March 10, 2022, Accepted: March 28, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความฝันในบ้านขนนก ของ กฤษณา อโศกสิน โดยมีขอบเขตการวิจัย คือ นวนิยาย *บ้านขนนก* ประพันธ์เมื่อ พ.ศ. 2521 ใช้วิธีการศึกษาเอกสารและนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า บาดแผลทางใจของตัวเอกหญิงที่ระบายผ่านความฝันมี 3 ประเด็น คือ 1) ความฝันที่บ่งชี้จุดเริ่มต้นของความบอบช้ำกับแผลในใจ 2) ความฝันที่บ่งชี้การเข้าสู่โรคซึมเศร้า และ 3) ความฝันที่สื่อจุดจบของชีวิตจากโรคซึมเศร้า ความฝันของตัวเอกหญิงเกิดจากปมในใจเรื่องการผิดหวังจากครอบครัวในอดีตทำให้ตัวเอกหญิงต้องเฝ้าหาและเติมเต็มความรักให้กับตนเองเพื่อชดเชยบาดแผลทางใจ ตัวเอกหญิงจึงเลือกสร้างครอบครัวกับชายคนรัก แต่ชายคนรักกลับไม่เข้าใจถึงความฝันของตัวเอกหญิงทำให้เธอต้องมึนงงในชีวิต คือ การฆ่าตัวตาย นอกจากนี้การศึกษาโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความฝันใน *บ้านขนนก* สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นคติเตือนใจต่อการใช้ชีวิตประจำวัน กล่าวคือ เมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ก็ไม่ควรแก้ไขปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย อีกทั้งการอ่านนวนิยาย *บ้านขนนก* นี้ยังได้รับประสบการณ์ของผู้ที่มีโรคซึมเศร้าและทำให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตของผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามากขึ้น

คำสำคัญ: บาดแผลทางใจ ความฝัน บ้านขนนก โรคซึมเศร้า

Abstract

The objectives of this study were to explore depression and trauma vented through dreams in Krisna Asoksin's novel *"Baan Khon Nok"* written in 1978, hence it is the scope for this study. A documentary study method was employed, and results were presented in a descriptive and analytical approach. The results showed that the female protagonist's trauma is vented through dreams concerning three aspects: dreams that indicate the beginning of mental wounds and trauma, dreams that indicate an entry into depression, and dreams that indicate the end of life from depression disorder. The female protagonist's dreams are rooted in the heart of a family disappointment in the past, consequently forcing her to seek and fulfill her love to compensate her trauma. She chooses to build a family with a man she loves, but he can not help to fulfill her dreams, causing her to have an end in her life by committing suicide. Findings of this study can be used as a life lesson. That is to say, when faced with problems, one should not commit suicide as a way out. Moreover, the novel enables readers to learn from the experience of those with depression and gain better understanding of their lives.

Keywords: Depression, Dream, Baan Khon Nok, Trauma

บทนำ

โรคซึมเศร้าเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากคนในสังคมไทยป่วยเป็นโรคซึมเศร้าและมีผู้ป่วยเพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งโรคซึมเศร้าเป็นโรคที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตมาก สาเหตุของโรคซึมเศร้าเกิดจากหน้าที่การงาน สังคมรอบข้าง ครอบครัว หรือปัญหาในชีวิตทำให้เกิดความเครียดสะสม ผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามักมีอาการเบื่อหน่าย ท้อแท้ นอนไม่หลับ รู้สึกไม่มีคุณค่าในตัวเอง อยากตายและพยายามฆ่าตัวตาย วิกฤตกังวลตลอดเวลา (Department of Mental Health, 2019) ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* มีลักษณะของโรคซึมเศร้า คือ เธอรู้สึกไม่มีคุณค่าในตัวเอง เนื่องจาก พ่อและแม่ของเธอหย่าร้างกันทำให้เธอไม่มีที่พึ่งพิง เมื่อเธอมีปัญหามาในชีวิต เธอมักจะแก้ปัญหาด้วยตัวเองและรู้สึกวิตกกังวลกับปัญหาตลอดเวลา จนในที่สุดเธอหาทางออกของปัญหาไม่ได้ เธอเริ่มรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย ลึกลับ ในที่สุดเธอจึงเลือกจบปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย

นวนิยาย *บ้านขนนก* ของ กฤษณา อโศกสิน ได้กล่าวถึงโรคซึมเศร้าไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 นับเป็นระยะเวลา 43 ปีจนถึงปัจจุบัน คือ ปี พ.ศ. 2564 นวนิยาย *บ้านขนนก* เป็นนวนิยายที่มีความลึกลับมากในประเด็นของโรคซึมเศร้า ซึ่งในสมัยนั้นโรคซึมเศร่ายังไม่เป็นที่รู้จักของผู้คน เมื่อมีผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจถึงความรู้สึกของผู้ป่วยและดูแลผู้ป่วยได้อย่างถูกวิธี อีกทั้งผู้แต่งไม่ได้อ้างอิงหลักการของโรคซึมเศร้าแบบแพทย์วินิจัย หากเปรียบเทียบโรคซึมเศร้าในนวนิยาย *บ้านขนนก* กับหลักการแพทย์ในปัจจุบันแล้วจะเห็นว่า ผู้แต่งนวนิยายประพันธ์ได้อย่างน่าสนใจและชวนให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ

ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* ชื่อว่า "เหมือนแพร" เป็นหนึ่งในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า คือ เธอมีความคิดแง่ลบในทุก ๆ เรื่อง ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เธอมักมองโลกในแง่ร้ายตลอดเวลา จนทำให้เธอรู้สึกด้อยค่าในตัวเอง อีกทั้งเธอมีอารมณ์แปรปรวน มีความคิดที่สับสน ไม่มีใครสามารถเข้าใจถึงความต้องการของเธอได้ และเธอมักเลือกแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เมื่อหาทางออกของปัญหาไม่ได้เธอจึงเลือกใช้วิธีการฆ่าตัวตายอันเป็นการสิ้นสุดของปัญหา ครอบครัวของเหมือนแพรเป็นครอบครัวแตกแยก คือ พ่อและแม่ของเธอหย่าร้างกันตั้งแต่เธอยังเด็ก ทำให้เธอขาดความรักความอบอุ่น เธอจึงตั้งความหวังในการสร้างครอบครัวขึ้นมากับชายคนรักชื่อว่า "พัดโบก" ตัวเอกหญิงมักแสดงอารมณ์โดยการพ้อฝันเพื่อหวังว่าครอบครัวของเธอจะอบอุ่นและสมบูรณ์แบบ ดังนั้นตัวเอกหญิงจึงพยายามทำให้ความฝันของเธอสำเร็จตามเป้าประสงค์ แต่เมื่อชายคนรักของเธอไม่ได้เข้าใจถึงบาดแผลที่ฝังลึกในใจของตัวเอกหญิง ทำให้ความหวังในการสร้างครอบครัวของตัวเอกหญิงสลายลง ตัวเอกหญิงจึงไม่อาจที่จะแก้ไขปัญหามาในชีวิตได้ จึงต้องจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยได้เลือก "โรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความฝันใน *บ้านขนนก* ของ กฤษณา อโศกสิน" เป็นข้อมูลการวิจัย เนื่องจากผู้แต่งมีพรสวรรค์ที่ลุ่มลึกในการประพันธ์นวนิยายประเด็นของโรคซึมเศร้า อีกทั้งผู้แต่งมีศิลปะการประพันธ์โดยใช้ภาษาได้อย่างน่าสนใจ เช่น บทบรรยายที่แสดงถึงความฝันของตัวเอกหญิงในการตั้งความหวังต่อชายคนรักเรื่องการสร้างครอบครัวให้อุ่นและสมบูรณ์แบบเพื่อชดเชยปมในใจที่ฝังหวังในอดีตซึ่งตัวเอกหญิงเก็บซ่อน

ความรู้สึกจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า “ความรู้สึกอบอุ่นอย่างไม่เคยเกิดมาก่อนเลยกับชายใด ไหลรินเข้ามาในอารมณ์หลอน ทำให้แสงแดดดูเยือกเย็นกว่าทุกวัน ทุกสิ่งทุกอย่างบนถนนหนทางช่างเต็มตื้นปิติและชื่นฉ่ำ ไม่แห้งแล้งเหมือนเคย หลอนนึกอยากจะได้รู้ความเป็นตัวของตัวเองกลับมาบ้าง แต่ไม่สำเร็จมันเตลิดไปกับเขาอย่างไม่เหลือวหลัง” (Asoksin, 2002) และ “ความรู้สึกที่เหมือนสายธารสะอาดยังคงไหลรินเข้ามาในหัวใจอย่างไม่รู้จบ เหมือนแพรวคิดว่า มันน่าจะเต็มจนล้นแล้วด้วยซ้ำ แต่มันก็ยังคงทยอยไหลเข้ามาเรื่อย ๆ” (Asoksin, 2002)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “โรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความฝันใน *บ้านขนนก* ของ กลุศณา อโศกสิน” เพื่อให้เข้าใจความคิดของคนในสังคมที่ประสบปัญหาในชีวิตและไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหาได้ ทำให้คนเหล่านั้นเก็บซ่อนความรู้สึกจนกลายเป็นบาดแผลทางใจส่งผลให้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าและต้องจบปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย ดังพฤติกรรมของเหมือนแพรว ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* เป็นตัวอย่างให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงเรื่องปัญหาการหย่าร้างและการไม่เข้าใจถึงความรู้สึกของลูกทำให้เกิดปมในใจที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกอารมณ์และจิตใจทำให้ต้องแก้ปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย อีกทั้งให้คนในสังคมรู้จักโรคซึมเศร้า รู้ถึงผลกระทบของโรคซึมเศร้า และเข้าใจผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามากขึ้น นอกจากนี้ผู้แต่งนวนิยาย *บ้านขนนก* ยังทำทนายผู้อ่านด้วยการใช้ภาษาที่มีสัญลักษณ์ในการตีความเพื่อดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจ เช่น ชื่อเรื่อง *บ้านขนนก* เป็นการแสดงให้เห็นถึงครอบครัวที่ล้มเหลวไม่มีความมั่นคงเหมือนขนนกที่ปลิวล่องลอยไปมา ชื่อตัวละครเหมือนแพรว เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความไม่เป็นตัวของตัวเองของตัวเอกหญิงเหมือนผ้าแพรวที่มีความสิ้น หากใครมาจับต้องก็ปลิวไปมาอย่างไม่มีรูปทรง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความฝันใน *บ้านขนนก* ของ กลุศณา อโศกสิน

บททวนวรรณกรรม

โรคซึมเศร้า

โรคซึมเศร้าเป็นปัญหาทางสุขภาพจิตและเป็นโรคที่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน Stithyudhakarn (2018) ได้วิจัยเรื่อง *อาการซึมเศร้าในผู้ป่วยจิตเภท: ประเด็นสำคัญในการปฏิบัติการพยาบาล* พบว่า ผู้ป่วยที่เป็นโรคซึมเศร้า มักแสดงสภาพของความรู้สึกและอารมณ์ในแง่ลบ มีความคิดในทางลบต่อตนเอง ท้อแท้ เบื่อหน่าย นอนไม่หลับ รู้สึกว่า

ตนเองไม่มีคุณค่า ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาและลงโทษตัวเอง มีความคิดในการฆ่าตัวตาย ทั้งนี้โรคซึมเศร้าเป็นสาเหตุหลักสู่พฤติกรรมการฆ่าตัวตายที่สูงอย่างต่อเนื่อง อาการของผู้ป่วยโรคซึมเศร้าส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

นอกจากนี้โรคซึมเศร้าสามารถเกิดจากอุปนิสัยของตนเอง เกิดจากชีวิตที่ผิดพลาดในอดีต ดังเหมือนแพรว ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* ที่ผิดหวังจากครอบครัวในวัยเยาว์ของเธอเนื่องจากพ่อและแม่แยกทางกันทำให้เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ เธอจึงไร้ที่พึ่งพิง เธอใช้ชีวิตด้วยตัวคนเดียวมาตลอดและเด็ดเดี่ยวต่อการตัดสินใจที่เธอเลือก อีกทั้งเธอผิดหวังจากคนรักที่ไม่สามารถพาเธอไปถึงความฝันที่เธออยากจะมีครอบครัวอบอุ่นและสมบูรณ์แบบ เธอจึงเกิดอาการทางจิตจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตแพทย์ คือ Jatchavala (2018) เรื่อง *วาทกรรมของโรคจิตเวชที่ปรากฏในวรรณกรรมร่วมสมัยของไทย: การศึกษาผลงานของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม* พบว่า โรคจิตเวชเกิดจากอุปนิสัยของตนเอง ดังตัวละครหญิงจากเรื่อง *ลำนํ้าในลมหนาว* ที่สูญเสียบิดามารดาจากอุบัติเหตุจนกลายเป็นคนที่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่เชื่อฟังผู้ใดทั้งสิ้นและจากนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในป่าหนาว* หลังจากที่เขาารู้สึกผิดจากคนรัก ทำให้เขาผิดหวังในชีวิตจนได้ละทิ้งการเรียนและสนุกกับการใช้ชีวิต ชนกานต์ ชัชวาลา ได้อธิบายว่า อาการของตัวละครดังกล่าวมีอาการของ “Suicide Syndrome” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโรคซึมเศร้า

นอกจากนี้ มีสถิติการฆ่าตัวตายจากโรคซึมเศร้าโดย Diawkee (2019) พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีคนไทยฆ่าตัวตายประมาณ 40,000 ราย การฆ่าตัวตายสำเร็จอยู่ที่ประมาณ 340 รายต่อเดือน สาเหตุส่วนใหญ่ของการฆ่าตัวตาย คือ โรคซึมเศร้า โรคไบโโพลาร์ ซึ่งโรคทางอารมณ์เหล่านี้ให้ความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายมากขึ้นถึง 20 เท่าเทียบกับคนทั่วไป

ความฝัน/ความฝันกับการแสดงออกจากความเจ็บปวด

ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* มีปมในชีวิตเรื่อง การผิดหวังจากครอบครัวในวัยเยาว์ เนื่องจากพ่อและแม่ของเธอหย่าร้างกันตั้งแต่เธอยังเด็กทำให้เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ ตัวเอกหญิงจึงโยยหาความรักมาโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อเธอเจอกับชายคนรัก เธอจึงคาดหวังต่อชายคนรักให้เขาเป็นส่วนเติมเต็มในชีวิตที่เธอขาดพร่องไป ตัวเอกหญิงจึงตั้งความฝันในการสร้างครอบครัวกับชายคนรักให้อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ แต่เมื่อชายคนรักไม่สามารถชดเชยปมในใจของตัวเอกหญิงได้ ตัวเอกหญิงจึงแสดงพฤติกรรมโดยการระบายความเจ็บปวดที่มีอยู่ในใจออกมาทั้งหมด จนสุดท้ายทำให้เธอต้องจบชีวิตด้วยการ

ฆ่าตัวตาย สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ Srirak (1999) เรื่อง **ความตายของตัวละครเอกในวรรณคดีไทย** พบว่า สาเหตุการตายของตัวละครเอกที่สำคัญมี 2 ประการ ได้แก่ สาเหตุจากพฤติกรรมและการขาดสติของตัวละครเอกที่หลงใหลความงามของตัวละครเอกอีกฝ่ายและอีกสาเหตุ คือ การที่พ่อแม่เข้ามาบีบบังคับในชีวิตของลูก ทำให้ลูกไม่สมหวังเรื่องความรักและนำไปสู่ความตายในเวลาต่อมา

พฤติกรรมของเหมือนแพรนี้สอดคล้องกับนักจิตวิทยา คือ Kaewkangwan (2011) ได้อธิบายว่า ตัวเอกหญิงพยายามซ่อนปมชีวิตไว้ในใจและแสดงพฤติกรรมออกด้วยการแต่งตัวที่ทันสมัย แสดงกิริยาอ่อนหวานขึ้นบาน เพื่อปกปิดปมในใจที่เกิดขึ้นในอดีต อีกทั้งการที่ตัวเอกหญิงขาดความรักความอบอุ่นและเธอต้องเติมเต็มสิ่งที่เธอขาดหายในชีวิตนั้นทำให้เธอมีความรู้สึกอ่อนไหวง่ายต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เธอจึงต้องจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

บ้านชนกแสดงหายนะของโรคซึมเศร้า

นวนิยาย **บ้านชนก** หายนัยของตัวเอกหญิงที่เป็นโรคซึมเศร้า สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ Yuden (1991) เรื่อง **อติวินาตกรรมในนวนิยายไทยปี พ.ศ. 2520 – 2530** พบว่าการประกอบอติวินาตกรรมของตัวละครเอกเกิดขึ้นจากความผิดพลาดในการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังค่านิยมที่ผิด เป็นปมในจิตใจช่วงวัยเด็กที่สะสมจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า ทำให้ตัวละครเอกเลือกทางออกให้กับชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

บ้านชนก เป็นหนึ่งในนวนิยายของ กฤษณา อโศกสิน ประพันธ์เมื่อ พ.ศ. 2521 เป็นนวนิยายเรื่องเดียวที่ประพันธ์ให้ตัวเอกหญิงฆ่าตัวตาย เนื่องจากปมในใจที่ได้รับผลกระทบจากครอบครัว และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ความบอบช้ำทางใจเพราะผิดหวังจากชายคนรักที่นอกใจและทำลายความเชื่อมั่นในความหวังที่จะสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและสมบูรณ์พร้อมทั้งนี้ผู้แต่งได้กำหนดสร้างตัวเอกหญิงให้มีโรคซึมเศร้าภายในจิตใจ เมื่อเผชิญปัญหาในชีวิตตัวเอกหญิงไม่สามารถที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ตัวเอกหญิงได้เลือกทางออกของปัญหาที่ทำร้ายจิตใจของเธอด้วยการฆ่าตัวตาย นวนิยายเรื่อง **บ้านชนก** นี้ ผู้แต่งได้แรงบันดาลใจในการประพันธ์จากหนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจศพ คุณเกล็ดแก้ว กิตติบุตร ผู้แต่งจึงนำเรื่องราวประวัติของคุณเกล็ดแก้ว กิตติบุตร เป็นต้นแบบในการประพันธ์ ที่สะท้อนความจริงในสังคมให้ผู้อ่านเห็นถึงปมปัญหาของชีวิตมนุษย์ที่ได้รับบาดเจ็บจิตใจมาจากปัญหาครอบครัวที่แตกแยก ความขาดพร่องในชีวิตที่หย่าความรักเพื่อชดเชยปมในใจ อันเป็นต้นเหตุของการตั้งความฝันที่จะสร้างครอบครัว แต่ในที่สุดความฝันทั้งหมดก็พังทลายลง เพราะ

ฝ่ายชายไม่เข้าใจบาดแผลที่ฝังลึกในใจของตัวเอกหญิง ตัวเอกหญิงจึงเลือกจุดจบในชีวิตด้วยการฆ่าตัวตายเพื่อยุติปัญหาและบาดแผลฝังใจทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีต

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความฝันของตัวเอกหญิงในนวนิยาย **บ้านชนก** ประพันธ์เมื่อ พ.ศ. 2521 ผู้แต่ง คือ กฤษณา อโศกสิน

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

1.1. บทบรรยาย

1.2. บทสนทนา

2. ขอบเขตประเด็นที่ศึกษา ได้แก่

2.1. สาเหตุโรคซึมเศร้าของตัวเอกหญิง

2.2. พฤติกรรมโรคซึมเศร้าของตัวเอกหญิง

2.3. โรคซึมเศร้าที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายของตัวเอกหญิง

3. เวลาในการจัดการข้อมูล ดังนี้

3.1. รวบรวมข้อมูลในประเด็นดังกล่าว 1 เดือน

3.2. วิเคราะห์ข้อมูล 2 เดือน

3.3. สรุปผลและอภิปรายผล 1 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในประเด็นโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความฝันใน **บ้านชนก** ของ กฤษณา อโศกสิน ใช้แนวคิดเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดโรคซึมเศร้าทางการแพทย์

2. แนวคิดโรคซึมเศร้าที่ปรากฏในงานวรรณกรรม

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเอกสารและเสนอผลการวิจัยในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นรวบรวมข้อมูล** สืบค้นและรวบรวมข้อมูล

นวนิยายเรื่อง **บ้านชนก** พ.ศ. 2545 ของ กฤษณา อโศกสิน คัดเลือกเนื้อหาที่มีประเด็นของโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจของตัวเอกหญิงที่ระบายผ่านความฝัน จากนั้นรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจิตวิทยาในสังคมและแนวคิดจิตวิทยาที่สื่อผ่านการแพทย์และงานวรรณกรรม

2. **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล** ศึกษาและวิเคราะห์ตีความข้อมูลจากนวนิยาย **บ้านชนก** ที่แสดงให้เห็นถึงโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจของตัวเอกหญิงจากบทบรรยายและบทสนทนา

3. **ขั้นสรุปและอภิปรายผล** สรุปผลการศึกษาทั้งด้านการวิเคราะห์ ตีความโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความฝันใน **บ้านชนก** ของ กฤษณา อโศกสิน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยสามารถแบ่งประเด็นความฝันที่ตัวเอกหญิงแสดงพฤติกรรมของโรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ความฝันที่บ่งชี้จุดเริ่มต้นของความบอบช้ำกับแผลในใจ
2. ความฝันที่บ่งชี้การเข้าสู่โรคซึมเศร้า
3. ความฝันที่สื่อจุดจบของชีวิตจากโรคซึมเศร้า

ผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ความฝันที่บ่งชี้จุดเริ่มต้นของความบอบช้ำกับแผลในใจช่วงเวลา

ตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านชนบท* ชื่อว่า “เหมือนแพร” เธอมีปมในใจ คือ พ่อแม่หย่าร้างกันในขณะที่เธออายุ 3 ขวบ เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สภาพจิตใจของตัวเอกหญิงโหยหาความรักความอบอุ่นมาก ดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“...เมื่อเหมือนแพรได้สามขวบหล่นกับ

นายมนัสก็แยกทางกันเดิน” (Asoksin, 2002)

เหตุการณ์จากบทบรรยายข้างต้นเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ตัวเอกหญิงใฝ่ฝันอยากจะมีครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบเป็นของตัวเอง หลังจากที่มีพ่อแม่หย่าร้างกัน เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ เธอไม่เคยได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อและแม่ของเธอ ทำให้เธอเป็นผู้ที่โหยหาความรักอย่างรุนแรง จนตัวเอกหญิงเก็บซ่อนความรู้สึกต่าง ๆ ไว้ในใจคนเดียว เป็นที่มาของโรคซึมเศร้า สอดคล้องกับผลงานของจิตแพทย์ คือ Jatchavala (2018) และ Stithyudhakarn (2018) กล่าวว่า โรคซึมเศร้าเกิดจากการผิดหวังในอดีต ผู้ป่วยโรคซึมเศร้านักแสดงพฤติกรรมสั่นไหวกับชีวิต รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า และมีความคิดอยากฆ่าตัวตาย

“พ่อของเหมือนแพรแต่งงานใหม่มีลูกกับเมียใหม่อีกสี่คน เป็นชายสามหญิงหนึ่งมีบ้านเป็นส่วนลัด อยู่ด้วยกันอย่างเรียบร้อย” (Asoksin, 2002)

เหตุการณ์จากบทบรรยายข้างต้น ทำให้ตัวเอกหญิงเกิดปมในใจเรื่องความรักความอบอุ่นจากพ่อ ปมในใจนี้จึงเป็นสาเหตุของความเก็บกด การที่ตัวเอกหญิงไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่ออย่างเต็มที่ ตัวเอกหญิงจึงโหยหาความรักจากชายที่เธอเลือกพร้อมกับสร้างครอบครัวที่อบอุ่นไปพร้อมกัน การที่เธอเลือกชายคนรักให้มาทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวนั้น เพื่อเป็นการชดเชย ลบล้างแผลในใจในอดีตของเธอที่พ่อและแม่ของเธอหย่าร้างกัน

“ในวัยเยาว์ เหมือนแพรถูกส่งเข้าโรงเรียนประจำตั้งแต่หกขวบและใช้ชีวิตอยู่กับโรงเรียนเรื่อยมาจนโต...” (Asoksin, 2002)

นอกจากที่ครอบครัวของตัวเอกหญิงแตกแยกแล้วนั้น ตัวเอกหญิงต้องไปอยู่โรงเรียนประจำ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ถูกจำกัดสิทธิ ไม่สามารถใช้ชีวิตอย่างอิสระได้ ตัวเอกหญิงจึงสะสมความเก็บกดมากขึ้น

ช่วงเวลาจากบทบรรยายข้างต้นทั้งหมด แสดงให้เห็นถึงสาเหตุความบอบช้ำทางใจของตัวเอกหญิง ทำให้ตัวเอกหญิงมีภาวะของโรคซึมเศร้าเป็นผลให้เธอเก็บกดและระบายอารมณ์และความรู้สึกผ่านความฝัน

สัญลักษณ์

กฤษณา โอศกสิน ผู้แตงนวนิยาย *บ้านชนบท* ได้สอดแทรกสัญลักษณ์ที่สื่อถึงความฝันของตัวเอกหญิงผ่านบทบรรยายและบทสนทนา ดังต่อไปนี้

“แม่คะ การให้มีหลายอย่างนะคะแม่ให้ทางวัตถุกับให้ทางจิตใจ” (Asoksin, 2002)

จากบทสนทนาดังกล่าวตัวเอกหญิงพูดคุยกับแม่ของเธอถึงเรื่องการให้ความรักความอบอุ่นจากพ่อ โดยใช้สัญลักษณ์คือ วัตถุซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนความรักความอบอุ่นที่พ่อพยายามชดเชยให้กับตัวเอกหญิง

“ดูเหมือนเขาจะไม่ค่อยจริงจังกับใครนัก อาจจะเป็นเพราะรู้ตัวว่า ชีวิตเขาแขวนอยู่กับเส้นด้ายผ่าซีกอย่างว่า” (Asoksin, 2002)

บทสนทนาที่เหมือนแพรคุยกับแม่ของเธอดังกล่าวมีการใช้สัญลักษณ์เปรียบเทียบชีวิตของคนรักเหมือนแพรชื่อว่า “พัดโบก” ว่ามีชีวิตอยู่บนเส้นด้ายผ่าซีก ซึ่งมีนัยยะว่าคนรักของเหมือนแพรมีชีวิตที่ไม่มั่นคง

ตัวละคร

ความเก็บกดของตัวเอกหญิงมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพ่อและแม่ของเธอ เพราะพ่อและแม่ของเธอแยกทางกันทำให้ตัวเอกหญิงโหยหาความรักและมีปมด้อยติดอยู่ในใจตลอดมา ดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“เขาให้อะไรแพรมากกว่าลูกคนอื่นทั้งหมดแม่แต่กับยายหมย” (Asoksin, 2002)

พ่อของตัวเอกหญิงพยายามชดเชยความรักโดยการหาสิ่งของวัตถุต่าง ๆ มาให้ตามที่ตัวเอกหญิงต้องการ แต่ตัวเอกหญิงไม่ได้ต้องการสิ่งของและวัตถุ เธอต้องการความรักและการดูแลเอาใจใส่จากพ่อมากกว่า ยิ่งพ่อของเธอให้สิ่งของกับเธอมากเท่าไร ยิ่งเป็นการเพิ่มแผลในใจให้กับเธอมากเท่านั้น

“พจนารู้สึกอย่างตามอกตามใจหล่อนไม่เคยขัดแย้งลูกเลย ไม่ว่าเหมือนแพรจะเอ่ยปากต้องการสิ่งใด พจนารู้สึกด้วยทุกครั้ง แม่ในเรื่องที่ไม่เห็นด้วย” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าว แม่ของตัวเอกหญิงขดเขยความรักให้โดยการตามใจทุกอย่าง จนทำให้ตัวเอกหญิงไม่สามารถแยกแยะในสิ่งที่เหมาะสมได้ ตัวเอกหญิงจึงตัดสินใจและลงมือทำตามความคิดของตนเอง การที่แม่ของตัวเอกหญิงไม่เคยขัดใจเลยนั้น เป็นผลให้ตัวเอกหญิงมีภาวะของโรคซึมเศร้าและมีความเก็บกดไว้อยู่ การตามใจของแม่ตัวเอกหญิงเป็นที่มาให้ตัวเอกหญิงไม่เคยได้รับคำปรึกษาที่เหมาะสมหรือได้รับความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ทำให้ตัวเอกหญิงค่อย ๆ สะสมความเก็บกดจนนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้า สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ Yuden (1991) ที่กล่าวว่า ปมในชีวิตของเหมือนแพรเกิดจากการอบรมสั่งสอนและการปลูกฝังค่านิยมที่ผิด เป็นปมที่สะสมมาตั้งแต่ในอดีตจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า

2. ความไม่ฝันที่บ่งชี้การเข้าสู่โรคซึมเศร้า

ช่วงเวลา

ตัวเอกหญิงมีปมในใจเรื่องการขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว เนื่องจากเธอมีสภาพครอบครัวที่แตกแยก ตัวเอกหญิงจึงตั้งความหวังความฝันที่จะสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่กับชายคนรัก แต่เมื่อชายคนรักไม่เข้าใจจุดประสงค์ของตัวเอกหญิง ทำให้ความหวังความฝันของตัวเอกหญิงพังทลายลงดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“เหมือนแพรปล่อยใจตนเองให้เดินลี้กล่วงล้ำเข้าไปอย่างไม่อาจหัดทานได้แล้วแขนขาที่เลื่อนจากมือมาโอบเอวหล่อน” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายข้างต้นเห็นได้ว่า ตัวเอกหญิงมีความรู้สึกหวั่นไหวกับคนรัก อันเนื่องมาจากเธอไม่เคยได้รับความรักจากครอบครัว เมื่อเธอเจอกับชายคนรัก เธอต้องเติมเต็มความรักให้กับตัวเอง

“เหมือนแพรคล่องแขนเขาคลายหาวเต็มที ชีวิตที่เคยเป็นของตนเองทั้งหมดตลอดมานั้นบัดนี้กลับกลายเป็นส่วนหนึ่งของเขาไปเสียแล้ว” (Asoksin, 2002)

บทบรรยายข้างต้นแสดงให้เห็นพฤติกรรมของตัวเอกหญิงผู้ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว เมื่อเธอเจอกับชายคนรัก เธอจึงทุ่มเทความรักให้กับชายที่เธอเลือกอย่างหมดหัวใจเพื่อชดเชยปมในใจตอนวัยเด็กอันเนื่องมาจากสภาพครอบครัวที่แตกแยก

สัญลักษณ์

ผู้ประพันธ์เลือกใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความบอบช้ำทางใจของตัวเอกหญิงทำให้เธอมีพฤติกรรมของโรคซึมเศร้า โดยนำเสนอผ่านบทบรรยายและบทสนทนาดังต่อไปนี้

“เหมือนแพรอยากมีบ้านเล็ก ๆ สักหลัง ข้อสำคัญ ในบ้านนั้นจะมีเขาและลูกเล็ก ๆ หล่อนฝันถึงครอบครัวที่อบอุ่น” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าวแสดงให้เห็นความไม่ฝันของตัวเอกหญิงที่อยากจะมียาน ซึ่งบ้านในความฝันของตัวเอกหญิงไม่เพียงแต่เป็นตัวยาน แต่หมายถึงความมั่นคง ความหนักแน่นของครอบครัวที่จะไม่มีวันแตกแยก การที่ตัวเอกหญิงไม่ยอมมีครอบครัวแตกแยกนั้นเนื่องจากเธอมีความบอบช้ำในใจกับเหตุการณ์ในครอบครัววัยเด็กของเธอที่บ้านหรือครอบครัวไม่อบอุ่น

“พัดโบกเหมือนสายน้ำที่ไหลไปเรื่อย ๆ แม้เขาจะบอกว่าเขารักหล่อนเหลือเกินเพียงใด และเหมือนแพรจะซาบซึ้งในความรักอันอ่อนหวานของเขาเพียงใด แต่โดยส่วนลึกแล้ว น้ำแปลกเหลือเกินที่หล่อนไม่สามารถทำให้เชื่อเขาได้เต็มเปี่ยม” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าว ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของพัดโบกว่า เหมือนสายน้ำ เป็นเพราะเขาใช้ชีวิตอย่างไม่มีเป้าหมาย ใช้ชีวิตให้ผ่านไปวันแต่ละวันทำให้ไม่สามารถย้อนกลับมาในอดีตได้ เช่นเดียวกับสายน้ำที่ไหลไปและไม่เคยจะหวนคืนกลับมาที่เดิมได้

ลักษณะนิสัยของพัดโบกมีผลกระทบต่อชีวิตเหมือนแพร คือ พัดโบกเป็นคนที่ไม่มีความเป้าหมายในชีวิต ไม่มีความมั่นคง ไม่มีความแน่นอนในตัวเอง ทำให้เขาไม่สามารถทำสิ่งที่เหมือนแพรต้องการได้ เพราะสิ่งที่เหมือนแพรต้องการ คือ ความมั่นคงในชีวิต การมีครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ มีสมาชิกในครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตา

ตัวละคร

ความไม่ฝันของตัวเอกหญิง คือ การอยากมีครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ เธอจึงตั้งความหวังไว้กับชายที่เธอเลือก เธอจึงทุ่มเททุกอย่างเพื่อให้ความฝันของเธอเป็นจริง แต่ชายคนรักของเธอนั้นกลับไม่เข้าใจถึงความฝันของเธอ เขาจึงไม่มีความจริงจังในชีวิตเหมือนตัวเอกหญิง ทำให้ตัวเอกหญิงต้องผิดหวังในหลาย ๆ ครั้ง จนเธอสะสมความเครียดและระบายออกมาผ่านความไม่ฝัน ดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“เหมือนแพรยืนดูจนรถคันนั้นเคลื่อนออกจากที่ มีเงาของคนสี่คนอยู่ข้างใน เงาของพ่อ กับลูก” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายข้างต้นเป็นการบรรยายถึงภาพความอบอุ่นของครอบครัวพัดโบก ซึ่งมีเงาของคน 4 คน ได้แก่ พ่อ พี่ชาย น้องชายของพัดโบก และพัดโบก เมื่อตัวเอกหญิงเห็นเงาของคน 4 คนแล้ว ตัวเอกหญิงอยากจะสร้างครอบครัวที่อบอุ่นเช่นเดียวกับครอบครัวของพัดโบกบ้าง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความฝันของตัวเอกหญิงที่อยากจะมีความอบอุ่น มีสมาชิกพร้อมหน้าพร้อมตา เพราะการมีครอบครัวที่อบอุ่นเป็น

ความฝันอันสูงสุดของตัวเอกหญิง เนื่องจากแผลในใจของเธอ คือ การมีครอบครัวที่แตกแยก

“เหมือนแพรนั่งอยู่บนเก้าอี้แถวที่สอง ใกล้เคียง ๆ มีพัดโบก หล่อนคอยชำเลืองดูเขาด้วย อยากรู้สึกว่าเขากลับมาหรือ ไม่ใช่เขาคนเดียวเลย” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าวเป็นฉากที่ตัวเอกหญิงไปร่วมงานแต่งงานของน้องสาวต่างมารดาของเธอ น้องสาวต่างมารดาของเธอสมรสกับกิริติ ขณะนั้นคู่บ่าวสาวกำลังรดน้ำสังข์ ตัวเอกหญิงมองคู่บ่าวสาวรดน้ำและใฝ่ฝันอยากจะมีงานแต่งงานของตัวเองบ้าง ตัวเอกหญิงจึงสังเกตพฤติกรรมของชายคนรักว่าอยากจะมีงานแต่งงานหรือไม่ แต่เขาก็ไม่โยนหาเรื่องการแต่งงานเช่นเดียวกับเธอ เพราะเขามีครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ มีสมาชิกในครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตา อีกทั้งชายคนรักของเธอยังไม่พร้อมที่อยากจะมีครอบครัวกับใคร เป็นเพราะเขาไม่มีเป้าหมายชีวิตที่แน่นอน ยังต้องการใช้ชีวิตอิสระ รักสนุก และอยากดูใจผู้หญิงครั้งละหลาย ๆ คน

3. ความใฝ่ฝันที่สื่อจุดจบของชีวิตจากโรคซึมเศร้า ช่วงเวลา

ความฝันของเหมือนแพร คือ การอยากมีครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ เธอจึงเลือกให้ชายคนรักเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวของเธอ แต่ชายคนรักกลับไม่เข้าใจจุดประสงค์ที่ตัวเอกหญิงอยากจะมีครอบครัวที่อบอุ่น เนื่องจากเขาไม่เคยขาดความรักจากพ่อและแม่ เขาจึงไม่จริงจังกับเรื่องการสร้างบ้าน การแต่งงาน ของตัวเอกหญิง สุดท้ายเขาแสดงอารมณ์และพฤติกรรมประชดประชันตัวเอกหญิง ทำให้ตัวเอกหญิงรับมือกับชายคนรักของเธอไม่ได้ จุดจบในชีวิตของเธอ คือ การฆ่าตัวตาย ดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“แต่เมื่อพัดโบกสตาร์ตรถ เขากลับนึกถึง นงรามขึ้นมาอีก จึงดับเครื่องวิ่งขึ้นบ้านไปโทรศัพท์” (Asoksin, 2002)

เขาจึงลองจับมือหล่อน หล่อนก็ทำ ดึงกลับไปเป็นพิธี เขาก็ดึงกลับมาอีก คล้ายกับว่า มือของหล่อนก็เหมือนมือของเขา อะไรทำนองนั้น... หนักเข้าเขาก็กดมือนั้นไว้บนขาของหล่อน กินไปหยอกไปจนบ่ายสามโมง พัดโบกจึงพานงรามไปออกจากห้องอาหาร เดินดูของที่หล่อนประสงค์จะซื้อ (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายข้างต้น ขณะที่พัดโบกกำลังจะขับรถไปหาเหมือนแพรแต่เขากลับวิ่งขึ้นไปโทรศัพท์หานงราม

ผู้หญิงที่พัดโบกกำลังคุยเพื่อดูใจ พัดโบกนัดนงรามออกไปรับประทานอาหารด้วยกันและพานงรามไปซื้อของ พัดโบกจึงไม่ได้ไปหาเหมือนแพรตามที่นัดกันไว้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของพัดโบกเป็นคนเจ้าชู้ เขาทำทุกอย่างเพื่อให้ชีวิตของเขามีอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การบังคับของตัวเอกหญิง

“ใครคะ...ใครเอาแต่ได้ หล่อนปีบแกว้เหล้า ในมือไว้นั่นอย่างลึมตัว เดินไปเดินมาแล้วหยุด ใครเอาแต่ได้... พุดตี ๆ นะ ฉันทหรือคุณ นัยน์ตาหล่อน วาวจรัส...ด้วยความเกรี้ยวกราด” (Asoksin, 2002)

จากบทสนทนานี้ระหว่างตัวเอกหญิงและคนรักของเธอ แสดงให้เห็นพฤติกรรมของคนรักที่ไม่มีความเอาใจใส่ความรู้สึกของตัวเอกหญิง ทำให้ตัวเอกหญิงมีความรู้สึกน้อยใจและเริ่มหมดหวังที่จะสร้างครอบครัวกับคนรัก

“หล่อนรู้สึกเหมือนตัวเองกำลังแลดู ปราสาททรายหลังนั้นค่อย ๆ พัง ยอดของมันที่ดู สวยอยู่เมื่อไม่นานค่อย ๆ แตกร้าวร่วงหล่นลงมา” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าว กล่าวถึงความหมดหวังในชีวิตของตัวเอกหญิง เนื่องจากตัวเอกหญิงผิดหวังจากคนรักซ้ำแล้วซ้ำเล่า ในที่สุดตัวเอกหญิงไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ผ่านมาได้ เธอจึงเลือกทางออกให้กับปัญหาโดยการฆ่าตัวตาย

สัญลักษณ์
ผู้ประพันธ์เลือกใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความบอบช้ำทางใจของตัวเอกหญิงทำให้เธอมีอาการของโรคซึมเศร้า จนในที่สุดเธอต้องจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย โดยนำเสนอผ่านบทบรรยายและบทสนทนาดังต่อไปนี้

“เขาไม่ขาดอะไร เพราะฉะนั้นเขาก็ไม่จำเป็นต้องขยันเติมน้ำเหมือนหล่อน ครั้นเมื่อหล่อนเติมน้ำเองแล้วหันมาช่วยเติมให้เขาด้วย พัดโบก จึงต้องตกอยู่ในสภาพน้ำท่วม” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการใช้นิยามเปรียบเทียบความอึดอัดของคนรักตัวเอกหญิงเหมือนกับการเติมน้ำ เนื่องจากคนรักของตัวเอกหญิงไม่จำเป็นที่จะต้องเติมเต็มความรักความอบอุ่นให้กับตนเอง เพราะเขาไม่เคยขาดความรักเหมือนตัวเอกหญิง ดังนั้นเมื่อตัวเอกหญิงเติมความรักให้กับตนเอง ทำให้ความรู้สึกคนรักของเธอเป็นเหมือนน้ำที่กำลังท่วม สอดคล้องกับนักจิตวิทยา คือ Kaewkangwan (2011) ที่อภิปรายว่า เหมือนแพรมีปมในชีวิต คือ ขาดความรักความอบอุ่น เธอจึงเฝ้ามองความรักความอบอุ่นให้กับตัวเองอยู่เสมอ

“พักไว้ตรงนี้นะก่อนก็ได้จ้ะ แล้วฉันจะปลูก ที่หลังหล่อนพูดเรื่อย ๆ คำพูดไหลออกจากสมองโดย

ไม่ได้คิดเลย เมื่อมาถึงชั่วโมงนี้หล่อนรู้สึกกันว่าหล่อนไม่จำเป็นต้องคิดอะไรอีกแล้ว ตรงไหนก็ได้ เมื่อไหร่ก็ได้ อะไรก็ได้... คนงานชนกระถางกุหลาบเสร็จแล้วก็จากไป” (Asoksin, 2002)

จากบทสนทนาระหว่างตัวเอกหญิงและพนักงานส่งดอกไม้ มีการใช้สัญลักษณ์ ดอกกุหลาบ ตัวเอกหญิงเป็นคนที่ชอบดอกกุหลาบมาก เพราะดอกกุหลาบเป็นสัญลักษณ์ของความรัก แต่เมื่อความหวังความฝันที่จะสร้างครอบครัวกำลังจะพังทลายลง ตัวเอกหญิงจึงไม่คิดที่จะเผชิญหน้าต่อไปได้อีก ดอกกุหลาบในบทสนทนาจึงเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่ผิดหวัง ความไม่ลงงาม

ตัวละคร

ความฝันของตัวเอกหญิงในการสร้างบ้าน สร้างครอบครัวพังทลายลงเป็นเพราะคนรักของเธอที่ไม่เข้าใจความหวังความฝันในการอยากมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความรักที่ไม่ล้นเหลือ จนในที่สุดตัวเอกหญิงไม่สามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้จุดจบชะตาชีวิตของเธอต้องจบลงด้วยการฆ่าตัวตาย ดังบทบรรยายและบทสนทนาต่อไปนี้

“ขณะนี้หล่อนจึงต้องทรุดตัวลงนั่งรำพันรำพึงถึงความโชคร้ายหนักหนาของตัวเองปานนี้ เมื่อเทียบกับใครบางคนที่ไม่เป็นงานเป็นการอย่างหล่อน หล่อนก็ยังต้องต่ำต้อยกว่าเขานักหนาในด้านความสุขหลับตาจมอยู่ในภวังค์เช่นนั้นนานเท่านาน...” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าวตัวเอกหญิงนึกถึงเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมา และนึกถึงความฝันที่ตัวเองวางแผนชีวิตในอนาคตไว้ แต่สุดท้ายความฝันนั้นต้องจบลงเพราะความไม่เข้าใจของคนรักของเธอ ตัวเอกหญิงจึงหมดกำลังใจในการใช้ชีวิตต่อไป

“หล่อนหลับตาลง ความสุขที่เต็มอยู่เมื่อไม่กี่วันก่อนโน้น บัดนี้อันตรธานไปจากกายตัวหล่อน จนหมดสิ้น หล่อนแน่ใจว่า หล่อนเหลือแต่โครงร่างแล้วจริง ๆ เลือดกับเนื้อหายไปหมด...” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายข้างต้น ตัวเอกหญิงตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะจบชีวิตลงด้วยการฆ่าตัวตาย เพราะเธอผิดหวังในเรื่องการสร้างบ้าน การสร้างครอบครัวกับคนรักของเธอ เมื่อตัวเอกหญิงไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ผ่านมาได้ ตัวเอกหญิงจึงเลือกทางออกให้กับชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

“ขณะที่เหมือนแพรตัดสิ้นใจหยิบขูดย่ำฆ่าแมลงรินลงแก้วแล้วดื่มมัน...อารมณ์หล่อนขาดตอนออกจากความเยื่อใยทั้งปวงในชีวิตเหลือไว้แต่

ความแข็งแกร่ง เด็ดเดี่ยวต่อการลาโลก” (Asoksin, 2002)

จากบทบรรยายดังกล่าว ตัวเอกหญิงเลือกทางออกในการแก้ไขความผิดหวังด้วยการฆ่าตัวตาย ซึ่งเรื่องความฝันในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์แบบเพื่อชดเชยปมในใจกับเรื่องราวในอดีต การที่ตัวเอกหญิงทำเช่นนี้เป็นเพราะสภาพจิตใจของเธอไม่เหมือนคนทั่วไป เธอมีภาวะของโรคซึมเศร้า ซึ่งโรคซึมเศร้านี้เกิดจากแผลในใจที่สะสมมาตั้งแต่เธอยังเด็ก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โรคซึมเศร้ามักมีบาดแผลทางใจที่สื่อผ่านความไม่ฝันใน *บ้านชนบท* ของ กฤษณา อโศกสิน พบว่า แผลในใจที่ตัวเอกหญิงสื่อผ่านความไม่ฝันมีสาเหตุจากการมีครอบครัวที่ล้มเหลว พ่อและแม่ของตัวเอกหญิงแยกทางกันตั้งแต่เธอยังเด็ก ทำให้เธอถูกส่งไปอยู่โรงเรียนประจำ เธอจึงขาดสิทธิและเสรีภาพในการใช้ชีวิต สอดคล้องกับนักจิตวิทยา คือ Kaewkangwan (2011) ได้อภิปรายว่า เหมือนแพรมีปมในใจในเรื่องความรัก ครอบครัวและคู่ครอง เธอจึงไม่หาสิ่งที่ดีในชีวิตเพื่อชดเชยกับความผิดหวังในอดีต ตั้งแต่นั้นมาตัวเอกหญิงค่อย ๆ สะสมความเครียดความแค้นใจในใจจนกลายเป็นโรคซึมเศร้า พฤติกรรมโรคซึมเศร้าของตัวเอกหญิง คือ ตัวเอกหญิงมักมีอาการไม่คงที่ อารมณ์แปรปรวนตลอดเวลา ตัวเอกหญิงมักเก็บปัญหาไว้คนเดียวและตัดสินใจลงมือทำตามใจในสิ่งที่ตัวเองต้องการ จนในที่สุดตัวเอกหญิงไม่สามารถแก้ไขปัญหามาตรังงานที่ผิดหวังกับชายคนรักได้ เธอจึงเลือกทางออกปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Stithyudhakarn (2018) วิเคราะห์ว่า ผู้ป่วยโรคซึมเศร้ามีพฤติกรรมที่สิ้นหวัง หลีกหนีปัญหาและลงโทษตัวเองจนมีความคิดที่นำไปสู่การฆ่าตัวตาย ตัวเอกหญิงพยายามชดเชยปมในใจด้วยการสร้างความฝันที่จะมีครอบครัวอบอุ่นและสมบูรณ์พร้อม เมื่อตัวเอกหญิงเจอกับชายคนรัก เธอจึงทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างที่จะสร้างบ้าน สร้างครอบครัวกับเขา แต่สุดท้ายชายคนรักกลับไม่เข้าใจถึงจุดประสงค์ในความหวังของเธอ สุดท้ายตัวเอกหญิงไม่สามารถรับมือกับพฤติกรรมของชายคนรักได้ เธอจึงเลือกจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่ทำให้ตัวเอกหญิงต้องจบชีวิตลงด้วยการฆ่าตัวตายมีสาเหตุหลัก คือ ปัญหาเรื่องครอบครัวที่แตกแยกในวัยเด็กของเธอ ทำให้เธอต้องดิ้นรนเพื่อที่จะมีครอบครัวที่อบอุ่นและมีสมาชิกพร้อมหน้าพร้อมตา การที่เธอแสดงพฤติกรรมโยเยหาความรักเช่นนี้เป็นเพราะเธอต้องการชดเชยปมในใจที่ผิดหวังกับเหตุการณ์ใน

อดีต สอดคล้องกับจิตแพทย์ คือ Jatchavala (2018) กล่าวว่า โรคซึมเศร้าเกิดจากความผิดพลาดในอดีตจนสะสมกลายเป็นโรคซึมเศร้า และสาเหตุต่อมาที่ตัวเองหึงหวงตัวเองมากเกินไป เนื่องจาก พฤติกรรมของคนรักตัวเองที่ใส่ใจในการสร้างครอบครัวของเธอ การที่เธอไม่ทุ่มเทความรักเป็นเพราะ เธอไม่เคยขาดความรักจากคนในครอบครัว เธอจึงไม่จำเป็นต้องโยยหาความรักเหมือนตัวเองหึง นอกจากนั้นการที่ตัวเองหึงหวงตัวเองนั้นเป็นเพราะสภาพจิตใจของเธอที่ไม่เหมือนคนทั่วไป กล่าวคือ ตัวเองหึงหวงก็มีอารมณ์และพฤติกรรมที่อ่อนไหวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ เมื่อเจอกับปัญหาเธอไม่สามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้ เธอจึงต้องจบชีวิตด้วยการฆ่าตัวตาย

เมื่อพิจารณาบริบทสังคมไทยในปัจจุบัน พบว่า โรคซึมเศร้าเป็นปัญหาใหญ่ที่แทรกซึมอยู่ทั่วไปในหลายช่วงวัย ส่วนใหญ่คนที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าเมื่อมีปัญหามากระทบจิตใจ ทำให้ไม่สามารถหาทางออกของปัญหาให้กับชีวิตได้ ส่งผลให้เลือกทางออกด้วยการ “ฆ่าตัวตาย” ดังกรณีข่าวนักศึกษาผูกคอตายในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีพาดหัวข่าวว่า “สลด! หนุ่ม นศ.มหาวิทยาลัยดังหาดีใหญ่โพสต์เฟซสั่งลา ผูกคอตายในห้องน้ำใต้หอพัก” (MGR Online, 2019) สาเหตุการผูกคอตายของนักศึกษาเกิดจาก ปัญหาส่วนตัวที่สะสมในจิตใจ ทำให้เกิดภาวะเครียดและกดดันในจิตใจ ไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ส่งผลให้นักศึกษาต้องผูกคอตายและเขียนข้อความสั่งลาพ่อแม่ เพื่อน และญาติพี่น้อง จากประเด็นโรคซึมเศร้าดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่ฆ่าตัวตายมักมีปัญหาทางจิตที่สะสมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง เมื่อปัญหาเหล่านั้นสะสมมากเกินไปจนรับไม่ได้ ผู้ที่มีพฤติกรรมของโรคซึมเศร้ามีความคิดอยากฆ่าตัวตายในหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งลงมือฆ่าตัวตายสำเร็จ

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกแนวคิดของโรคซึมเศร้าในนวนิยายบ้านขนนกให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงการดำเนินชีวิต ผู้ประพันธ์ได้เล็งเห็นถึงปัญหาของโรคซึมเศร้าว่าจะกระทบต่อสภาพจิตใจคนไทยเป็นวงกว้างอย่างที่เผชิญอยู่ในสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meuangkhwa, Klongdee, & Chaniang (2020) ระบุว่า โรคซึมเศร้าเป็นเรื่องที่ควรให้ความตระหนักและเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากโรคซึมเศร้าจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต และยังส่งผลกระทบต่อสัมพันธภาพในสังคมตลอดจนโอกาสการฆ่าตัวตายสามารถเกิดขึ้นได้สูง การที่ผู้แต่งมองประเด็นปัญหาโรคซึมเศร้าเป็นปัญหาในสังคมที่ควรตระหนักและได้สื่อสารผ่านนวนิยายนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้แต่งมีทัศนคติที่ลึกซึ้งในการมองเห็นปัญหาที่กระทบชีวิตและจิตใจผู้คนในสังคมภายนอก และในปัจจุบัน พ.ศ. 2564 นี้ มีผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้ามากขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ

สรุป

โรคซึมเศร้ากับบาดแผลทางใจที่ระบายผ่านความไม่ฝันใน *บ้านขนนก* ของ กฤษณา อโศกสิน มีเนื้อหาในการวิเคราะห์ความฝันของตัวเอกหญิงที่เกิดจากปมในใจเรื่องการผิดหวังในการมีครอบครัวที่ล้มเหลว โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

1. ความไม่ฝันที่บ่งชี้จุดเริ่มต้นของความบอบช้ำกับแผลในใจตรงตามแนวคิดจิตแพทย์ คือ Jatchavala (2018) ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ตัวเอกหญิงมีจุดเริ่มต้นความผิดหวังจากครอบครัวในวัยเยาว์ของเธอเมื่อพ่อและแม่ของเธอแยกทางกัน เธอต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ไม่มีผู้ได้รับฟังและช่วยแก้ไขปัญหาคับเธอจนปัญหาเหล่านั้นสะสมในจิตใจของเธอเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้ตัวเอกหญิงต้องแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้า อีกทั้งความไม่ฝันที่ตัวเอกหญิงต้องการสร้างชีวิตครอบครัวให้อบอุ่นและสมบูรณ์แบบ เธอจึงคาดหวังต่อชายคนรักให้พาเธอไปสู่ความฝันที่เธอวางเป้าหมายไว้

2. ความไม่ฝันบ่งชี้การเข้าสู่โรคซึมเศร้า ตรงตามแนวคิดนักจิตวิทยา คือ Kaewkangwan (2011) ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เมื่อคนรักของตัวเอกหญิงไม่เข้าใจถึงจุดประสงค์ การแต่งงาน การสร้างครอบครัวของตัวเอกหญิง ทำให้ตัวเอกหญิงแสดงพฤติกรรม อารมณ์ ของผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้า ไม่ว่า จะเป็นพฤติกรรมที่ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความเด็ดเดี่ยวต่อการตัดสินใจ จนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย

3. ความไม่ฝันสื่อจุดจบของชีวิตจากโรคซึมเศร้า ตรงตามแนวคิดจิตแพทย์ คือ Jatchavala (2018) และแนวคิดนักจิตวิทยา คือ Kaewkangwan (2011) ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เมื่อตัวเอกหญิงหมดกำลังใจในการใช้ชีวิตเนื่องจากความผิดหวังจากชายคนรักที่ไม่เข้าใจถึงความบอบช้ำหรือแผลในใจที่ตัวเอกหญิงสะสมมาตั้งแต่ในช่วงชีวิตวัยเยาว์ของเธอ เธอจึงเลือกทางออกของปัญหาด้วยวิธีการฆ่าตัวตาย

จากข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายที่เกิดจากโรคซึมเศร้าของตัวเอกหญิง พบว่า อัตราการฆ่าตัวตายที่เกิดจากโรคซึมเศร้าในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากคนในสังคมปัจจุบันมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบหลาย ๆ อย่าง จนในบางครั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ จนทำให้คนในสังคมปัจจุบันมีความเครียดสะสม และความเครียดเหล่านั้นทวีเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นโรคซึมเศร้าในที่สุด

ดังนั้นโรคซึมเศร้าที่เกิดจากแผลในใจของตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* เป็นลักษณะของการจำลองชีวิตผู้ที่มีความเครียดสะสมในใจ จนกลายเป็นผู้ป่วยโรคซึมเศร้าและไม่สามารถหาทางออกให้กับปัญหาได้ จนต้องจบชีวิตด้วยการฆ่า

ตัวตาย ดังนั้นโรคซึมเศร้าของตัวเอกหญิงในนวนิยาย *บ้านขนนก* จึงเป็นตัวอย่างในการใช้ชีวิตให้กับผู้คนในสังคมและให้คติสอนใจเมื่อเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ควรนำข้อคิดจากประเด็นของโรคซึมเศร้าไปคิดวิเคราะห์และใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อที่จะทำให้ชีวิตมีความสุข อีกทั้งยังสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

อาจมีการนำประเด็นของโรคซึมเศร้าไปศึกษาเพิ่มเติมเพื่อที่จะได้มีแนวคิดใหม่ ๆ ขึ้นมาในงานวิชาการ

References

- Asoksin, K. (2002). *Baan Khon Nok* (8th ed.). Bangkok: Double Nine Publishing House. [in Thai]
- Department of Mental Health. (2019). "Depression" and Survival!. Retrieved on October 5, 2021 from <https://www.dmh.go.th>. [in Thai]
- Diawkee, T. (2019). *Revealing Statistics of Suicide, 340 Per Month Due to Depression*. Retrieved on February 20, 2022 from thaihealth.or.th. [in Thai]
- Jatchavala, C. (2018). Discourse on psychiatric disorders in modern Thai literature: a study of Piyporn Saksasem's novels. *Journal of Liberal Arts, Prince of Songkla University*, 10(1), 204-228. [in Thai]
- Kaewkangwan, S. (2011). *Personality Psychology Theory (Know us, Know him)* (16th ed.). Bangkok: Moh-Chao-Ban Publishing House. [in Thai]
- Meuangkhwa, P., Klongdee, K., & Chaniang, S. (2020). Depression among Thai undergraduate students: the critical role of higher Educational Institutions. *Journal of Nursing, Siam University*, 21(41), 104-116. [in Thai]
- MGR Online. (2019). *Sad! A Male University Student in Had Yai Posted a Goodbye Message on Facebook before Hanging Himself in the Bathroom under a Dorm*. Retrieved on November 24, 2021 from <https://mgronline.com>. [in Thai]
- Srirak, W. (1999). *The Death of the Protagonists in Thai Literature* (Master Arts), Bangkok: Chulalongkorn University. Retrieved from <https://dric.nrct.go.th>. [in Thai]
- Stithyudhakarn, S. (2018). Depression in patients with schizophrenia: Special issue in Nursing Practice. *Journal of Nursing, Chulalongkorn University*, 30(3), 1-13. [in Thai]
- Yuden, N. (1991). *A Study of Suicide in Thai Novels from 1977 – 1987* (Master Arts), Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

**ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการจัดการลดขยะมูลฝอยครัวเรือน
ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน**
**Factors Predicting Household Behaviors on Management of Solid
Waste Reduction by PAKHAYO Ethnic Group
in Mae Hong Son, Thailand**

อนาวิน ภัทรภาคินวรกุล*

ทัศน์กร อินทจักร

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

ปรภัทร คงศรี

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน

*e-mail: anavin_pha@g.cmru.ac.th

Anavin Phattharaphakinworakun*

Taskorn Intajak

Bachelor of Public Health in Department Community Health,

Chiang Mai Rajabhat University, Mae Hong Son Campus

Poraphat Khongsri

Bachelor of Arts Program in Department of English for Communication,

Chiang Mai Rajabhat University, Mae Hong Son Campus

Received: May 14, 2022, Revised: June 24, 2022, Accepted: July 7, 2022

บทคัดย่อ

ขยะมูลฝอยเป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและก่อปัญหาผลกระทบต่อชุมชน การจะลดขยะครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จนั้น ประชาชนต้องรับรู้ถึงประโยชน์ของการลดขยะ รับรู้อุปสรรคในการลดขยะ และโอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากไม่ลดขยะ การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบเชิงพรรณนาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการลดขยะครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 211 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และตัวแปรที่กำหนดการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม การลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ($r = .497, .493, .339, .339, .680, .576, .882, .901$ และ $.929$) ตามลำดับ โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ได้ร้อยละ 85.6 เมื่อวิเคราะห์ตัวแปรการคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .824, p < .05$) ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการ

ลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนควรสร้างรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมของชุมชน และสามารถนำผลดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการขยะชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

คำสำคัญ: ปัจจัยทำนาย ปกาเกอญอ พฤติกรรม ขยะมูลฝอย

Abstract

Solid waste is a reservoir of germs and causes pollution problems in the community. To successfully reduce household waste, people need to be aware of benefits of reducing waste, barriers to reducing waste as well as potential health risks that may arise if waste is increasingly accumulated. This research uses a descriptive research model which aims to study common factors that predict household behaviors on management of solid waste by the Pakhayo ethnic group (Pakhayo) in Mae Hong Son, Thailand. A sample of 211 people was selected using multistage random sampling method. The research instrument used to collect data in this research was a questionnaire. Descriptive statistics were analyzed for frequency, percentage, mean and standard deviation. For inferential statistics, the relationship between factors was analyzed by Pearson's correlation coefficient and variables that define a stepwise multiple regression analysis. The results of the research show that age, the highest level of education, income, knowledge, attitude, participation, reducing solid waste, sorting of solid waste, and utilization of solid waste has a positive correlation with the household behavior on solid waste management of the community statistically significant ($p < .05$) ($r = .497, .493, .339, .339, .680, .576, .882, .901$ and $.929$) respectively. They were able to predict the household waste management behavior by 85.6%. It was revealed that variables of waste sorting was the essential factor in predicting the household behavior on solid waste management of the community, statistically significant ($\beta = .824, p < .05$). It is recommended that future research should employ participatory action research on the reduction of solid waste in the community and create a model of the community participation process for the community's appropriate solid waste management. The results can be applied to formulate a unique policy proposal on community waste management and apply to other similar areas.

Keywords: Predictive Factor, PAKHAYO, Behaviors, Solid Waste

บทนำ

ขยะเป็นของเหลือใช้ที่ไม่พึงประสงค์ เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรคและก่อปัญหาผลกระทบต่อชุมชนได้ ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หากเกิดจากประชาชนผู้บริโภคที่ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพราะประชาชนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภค เช่น การนิยมใช้ถุงพลาสติก กล่องโฟม วัสดุที่ย่อยสลายยาก ส่งผลให้ขยะในครัวเรือนมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 3 ต่อปี (Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi, 2018) ประชาชนทั้งขยะ ฦ ครัวเรือน ประมาณ 1.5 กิโลกรัมต่อคนต่อวันโดยสามารถแบ่งองค์ประกอบทางกายภาพได้ดังนี้ ขยะประเภทเศษอาหารและอินทรีย์สาร ร้อยละ 63.7 ขยะที่นำไปรีไซเคิล

ได้ ร้อยละ 32.4 ขยะทั่วไป ร้อยละ 3.2 และขยะอันตราย ร้อยละ 0.72 (Sutheparak, & Chaitiamwong, 2015)

การนำขยะของเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ หรือมีการแปรรูปขยะแห่ง เช่น เหล็ก กระดาษ แก้ว พลาสติก อลูมิเนียม ฯลฯ มีรูปแบบวิธีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ ภายใต้หลักการ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) แต่มีความจำเป็นต้องสร้างความตระหนักและส่งเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนไปสู่การสร้างคุณค่าต่อการใช้ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการดำรงชีพตามวิถีแห่งเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามการจัดการขยะชุมชนยังมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร และที่สำคัญ คือ เทคโนโลยีและประสิทธิภาพการจัดการขยะชุมชนให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ครบวงจรและสัมฤทธิ์ผล ไม่สร้างปัญหาและผลกระทบสะสม ต่อชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อม (Farrant, Frank, & Larsen, 2021; Quisperima, Pérez, Flórez, & Acelas, 2022) การแก้ไขปัญหาขยะจะมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น หากมีการส่งเสริมองค์ความรู้ ความเข้าใจและมีการรวมกลุ่มของชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหา การลดปริมาณการผลิตขยะของเสียให้เหลือน้อยลงที่สุด เน้นการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธีและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ตามชนิดและประเภทของขยะมูลฝอย ซึ่งมีทั้งขยะทั่วไป และขยะอันตราย ขยะทั่วไป ประกอบด้วย (1) ขยะเปียกหรือขยะสด (Garbage) มีความชื้นปนอยู่มากกว่าร้อยละ 50.0 ติดไฟได้ยาก ได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผัก และผักผลไม้จากบ้านเรือน ร้านจำหน่ายอาหารและตลาดสด รวมทั้งซากพืชและสัตว์ที่ยังไม่เน่าเปื่อย ขยะประเภทนี้เกิดการเน่าเหม็นเนื่องจากแบคทีเรียย่อยสลายอินทรีย์สาร เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคโดยติดไปกับแมลง หนู และสัตว์อื่นที่มากินหรือกินเป็นอาหาร และ (2) ขยะแห้ง (Rubbish) มีความชื้นอยู่น้อย สามารถแบ่งเป็นขยะที่เป็นเชื้อเพลิง ติดไฟได้ เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ หลุม ใบบัว กิ่งไม้แห้ง และขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง เช่น เศษโลหะ เศษแก้ว และเศษก้อนอิฐ ฯลฯ สำหรับขยะอันตราย เป็นขยะที่ต้องทำลายทิ้งเท่านั้น เพราะปนเปื้อนเชื้อโรค มีพิษภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม (Rocco, 2021)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งหมด 49 แห่ง มีปริมาณ ขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 218.93 ตันต่อวัน หรือ 79,911.20 ตันต่อปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการให้บริการเก็บ รวบรวม ขนส่งขยะมูลฝอยจำนวน 25 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 132.56 ตันต่อวันหรือ 48,383.47 ตันต่อปี ซึ่งมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เก็บขนไปกำจัด 72.45 ตันต่อวัน หรือ 26,444.31 ตันต่อปี เป็นขยะที่กำจัดถูกหลักวิชาการ 45.75 ตันต่อวันหรือ 16,701.48 ตันต่อปี และกำจัดไม่ถูกหลักวิชาการ 26.69 ตันต่อวันหรือ 9,742.83 ตันต่อปี มีการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ 60.11 ตันต่อวันหรือ 21,939.16 ตันต่อปี และ อปท. ที่ไม่มีการให้บริการเก็บรวบรวม ขนส่งขยะมูลฝอยจำนวน 24 แห่ง มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 86.38 ตัน ต่อวันหรือ 31,527.73 ตันต่อปี ขยะบางส่วนมีการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ 7,566.66 ตัน ต่อปี ทั้งนี้ ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน อปท. สามารถนำขยะมูลฝอยไป ใช้ประโยชน์ทั้งสิ้น 29,505.82 ตันต่อปี และจากการสำรวจ มีปริมาณขยะมูลฝอยตกค้างสะสม 732.30 ตัน (Pollution Control Department, 2018) ชุมชนพะไซโหลอยู่ภายใต้สังกัดการดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลปางหมูที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ และกลุ่มชุมชนที่เป็นพื้นที่ทางไกลที่สุดในเขตตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้วย

เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตที่มีความเฉพาะกลุ่มทำให้เข้าถึงตอนนโยบาย การจัดการขยะมูลฝอยได้น้อยกว่าในพื้นที่อื่นของตำบลซึ่งมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้าถึงได้ไม่เพียงพอในการส่งเสริมองค์ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน เป็นต้น ซึ่งหากมีข้อมูลส่วนนี้แล้วยังสามารถที่จะเป็นข้อมูลในการผลักดันนโยบายของ อปท. ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ต่อไป และในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีการรณรงค์เรื่องการลดขยะจากครัวเรือนด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ขยะครัวเรือนกลับไม่ลดลงเลย ทั้งนี้ เกิดจากลักษณะนิสัยของคนที่ขาดจิตสำนึกในการดูแลและป้องกันตนเองจากผลกระทบหรือผลเสียที่เกิดจากการจัดการขยะไม่ถูกวิธี และมองว่าเรื่องดังกล่าวนี้เป็นสิ่งไกลตัว เป็นเรื่องเสียเวลาและเป็นเรื่องที่ซับซ้อนยุ่งยากในวิถีปฏิบัติการดำรงในชีวิตประจำวัน (Phawasan, 2014; Sangyangyai, Lormphongs, & Kijpredarborisuthi, 2018) การจะลดขยะครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จนั้น ประชาชนต้องรับรู้ถึงประโยชน์ของการลดขยะ รับรู้อุปสรรคในการลดขยะ และโอกาสเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากไม่ลดขยะ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมลดขยะ การมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกันระหว่างพฤติกรรม ส่วนบุคคล และสภาพแวดล้อมโดยประยุกต์ใช้จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) (Bandura, 1986) ซึ่งมีผลการศึกษาที่คล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง ตามบริบทของสังคมและประชากรที่ศึกษา ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ขยะมีผลกระทบต่อสุขภาพตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขั้นรุนแรง ผู้วิจัยจึงสนใจว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นมีปัจจัยใดบ้าง ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลจากการวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนในพื้นที่อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการขยะครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) (Bandura, 1986) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม (Behavior) การรู้คิด (Cognitive) และปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) และ

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (Environmental Influence) เป็นปัจจัย 3 อย่างที่มีอิทธิพลต่อกัน Boonjun, & Phetphum (2018) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะตัวแปรที่ร่วมกันส่งผล ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\beta = .242$)ทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ($\beta = .183$) และการเข้ารับการอบรมความรู้การคัดแยกขยะ และการเพิ่มมูลค่าของขยะ ($\beta = .198$) โดยสามารถทำนายพฤติกรรมจัดการขยะของประชาชนในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ยังส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนอีกด้วย Piyasakulkiat (2016) และ Boonjun, & Phetphum (2018) ศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมจัดการขยะของครัวเรือน มีตัวแปรอิสระที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ รายได้ต่อเดือน ($\beta = .133$) การรับรู้ประโยชน์ในการจัดการขยะในครัวเรือน ($\beta = .116$) การได้รับการสนับสนุนระบบการจัดการขยะในชุมชน ($\beta = .275$) การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือน ($\beta = .322$) และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชน ($\beta = .243$) โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการขยะในครัวเรือนได้

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยศึกษาปัจจัยที่มีผลทำนายพฤติกรรมจัดการขยะครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในพื้นที่ชุมชนพะโฮโหล อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2563 ซึ่งผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่ IRBCMRU 2020/014.19.03 เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอนซึ่งมี 4 ชุมชนคือ ประชาชนในเขตชุมชนพะโฮโหล ชุมชนไม้สะเป่ ชุมชนห้อยมบ้านห้วยผึ้ง และชุมชนดอยแสง ตำบลปางหมู อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่มีหน้าที่ในการจัดการขยะโดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Daniel (1995) ประมาณจากความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยของ Chuenmuenwai (2011) พบว่า คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 210.2 ครัวเรือน จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 211 ครัวเรือน เพราะฉะนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ

จากสูตรดังกล่าวข้างต้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้ 1) เป็นชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ ในพื้นที่ตำบลปางหมู ได้แก่ ชุมชนดอยแสง ชุมชนหม่อมบ้านห้วยผึ้ง ชุมชนพะโฮโหล และชุมชนไม้สะเป่ 2) สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากชุมชนดังกล่าวข้างต้น โดยการจับสลากหนึ่งครั้งได้ชุมชนพะโฮโหล ตำบลปางหมู อำเภอมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 3) สุ่มเก็บข้อมูลโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ในพื้นที่ชุมชนพะโฮโหลจนกว่าจะครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณตามสูตรข้างต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามคือ ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการจัดการขยะ ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปและลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ครอบครัว ประเภทมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยในครัวเรือน และความคิดเห็นภาพรวมในการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 ข้อ 2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จำนวน 4 ข้อ 3) ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 12 ข้อ 4) ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 7 ข้อ และ 5) พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน จำนวน 19 ข้อ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ใกล้เคียงกัน จำนวน 30 ครัวเรือน และนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .787 เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด 211 ชุด แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์รายข้อ คำถามแต่ละข้อของทุกส่วนวิเคราะห์ด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์การรับรู้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน คะแนนเฉลี่ย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlations) วิเคราะห์ปัจจัยที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ตามตัวแปรที่กำหนด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ข้อมูลทั่วไปประชาชนส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.2 เพศชายร้อยละ 31.8 มีอายุ 46-60 ปี ร้อยละ 29.4 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 37.0 และมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 55.0 และข้อมูลลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ ประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นถุงพลาสติกที่ไม่สะอาด ถุงพลาสติกที่ใช้ใส่ของ รวมถุงพลาสติกทุกชนิด ร้อยละ 73.5 โดยลักษณะการเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือน เก็บรวมกันไม่ได้แยกประเภท ร้อยละ 64.9 และปัญหาในภาพรวมมีความคิดเห็นว่า เป็นปัญหาเล็กน้อยแต่แก้ไขได้ ร้อยละ 45.0 (ตารางที่ 1)

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ในรูปแบบวิธีการจัดการมูลฝอย สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่รับรู้จากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล/จากเจ้าหน้าที่รัฐ ร้อยละ 38.3 โดยได้รับสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 63.0 โดยข่าวสารที่ได้รับคิดว่าไม่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ร้อยละ 64.0 โดยเนื้อหาเรื่องการจัดการมูลฝอยที่สนใจมากที่สุดเป็นเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย ร้อยละ 43.6 (ตารางที่ 2)

ระดับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน พบว่า ระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.5 ($\bar{X}=8.76$ Min=3.00 Max=12.00 S.D.= 2.22) ระดับทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.6 ($\bar{X}=24.83$ Min=14.00 Max=35.00 S.D.= 5.23) และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 57.3 ($\bar{X}=32.77$ Min=20.00 Max=91.00 S.D.= 9.46) (ตารางที่ 3)

ระดับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน พบว่า ระดับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.5 ($\bar{X}=57.66$ Min=33.00 Max=89.00 S.D.= 14.10) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 63.5 ($\bar{X}=15.29$ Min=5.00 Max=25.00 S.D.= 4.45) และ ร้อยละ 57.8 ($\bar{X}=15.54$ Min=6.00 Max=25.00 S.D.= 4.51) ตามลำดับ ส่วนด้านการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 64.5 ($\bar{X}=26.82$ Min=15.00 Max=43.00 S.D.= 6.57) (ตารางที่ 3)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ (Pearson's Product Moment Correlations) ในการทำนายกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของ

ประชาชน พบว่า อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม การลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นปัจจัยในการทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ($r = .497, .493, .339, .339, .680, .576, .882, .901$ และ $.929, p < .05$) ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) หาปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะครัวเรือน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม การลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน ได้ร้อยละ 85.6 และเมื่อวิเคราะห์แต่ละตัวแปร พบว่า การคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .824, p < .05$) รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย การลดการเกิดขยะมูลฝอย ความรู้ เพศ รายได้ การมีส่วนร่วม และทัศนคติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .428, .426, .092, .090, .069, -.102$ และ $-.179, p < .05$) ตามลำดับ ดังสมการวิเคราะห์หาปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมจัดการลดขยะครัวเรือนมีดังนี้ โดยที่รูปแบบสมการวิเคราะห์ทำนายความสัมพันธ์ คือ $Y_i = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + \dots + b_{10}x_{10}$ สามารถพยากรณ์ในรูปสมการ คือ $Y = .293 + (-.067 \text{ (เพศ)}) + (-.078 \text{ (รายได้)}) + .025 \text{ (ความรู้)} + (-.021 \text{ (ทัศนคติ)}) + (-.007 \text{ (การมีส่วนร่วม)}) + .047 \text{ (การลดการเกิดขยะมูลฝอย)} + .052 \text{ (การคัดแยกขยะมูลฝอย)} + .039 \text{ (การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย)}$, Model Summary = $R^2 = 85.6\%$ (ตารางที่ 5)

อภิปรายผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม เช่น การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นต้น ส่วนการรู้คิด เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยแต่ละประเภท ความรู้และทัศนคติ เป็นต้น และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวที่ศึกษาวิจัย พบว่า อายุ ระดับ การศึกษา สูงสุด รายได้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม และพฤติกรรม

แต่ละด้านในเรื่องการลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกและเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายได้ว่า ส่งผลต่อพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในชุมชนได้ ถึงแม้ว่าระดับความรู้ ระดับการมีทัศนคติต่อการจัดการขยะ ระดับการมีส่วนร่วม และระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในชุมชนจะไม่ได้ดีที่สุด ทั้งนี้อาจมีผลมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาเนื่องจากรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวน้อย เพราะส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าจะได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทุกสัปดาห์จากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แต่ประชาชนก็คิดว่า ไม่ได้มีผลต่อพฤติกรรมที่จะจัดการขยะมูลฝอยให้ลดลงได้เพราะคิดว่าปัญหาดังกล่าวยังเป็นปัญหาที่ยังสามารถแก้ไขได้ จากผลดังกล่าวมีความสอดคล้องในงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเรื่องความรู้ การสร้างแรงจูงใจ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (Zhao, Diunugala, & Mombeuil, 2021) และนอกจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนยังมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการมูลฝอยในชุมชน ซึ่งพบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ครัวเรือน ทัศนคติ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (Sudcharee, Turnbull, & Phajan, 2019) และมีความสอดคล้องในการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำขยะมูลฝอย เรื่อง การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยในครัวเรือน การเก็บรวบรวมเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยของครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (Supupatham, & Minwong, 2018) ถึงแม้ว่ามีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน แต่ปัจจัยที่ไม่ได้กล่าวถึงในเรื่องของกฎหมายท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยยังมีความแตกต่างในปัจจัยข้างต้นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนซึ่งมีการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า มีผลมาจากการมีกฎหมายท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยกฎหมายที่กำหนดขึ้นในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การกำจัดขยะมูลฝอยมากกว่าการป้องกันการเกิดขยะมูลฝอย จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยมากโดยกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยที่สำคัญที่สุด คือ การจัดการขยะมูลฝอย

ณ แหล่งกำเนิดก่อนที่จะ เพื่อมิให้เกิดการปนเปื้อนและทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัดมีปริมาณที่น้อยลงและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนที่มีส่วนร่วมและความร่วมมือมีน้อยในการจัดการ มีความสอดคล้องกับงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีผลต่อนโยบายการจัดการขยะของท้องถิ่นเพราะมีข้อจำกัดของกฎหมายที่จะสนับสนุนทรัพยากรดังกล่าว ในองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งไม่สามารถจัดการขยะมูลฝอยได้เหมือนองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลได้ (Kwanraun, 2014)

สรุป

ปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการลดขยะครัวเรือนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กาเกอญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ ความรู้ ทัศนคติ การมีส่วนร่วม การลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ตามลำดับ และ เมื่อวิเคราะห์แต่ละตัวแปร การลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนควรสร้างรูปแบบกระบวนการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมของชุมชน และเปรียบเทียบวิธีการปฏิบัติที่ได้ผลชัดเจนในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเพิ่มเติม เพื่อสามารถเป็นแนวปฏิบัติต้นแบบที่ดีในพื้นที่และมีความเหมาะสมในบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายในกลุ่มชาติพันธุ์มากยิ่งขึ้น และนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ พบว่า การคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำนายพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยแก่ชุมชน โดยนำผลดังกล่าวไปปรับใช้ในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดการขยะชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในด้านการจัดการลดขยะมูลฝอยครัวเรือนร่วมด้วย เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติร่วมกันของประชาชนในชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณประชาชนในเขตหมู่บ้านพะโฮไหล กลุ่มชาติพันธุ์กาเกอญอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมถึงผู้นำกลุ่มต่าง ๆ และหน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลปางหมู โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปางหมู และขอขอบคุณ

โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2562 ที่ได้
ให้งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานในครั้งนี้

References

- Bandura, A. (1986). Fearful expectations and avoidant actions as coeffects of perceived self-efficacy. *American Psychologist*, 41, 1389-1391.
- Boonjun, S., & Phetphum, C. (2018). Factors affecting waste sorting behavior of housewives in Bueng Phra Sub-district, Mueang District, Phitsanulok Province. *The Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage*, 12(1), 180-190. [in Thai].
- Chuenmuenwai, K. (2011). People's participation in waste sorting in Thepalai Sub-district municipality, Kong District, Nakhon Ratchasima Province. *Public Health Research Journal Khon Kaen University*, 4(2), 18-22. [in Thai].
- Daniel, W. (1995). *Biostatistics a Foundation for Analysis in the Health Sciences* (6th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Farrant, D.N., Frank, K.L., & Larsen A.E. (2021). Reuse and recycle integrating aquaculture and agricultural systems to increase production and reduce nutrient pollution. *Science of the Total Environment*, 785(2), 4-68.
- Kwanraun, W. (2014). Legal problems concerning waste management by subdistrict administration organizations. *Ramkhamhaeng Law Journal*, 3(1), 55-70. [in Thai].
- Phawasan, P. (2014). Removing the lesson "5 no" on community chasing management. *Environmental Journal*, 18(2), 48-54. [in Thai].
- Piyasakulkiat, O. (2016). Public participation in solid waste management in Tha Khae Sub-district administrative organization area, Lopburi Province. *The Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage*, 10(1), 106-115. [in Thai].
- Pollution Control Department. (2018). *Report on the Situation of Community Solid Waste Disposal Sites in Thailand, 2018*. Bangkok. [in Thai].
- Quisperima, A., Pérez, S., Flórez, E., & Acelas, N. (2022). Valorization of potato peels and eggshells wastes ca-biocomposite to remove and recover phosphorus from domestic wastewater. *Bioresource Technology*, 343(1), 30-45.
- Rocco, G. (2021). Garbage in garbage out. *European Journal of Cardio-Thoracic Surgery*, 61(5), 1000-1021.
- Sangyangyai, W., Lormphongs, S., & Kijpredarborisuthi, B. (2018). Factors affecting household waste reduction behavior of people in a municipality, Samutprakarn Province. *The Public Health Journal of Burapha University*, 12(1), 76-87. [in Thai].
- Sudcharee, K., Turnbull, N., & Phajan, T. (2019). Factors of associated with solid waste management in community of administrative organization Tampon Nong Kham, At Samrat district, Roi-Et Province. *Maharakham Hospital Journal*, 16(2), 13-22. [in Thai].
- Supupatham, N., & Minwong, A. (2018). People's participation in solid waste disposal in municipality of Plub Pla sub district, Mueang District, Chanthaburi Province. *Rambhai Barni Research Journal*, 12(3), 5-14. [in Thai].
- Sutheparak, L., & Chaitiamwong, N. (2015). Community solid waste management in municipalities. *Journal of Health Promotion and Environmental Health*, 38(3), 114-28. [in Thai].
- Zhao, Y., Diunugala, H. P., & Mombeuil, C. (2021). Factors affecting household solid waste generation and management in Sri Lanka an empirical study. *Environmental Monitoring and Assessment*, 193(12), 838.

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน (n=211)

ข้อมูลทั่วไปและลักษณะการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	67	31.8
หญิง	144	68.2
2. อายุ		
15-25 ปี	45	21.3
26-35 ปี	28	13.3
36-45 ปี	36	17.1
46-60 ปี	62	29.4
61 ปีขึ้นไป	40	19.0
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้เรียน	104	49.3
ประถมศึกษาตอนต้น	8	3.8
ประถมศึกษาตอนปลาย	11	5.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	28	13.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	12.8
ประกาศนียบัตร/ อนุปริญญา	20	9.5
ปริญญาตรี/ หรือเทียบเท่า	11	5.2
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.9
4. อาชีพ		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	78	37.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	9	4.3
เกษตรกร	57	27.1
รับจ้าง	57	27.0
ค้าขาย	10	4.7
5. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	116	55.0
5,001 – 10,000 บาท	69	32.7
10,001 – 20,000 บาท	22	10.4
20,001 – 30,000 บาท หรือมากกว่า	4	1.9
6. ประเภทขยะมูลฝอยครัวเรือน		
เศษพืชผัก ผลไม้ เศษอาหาร	30	14.2
กิ่งไม้ ใบไม้ หญ้าแห้ง	16	7.6
กระดาษแข็ง กระดาษลูกฟูก หนังสือพิมพ์ เศษกระดาษใช้แล้ว	4	1.9
ถุงพลาสติกที่ไม่สะอาด ถุงพลาสติกที่ใช้ใส่ของ รวมถุงพลาสติกทุกชนิด	155	73.5
ขวดบรรจุเครื่องดื่ม ขวดเครื่องปรุงอาหาร เช่น ขวดซอส ขวดน้ำปลา	6	2.8
7. ลักษณะการเก็บขยะมูลฝอยในครัวเรือน		
เก็บรวมกันไม่ได้แยกประเภท	137	64.9
แยกประเภทมูลฝอย (มูลฝอยเปียกและมูลฝอยแห้ง)	64	30.3
ไม่ได้ดำเนินการใด ๆ ทั้งสิ้นเพราะไม่ทราบ/ไม่รู้	10	4.7
8. ความคิดเห็นภาพรวมของปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนในพื้นที่		
ยังไม่มีปัญหา	56	26.5
มีปัญหาน้อยแต่แก้ไขได้	95	45.0
มีปัญหปานกลาง	37	17.5
มีปัญหามากต้องการแก้ไขเร่งด่วน	23	10.9

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน (n=211)

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน รูปแบบวิธีการจัดการ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบท่อสิ่งแวดล้อมจากแหล่งใดมากที่สุด		
วิทยุ	31	14.7
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล/จากเจ้าหน้าที่รัฐ	81	38.3
หนังสือพิมพ์/นิตยสาร วารสาร/เอกสารเผยแพร่ / ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐ	62	29.4
หอกระจายข่าวของชุมชน	8	3.8
การเข้าร่วมประชุม / อบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม/การเข้าร่วมโครงการ	27	12.8
โทรทัศน์	2	0.9
2. จากข้อ 1. ปกติได้รับข่าวสารจากแหล่งดังกล่าวบ่อยครั้งเพียงใด		
ทุกวัน	35	16.6
สัปดาห์ละครั้ง	133	63.0
2 สัปดาห์ต่อครั้ง	41	19.4
1 เดือนต่อครั้ง ขึ้นไป	2	0.9
3. ข่าวสารที่ได้รับคิดว่ามีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของเพียงใด		
ไม่มีเลย	137	64.9
มีและปฏิบัติตามบ้าง	64	30.3
มีและปฏิบัติตามทุกครั้ง	10	4.7
4. เนื้อหาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนด้านใดที่สนใจเป็นพิเศษ		
การคัดแยกขยะมูลฝอย	92	43.6
การกำจัด เช่น ฝังกลบ เผา หมักปุ๋ย	79	37.4
การลดขยะมูลฝอย	23	10.9
การฟื้นฟูประโยชน์จากขยะมูลฝอย	11	5.2
การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ/การป้องกันอันตรายจากขยะมูลฝอย	6	2.8

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าคะแนนต่ำสุด-สูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ ทักษะ
การมีส่วนร่วม และพฤติกรรมโดยรวมและรายด้าน ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน (n=211)

ระดับความรู้ ทักษะ การมีส่วนร่วม พฤติกรรมโดยรวมและรายด้าน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน		
ความรู้มาก	12	5.7
ความรู้ปานกลาง	103	48.8
รู้น้อย	96	45.5
$\bar{X} = 8.76$ Min=3.00 Max=12.00 S.D.= 2.22		
ระดับทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน		
ทัศนคติมาก	5	2.4
ทัศนคติปานกลาง	130	61.6
ทัศนคติน้อย	76	36.0
$\bar{X} = 24.83$ Min=14.00 Max=35.00 S.D.= 5.23		
ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน		
การมีส่วนร่วมมาก	22	10.4
การมีส่วนร่วมปานกลาง	121	57.3
การมีส่วนร่วมน้อย	68	32.2
$\bar{X} = 32.77$ Min=20.00 Max=91.00 S.D.= 9.46		
พฤติกรรมโดยรวม		
พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนโดยรวม		
ระดับมาก	35	16.6
ระดับปานกลาง	134	63.5
ระดับน้อย	42	19.9
$\bar{X} = 57.66$ Min=33.00 Max=89.00 S.D.= 14.10		
พฤติกรรมรายด้าน		
ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยครัวเรือน		
ระดับมาก	45	21.3
ระดับปานกลาง	134	63.5
ระดับน้อย	32	15.2
$\bar{X} = 15.29$ Min=5.00 Max=25.00 S.D.= 4.45		
ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยครัวเรือน		
ระดับมาก	52	24.6
ระดับปานกลาง	122	57.8
ระดับน้อย	37	17.5
$\bar{X} = 15.54$ Min=6.00 Max=25.00 S.D.= 4.51		
ด้านการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยครัวเรือน		
ระดับมาก	136	64.5
ระดับปานกลาง	43	20.4
ระดับน้อย	32	15.2
$\bar{X} = 26.82$ Min=15.00 Max=43.00 S.D.= 6.57		

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการทำนายกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน (n=211)

XY	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11
Y	-	.102	.497**	.493**	.070	.339**	.339**	.680**	.576**	.882**	.901**	.929
X1	-	-	-.153*	-.048	-.048	-.018	-.027	.117	.181**	.069	.103	.10
X2	-	-	-	-.807**	.015	-.374**	-.304**	.440**	.448**	-.479**	-.463**	.422
X3	-	-	-	-	.068	.478**	.340**	.403**	.429**	.483**	.495**	.390
X4	-	-	-	-	-	.100	-.022	.080	.246**	.106	.080	.02
X5	-	-	-	-	-	-	.232**	.299**	.390**	.353**	.384**	.224
X6	-	-	-	-	-	-	-	.120	.209**	.405**	.366**	.202
X7	-	-	-	-	-	-	-	-	.671**	.598**	.573**	.661
X8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.573**	.513**	.494
X9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.737**	.707
X10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.747
X11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ ** มีนัยสำคัญที่ .01, * มีนัยสำคัญที่ .05

โดยที่ X1 หมายถึง เพศ, X2 หมายถึง อายุ, X3 หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุด, X4 หมายถึง อาชีพ, X5 หมายถึง รายได้, X6 หมายถึง ความรู้, X7 หมายถึง ทักษะ, X8 หมายถึง การมีส่วนร่วม, X9 หมายถึง ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย, X10 หมายถึง ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย, X11 หมายถึง ด้านการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย, Y หมายถึง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อศึกษาปัจจัยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน (n=211)

ตัวแปร	B	SE	β	t	p-value	Tolerance
ค่าคงที่	.293	.086		3.387	.001	
เพศ (X1)	-.067	.057	.090	-1.702	.036*	.993
อายุ (X2)	-.055	.008	.216	-1.242	.701	.780
ระดับการศึกษา (X3)	.018	-.029	.691	.398	.353	.734
อาชีพ (X4)	-.037	-.022	.347	-.943	.197	.987
รายได้ (X5)	-.078	-.063	.069	-1.828	.004*	.843
ความรู้ (X6)	.025	.009	.092	3.130	.000*	.857
ทักษะ (X7)	-.021	.025	-.179	-.267	.005*	.631
การมีส่วนร่วม (X8)	-.007	.003	-.102	-.826	.012*	.697
การลดการเกิดขยะมูลฝอย (X9)	.047	.077	.426	8.233	.000*	.437
การคัดแยกขยะมูลฝอย (X10)	.052	.064	.824	7.631	.000*	.390
การใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย (X11)	.039	.052	.428	7.840	.000*	.447

หมายเหตุ R = .925, Adjusted R² = .853, p-value < .05*, R Square (R²) = .856

การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

The Development of Print and 3D Animation Media Entitled Commercial Deer Farming to Support Agro-tourism 4.0 Business for Chinese Speaking

ศิริภรณ์ บุญประกอบ*

กรรณิการ์ ประทุมโทน

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก

*e-mail: siriporn19855@gmail.com

Siriporn Bunprakob

Kannika Pratumtone

Faculty of Business and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna,
Phitsanulok

Received: February 18, 2022, Revised: April 27, 2022, Accepted: May 9, 2022

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 ในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ตั้งคือนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการและชุมชนโดยรอบ ภาคีฟาร์มถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว แต่ขาดสื่อที่ส่งเสริมการให้ความรู้ ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่องการเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ฉบับภาษาจีน เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 และ 2) ประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ จากนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ประกอบการภาคีฟาร์ม คนงานในฟาร์ม ผู้นำชุมชน และนักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 7 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร จำนวน 53 คน ใช้วิธีเก็บข้อมูลแบบตามสะดวก เครื่องมือในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ประกอบด้วย Microsoft PowerPoint, Canva, QuickTime Player, ZBrush 4R6, Autodesk Maya และ Adobe Premier Pro เครื่องมือรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนา พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ฉบับภาษาจีน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ 1) ประวัติความเป็นมาในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว 2) รูปแบบในการทำฟาร์มเลี้ยงกวางและการจัดการงานฟาร์ม 3) ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวาง และ 4) ผลผลิตที่ได้จากกวาง ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.46) และ 2) ผลการประเมินคุณภาพสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D.= 0.40) ผลของการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้ส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งชุมชน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานในกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนควบคู่กับการท่องเที่ยวด้วยตัวเองในอนาคตได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ การเลี้ยงกวาง นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

Abstract

Nowadays, Agro-tourism 4.0 is one of the attractive tourism models which produces incomes for entrepreneurs and the surrounding community. Pakdee Farm is one of the Agro-tourism destinations that runs business in commercial deer farming and tourism. However, but it lacks suitable media for giving information of commercial deer farming and Agro-tourism. This research aimed 1) to develop print media and 3D animation entitled Commercial Deer Farming in Chinese to support Agro-tourism 4.0 business, and 2) to evaluate quality of developed media to promote their positive perceptions and understanding of the tourist destination in Agro-tourism 4.0 from Chinese tourists and other visitors who are Chinese speakers. Focus group discussion was conducted with 7 people including Pakdee farm entrepreneurs, farm workers, community leaders, and academic officers selected by purposive sampling.

A sample of 53 Chinese tourists and those who use Chinese language for communication was selected based on convenience sampling. Microsoft PowerPoint, Canva, QuickTime Player, ZBrush 4R6, Autodesk Maya, and Adobe Premier Pro were used as tools to develop print media and 3D animation. The instruments used for this research were in-depth interview questions and a questionnaire to evaluate quality of the print media and 3D animation. The obtained data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The print media and 3D animation entitled Commercial Deer Farming in Chinese developed as a result of this study consists of 4 parts. These include backgrounds of commercial deer farming and tourism, deer farm system and management, problems and obstacles in deer farming business, and products made from deer. This research also found that quality of both print media and of the 3D animation was rated at a high level with an average of 4.44 and 4.37, and standard deviation of 0.46 and 0.40; respectively. Results of this research can promote and create positive image of Agro-tourism 4.0 business in community. Furthermore, it can serve the needs of tourists of Chinese speakers and other independent travelers in the future.

Keywords: Print Media, 3D Animation, Deer Farming, Tourists who use Chinese to Communicate

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรากฐานทางศิลปวัฒนธรรมอันดีงามและทรงคุณค่าสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นต้นทุนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมธุรกิจ การท่องเที่ยวและกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการท่องเที่ยวหรือการลงทุนทำธุรกิจที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และก่อให้เกิดรายได้เข้าประเทศอย่างมหาศาลในปัจจุบัน ซึ่งจากสถิติรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยในช่วงปี 2558 - 2563 พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยมากที่สุด คือ นักท่องเที่ยวชาวจีน คิดเป็นร้อยละ 52.96 สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศ คิดเป็นร้อยละ 58.65 จากรายได้ทั้งหมด (Digital Government Development Agency (Public Organization), 2021)

ทั้งนี้ยังไม่นับรวมนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไต้หวัน เป็นต้น แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการ

ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนและนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสารที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แต่ปัญหาที่ผู้ประกอบการและคนในชุมชนท้องถิ่นประสบก็มีหลากหลายรูปแบบ เช่น ปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรม ปัญหาทางภาษาและการสื่อสาร ดังนั้น เพื่อให้ครอบคลุมแนวคิด “ท่องเที่ยว 4.0” ดำเนินไปในทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ที่เน้นการนำเทคโนโลยีและออกแบบอย่างมีดีไซน์ ที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวฐานราก โดยสร้างความมั่นคงทางการท่องเที่ยวผ่านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ (GURUTOURZA, 2016) จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและปรับปรุงรูปแบบการจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สร้างขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย มีประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์

จังหวัดพิษณุโลก เป็น 1 ใน 16 จังหวัดในเขตภาคเหนือ ที่เข้าสูการเป็นเมืองรอง จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการท่องเที่ยวของ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและสวยงาม ทั้งทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม และธรรมชาติมากมาย ภูคตพิภม พาร์มเลี้ยงกวางแบบครบวงจรแห่งเดียวในจังหวัดพิษณุโลก นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ที่ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก บนเนื้อที่เกือบ 50 ไร่ โดยพื้นที่บริเวณพาร์มจะถูกโอบล้อมไปด้วยทุ่งหญ้าและขุนเขา เลี้ยงกวางทั้งหมด 4 สายพันธุ์ จำนวนมากกว่า 120 ตัว ภายใน พาร์มนอกจากนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติและชื่นชม กวางสายพันธุ์ต่าง ๆ แล้ว ยังจะได้สัมผัสกิจกรรมอีกหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมค้ำแครมสัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวชนบท กิจกรรมให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจธุรกิจการเลี้ยงกวาง รวมไปถึงการจำหน่ายสินค้า ซึ่งเป็นผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงกวาง ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน สื่อสารให้เข้ามาท่องเที่ยวและลงทุนทำธุรกิจในอนาคตได้ และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และรองรับธุรกิจการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการและชุมชน โดยรอบ พบว่า ภายในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว ขาดสื่อที่ส่งเสริม การให้ความรู้ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยว เชิงเกษตรในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว และในปัจจุบัน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสามารถช่วยออกแบบสื่อ ให้ความรู้ น่าสนใจ สวยงาม และเข้าใจง่าย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาสื่อ สิ่งพิมพ์ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ฉบับภาษาจีน เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว สร้างการรับรู้ และเข้าใจ ถึงสภาพการณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งนี้แก่นักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ประกอบการพาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว มีสื่อที่มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 อันจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ฉบับภาษาจีน เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0
2. ประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ จากนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0

บททวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการวิจัย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง สื่อวัสดุตีพิมพ์ที่ผ่านกระบวนการผลิตลงบนกระดาษ โดยการพิมพ์จากต้นฉบับให้ได้เป็นจำนวนมาก ๆ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่เนื้อหาหรือข้อมูลที่ให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์สามารถแบ่งประเภทออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ หนังสือพิมพ์ (Newspapers) นิตยสารและวารสาร (Magazines and Journals) หนังสือเล่ม (Book) และสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ จำพวกใบปลิว (Leaflets) แผ่นพับ (Folders) เป็นต้น

หนังสือเล่ม (Book) หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่เย็บรวมกันเป็นเล่ม มีทั้งปกแข็งและปกอ่อนภายในมีเนื้อหาเป็นเรื่องราวเดียวกันทั้งเล่ม ทั้งในลักษณะของเล่มเดี่ยวจบ หรือเป็นแบบชุดหลายเล่ม ซึ่งสามารถแบ่งประเภทย่อยได้หลายวิธี ได้แก่ 1) แบ่งตามลักษณะของผู้อ่าน เช่น หนังสือเด็ก หนังสือผู้ใหญ่ เป็นต้น และ 2) แบ่งตามเนื้อหาสาระ เช่น หนังสือตำราและสารคดี จำพวกแบบเรียน แบบฝึกหัด ตำราทางวิชาการ หนังสืออ้างอิง หนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งหนังสือบันเทิงคดี จำพวกนวนิยาย หนังสือภาพ และหนังสือการ์ตูน เป็นต้น (Numnon, 1996) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการออกแบบหนังสือเล่มในลักษณะของหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการเลี้ยงกวาง เพื่อเอื้อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดของผู้เรียน (Chaijaroen, 2011) ที่ก่อให้เกิดกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ในการรับรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อแอนิเมชัน

แอนิเมชัน (Animation) หมายถึง ภาพเคลื่อนไหวที่เกิดจากการใช้เทคนิคการทำสิ่งที่เคลื่อนไหวไม่ได้ให้สามารถเคลื่อนไหวได้ เป็นการให้ชีวิตและวิญญาณแก่ศิลปะที่สร้างขึ้น ด้วยวิธีการที่ทำให้ดูเหมือนจริง (Utomchan, 1995) ซึ่งในการทำแอนิเมชันนั้นจะต้องใช้ภาพวาดหลาย ๆ ภาพ หรือกราฟิกต่าง ๆ มาเรียงลำดับกันและแสดงผลอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเร็วหลาย ๆ ภาพต่อวินาทีจนเกิดเป็นภาพเคลื่อนไหวด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ การสร้างแอนิเมชันด้วยคอมพิวเตอร์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แอนิเมชัน 2 มิติ และแอนิเมชัน 3 มิติ

1. แอนิเมชัน 2 มิติ (2D Animation) คือ ภาพที่ถูกสร้างเป็นภาพตัวละครในรูปแบบ 2 มิติ และทำให้มีชีวิตชีวาด้วยการเคลื่อนไหว สามารถมองเห็นได้ทั้งความสูงและความกว้าง ซึ่งภาพที่เห็นจะมีความเหมือนจริงพอสมควร และในการสร้าง

จะไม่สลับซับซ้อนมากนัก เช่น การ์ตูนเรื่อง Tom and Jerry การ์ตูนเรื่อง Doraemon เป็นต้น

2. แอนิเมชัน 3 มิติ (3D Animation) คือ ภาพที่ถูกสร้างเป็นตัวละครในรูปแบบ 3 มิติ และทำให้มีชีวิตชีวาได้ด้วยการเคลื่อนไหว สามารถมองเห็นรูปร่างของตัวละครและฉากในเนื้อเรื่องได้ ซึ่งภาพที่เห็นจะมีความสมจริงมากกว่าภาพ 2 มิติ เช่น การ์ตูนเรื่อง Finding Nemo การ์ตูนเรื่อง Khan Kluy เป็นต้น ทั้งนี้การทำสื่อแอนิเมชัน 3 มิติในรูปของการตูน นอกจากองค์ความรู้ที่เกิดจากการเขียนบท การใช้สี การเคลื่อนไหว และเสียงแล้ว การ์ตูนยังช่วยเพิ่มความน่าสนใจและก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินอีกด้วย (Shawarangkoon, 2007)

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) คือ การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกรนักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม (Chaisaengpratheep, 2014) ทั้งนี้ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะขึ้นอยู่กับประเภทของนักท่องเที่ยว และลักษณะกิจกรรมทางเกษตรของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (Na Songkhla, 2011) แบ่งได้เป็น 5 ประเภท 1) ประเภทให้ความบันเทิง นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน หรือสัตว์เลี้ยงได้ เช่น การเข้าชมสวนเกษตร ฟาร์มกวาง ฟาร์มแกะ เป็นต้น 2) ประเภทค้างแรม นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ซึ่งจะมีการจัดที่พักพร้อมอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว 3) ประเภทอบรมให้ความรู้ นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านเกษตรอินทรีย์และความรู้ที่เป็น ภูมิปัญญาชาวบ้าน 4) ประเภทการสาธิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านของเกษตรกร นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ขั้นตอนต่าง ๆ ของการผลิตและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ตลอดจนการอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน และ 5) ประเภทให้รู้ทางธุรกิจ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อหาความรู้ในการทำธุรกิจเกี่ยวกับเกษตร

“ท่องเที่ยว 4.0” เป็นกรอบแนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการเดินทางสู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศสอดคล้องกับนโยบาย “ไทยแลนด์ 4.0” ภายใต้แนวคิด “Amazing Thailand” โดยเน้นการสร้างคุณค่าจากประสบการณ์เข้าถึงเอกลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยวและสินค้า รวมทั้งกระตุ้นการตลาดทั้งในและนอกฤดูท่องเที่ยว (GURUTOURZA, 2016)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Puntatong, Phirasant, & Soodsang (2012) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ในรูปแบบคู่มืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว แผ่นพับ โปสเตอร์ และแผนที่ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ทั้ง 4 ประเภทที่พัฒนาขึ้นมา สามารถนำมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร สร้างความสนใจและดึงดูดความสนใจส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของแหล่งชุมชนโดยรวม นอกจากนี้ Kerdkraikaew, Donggan, Maeloh, & Che-Ouma (2021) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อดิจิทัลเพื่อต่อต้านการคอร์รัปชันในประเทศไทย ในรูปแบบสื่อโมชันอินโฟกราฟิก ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการแสดงภาพเคลื่อนไหว 2 มิติ ด้วยโปรแกรม Adobe Flash Professional CS6 และ Sony Vegas Pro 16 พบว่า สื่อดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ อีกทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่ออื่น ๆ ที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ต่อไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้งานวิจัยจึงเน้นการออกแบบและพัฒนาสื่อเพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนหลังสถานการณ์โควิด-19 กล่าวคือ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลักในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการรับรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวจีนและนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสารเข้ามาท่องเที่ยวในภาคใต้ และพื้นที่ท่องเที่ยวโดยรอบอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนหลังสถานการณ์โควิด-19		
1. การพัฒนา	2. การประเมินผล	
สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้หลักการออกแบบและพัฒนาหนังสือ คือ 1.ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลการเลี้ยงกวางจากการสัมภาษณ์ เอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง 2.ศึกษาทฤษฎีการสร้างหนังสือและกำหนดระดับของผู้อ่าน ตั้งแต่ช่วงอายุ 21 ปีขึ้นไป 3.วางโครงเรื่องและเรียบเรียงเนื้อหาภาษาไทย พร้อมจัดวางภาพประกอบ และภาพพื้นหลัง ด้วยโปรแกรม Microsoft PowerPoint และ Canva 4.นำเนื้อหาส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาพประกอบ 5.เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้ว นำเนื้อหา มาแปลเป็นภาษาจีน และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาจีน จำนวน 2 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและการใช้ภาษา นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 6.จัดทำต้นแบบร่างหนังสือฉบับภาษาจีนที่มีลักษณะคล้ายเล่มจริง ประกอบด้วย ปก หน้า บทนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง บรรณานุกรม กิตติกรรมประกาศ และปกหลัง ขนาด A5 ใช้การเย็บเล่มแบบสันกาว กระดาษอาร์ตมัน 120 แกรม พิมพ์ ดิจิทัลเลเซอร์ภาพสีทั้งเล่ม	สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ใช้หลักผลิตสื่อ 3P คือ 1. ขั้นตอนการผลิต (Pre-Production) - ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง - เขียนบทแอนิเมชันเป็นภาษาไทย จากนั้นแปลเป็นภาษาจีน - ออกแบบตัวละคร ฉาก - จัดทำสตอรี่บอร์ด 2. ขั้นตอนการผลิต (Production) - บันทึกเสียงตามบทบรรยาย ด้วยโปรแกรม Quicktime Player - ขึ้นรูปโมเดลตัวละคร และพื้นท์ Texture โมเดล 3 มิติ ด้วยโปรแกรม Zbrush 4r6 - สร้างการเคลื่อนไหวของตัวละคร โดยการใส่กระดูก และสร้างการควบคุมด้วยโปรแกรม Autodesk Maya - จัดแสงเงาและประมวลผลภาพ ด้วยโปรแกรม Autodesk Maya 3. ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) - ลำดับภาพและเสียงบรรยายให้ตรงกัน - ตัดต่อภาพ เสียงบรรยายภาษาไทย และเสียงประกอบ ด้วยโปรแกรม Adobe Premier Pro - ใส่ตัวหนังสือบรรยายภาษาจีน - ประมวลผลภาพและแปลงไฟล์เป็น MP4	1. ผล การ ประเมิน ประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ โดยผู้เชี่ยวชาญ 2. ผล การ ประเมิน ประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อสร้างการรับรู้และเข้าใจถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.4.0 โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร
3. สื่อสิ่งพิมพ์ (ฉบับภาษาจีน) และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ไฟล์ MP4 (ภาษาไทย-จีน) ที่รองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนหลังสถานการณ์โควิดของักดีฟาร์ม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก		

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันเพื่อนำไปพัฒนาสื่อ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ คือ ภูเก็ตฟาร์ม อำเภอ
วังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม
ได้แก่ 1) กลุ่มให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวาง

เชิงพาณิชย์และทองเที่ยวของภัตติฟาร์ม ได้แก่ ผู้ประกอบการ ภัตติฟาร์ม คนงานในฟาร์ม ผู้นำชุมชน และนักวิชาการทางการ ศึกษา จำนวน 7 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และ 2) กลุ่มผู้ประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยว ที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร ที่สามารถเข้าถึงข้อมูล และประเมิน คุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ผ่านทางระบบ ออนไลน์ได้จำนวน 53 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

และท่องเที่ยวของภาคใต้ฟาร์ม ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว รูปแบบในการทำฟาร์มเลี้ยงกวางและการจัดการงานฟาร์ม ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวาง และ ผลผลิตที่ได้จากกวาง

2. แบบประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ และนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร ซึ่งเป็นแบบประเมินคุณภาพชุดเดียวกัน ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการประเมินคุณภาพของสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Srisa-ard, 2002) จำนวน 10 ข้อ และข้อเสนอแนะ โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เท่ากับ 0.96 สรุปได้ว่า ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงตามเกณฑ์ 0.50 -1.00 สามารถนำไปใช้งานได้

3. สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ฉบับภาษาจีน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปรแกรม Microsoft PowerPoint และ โปรแกรม Canva สำหรับออกแบบหนังสือ และเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ได้แก่ 1) โปรแกรม QuickTime Player สำหรับบันทึกเสียงตามบทบรรยาย 2) โปรแกรม ZBrush 4R6 สำหรับขึ้นรูปโมเดลตัวละคร และพื้นผิว Texture โมเดล 3 มิติ 3) โปรแกรม Autodesk Maya สำหรับสร้างการเคลื่อนไหวของตัวละคร จัดแสงเงา และประมวลผลภาพ และ 4) โปรแกรม Adobe Premier Pro สำหรับตัดต่อภาพ เสียงบรรยาย และเสียงประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินผล ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและสำรวจข้อมูล โดยกำหนดประเด็นคำถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการภาคใต้ฟาร์ม คนงาน ในฟาร์ม ผู้นำชุมชน และนักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 7 คน ประกอบการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำมาเรียบเรียงเป็นเนื้อหา จากนั้นส่งข้อมูลกลับไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลพิจารณา ตรวจสอบ และแก้ไขให้ถูกต้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ และ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ ในรูปแบบ

2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาจีน โดยศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางการเลี้ยงกวางจากเอกสาร ตำราที่สืบค้นผ่านทางเว็บไซต์ทั้งไทยและต่างประเทศ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ โดยใช้หลักการออกแบบและพัฒนาหนังสือ

ขั้นตอนที่ 3 นำสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาออกแบบและพัฒนาเป็นสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แจ้งให้ผลิตสื่อขึ้นโดยใช้หลักการผลิตสื่อตามกระบวนการ 3P ในรูปแบบวิดีโอ MP4 บรรยายภาษาไทย ตัวหนังสือบรรยายภาษาจีน ใช้ระยะเวลาในการดำเนินเรื่องประมาณ 13 นาที

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ โดยนำสื่อที่ปรับปรุงแล้วไปประเมินคุณภาพโดยการประเมินทางตรงด้วยเอกสารสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และประเมินคุณภาพผ่านทางระบบออนไลน์ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวจีนและนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 5 นำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 6 ส่งมอบสื่อต้นฉบับพร้อมแก่ผู้ใช้งาน ได้แก่ ผู้ประกอบการภาคใต้ฟาร์ม และหน่วยงานทางการศึกษาได้นำไปใช้ประโยชน์ และเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. จากการพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ได้สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัย มีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 อันจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้พัฒนาสื่อ 2 ประเภท คือ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ รูปเล่มขนาด A5 พิมพ์ดิจิทัลเลเซอร์ภาพสีทั้งเล่ม และ 2) สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เป็นการเล่าเรื่องในรูปแบบการตูนผสมผสานภาพถ่ายจากสถานที่จริง มีความยาวของเนื้อเรื่องประมาณ 13 นาที ขนาดภาพ Full HD ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ (1) ประวัติความเป็นมาในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว (2) รูปแบบในการทำฟาร์มเลี้ยงกวางและการจัดการงานฟาร์ม (3) ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวาง และ (4) ผลผลิตที่ได้จากกวาง (รูปที่ 2, 3 และ 4 ตามลำดับ)

รูปที่ 2 การออกแบบหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ (ภาษาจีน) ฉบับสมบูรณ์

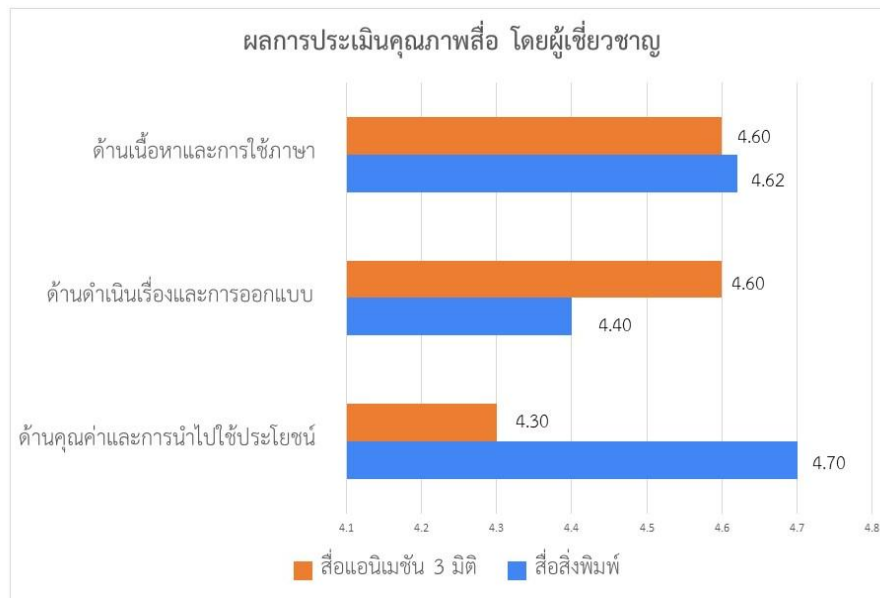
รูปที่ 3 การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวของรักดีฟาร์ม และสถานที่ท่องเที่ยวโดยรอบ

รูปที่ 4 การออกแบบตัวละครและฉาก ในแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์

2. ประสิทธิภาพการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 กรณีศึกษา ภูเก็ตฟาร์ม อำเภอสวี จังหวัดชุมพร หลังจากที่ได้วิจัยได้ออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เสร็จแล้ว ผู้

วิจัยได้นำสื่อดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ด้านดำเนินเรื่องและการออกแบบ และด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์ (รูปที่ 5)

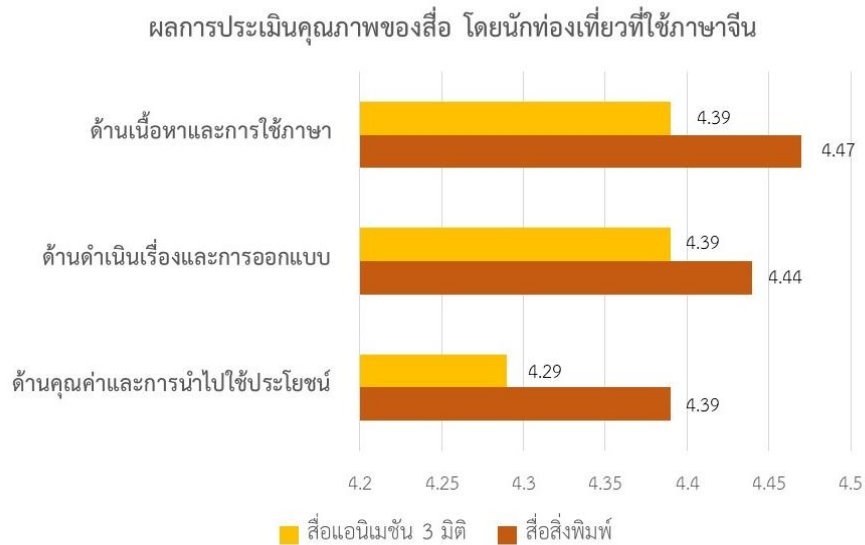
รูปที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ โดยผู้เชี่ยวชาญ

จากรูปที่ 5 สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 ได้ดังนี้

(1) จากการประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยรวมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นในสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, $S.D. = 0.31$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์ (สื่อมีคุณค่า สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$, $S.D. = 0.48$) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา (เนื้อหาถูกต้อง ใช้ภาษาเหมาะสมและเข้าใจง่าย) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, $S.D. = 0.24$) และด้านดำเนินเรื่องและการออกแบบ (การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง ภาพประกอบ รูปแบบและสีตัวอักษร และขนาดของสื่อมีความเหมาะสม) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, $S.D. = 0.38$) ตามลำดับ

(2) จากการประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยรวมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นในสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, $S.D. = 0.23$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา (เนื้อหาถูกต้อง ใช้ภาษาเหมาะสมและเข้าใจง่าย) กับด้านดำเนินเรื่องและการออกแบบ (การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง การออกแบบตัวละคร และฉากสวยงาม การประมวลผลภาพ การตัดต่อภาพ เสียงบรรยายเสียงประกอบเหมาะสมและชัดเจน ขนาดและสีตัวอักษรประกอบคำบรรยายเหมาะสม) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, $S.D. = 0.18$) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์ (สื่อมีคุณค่า สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, $S.D. = 0.48$) ตามลำดับ

3. การประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ โดยนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนหรือนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีน

จากรูปที่ 6 สรุปผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 ได้ดังนี้

(1) ด้านของผู้ใช้งานที่เป็นนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนและนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร พบว่า เพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 68.00 และเพศชาย ร้อยละ 32.00 ช่วงอายุ 31-40 ปี และ อายุ 41-50 ปี มากที่สุด มีร้อยละที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 30.2 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 24.52 และช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป ร้อยละ 15.10 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสัญชาติไทยมากที่สุด ร้อยละ 58.50 รองลงมาสัญชาติจีน ร้อยละ 28.30 และสัญชาติสิงคโปร์ ญี่ปุ่น รวมกันร้อยละ 13.20 ประกอบอาชีพพนักงานวิชาการ/บุคลากรทางการศึกษามากที่สุด ร้อยละ 49.05 รองลงมาอาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.54 อาชีพลูกจ้าง 15.09 และนักศึกษา ร้อยละ 11.30

(2) จากการประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยรวมของนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนหรือนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร ประเมินสื่อสิ่งพิมพ์ ประเภทหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา (เนื้อหาถูกต้อง ใช้ภาษาเหมาะสมและเข้าใจง่าย) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D.= 0.44) รองลงมา คือ ด้านดำเนินเรื่องและการออกแบบ (การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง ภาพประกอบ รูปแบบ และสีตัวอักษร และขนาดของสื่อมีความเหมาะสม) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.49) และด้านคุณค่าและ

การนำไปใช้ประโยชน์ (สื่อมีคุณค่า สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D.= 0.64) ตามลำดับ

(3) จากการประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยรวมของนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนหรือนักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร ประเมินสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D.= 0.40) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา (เนื้อหาถูกต้อง ใช้ภาษาเหมาะสมและเข้าใจง่าย) ด้านการดำเนินเรื่องและการออกแบบ (การดำเนินเรื่องมีความต่อเนื่อง การออกแบบตัวละครและฉากสวยงาม การประมวลภาพ การตัดต่อภาพ เสียงบรรยาย เสียงประกอบเหมาะสมและชัดเจน ขนาดและสีตัวอักษรประกอบคำบรรยายเหมาะสม) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$, S.D.= 0.47) รองลงมา คือ ด้านคุณค่าและการใช้ประโยชน์ (สื่อมีคุณค่า สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$, S.D.= 0.54) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะของผู้ประเมินคุณภาพสื่อที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา เช่น

(1) ควรมีการเผยแพร่สื่อเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับชุมชนต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนในอนาคต รวมทั้งการติดตามผลการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง

(2) การพัฒนาสื่อมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวยุคที่ใช้ภาษาจีนอย่างมาก

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการออกแบบและพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์ เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 ในรูปแบบ 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาจีน เน้นให้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน สามารถใช้สื่อทั้ง 2 ประเภท เพื่อการเรียนรู้และท่องเที่ยวได้ด้วยตัวเอง ซึ่งในการรวบรวมและจัดทำข้อมูล ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการภาคีฟาร์ม คนงานในฟาร์ม ผู้นำชุมชน นักวิชาการทางการศึกษา เอกสาร ตำรา และข้อมูลต่าง ๆ บนเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เมื่อได้ข้อมูลผ่านการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงแล้ว จึงได้ศึกษาหลักและกลวิธีในการแปลภาษาจีน ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ภาษาแบบไม่เป็นทางการในการนำเสนอเรื่องราว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและแสดงออกถึงความเป็นกันเองอีกด้วย (Pimon, 2019) จากการพัฒนาได้สื่อ 2 ประเภท ดังนี้ (1) สื่อสิ่งพิมพ์ ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ Microsoft PowerPoint และ Canva โดยใช้หลักการออกแบบและพัฒนาหนังสือ เน้นการบอกเล่าเรื่องราวการทำธุรกิจเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และธุรกิจการท่องเที่ยวภายในภาคีฟาร์มผ่านตัวหนังสือ รูปภาพ และการจัดวางองค์ประกอบของกราฟิกให้มีความสวยงาม และจากผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 หรือระดับมากที่สุด โดยมีความเห็นในด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากการจัดเก็บเนื้อหาที่มีรายละเอียดชัดเจนครบถ้วน ทันสมัย นำไปสู่การร้อยเรียงเรื่องราวที่น่าสนใจ และเอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Kuljitjuewong (2016) กล่าวว่า เนื้อหาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาตัดสินใจเลือกเปิดรับสื่อของผู้อ่าน หากเนื้อหานั้นสอดคล้องกับวิถีชีวิตและอยู่ในความสนใจของผู้อ่านก็มีแนวโน้มที่ผู้อ่านจะเลือกเปิดรับสื่อชนิดนั้น (2) สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ผู้วิจัยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาช่วยในการสร้างสื่อ โดยยึดหลักการทำงานตามกระบวนการ 3P และจากผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 หรือระดับมาก โดยมีความเห็นในด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา กับด้านดำเนินเรื่องและด้านการออกแบบมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเนื่องมาจากการใช้ทฤษฎีการสร้างและออกแบบตัวละครการ์ตูน 3 มิติ การเขียนบทการ์ตูน การเลือกใช้โทนสีสบายตา การกำหนดขนาดภาพ ขนาดตัวหนังสือ เสียงบรรยาย และเสียงประกอบ

ที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงเนื้อหาของสื่อได้ง่ายภายในระยะเวลาที่จำกัด ทั้งยังก่อให้เกิดความประทับใจและสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวในขณะที่ได้สัมผัสหรือได้ใช้สื่อนวัตกรรมนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Kerdkraikaw, Donggan, Maeloh, & Che-Ouma (2021) กล่าวว่า การพัฒนาและออกแบบสื่อดิจิทัล ที่มีการแสดงภาพเคลื่อนไหว 2 มิติ มีเสียงบรรยาย และดนตรีประกอบที่มีความทันสมัยและน่าสนใจจะช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจข้อมูลสารสนเทศได้ง่ายมากขึ้น สอดคล้องกับ Worakullattanee, & Sampattavanija (2008) กล่าวว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Ladakul, & Punya (2018) กล่าวว่า การพัฒนาสื่อแอนิเมชันโดยคำนึงถึงการเขียนบทการ์ตูน การใช้สี การออกแบบตัวละคร การใช้มุกตลกและเทคนิคการตัดต่อที่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้ชมเกิดความพึงพอใจในระดับดีมากที่สุด

2. ผลประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์และ สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4.0 โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนหรือนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร ผลประเมินคุณภาพของสื่อทั้ง 2 ประเภท มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.41 หรือระดับมาก (สื่อสิ่งพิมพ์ ค่าเฉลี่ยรวม 4.44, สื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ค่าเฉลี่ยรวม 4.37) จึงถือได้ว่า สื่อทั้งสองประเภทนี้มีประสิทธิภาพเหมาะสม สอดคล้องกับ Srisa-ard (2002) ที่กล่าวว่า เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพของสื่อจะต้องมีค่าความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป ซึ่งหมายความว่าใช้ได้และมีคุณภาพดี นอกจากนี้ความเห็นโดยรวมของผู้ประเมินเห็นว่า สื่อทั้งสองประเภทมีความสวยงาม เหมาะแก่การนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ไม่เฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวจีน แต่ยังอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสัญชาติอื่นที่ใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร สามารถเข้าใจและใช้งานสื่อเพื่อการท่องเที่ยวภายในภาคีฟาร์มได้ด้วย สอดคล้องกับ Buaphuan (2021) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางธมมาสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) จากนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ Waowaew, Methachayan, & Upakit (2020) ได้ศึกษา เรื่อง สื่อแอนิเมชันสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมไทยแก่นักท่องเที่ยวชาวจีน ฉบับภาษาจีน พบว่า นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความพึงพอใจต่อสื่อแอนิเมชันสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมไทยแก่นักท่องเที่ยวชาวจีน ฉบับภาษาจีน ในระดับมาก

สรุป

จากการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เรื่อง การเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้ได้สื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือส่งเสริมการเรียนรู้ รูปเล่มขนาด A5 พิมพ์ดิจิทัลเลเซอร์ภาพสีทั้งเล่ม และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวการ์ตูน 3 มิติ มีเสียงบรรยายไทย ตัวหนังสือบรรยายภาษาจีน และเสียงดนตรีประกอบ ซึ่งสื่อทั้ง 2 ประเภทนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ ประวัติความเป็นมาในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวางเชิงพาณิชย์และท่องเที่ยว รูปแบบในการทำฟาร์มเลี้ยงกวางและการจัดการงานฟาร์ม ปัญหาและ อุปสรรคในการประกอบธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกวาง และผลผลิตที่ได้จากกวาง

การประเมินคุณภาพสื่อของนักท่องเที่ยวชาวจีน และนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสื่อสาร จำนวน 53 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อสิ่งพิมพ์ภาพรวมมีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D.= 0.46) ผลการประเมินคุณภาพสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ภาพรวมมีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 4.37$, S.D.= 0.40) และขอเสนอแนะ สื่อควรมีการเผยแพร่สื่อเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กับชุมชนต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวจีนในอนาคต รวมทั้งการติดตามผลการใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการนำผลวิจัยไปใช้ สามารถนำสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อแอนิเมชัน 3 มิติ ไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของแหล่งชุมชน ทั้งยังตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานในกลุ่มของนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนควบคู่กับการท่องเที่ยวด้วยตัวเองในอนาคตได้อย่างแท้จริง

2. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป สามารถนำแนวทางการพัฒนาสื่อที่ประยุกต์มาพัฒนารูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาสื่อข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านเทคโนโลยีบาร์โค้ด 3 มิติ หรือการท่องเที่ยวแบบมุมมอง 360 องศา

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่ให้ทุนสนับสนุนงบประมาณการวิจัย และขอขอบคุณผู้ประกอบการภาคีฟาร์ม คณะผู้ทรงคุณวุฒิ นักท่องเที่ยวชาวจีน และนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนทุกท่านที่กรุณาให้ข้อมูลที่มีค่ายิ่งต่อการศึกษานี้

References

- Buaphuan, N. (2021). A Development of electronic book on cultural traveling on horse carriage route for Chinese-speaking tourists. *Chinese Studies Journal Kasetsart University*, 14(1), 220-243. [in Thai]
- Chaijaroen, S. (2011). *Educational Technology: Principles Theories to Practices* (2nd ed). Khon Kaen: Klungnana. [in Thai]
- Chaisaengpratheap, N. (2014). The formats and operation process of agro-tourism. *Veridian E-Journal*, 7(3), 310-321. [in Thai]
- Digital Government Development Agency (Public Organization). (2021). *Summary Report on the Number of Tourists Traveling to Thailand and Income from Foreign Tourists Entering Thailand, Data for the year 2015 – 2020*. Retrieved December 30, 2021, from <https://data.go.th/blog/tourism-2015-2020>
- Gurutourza. (2016). *TAT 2017 Year Plan Through We Care Tourism 4.0*. Retrieved April 11, 2022, from <http://gurutourza.blogspot.com/2016/07/3-4060.html>
- Kerdkraikaew, J., Donggan, J., Maeloh, A., & Che-Ouma, N. (2021). The development digital media for anti-corruption in Thailand. *Journal of Southern Technology*, 14(1), 64-74. [in Thai]
- Kuljitjuewong, S. (2016). Online publishing material guideline in digital era. *NIDA Journal of Language and Communication*, 21(29), 37-55. [in Thai]
- Ladukul, D., & Punya, P. (2018). The development of 3D animation cartoon to promote the integrity for primary school grade 4-6 students. *Journal of Applied Informatics and Technology*, 1(1), 64-71. [in Thai]
- Na Songkhla, T. (2011). Relationship between forms of agro-tourism activities and usage of local agricultural resources: A case study of Changklang agro-tourism, Nakhon Si Thammarat Province. *MIS Journal of Naresuan University*, 6(2), 1-12. [in Thai]

- Numnon, S. (1996). *The Definition and the Importance of Printed Media Handout: The Basic of Printed Media (Chapter 1)*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University. [in Thai]
- Pimon, P. (2019). Strategies of language use of Theema Kanchanpairin in the news program “Jad Sud Took Kwaam Jing”. *Journal of Liberal Arts Maejo University*, 7(2), 130-142. [in Thai]
- Puntatong, A., Phirasant, J., & Soodsang, N. (2012). Participatory development of printing for the communities around Sukhothai Historical Park. *Art and Architecture. Journal Naresuan University*, 3(1), 114-125. [in Thai]
- Shawarangkoon, S. (2007). *A Comparative Study of Learning Achievement and Interest of Upper-Level Primary School Students Using 2D Animation and 3D Animation* (Master's Thesis), King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. [in Thai]
- Srisa-ard, B. (2002). *Basic Research* (7th ed). Bangkok: Suweeriyasan.
- Waowaew, S., Methachayanan, E., & Upakit, C. (2020). Media animation understanding of Thai culture for Chinese tourists to Thailand. *Humanities and Social Sciences Review*, 8(1), 66-78. [in Thai]
- Worakullattanee, K., & Sampattavanija, P. (2008). *Advertising*. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Utomchan, W. (1995). *Video Production*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

English Reading Proficiency and Problem of Science – Oriented Undergraduate Students at a Thai University ความสามารถและปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สายวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของไทย

Ditthawat Thongsook

That Phanom College, Nakhon Phanom University

*e – mail: kengkla17@hotmail.com

ดิษฐวัฒน์ ทองสุข

วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม

Received: February 6, 2022, Revised: May 26, 2022, Accepted: June 6, 2022

Abstract

Many Thai people are still struggling to read English texts which will create a problem for them as they cannot use this skill effectively. As a result, their English reading proficiency should be developed since information and knowledge sources are mostly printed and presented in English language. In order to develop this skill, problems need to be investigated so that development of their English reading skill will be more effective. The research aims to investigate the level of English reading proficiency of science – oriented undergraduate students at a Thai university, and investigate whether their English reading problems are due to English problem, reading problem or both. A sample of 25 science – oriented undergraduate students at That Phanom College, Nakhon Phanom University participated in this study. The research instruments are reading comprehension tests in both English and Thai versions with the same contents, and translation tests from English to Thai language. The Results showed that mean score of the reading test in English as well as the score of translating a text from English to Thai were at a low level. Additionally, the mean score of a test on reading Thai texts was significantly higher than the mean score of reading English texts at .05 level. This indicates that the students' English reading proficiency was poor. Their English reading problem was mainly due to English language issue rather than reading problem though they did not score quite well. Findings of this study can provide insights for problems analysis and future planning on English reading development, including reading comprehension skills.

Keywords: Reading Proficiency, Reading Problem, English Reading Proficiency, English Reading Problem

บทคัดย่อ

การอ่านภาษาอังกฤษยังเป็นปัญหาสำหรับคนไทยจำนวนมาก ที่ทำให้หลายคนไม่สามารถใช้ทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษจึงควรถูกพัฒนา เนื่องด้วยในยุคปัจจุบัน แหล่งข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ ทั่วโลกโดยส่วนใหญ่ ได้ถูกตีพิมพ์และนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งการที่จะพัฒนาความสามารถดังกล่าวได้นั้น การรับทราบถึงปัญหาจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสายวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยไทย และเพื่อสำรวจว่าสิ่งใด คือ ปัญหาด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาดังกล่าว ระหว่าง ปัญหาด้านภาษาอังกฤษ หรือ ปัญหาด้านการอ่าน หรือ ทั้งสองด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสายวิทยาศาสตร์ของวิทยาลัยราชนครินทร์ มหาวิทยาลัยนครพนม จำนวน 25 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบทดสอบความเข้าใจการอ่านทั้งรูปแบบภาษาอังกฤษและภาษาไทย ซึ่งทั้งสองรูปแบบมีเนื้อหาเดียวกัน และแบบทดสอบการแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบความเข้าใจการอ่านในรูปแบบภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ และค่าเฉลี่ยการแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยก็อยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบความเข้าใจการอ่านในรูปแบบภาษานั้น อยู่ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบความเข้าใจการอ่านในรูปแบบภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาดังกล่าวอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยมีสาเหตุมาจากปัญหาทางด้านทักษะภาษาอังกฤษมากกว่าปัญหาทางด้านทักษะการอ่าน แต่อย่างไรก็ตาม ผลจากแบบทดสอบความเข้าใจการอ่านในรูปแบบภาษาไทยก็อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ไม่ได้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร ซึ่งผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนในการพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษรวมทั้งการพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่านด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: ความสามารถในการอ่าน ปัญหาในการอ่าน ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ปัญหาในการอ่านภาษาอังกฤษ

Introduction

There are various ways to obtain information, but reading is essential for effectively receiving information. This skill is a complex cognitive process of the meaning of the written text. It is the means to access knowledge and thought or ideas (Alderson, 2002). Reading is the most necessary skill for people, especially students, because they have to use this skill for gaining knowledge. It is used approximately 80% of the time as an educational tool in an academic institution (Changpueng, 2005). Reading skill is most emphasized in Thai education (Ministry of Education, 2002).

For education, reading skill, especially reading for comprehension, is significant because university students have to use these skills to understand what they read such as main idea, supporting detail, and conclusion (Nuttall, 2005). These students also need to be efficient in English, because many sources are mainly published in English language, such as articles,

textbooks, journals, magazines, and research. They will undoubtedly obtain usefulness and enhance their education from this skill (Wei, 2005).

However, teaching and learning the English language in Thailand is not as successful as expected. Educational levels showed that the English language is the main problem for Thai students. Their major problem is English reading skill. For the level of university, many students have problems answering factual information, identifying the main idea, making inferences, and to summarize the text read (Phanpruk, & Mahapoonthong, 2007).

This study was designed to investigate science – oriented undergraduate students' English reading proficiency and problem at a Thai university. The teachers' awareness of English reading proficiency and problem could be raised for improving the students' reading skills. The teachers can use the results found to consider how to revise their teaching to enhance the students' reading proficiency.

Purposes of the Study

1. To investigate the level of English reading proficiency of science-oriented undergraduate students at a Thai university
2. To investigate whether English reading problems of science-oriented undergraduate students at a Thai university due to English problems or reading problems or both of them

Research Questions

1. What is the level of English reading proficiency of science-oriented undergraduate students at a Thai university?
2. What is the English reading problem of science-oriented undergraduate students at a Thai university, English skills or reading skills or both?

Hypothesis

1. English reading proficiency of science – oriented undergraduate students at a Thai university was low.
2. English reading problem of science – oriented undergraduate students at a Thai university was due to English skills, not reading skills.

Scope of the Study

1. This research investigated the English reading proficiency of science – oriented undergraduate students at a Thai university.
2. This research investigated the English reading problem of science – oriented undergraduate students at a Thai university, English problems or reading problems.
3. The participants of this research were science – oriented undergraduate students at a Thai university
4. The duration of this research was from July to September 2021.

Literature Review

Reading Definition

There are various definitions of reading. Urquhart, & Weir (1998) defined reading as the process of decoding knowledge of semantic, syntactic, and pragmatic. Reading is understanding the meaning of words or sentences that the readers read. The readers have to understand through knowledge, language skill, and experience. As Anderson (2002) stated, reading is a mental function in which readers create and decode the meaning of words and sentences.

According to the reading definition, the primary key is understanding. If the readers read the contents or information without this, it may lead to ineffective reading or reading problems.

Reading Problem

Reading problem can lead to misunderstanding and ineffectiveness of reading information or content of the text. According to the concept of Anderson (2002), he showed two leading causes which are reading problems as follows:

1. Background Knowledge: The readers would not be able to understand what the content is about if those readers lack enough background knowledge.
2. Cultural Knowledge: the readers would not be able to understand the content correctly and clearly if those readers lack understanding about unfamiliar cultural content and knowledge about technical terms for a specific purpose.

As Gunning (2000) stated that mainly there are two causes of the reading problem as follows:

1. Knowledge of Vocabulary: If the readers do not have enough vocabulary knowledge, those readers will not know the meaning of vocabulary, which is a cause of the problem of understanding information or the text.
2. Knowledge of the Sentence Structure: If the readers do not have enough knowledge of sentence structure, those readers will not understand

the context clearly, because a lack of enough knowledge of sentence structure leads to the problem of determining the meaning of each sentence. For Good reading, the readers need to understand the structure of phrases and their relationship.

It seems clear that these mentioned reading problems are related to language proficiency. If the readers have low language proficiency, it is not easy to understand a text.

Language Proficiency

Language is a part of the culture. It reflects the value and beliefs of each group of people. Each culture determines a native language (Rosenthal, 1996). There is a distinction between unconscious language acquisition and conscious language acquisition for language acquisition. The native speaker is an obvious example of unconscious language acquisition. A non – native speaker needs to learn a second language taught by a teacher or learn any language from textbooks. Such a non–native speaker is an instance of conscious language acquisition (Krashen, 1981).

Language function plays a vital role in analytical and critical thinking. This function needs to be developed in order to become proficient. People or students who have language proficiency will be able to understand content or information. Students have to learn academic information. Therefore, these students need to systematically use language to analyze and criticize difficult and complicated content (Cummins, 1992).

Reading is an activity to understand the content. Students should have the adequate skill to interpret the meaning of words and sentences (Aebersold, & Field, 1997). Language proficiency is required in the process. The reason is that the primary purpose of reading is to understand content or information. This is called reading for comprehension.

Reading Comprehension

Reading comprehension refers to a mental process of constructing and understanding the meaning of content, which is the expected outcome of reading skill (Smith, & Johnson, 2005).

For the levels of reading comprehension, Aebersol, & Field (1997) specified that there are mainly three level of reading comprehension as follows:

1. Literal Comprehension: It emphasizes information or content in the text. The readers need to use ability to identify specific facts and summarize the details described explicitly.

2. Inferential Information: It is an understanding of the meaning in the text that is implied. The readers need to use the ability to summarize the content which is not mentioned explicitly in the text.

3. Critical Comprehension: It is to find, understand, and discover implied meaning for criticizing and evaluating information or the content read. The reader needs to use the ability to summarize implied content and criticize what they read.

As Nuttall (2005), he mentioned that there are four levels of reading comprehension as follows:

1. Literal Reading: It requires the readers to make a simple understanding of explicitly mentioned information or facts in the text.

2. Interpretative Reading: It requires the readers to use a higher thinking ability to summarize, infer, and predict information or content because some writers describe or explain it indirectly.

3. Critical Reading: It requires the readers to evaluate language and judge information or content read on truthfulness and value. The readers have to collect, interpret, apply, analyze, and criticize information or the content.

4. Creative Reading: It requires the readers to use the highest reading comprehension level. For this level, the readers need to use literal, interpretative, and critical comprehensions to apply or create new information.

From the levels of reading comprehension explained by Aebersol & Field and Nuttall, they are quite similar. The first level of reading comprehension is literal understanding. This level requires the readers to understand explicit or factual information. The second level is implied information understanding.

This level requires the readers to interpret implied information. As the next level, this is critical understanding. This level requires the readers to evaluate and summarize what is read. For the different thing, Nuttall explained more one level which is creative understanding. This level requires the readers to use literal, implied, and critical understanding to create new information.

The concept of reading comprehension involves a thinking process for analyzing the content systematically (Anderson, 2002). Hence, the reading process seems to be a meaningful way of understanding what is read.

Reading Processes

In reading processes, the readers interact with the content to interpret and create meaning by using knowledge relating to linguistic knowledge about words, sentence structures, and cognitive skills. (Alderson, 2002). Reading processes can be divided into three stages. These stages are pre – reading, while – reading, and post – reading.

Pre - reading is the first process called the planning step. The readers think about the topic, consider the text, and predict what they read.

While - reading is a second process called the monitoring step. The readers think and monitor by reflecting on the idea of the content and questioning the text.

After - reading is a final process called evaluating step. The readers reflect, consider, analyze, and conclude the content or information through readers' knowledge and experience for making understanding (Cohen, 1998).

The reading process is the way to comprehend content or information, but reading strategies are also considered the means to understand the contents or information better. These strategies are implemented for more effective reading.

Reading Strategies

Reading strategies can be considered an

essential part of reading. The readers implement them to understand the content transmitted by the writer (Abbott, 2006). Readers need to use reading strategies before, during, and after reading as follows:

Before reading: the first step of using reading strategies, the readers need to use prior knowledge to think about the topic, previewing the text, and predict the content by scanning and skimming.

During reading: this second step of using reading strategies, the readers need to make and monitor through thinking, questioning, and reflecting on the idea of the content.

After reading: in this final step of using reading strategies, the readers need to reflect on the content or information read from the knowledge and experience of those readers, clarify understanding from the content read, extend understanding through creation and analysis, and conclude what the readers read (Cohen, 1998).

From the concept of reading strategies, it may be created as a reading model for developing reading skills. This model can be used for developing reading comprehension.

Reading Models

Reading model is the concept that the readers can use for acquiring words, interpreting sentences, and comprehending a text (Grabe, 2002). Generally, there are numerous and various reading models. However, the reading model can mainly be categorized into four models (Reutzel, & Cooter, 2005). The first model is the top – down model. For this model, readers' knowledge and experience are emphasized as significant parts to comprehend the content. The second model is the bottom – up model. Language knowledge for interpreting the symbols in the content is emphasized so that the reader can comprehend the text from smallest to largest units. This model is started from letter to word, from word to sentence, from sentence to paragraph, from paragraph to text, and from text to the meaning. The following model is the interactive

model. The Importance of knowledge and the content that the readers read are emphasized in this model. The processes of top – down and bottom – up are combined in the interactive model. For this model, the readers apply knowledge and experience to comprehend the meaning of the content. The final model is transactional Model. The reader, content, and social and situational contexts are emphasized for linking and transmitting information to comprehend the meaning of the content.

From all of the above concepts, reading is the construction of meaning from words and sentences. Indeed, a significant thing is language knowledge. If the readers read content or information without this, understanding from reading cannot occur. Simultaneously, the essential thing from reading is understanding. The reason is that reading is not just pronunciation, but it is to understand the content or information through reading skills. Therefore, the reading process, reading strategies, and reading model can be used to comprehend what is read for effective reading.

Research Methodology

Research Participants

The participants of this study were twenty - five science – oriented undergraduate students of That Phanom College, Nakhon Phanom University. All of them were students in their third and fourth years studying in the first semester of the academic year of 2021. They were selected by purposive sampling based on the participants' field of study.

Research Instruments

For this research, two instruments were used for collecting data:

1. The first instrument was the English version of the reading for a comprehension test. This test was adapted from English reading part of Cambridge University (Cambridge University Press, 1996). This test

was divided into two parts. The subjects were asked to read two passages and answer the questions for the first part. This test contained two passages and twenty items by selecting a correct choice in each item. The passages relating to science and social science. For the second part, these participants were asked to translate from English sentences into Thai sentences. This part had ten English sentences selected from the passages of the test.

For content validity of each question in the passages, it was approved by three experts who had experiences in teaching English for at least five years. The Item – Objective Congruence (IOC) was implemented to specify content validity. The Items with scores higher than or equal to 0.5 were used. The items with scores lower than 0.5 were edited according to the experts' comments and suggestion and used for conducting the research. The overall IOC score of this evaluation was 0.83. The reliability of the survey by the instrument was determined to ensure the responses were reliable and consistent. The instrument was pilot examined with twenty third and fourth years studying in the first semester of the academic year of 2021 at That Phanom College, Nakhon Phanom University. This group of participants was not in the group of samples of the main research. For English sentences for translation from English to Thai sentences, the overall sentence content suitability mean score was 4.57, and the standard deviation (S.D.) was 0.16.

2. Second instrument was a Thai version of a reading comprehension test. This test had only one part. The participants were asked to read two passages and answer the questions in this part. This test contained twenty items by selecting a correct answer in each item. The passages and the questions of the Thai version test were translated from the English version. So, it had the same meaning as the English version test.

For correct translation, the researcher consulted three experts who had experiences in teaching English for at least five years. Afterward, the researcher revised the contents according to the experts' comments and suggestion and used them for operating the research.

The English and Thai test were used to investigate whether the English reading problem was due to an

English problem, a reading problem, or both. At the same time, the second part of the English version (translation from English sentences to Thai sentences) was applied to investigate these students' English word and sentence understandings.

The details of the English reading test for both the English and Thai version tests can be illustrated in table 1.

Table 1: The types of questions of reading comprehension test

The Types of Questions of Reading Skills	Number of Items
Main Idea	4
Referential Information	4
Inferential Information	4
Factual Information	8
Total	20

For the above table, the test has four types of reading questions. These types of reading questions were based on the concept of Smith, & Johnson (2005). According to these scholars, reading comprehension aims to comprehend the content, so looking for the main idea to specify the point of what is read, finding referential information to connect the parts of content, indicating inferential information to draw the conclusion from the implied content, and understanding factual information to know the explicit content are the parts of reading that the readers need to use to understand what they read. The students' English reading proficiency was assessed using these questions in the English version test. At the same time, the questions in the Thai version test were used to assess the level of reading skill of these students.

Data Collection

The data were collected by operating two steps:

1. In the first step, the target group studying in the first semester of academic year of 2021 took a reading comprehension test in English. They also

took a translation test from English sentences to Thai sentences.

2. In the second step, these students were asked to take a reading comprehension test in the Thai version.

Data Analysis

After conducting reading comprehension test in both Thai and English versions, the data were analyzed by using the percentage (%), mean score ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and statistical significance (t – test).

Then, the scores of the main idea, factual information, inferential information, and referential information were calculated to find a mean score and a standard deviation. Next, the mean score of these skills was changed to percentage. The mean scores of these sub - reading skills from the Thai version and English version tests were calculated to determine the significant differences in scores of sub - reading skills and also identify the problem in sub – reading skills and whether the cause of the problem between language proficiency or reading skill or both of them.

Result of the Study

In this part, the study results were presented in two parts. These parts were the proficiency of English reading proficiency and problem of science – oriented undergraduate students at That Phanom College, Nakhon Phanom University.

Proficiency and problems in English Reading of Science – Oriented Undergraduate Students at That Phanom College, Nakhon Phanom University

The purposes of this research were related

in this part. The first purpose of the study was to investigate the English reading proficiency of science – oriented undergraduate students at That Phanom College, Nakhon Phanom University. The second purpose was to investigate whether the English reading problem of these students due to English problems or reading problems. The English reading comprehension test scores can be distinguished into four skills, which are based on Smith and Johnson's concept (2005). These scores will be shown in table 2.

Table 2: The Scores of Reading Comprehension Test (English Version)

Types of Questions	Main Idea	Factual Information	Inferential Information	Referential Information	Average of All Types of Questions
($\bar{X}$)	0.92	2.96	0.96	2.04	
S.D.	0.64	0.73	0.68	0.45	
%	23.00	37.00	24.00	51.00	34.40

According to table 2, the English reading proficiency of science – oriented undergraduate students at That Phanom College, Nakhon Phanom University was at a low level (34.40%). The result specified that their skill in finding the main idea was at a very low level (23.00%), their skill in finding factual information was at a low level (37.00%), their skill in finding inferential information was at a very low level (24.00%), and their skill in finding referential information was at a moderate level (51.00%). Averagely, the students' proficiency in English reading comprehension from all reading types was at a low level (34.40%).

The result from the translation part

For the translation part, the result specified that

the score of the translation from English sentences to Thai sentences was low. The overall mean score of this test was 2.88. As the percentage of correct translated sentences, it was 28.80%.

From the above result, it can be concluded that the students could not translate English sentences well because they did not understand what appeared in those sentences well. Indeed, it can lead to the problem of reading comprehension.

Comparison of science – oriented undergraduate students' reading scores between the English version and Thai version

A Comparison of the reading scores from the English version and Thai version is shown from table 3 – 7.

Table 3: The statistical comparison of mean scores of the main idea between the English version and the Thai version

Main Idea	Reading Comprehension Test	
	English Version	Thai Version
($\bar{X}$)	0.92	2.12
S.D.	0.64	0.53
t – value = 2.89		
p < .05		

This table specifies that the English version's mean score of main idea was 0.92. In the Thai version, it was 2.12. The mean score for the English version was lower than the Thai version. The difference

between the mean scores of the main idea for the English version and the Thai version was significantly different at $p < .05$ level ($t = 2.89$).

Table 4: The statistic comparison of mean scores of inferential information between English version and Thai version

Factual Information	Reading Comprehension Test	
	English Version	Thai Version
($\bar{X}$)	2.96	5.12
S.D.	0.73	0.88
t - value = 5.34		
p < .05		

This table specifies that the English version's mean score of factual information was 2.96. In the Thai version, it was 5.12. The mean score for the English version was lower than the Thai version.

The difference between the mean scores of factual information for the English version and the Thai version was extremely significantly different at $p < .05$ level ($t = 5.34$).

Table 5: The statistic comparison of mean scores of factual information between English version and Thai version

Inferential Information	Reading Comprehension Test	
	English Version	Thai Version
($\bar{X}$)	0.96	2.40
S.D.	0.68	0.85
t - value = 2.65		
p < .05		

This table specifies that the English version's mean score of inferential information was 0.96. In the Thai version, it was 2.40. The mean score for the English version was lower than the Thai version. The

difference between the mean scores of inferential information for the English version and the Thai version was significantly different at $p < .05$ level ($t = 2.65$).

Table 6: The statistic comparison of mean scores of referential information between English version and Thai version

Referential Information	English Reading Test	
	English Version	Thai Version
($\bar{X}$)	2.04	2.76
S.D.	0.45	0.44
t - value = 2.29		
p > .05		

This table specifies that the English version's mean score of referential information was 2.04. In the Thai version, it was 2.76. Although the mean score of the English version was lower than the Thai

version, the difference between the mean scores of referential information for the English version and the Thai version was not significantly different at $p > .05$ level ($t = 2.29$).

Table 7: The statistic comparison of mean scores of all reading skill between English version and Thai version

All Reading Skills	Reading Comprehension Test	
	English Version	Thai Version
($\bar{X}$)	6.84	12.40
S.D.	1.57	2.07
t - value = 9.57		
p < .05		

This table specifies that the mean score of all reading skills for the English version was 6.84. In the Thai version, it was 12.40. The mean score for the English version was significantly lower than

the Thai version. The difference between the mean scores of all reading skills of the English version and the Thai version was significantly different at $p < .05$ level ($t = 9.57$).

Table 8: Comparison of mean score between the English version and Thai version of reading comprehension tests in each type of question

Types of Question	English Version Test	Thai Version Test
	Percentage (%)	Percentage (%)
Main Idea	23.00	51.00
Factual Information	37.00	63.50
Inferential Information	24.00	53.00
Referential Information	51.00	70.00
All Types of Questions	34.40	60.20

This table shows that the percentage of the English version of reading comprehension test (34.40%) was lower than the Thai version test (60.20%). For the part of the main idea, the percentage of the English version test (23.00%) was lower than the Thai version test (51.00%). For factual information, the percentage of the English version test (37.00%) was lower than the Thai version test (63.50%). In the part of inferential information, the percentage of the English version test (24.00%) was lower than the Thai version test (53.00%). Finally, in the part of referential information, the percentage of the English version test (51.00%) was lower than the Thai version test (70%).

Although, the mean score of the reading comprehension test in the Thai version showed that the score of the test in the Thai version was higher than the test in the English version, the overall score in the Thai version was just moderate level.

The overall score of the test in the English version was low level. Besides, the score on the test of translation from English sentences to Thai sentences was also low.

The above results indicated that the main problem of English comprehension was English skills. As for reading skills, it was not at a good level. These skills should also be improved for more effective reading.

Discussion

In investigating these students' English reading proficiency, the researcher found that the science – oriented undergraduate students' English reading proficiency was low. The finding was that the main idea, inferential information, and factual information were the problems of English reading. The most problematic sub – reading skill was identifying the main idea, factual information, and inferential information. Although the students could pass half of the total score in finding referential information, the result was only at the moderate level. Moreover, the students might choose the correct answers by observing the words' location. They probably did not need to know or understand the meaning of what they read to choose the correct answer to this type of question.

The result of this study was consistent with a previous study (Sutta, 1994), which indicated that Thai students' reading proficiency was at a low level. These students could not specify the main idea, author's purpose, and conclusion. These causes were the problems leading to difficulty understanding a reading text. Lacking skills in finding the main idea was the main problem in understanding content or information because the main idea was an essential part of a reading text.

As part of the comparison between the English and Thai test, the result specified that the students did not have reading problem, but the English skill was the problem. The reason was that the subjects did not pass the English version test, but they passed the Thai version test. Besides, poor performance in the translation test supported this result. This finding showed that their reading problem stemmed from low English skills. The primary reasons were English linguistic and vocabulary knowledge. From this points, the subjects did not understand the meaning of English sentences adequately. The result of this study was in line with the study conducted by Sritamai (1993). This study showed that

the students had English reading problems because they had limited English competence. Their English competence was deficient, especially English linguistic and vocabulary knowledge, which were the causes of their English reading problem, not reading skill. Moreover, the result of this study was similar to the study of Glenn Ole Hellekjaer (2009). The students had difficulty in reading content or information in the English language. English reading was more difficult than reading in their first language. The main problem was poor English proficiency leading to an English reading problem. However, although the students passed in Thai version test, the point level was only fair, not high. This result indicated that their reading skill might also be a thing that should be improved or developed for more understanding of reading.

Conclusion

The current study aimed to investigate English reading proficiency and the problem of science – oriented undergraduate students at That Phanom College, Nakhon Phanom University. Also, this research investigated the cause of English reading problem of the subjects. In this research, the English version test and the Thai version test were compared. This comparison shows that the students' English reading proficiency was low. The cause of this problem was English skills, not reading skills because they could pass the Thai version reading test, but could not pass both the English reading version and English to Thai translation. From the instruments, especially the translation test, it clearly pointed out that their English reading problem was English linguistic and vocabulary knowledge. This limitation affected the students' English reading understanding.

According to the above mentioned English reading problems, the students should be emphasized in the use of English vocabularies and reading strategies. For the use of English vocabularies, this is considered as a very essential part for English reading comprehension since it is used to determine word

meaning and understand what is read (Graves, & Ryder, 1994). As the use of reading strategies, this can be applied to improve English reading comprehension such as using context clue to guess the meaning of unfamiliar words, using affixes to infer the new meanings from familiar words, and using keywords or synonyms to guess the meaning of the passage etc. Moreover, the use of strategies also enable the readers to understand how to specify the main idea, identify inferences, and drawing conclusions (Nuttall, 2000). Thus, these ways should be used for improving and enhancing English reading comprehension.

Recommendation

The recommendations for future research are presented as follows:

1. Future research should cover various programs to be compared and contrasted in the result.
2. Interviews should be used for future research so that the subjects can specify more causes or factors relating to the result.

References

- Abbott, M.L. (2006). *ESL Reading Strategies: Difference in Arabic and Mandarin Speaker Test Performance: Language Learning*. Malden: University of Alberta.
- Aebersol, J.A., & Field, M.L. (1997). *From Reader to Reading Teacher: Issues and Strategies for Second Language Classroom*. New York: Cambridge University Press.
- Alderson, C. J. (2002). *Assessing Reading*. The United Kingdom: Cambridge University Press.
- Cambridge University Press. (1996). *Cambridge Practice Tests for IELTS*: Cambridge University Press.
- Changpueng, P. (2005). The power of narrow reading. *Journal of English Studies*, 9(2), 88 – 99.
- Cohen, A.D. (1998). *Strategies and Learning and Using Second Language*. New York: Addison Wesley Longman.
- Cummins, J. (1992). *Language Proficiency, Bilingualism and Academic Achievement*. In P.A.
- Grabe, W., & Stoller, F.L. (2002). *Teaching and Researching Reading*. London, England: Education.
- Graves, M. F., & Ryder, R. J. (1994). *Reading and Learning in Content Areas*. New York: Macmillan College Publishing Company.
- Gunning, T.G. (2000). *Assessing and Correcting Reading and Writing Difficulty*. Boston: Allyn & Bacon Education Company.
- Hellekjaer, G.O. (2009). Academic english reading proficiency at the university level: a Norwegian case study. *Reading in a Foreign Language*, 21(2), 198 – 222.
- Krashen, S. (1981). *Second Language Acquisition*. Oxford, England: Pergamon.
- Ministry of Education. (2002). *Education Reformed*. Bangkok: Kuruspa Press. [in Thai]
- Nuttall, C. (2005). *Teaching Reading Skills in a Foreign Language*. Oxford, UK: Macmillan Education.
- Phanpruk, S., & Mahapoonthong, M. (2007). A study of English language proficiency, language using problems and language needs among graduate and post graduate students at King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. *Journal King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok*, 3(5), 12 – 15.
- Reutzel, D.R., & Cooter, J.R. (2005). *Essentials of Teaching Children to Reading: The Teacher Make the Difference*. Pearson Publishing.
- Rosenthal, J.W. (1996). *Teaching Science to Language Minority Students*. England: Multilingual Matters Ltd.
- Smith, R.J., & Johnson, D.D. (2005). *Teaching Children to Read*. Springfield, Massachusetts: Addison-Wesley Publishing.
- Sritamai, R. (1993). *English Linguistic Competence of Mathayom 6 Students in School under the Jurisdiction of the General Education Department* (Master's Thesis), Chulalongkorn University. [in Thai]

- Sutta, N. (1994). *An Investigation of the Ability in Using Reading Comprehension Skills in Reading Expository Text of the First Year Graduate Students in the Master of Arts in Teaching Program of Kasetsart University* (Master's Thesis), Kasetsart University. [in Thai]
- Urquhart, A.H., & Weir, C.J. (1998). *Reading in a Second Language: Process Product and Practice*. New York: Addison Wesley Longman.
- Wei, Y. (2005). *The Relationship between Phonological Awareness and Reading Ability of Thai Students in English and Thai Primary Schools of Thailand* (Doctoral Thesis). University of Maryland.

Revisiting Flexible Labor: A Case of Freelance Tour Guides under Economic Uncertainty during the Covid-19 Outbreak in Phuket

การทบทวนแนวคิดแรงงานแบบยืดหยุ่น: กรณีศึกษามัคคุเทศก์อิสระกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจในช่วงการระบาดของโควิด-19 ในภูเก็ต

Nicha Tovankasame

Faculty of International Studies, Prince of Songkla University

*e-mail: nicha.t@phuket.psu.ac.th

นิชา โตวรรณเกษม

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Received: December 2, 2021, Revised: January 21, 2022, Accepted: February 24, 2022

Abstract

This study aims to examine the precarious forms of freelance tour guides experiencing economic breakdown, to reconsidering a case of flexible labor, during the COVID-19 outbreak in Phuket. As the major Phuket residents depend their livelihood on and everyday means of support from the travel industry, the emergent measure terminated the dispensable mobility, which brought into a sudden economic downfall to each of individuals. Freelance tour guides are laborers who have generated benefits to other tourism-related businesses and local economy. However, they presently become one of the vulnerable laborers in the collapse of neoliberal tourism system affected by the outbreak. They encountered unemployment instantly after the cease of flight operation and land travel ban. The study is qualitative research and mainly uses ethnographic method by gathering data from interviewing three informants and observing their conversations online during the COVID-19 in March 2020. The results portray the micro perspectives of flexible laborer in the tourism sector, reflecting through the narratives of freelance tour guides experiencing the economic breakdown and blockage of cash flow. They further arise in various informal strategies to deal with the difficult situations and assure the life security, for example, finding alternative sources of income from online sales and family business, relocation for an affordable living, and seeking for network embeddedness. The epidemic does not only infect health conditions, but also perturbs the well-being and transforms the practices of human in economic-driven society.

Keywords: Flexible Labor, Tourism, Freelance Tour Guide, Phuket, COVID-19

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรูปแบบความไม่มั่นคงของภาคธุรกิจอิสระที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจเพื่อทบทวนแนวคิดแรงงานแบบยืดหยุ่นในช่วงการระบาดของ COVID-19 ในจังหวัดภูเก็ต เนื่องจากชาวภูเก็ตส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการค้าชีวิตและความช่วยเหลือในชีวิตประจำวันจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มาตรการสั่งห้ามการเคลื่อนย้ายระหว่างและภายในประเทศ ส่งผลให้เศรษฐกิจตกต่ำอย่างกะทันหัน โดยมีภาคธุรกิจเป็นกลุ่มแรงงานอิสระที่สร้างผลประโยชน์ให้กับธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพวกเขากลายเป็นหนึ่งในแรงงานอิสระที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด จากการล่มสลายของระบบการท่องเที่ยวเสรีนิยมใหม่ที่มีผลมาจากการระบาดของไวรัสโควิด-19 พวกเขาประสบปัญหาการว่างงานทันทีหลังจากการหยุดทำการของสายการบินและการห้ามเดินทางทางบก การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีทางชาติพันธุ์เป็นหลักโดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสามคน และสังเกตบทสนทนาออนไลน์ในช่วงโควิด-19 ในเดือนมีนาคม 2020 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงมุมมองปัจเจกของแรงงานที่มีความยืดหยุ่นในภาคการท่องเที่ยว ผ่านเรื่องเล่าของภาคธุรกิจอิสระที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ และการชะงักงันของกระแสเงินสด จากการศึกษา พบว่าพวกเขายกย่องความคิดว่ากลยุทธ์ที่ไม่เป็นทางการต่าง ๆ เพื่อจัดการกับสถานการณ์ที่ยากลำบากและสร้างความมั่นคงในชีวิต เช่น การหาแหล่งรายได้ทางเลือกจากการขายออนไลน์และธุรกิจครอบครัว การย้ายถิ่นเพื่อดำรงตนด้วยค่าครองชีพในราคาประหยัด และการสร้างเครือข่ายทางอาชีพ เป็นต้น โรคระบาดนี้จึงไม่เพียงแต่กระทบสุขภาพร่างกาย แต่ยังส่งผลถึงความเป็นอยู่ที่ดีและเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติของมนุษย์ในสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจในวงกว้าง

คำสำคัญ: แรงงานที่ยืดหยุ่น การท่องเที่ยว ภาคธุรกิจอิสระ ภูเก็ต โควิด -19

Introduction

Thailand was the first nation in the world that encountered the transnational spread of coronavirus since the beginning of January 2020 due to the arrival of an inbound Chinese tourist group from Wuhan. Since then, International Airport Quarantine under the Department of Disease Control began to monitor closely on tourists from the disease spreading areas. On January 31, 2020, the first case of Thai infected patient found from a taxi driver who picked up a group of Chinese passengers from the airport (More 5 Coronavirus, 2020). This incident raised the Ministry of Public Health to announce the level-2 warning of preparedness and responsive plan, issuing preventive measures of local transmissions to maintain health security of citizens. Although Thailand was anticipated to be the low-risk area of the epidemic in the first period of outbreak, the flexible tourism policy allowing the incessant traveling of international tourists tended to engender the silent danger of novel coronavirus spreading in many touristic cities.

Phuket is one of the world-renowned cities for tourists, located in southern Thailand. It is the

province that serves approximately 10.6 million visitors and generates more than 419 billion baht in 2019 to the national economy (Phuket and Its, 2020). The main source of income is from the two major tourist nationals- Chinese and Russian, and the new tourist target that emerged in 2019 is Indians. The high demand of tourism can be observed from the operation of 20 direct flights from various cities of Mainland China and 47 direct flights from Russia, South Korea, Australia, etc. Phuket is one of the globalizing cities where traveling is a product of mobility, which led to movement-based industry called 'tourism' (Urry, 2007; Urry, & Larsen, 2011).

Working as a tour guide in Thailand is required a certified license from the Department of Tourism, and such occupation is reserved for Thai nationals merely. Their roles are not only to facilitate international and domestic tourists during travels but are also expected to present positive images of Thailand and cultures. Therefore, the Department of Tourism issued the Tourism Business and Guide Act B.E. 2551 (2008) to protect the rights of tour guide career while working in the sector. To some extent, all tour guides are

freelancers who can generate incomes from tourist clients to other tourist-related actors and businesses through recommending and promoting products and services with commissions in return. They become essential economic generators in the tourism field of Phuket. However, working as a freelance tour guide financially vulnerable. They are considered as self-employed and informal labor in the economic system (Tovankasame, 2018b). Although the freelance tour guides are given chances to accumulating benefits available in the neoliberal-driven city, the exceeding dependency on tourism economy can cause great collapse when a sudden crisis occurs.

The COVID-19 caused the national measures to terminate Phuket tourism and exacerbated the economic precariousness of major laborers who depend highly on tourism economy. It places consequent on the suspension of employment and subsequently loss of income (International Labor Organization, 2020). Approximately three thousand Chinese-speaking tour guides are not called for employed due to the cease of China's flight operation (Suffering from the Loss, 2020), then freelance tour guides from other specializing languages also fall into the same vulnerable path. The outbreak has triggered tremendous suffering to human of neoliberal policy and mindset.

To reveal the socio-cultural context of freelance tour guides in Phuket tourism during COVID-19, this study uses the framework of labor studies, based on the field of urban anthropology, to analyze the social conditions of flexible labor experiencing the crisis. The research is conducted by gathering data from interviewing three informants and observing their conversations online during the COVID-19 in March 2020. In the global context where flexible labor, represented in this study as freelancers, has become numerously increased and has still faced with the economic and social insecurity due to the subsequence of COVID-19. The main research question poses on how they utilize their capitals and resources to maintain life and devise strategies to overcome the unpredictable adversity.

Research Objectives

To examine the precarious forms of freelance tour guides resulting in job security, social protection, life stability, and coping strategies in tourism sector during the spread of pandemic coronavirus from 2019 to 2020.

Literature Review

Precarity of Flexible Labors

The concept of flexible labor has become the main framework of this study. By focusing on the epitome of freelance tour guides, their basis of living aligned with the neoliberal economy has manifested as unpredictable, insecure, and precarious conditions. The labor studies after Marxism emphasized on immaterial laborers who works for cognitive or emotional type of job in the economic system (Lazzarato, 1996). Tourism industry is considered laborers as commodities in the production. Therefore, services created by labors who have value meanings and appears as new forms of product which are not materially measurable (Dowling, 2007). Other significant products of immaterial labor from other fields, namely, information, (symbolic) communication, knowledge, and cultural artefacts (Kitirianglarp, 2014). Tourism has been a significant production imparting the consumption growth to neoliberal economy (Gómez-Encinas, 2019). Freelancer is a laboring production of neoliberal policy. Standing (2016b) explains that flexible laborers are addressed as precariat in the neoliberal scenario where survival of the fittest is a proper elucidation. The laborers are precariatized in security and protection in terms of health conditions, employment, job, work, skill production, income, and collective representation. Therefore, the precariatization deserts them to identify as a class-for-itself and undermines social backup for sustaining their quality of working and living. Another sense of flexible labor in the digital platform can be classified as commodified labor (Wood et al., 2019) as their status of employment depends on the demand of employers. It means that they are commodities

in a labor market where employers can purchase with the agreeable price. The hiring logic considers the labor's payment on piece-rate, assigned job, or hourly basis (Kassi, & Lehdonvirta, 2018) with no other additions of security-related cost. Freelancers, therefore, are not the burdens for a long-term contract and unexpected risk. Most employers do not include individual investment in the hiring cost, namely, self-training and development (Corrado, & Hilten, 2015). In this respect, Standing (2016a) explains that commodification of labor still considered 'unpaid work-for-labor' signifying the 'all-in-one' time of employment. During the situation of disaster, different governments encompass multifarious approaches of recovery scheme to tackle with economic crisis. Broinowski (2017) states the case of nuclear disaster in Fukushima and the Japanese government's priority in assisting private corporations. It shows that most neoliberal-driven nations transpire a certain model that lacks attention on the labors in the production process.

Research Methodology

This is a follow-up study of the researcher's doctoral dissertation from 2014 to 2018 on the social status, working mechanism, everyday practices, and organizational structure of freelance tour guides in the context of Phuket tourism (Tovankasame, 2018a). As stated, the working status of freelance tour guides are endangered to employment unpredictability and financial instability, thus this study further focuses on their socio-economic impacts when encountering with the aftermath of coronavirus spread. The study is qualitative research and mainly uses ethnographic method by gathering data from interviewing informants online, starting from the end of March 2019. Since the researcher is acquainted with the informants and know each of the individuals' background, it is effortless to observe their updates on the social networking sites and have personal conversations. However, to complete this study, the researcher

conducted interviews with them to gain narratives of exposure to living/working instability during the outbreak and coping mechanism from three informants that found purposefully relevant to the objective of the study. Concerning the confidential matter, all informants are named under pseudonym with the description of biography. Analytic induction was applied to infer meanings from the data collected by looking for emerging patterns of freelance tour guides experiencing economic aftermath from COVID-19 crisis.

Findings and Discussion

Phuket Tourism: The Field for Treasures Collection

"How is your job at present?", I carefully initiated a talk with Mr. Makro, a 10-year taxi driver in Patong beach, as we have lost connections for almost two years.

"You are being ironic to me! If we have not long been acquainted, I am sure we would have a fight. You knew everything is hard these days. I can't do anything."

Mr. Makro is a local-born Phuket freelancer who mainly works as a taxi driver and has a tour-guide license for legal tour operation. According to the statement, Mr. Makro responded back with the tones of discontent and harshness since his social identity is a person who is capable to earn large amount from tourism industry. His straightforward way of expression implies the anxiety of unexpected future of jobs and earnings. Even a basic greeting about the state of living can affects his feelings and interpret it intimidating. It is not easy for the freelancers in the sectors to admit the truth of tourism failure during the crisis as his statement conveys the mental distress and pressure. Many local-born Phuket freelancers are used to receive high incomes and profits from tourists. There is even a saying among laborers in the tourism sector that,

"Phuket is like a big pond. If you are hard-working and persevering enough, you can easily find

fishes. Jobs in the (tourism) sector are everywhere. One day we are taxi drivers, then next day we sell tour program, on the other day we give them a tour."

Another case of local-born tourist guide who is facing with the unemployment. Ms. Janet, a 24-year-old tour guide who has worked as a freelance tour guide for 4 years right after graduation. She was born and raised in Phuket. In her working experience, she is an English-speaking tour guide who is amenable to adjust herself to the fast-changing trend of national visitors by learning Chinese language while working as an assistance of Chinese-speaking tour guides. It took her 5 months to be confident in guiding the Chinese tourist without accompanying. As her efforts paid off, she becomes a flexible and competent laborer in the tourism sectors who accumulate wide-ranging connections to pursue incessant employment in the past couple years. Similar to what happened with every other tour guide, when the outbreak emerged, she began to gradually lose her tour-guide jobs. Thus, to sustain her life during the financial difficulty, she returned to depend on the family business of selling local seafood in a market. A casual interview was conducted while she was delivering the seafood to my house. As soon as we met at the meeting point, she smiled and expressed her feeling regarding the miserable and hopeless conditions.

"I am totally unemployed. I lost my job and all the connections. But good thing I was having a group of westerners while they [the Thai government] banned the arrival Chinese tourists. At least I could earn something little before everything [tourism-related activities] is totally stopped." Then I asked if she had plan to do something else. She further explained, "not really. Now I am busy with helping my family to sell seafood online. We have a permanent seafood stall located in Boat Plaza market. I haven't thought of doing other things, just waiting for the tourism recovery."

Among the plight of outbreak and economic instability, domestic consumption of local food become

an essential source of livelihood sustainably. The job as a freelance tour guide tends to prove her self-reliant ability in the young age and the opportunity of wealth accumulation during the tourism growth. However, her family business of food selling gave subsistence to her and other family members' backup, as well as necessitate the supplies for Phuket community as a whole. Moreover, many tour guides have been acquainted with working through social networking services as they are the tools of pursuing more connections for employment. When the pandemic situation impacts city, its economic activities in physical forms follow after the online platforms. This phenomenon reflects the self-training and development of flexible labor discussed by Corrado, & Hilten (2015).

Another perspective from the field site, the economic growth of tourism in Phuket has attracted people from different parts of Thailand to in-migrate and be temporarily settled for working. Freelance tour guide is also one of the tourism-related jobs that brought people from different parts of Thailand, depending on the market demands in periods. It can be seen from an increasing numbers of licensed tour guides from Northeastern and Central Thailand in 1990s when Japanese tourists became the main visitors with high consumption. Back then, the employment of tour-guide job was quite stable and secure with contract and guarantee of monthly stipend by tour agency. Also, their additional earning from commissions and tips revealed as one of the dream careers of tourism sector for many communicators since the sources of income are varied.

When the market changed drastically, from 2010 to the present, Chinese tourists have dominated the tourism sphere in Phuket and Thailand as a whole. Thus, many Chinese-speaking tour guides from all over the country are sought-after to serve a massive flux of Chinese tourists. Such market shift does not only coincide with Chinese-language graduates, but also match with the group of Thai-Chinese Yunnan migrated from the northern part of Thailand. They

are an ethnic group that inhabits as a close-knit community. Although they are Thai citizens who consider Chinese language as their mother tongue speaking in family and community domain, they can also communicate in Thai with strong accent and the majority receive secondary to higher level from non-formal education certified by Ministry of Education of Thailand. Many of them found opportunity of working as a Chinese-speaking tour guide due to the high demand of Chinese market and the ease of licensing by the Department of Tourism. The group of Thai-Chinese Yunnan usually applies for tour-guide license in specific type, which allows them to operate the tour within a specific area.

Thence, the majority of the freelance tour guides in Phuket are migrant workers flexibly employed by tour agencies in the sector. Taking the Thai-Chinese Yunnan migrants as a case, it is not significance whether the “local people” are the tour guide, but it is rather essential to be accommodated by the tour guides who have the common ethnicity. A skill needed to respond the market-based tourism are communication for persuasion as shopping become a must-do activity during the travel. In another word, the licensed tour guides would receive benefits if they were able to convince their clients to buy products or services from businesses in network. Phuket has long represented as a pleasant island attracted the movement of human to have a leisure visit. In the perspective of industrial and social production, it has become a space of opportunities for all walks of life.

The Safety Net of Flexible Labors during the Outbreak

One of the huge challenges to government after the pandemic situation in Phuket is the mechanism of aiding private sectors in subsidization and financing all citizens to sustain their daily lives. Phuket is urbanized and progressively growth due to the incessant circulation of tourism economy. Hence, when all tourist-related businesses were urged

to close down, it resulted in the financial loss and the deficit of payment balance. Many hotels, tour agencies, restaurants, and souvenir shops decided to lay off employees and requested supports from the government. In this regard, on 24 March 2020 the Ministry of Finances announced the first phrase of remedial measures from the impact of outbreak, to assist tourist-related businesses as follows:

1) Financial measure is a speedy track to aid the businesses directly. The vulnerable businesses will be provided soft loan with 2% interests for two years from the Government Savings Bank to recovering the business. However, the eligible businesses are those who are registered with the Social Security as employers. The businesses are required to prove that they can use the loan for hiring employees more than 80% out of the total numbers of employments for three years. It shows that the financial measure attempted to strategize for lifting the financial problems of the businesses and assuring of the employees’ job guarantee. Moreover, any businesses or individuals, who are in debt with the financial institution of state enterprises, will be able to suspend principles, to reduce interest, or extend the repayment period.

2) Revenue measure is one of the significant assistances for saving individual finances and stimulating the flow of national economy. The government would decrease the rate of withholding tax from 3% to 1.5% from earning, to encourage citizens to find more jobs, keep working, and be financially productive during the outbreak.

3) Contribution cutback measure aims to reduce the financial burden of employers in paying contribution to the Social Security fund. The employers are required to contribute only 0.1% from the allowance of employee to the fund for three months.

Many freelance tour guides began to concern on a sudden decrease of international tourists since January 2020. The Chinese-speaking tour guides were the first vulnerable tour guides from such the decline,

followed by other tour guides in discontinuing to work due to the suspension of flight operation. As a result, more than seven thousand freelance tour guides in Phuket suddenly encountered income shortage from being unemployed and become vulnerable to the economic failure. Mr. Somsak, 41-year-old, works as a Chinese-speaking tour guide in Phuket for 15 years. As a freelancer susceptible to the tourism failing, he explains how he coped with the personal finances during the unemployment.

“I noticed a signal of downturn since last year when the virus happened in China. We were the first (tour guide) group who got affected by the China flight cancellation. I thought the virus will not end any sooner or later, so I need to do something. Good thing that I have a month to prepare the incoming risk and search for other sources of income. I decided to return home in a village in Chiang Rai because the cost of living is cheap here. It was a tough decision because our life has settled in Phuket. My two kids went to a school in Phuket town and my wife has a job in a tour agency. Once, the situation happened, we need to make a decision. If we still live in Phuket, we need to have a lot of money for food, electricity bill, and water bill. So, my family agreed on the temporary transfer to save our budget. I still must pay off my monthly dues for car and house. But at least I do not need to burden much on food expenses. We can share ingredients among families or find them in the forest.”

Regarding the narrative, it is not easy for the freelance tour guides to experience changes all the time. Many of them still have financial burden of long-term debt from money loan or mortgage. The transferring to a more affordable place is a solution to evade the unexpected deficits may cause. The relocation to hometown can also be considered as social backup from families/relative to support their quality of living (Standing, 2016b). Although the settlement of the migrant worker, Mr. Somsak, seems

to entail his status of a Phuket local, still the economic orientation has become a factor of detaching him from the sense of belonging to Phuket. Moreover, his financial responsibility signifies the major concern of living in a capitalist-driven city where everything has prices to pay.

As anticipated, the coronavirus infection can be remained and devastates populace in various aspects for at least half a year. As the pandemic exacerbates the long-term scarcity of people from all walks of life, the Ministry of Finances issued the second phrase of remedial measure for freelance tour guides on 24 March 2020, to boosting up national economy and elevating individual livings. The measure is to provide 5,000 baht monthly for vulnerable laborers for three months starting from April 2020 to June 2020. The eligible laborers are “temporary employees, short-term laborers, and freelancers with no social security registration, and got affected from employers who ceased business operation due to the coronavirus infection.” (Criteria to register, 2020). Such amount of provision aims to at least help alleviating the laborers with less of safety net in the economic system. The provision is known as the cash transfer program for economic stimulation in a short-term since the outbreak causes the reduction of many households’ expenses (Department of International Development, 2011). To some extent, the provided money may also encourage each of them to seek for other solutions to reskilling their abilities and sustain oneself in a long-term.

Strong Connection between Freelancers and Private Sectors

Phuket is a capitalist-driven province that contains a stronghold of close-knit sociality. As the plague began to be critical, it triggered various groups and individuals of tourism-related business to congregate for making contributions to the community in terms of economic recovery. As the numbers of infection

in Phuket ranked the 2nd in Thailand and there were increasing cases emerged, the president of Phuket Tourist Association Thailand took an initiative to collaborate with the provincial government in making tremendous donation for the first field hospital for COVID-19 patients. The inception of field hospital was an active endeavor to reduce the numbers of infections in Phuket. It is not established for severe cases of COVID-19, but rather temporary founded to quarantine trivia cases under professional treatment. Thus, the field hospital was an imagined community that demonstrates the private-public partnership.

When the field hospital first opening, many medical supplies, especially, masks and PPE suits, are donated by various groups of Phuket residents. Three-meal food for medical staff, the patients, and volunteers are also provided everyday by different donors. In this respect, the field hospital is well-equipped for supporting approximately 150 cases with a preparation of full treatment. The main volunteers working cooperatively with the medical staff are the freelance tour guides from the Association of Andaman Tour Guide (hereafter AATG). They played a vital role of organizing many donated supplies from various sources of donation. Some of them become the third-language interpreters facilitating the communicative services with foreigner cases. However, when the numbers of infection in the field hospital lessened, their focus on voluntary works shifts to other vulnerable groups, namely, residents of abandoned communities and unemployed tour guides.

Since many people in communities nearby the field hospital are victimized by the closure of district and unemployment during the plague, the team of AATG worked collaboratively with the medical staff to share out donated food supplies (namely, rice, egg, seasonings, instant noodle, and can food) to the vulnerable community members. Every day, the team attempted to partake the role of mediator between the givers and takers by sorting out different in-need

groups of population and figuring out necessary items for particular groups. For example, providing milk for small children and sanitary napkin for women in deprived communities. Many freelance tour guides, to some extent, have also struggled with the food scarcity in their daily life. Therefore, the team did not just provide food supplies, but also set up a feeding program for freelance tour guides by cooking ready-to-eat food every Tuesday and Thursday. The sources of feeding program are from fundraising among the AATG members and other tourism-related businesses, as well as the donation of ingredients from restaurant and food business owners. Although freelance tour guides are known as one of the well-earned careers in tourism sector, the economic slowdown has brought a significant loss to them. A food receiver from the program narrates his situation after collecting two packs of fish curry and another side dish that,

"I am a freelance tour guide for English- and Spanish-speaking tourists. I am from another province but couldn't go back home during the COVID-19 because of the lockdown measure [the closure of province]. I came here to pick up 'kap khao' [side dishes] to eat with my rice at home. These free 'kap khao' help me a lot with reducing the food cost and live on for a day. In my opinion, this program is very good because the local government already gave us the food supplies, like rice. And this [program] aids us with all ready-to-eat food. It's very convenient for the person who live alone and cannot cook like me. I don't end up with just eating instant noodles or can food every day." (An interview in Ajanjo, 2020)

Although the narrative from an informant cannot represent the existing conditions of all unemployed tour guides, his perspective on food scarcity may imply one of the strategies of self-management on day-to-day subsistence. Receiving notes from cash transfer program is substantial, but ready-made food can be more meaningful for his solitary life who has no cooking skills. Since the feeding program in Phuket is held in many areas by different voluntary groups,

food becomes trouble-free for the unemployed people as they can find the similar program almost everywhere. It connotes that the foodstuffs in Phuket during the disaster has never been undersupplied. Moreover, the expansion in assisting vulnerable people of the AATG has shown a strong commitment on the voluntary works amid the disaster. The powerful connection between freelance members is evident an impact on the remarkable resilience. Private sector emerges to play an important role of managing crisis and facilitating supplements for people in need.

Conclusions

The flexible laborers accept such unstable conditions at the beginning due to the autonomous working manner, allowing them to operate their own plan to accumulate wealth and ensure the future of well-being. The emergence of coronavirus brought in a “shocking incident” for all flexible laborers to remain their upkeep harder than the earlier situation. The study found significant economic hardship, as well as their coping strategies practiced by each of individuals. The study discusses reconsidering flexible labor in another aspect from the insightful narratives, as that;

1) The flexible laborers have coping strategies to deal with unpredictability not only for economic crisis, but also for other catastrophe namely, health security and environmental disaster. Unpredictability is a normal life condition of flexible laborers as they have been trained to live with high-competitive employment due to the oversupply of freelance tour guides in the system. Also, they have always confronted with the swiftly changes of global-tourist trend. Therefore, the approaching of coronavirus is just another factor resulted in an unpredictability to which they have been accustomed.

2) The assurance of life security is not limited to the singular form of money, but it includes technological knowledge in online platform, natural resources and local products, and family backup.

Based on their experiencing with uncertainty, many freelance tour guides are aware that the more money are accumulated, the more expenses ensue.

3) The importance of working as a freelance tour guide is not just the requirement of local knowledge and professionalism, but it is also the matter of social capital. To be employed by the agency, it needs the network embeddedness by accumulating personal connections with people in the sector (Granovetter, 1985). Therefore, trust among the sector is a key component of establishing and sustaining the social relations of flexible laborers in tourism industry.

4) To some extent, the flexible laborers can transform their “network mode” to maintain their sources of finance. It can be stated that economic stabilization of the laborers does not longer depend on the market consistency yet counts on the fact if an individual is capable to extend his/her networks incessantly.

5) The strong ties of flexible laborers’ network during the crisis signify the coping strategy. The actions taken by AATG is one of many small-scale charities organized all over Phuket, which help strengthening the civil society through the medium of social solidarity and augment the role of governmental sector in compromising on the day-to-day security of freelancers.

Recommendations

1. The narrative experiences of tour guide freelancer under the economic uncertainty reflects another form of life precariousness. The further study should play attention on the appropriate models of social security or welfare models provided to the flexible labor in order for them to sustain their living in an oscillation of neoliberal economy.

2. Since this study focuses on a particular occupation of freelancers, further research is recommended to examine other tourism-related careers or other types of flexible labor that prone to be affected by the economic fluctuation and multiplicity of global disasters.

3. It should be noted that studying the impacts of freelance tour guide from the COVID-19 from different context of tourism setting can give wider perspectives and various consequences to pursue.

References

- Ajanjoe. (2020). *Andaman Tour Guides Unite for Mitigating Vulnerable Tour Guides from COVID-19 [Video]*. Retrieved 2020, May 21, from <https://youtu.be/JR8lyTWuOoY>
- Broinowski, A. (2017). Informal Labor, Local Citizens and the Tokyo Electric Fukushima Daiichi Nuclear Crisis: Responses to Neoliberal Disaster Management. In T. Morris-Suzuki & E. J. Soh (Eds.). *New Worlds of Below: Informal Life Politics and Grassroots Actions in Twenty-first-century Northeast Asia*. Canberra: ANU Press.
- Corrado, C. A., & Hulten, C. R. (2015). How do you measure a “Technological Revolution”? *American Economic Review*, 100(2), 99-104.
- Criteria to Register the Remedial Measure from COVID-10 to Get 5,000 Baht. (2020). *Prachachat News*. Retrieved 2020, March 24, from <https://www.prachachat.net/general/news-436894>
- Department of International Development. (2011). *Cash Transfers Evidence Paper. Policy Division*. Retrieved from https://www.who.int/alliance-hpsr/alliancehpsr_dfidevidencepaper.pdf
- Dowling, E. (2007). Producing dining experience: measure, subjectivity, and the effective worker. *Ephemera: Theory & Politics in Organization*, 7(1), 117-138.
- Gómez-Encinas, L. (2019). The Neoliberal Tourism System: Strategies of Production and Distribution of Travel. In: Scribano A., Timmermann Lopez F., Korstanje M. (eds) *Neoliberalism in Multi-Disciplinary Perspective*. Palgrave Macmillan, Cham.
- Granovetter, M. (1985). Economic action and social structure: the problem of Embeddedness. *American Journal Sociology*, 91, 481-493.
- International Labour Organization. (2020). *COVID-19 and the World of Work: Impact and Policy Responses*. Retrieved from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_738753.pdf
- Kassi, O., & Lehdonvirta, V. (2018). Online labor index: measuring the online gig economy for policy and research. *Technological Forecasting & Social Change*, 137, 241-248.
- Kitirianglarp, K. (2014). Everyone is an artist”: immaterial study of labor. *Journal of Sociology and Anthropology*, 33(2), 129–158.
- Lazzarato, M. (1996). ‘Immaterial Labor’, trans. P. Colilli and E. Emery, in M. Hardt and P. Virno (eds.) *Radical Thought in Italy: A Potential Politics*. Minneapolis and London: University of Minnesota Press, 133-147.
- More 5 Coronavirus Infected Cases Found. (2020). *Bangkok Business News*. Retrieved 2020, January 31 from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/864516>
- Phuket and its Challenges. (2020). *Longtunman*. Retrieved 2020, March 30, from <https://www.longtunman.com/21977>
- Suffering from the Loss of Tourists due to Corona Virus, 7,000 Tour Guides Unemployed. (2020). *Post Today News*. Retrieved 2020, February 3, from <https://www.posttoday.com/social/local/613701>
- Standing, G. (2016a). *The Corruption of Capitalism: Why Rentiers Thrive and Work Does Not Pay*. London: Biteback Publishing.
- Standing, G. (2016b). *The Precariat: The New Dangerous Class*. NY: Bloomsbury.

- Tovankasame, N. (2018a). *Reconsidering Formality and Informality in the Mass-tourism Business: A Case of Phuket, Thailand* (Doctoral Dissertation). Graduate School for International Development and Cooperation, Hiroshima University.
- Tovankasame, N. (2018b). Reconsidering formality and informality in tourism: a case of Phuket, Thailand. *Journal of International Development and Cooperation*, 24(1), 61-70.
- Urry, J. (2007). *Mobilities*. MA: Polity Press.
- Urry, J., & Larsen, J. (2011). *The Tourist Gaze 3.0*. London: SAGE.
- Wood, A. J., Graham, M., Lehtdonvirta, V., & Hjorth, I. (2019). Networked but commodified: the (Dis) embeddedness of digital labour in the gig economy. *Sociology*, 53(5), 931-950.

ระบบการท่องเที่ยว: สู่การเป็นอุตสาหกรรม Tourism System: Becoming an Industry

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์*

นักวิชาการอิสระ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม

*e-mail: palongsri@gmail.com

Chalongsri Pimonsompong

Independent Scholar, Program in Tourism and Hotel

Received: July 29, 2022, Revised: December 1, 2022, Accepted: December 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดพื้นฐานของระบบการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้มแข็ง และสามารถสร้างรายได้จำนวนมากให้แก่ประเทศในแต่ละปี ระบบการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ระบบอุปสงค์ของการท่องเที่ยว ระบบเส้นทางการเดินทางไป-กลับ และการแวะพัก และระบบอุปทานของการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หาความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวจากวิวัฒนาการของการท่องเที่ยวโลกและของไทย และประมวลมาเป็นแนวคิดลักษณะระบบย่อยในส่วนของอุปสงค์ของการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ระบบความต้องการพื้นฐานหรือปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ 2) ระบบลำดับขั้นความจำเป็น ความต้องการ และแรงจูงใจในการเดินทางจากแนวคิดของมาสโลว์ 3) ระบบค่านิยมทางวัฒนธรรมของผู้เดินทาง และ 4) ระบบอุปสงค์เชิงเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว ส่วนแนวคิดลักษณะระบบย่อยในส่วนของอุปทานของการท่องเที่ยว หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) ชุมชนที่มีจุดเด่นทางอัตลักษณ์ 3) กีฬา นันทนาการและบันเทิง และ 4) ธุรกิจการท่องเที่ยว โดยมีระบบเส้นทางการเดินทางไป-กลับ และการแวะพัก เป็นกลไกตัวกลางเชื่อมโยงทุกระบบย่อยทั้งอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวให้มีการดำเนินงานร่วมกันจนเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายใต้การผนึกกำลังความร่วมมือ 6 ภาคส่วนหลักของประเทศ ได้แก่ กฎหมาย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความพร้อมรับของสังคม ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ระบบการศึกษาของประเทศ และ สมาคม/องค์กรวิชาการ/วิชาชีพที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นอุตสาหกรรมของประชาชนให้มีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นจนเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สามารถสร้างความมั่นคงให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ

คำสำคัญ: ระบบการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

Abstract

This article aims at illustrating the basic concept of the tourism system which acts as a mechanism for strengthening tourism industry development and for enabling the country to generate great annual revenue. This tourism system comprises tourism demand, transit routes, and tourism supply. An in-depth tourist needs analysis was performed based on global and Thailand tourism evolution and processed into sub-concepts of tourism demand consisting of 1) four basic human needs, 2) Maslow's hierarchy of needs and travel motivation based on his concept, 3) cultural value of travelers, and 4) economical tourism demand. Sub-concepts of tourism supply included 1) natural resources and culture, 2) community with outstanding identity, 3) sports, recreation and entertainment, and 4) tourism businesses with their transit routes acting as a link between sub-concepts of both demand and supply under the cooperation of 6 core sectors: law sector, economical sustainability, social accountability, cutting-edge technological system, education system and involved in academic/professional association/organization to promote stronger tourism industry development which stabilizes the country's economy.

Keywords: Tourism System, Tourism Industry

บทนำ

การสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวจะมาพร้อมกับความรู้ลึกของการที่ผู้คนที่ต้องการพักผ่อนเมื่อมีเวลาว่าง ความเคลื่อนไหวของผู้เดินทางทุกชาติ ทุกภาษา และวัฒนธรรมที่เรียกว่า นักท่องเที่ยว จึงถูกมองในมิติของการเป็นผู้ต้องการใช้เวลาไปทำอะไรสักอย่างหนึ่งตามใจปรารถนา เพื่อให้ได้รับความสุข และการพักผ่อนภายในจิตใจลึก ๆ ของตนเอง แม้ว่าจะต้องใช้พลังกำลังในการทำกิจกรรมระหว่างการเดินทางที่เหน็ดเหนื่อยก็ตาม การเดินทางท่องเที่ยวเปรียบเสมือนการเดินทางเร่ร่อน ที่มีและไม่มีจุดหมายระหว่างทางและปลายทาง เมื่อเดินทางกลับมาที่อยู่อาศัยปกติ ก็จะมีคิดเรื่องการเดินทางครั้งต่อไปได้ โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ ขอให้ใช้เวลาเดินทางที่ตอบสนองการพักผ่อนก็พอและรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวครั้งต่อไปก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนเดิม หรือ เดินทางไปที่เดิมซ้ำ ๆ ยกเว้นการไปเพื่อตอบสนองความต้องการเชิงลึกด้วยเหตุผลเฉพาะตน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ศึกษาเชิงลึกจากวรรณกรรมต่าง ๆ โดยย้อนรอยได้จนถึงจุดเริ่มต้น (Roots) ของการเดินทางท่องเที่ยวอย่างค่อนข้างเป็นระบบของชนชาติต่าง ๆ ในอเมริกาเหนือไปจนถึงยุโรป ทั้ง ๆ ที่ชาติเหล่านั้นกำลังเร่งพัฒนาอัตลักษณ์และความมั่งคั่งของประเทศตนเอง (Mill, & Morrison, 1985) นอกจากนี้ยังมีงานวิชาการที่กล่าวถึงปัจจัยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเวลาต่าง ๆ และในลักษณะต่าง ๆ กัน ที่เรียกว่า “ความเป็นฤดูกาลในการท่องเที่ยว” ซึ่งมีกิจกรรมที่

รองรับความต้องการเชิงลึกเฉพาะบุคคลที่เก็บสะสมไว้ ทำให้ฤดูกาลหรือช่วงเวลาการพักผ่อนสามารถกำหนดล่วงหน้าได้ โดยมีกิจกรรมที่ต้องการทำเป็นเป้าหมาย ไม่ว่าจะต้องเดินทางระยะไกลหรือใกล้ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฤดูกาลในการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัจจัยทางธรรมชาติ ข้อกำหนดของสถาบัน/องค์กร ตามสมัยนิยม ตามกฎเกณฑ์ทางสังคม งานเทศกาล งานกีฬา วันหยุดตามเวลาในปฏิทิน (Bar-On, 1975; Butler, 1994; Frechtling, 1996; Lundforf, Rassing, & Wonhill, 1999 cited in Untong, 2013) ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ต่อมาได้มีการศึกษาขยายผลว่า เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้คนออกเดินทางท่องเที่ยว และเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ผู้คนหาช่วงเวลาตรงกับฤดูกาล พร้อมกับการเตรียมเงินเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อแสวงหาความสุข และสร้างความเพลิดเพลินให้แก่ตนเองได้ แม้ว่าจะทำได้เพียงครั้งหนึ่งในชีวิตก็ตาม และจากการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติมของ Untong (2013) พบว่า ในระหว่างปี ค.ศ. 1961-1993 มีงานวิจัยที่ศึกษาด้านการท่องเที่ยวประมาณ 300 เรื่อง โดยระบุว่าเป็นการสำรวจของ Crouch (1994) ในเรื่องความต้องการเชิงลึกหรืออุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) มากถึง 120 เรื่อง หรือประมาณร้อยละ 40 ของงานทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการสร้างหรือผลิตสินค้าและบริการในจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการไปให้ถึง และต้องการใช้เวลาในช่วงหนึ่ง ๆ ของการมีเวลาว่างในการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นหลัก พร้อมทั้งความมั่นคงและความปลอดภัย

การผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงขยายตัวไปเรื่อย ๆ ตามขนาดและพฤติกรรม การบริโภคของนักท่องเที่ยว ซึ่งหมายความว่า ได้เกิดผลลัพธ์ทางบวกต่อรายได้ในระบบเศรษฐกิจของท้องถิ่นเป็นอย่างดี จนเกิดประสิทธิผลต่อการศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ (การท่องเที่ยว)อย่างกว้างขวาง

การศึกษาด้านการท่องเที่ยวโดยตรง และโดยอ้อมมีการขยายออกไปในหลายสาขาวิชาการ แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่า ตัวตนแท้จริงของสาขาวิชาการท่องเที่ยว คือ อะไร จุดเน้นของการศึกษาด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบควรตั้งต้นตรงไหนและจะเชื่อมโยงให้เป็นระบบอย่างไร การศึกษาในเรื่องประวัติการเดินทางท่องเที่ยวจึงเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อต้องการทราบว่า นักท่องเที่ยว คือ ใคร ต้องการเดินทางไปไหนบ้าง และไปทำอะไรที่ถือได้ว่าเป็นการพักผ่อน ได้รับความสุขและ

ความเพลิดเพลิน จนเป็นวิถีชีวิตของคนทำงานที่ต้องการเพิ่มพลังและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อย่างน้อย คือ การมีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยวปีละครั้งก็เพียงพอแล้ว การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบแทบไม่มีเลย หรือพบได้น้อยมากจากงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลเฉพาะที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหาหลักทางด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวซึ่งยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อตอบคำถามว่า ผู้ที่ถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวจริง ๆ เป็นใคร และลักษณะของวัตถุประสงค์ที่ถือว่า เป็นวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวควรเป็นอย่างไร สามารถเริ่มประมวลการศึกษาได้จากการรวบรวมข้อมูลเรื่องวิวัฒนาการของการท่องเที่ยว โดย Treesuwan (2014) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ Naiyana (2021) ซึ่งแบ่งวิวัฒนาการออกเป็นยุคสมัยต่าง ๆ ของโลกและของไทย ดังนี้

ตารางที่ 1 วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของโลก

ยุคสมัย	ลักษณะสำคัญของยุคสมัยที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคนี้
1.1 สมัย Great Empires ช่วง 1244 ปีก่อน ค.ศ. เป็นช่วงรวมอาณาจักรเปอร์เซีย อัสซีเรีย กรีก อียิปต์ และโรมัน เรื่องชาวกรีกได้เริ่มต้นครั้งแรกเมื่อ 776 ปีก่อน ค.ศ. อาณาจักรโรมันเริ่มขึ้นประมาณ 700 ปีก่อน ค.ศ.	1. วัฒนธรรม ธรรมเนียมและความหรรษาของจักรวรรดิกรีกที่ถูกนำไปพัฒนาเป็นแบบโรมัน 2. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบทั้งถนนหนทาง ที่พักแรม ร้านอาหาร และการรักษาความปลอดภัย	1. ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวโรมัน คือ การได้เยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ เพื่อความเพลิดเพลิน 2. สมัยโรมันจึงเป็นสมัยที่การท่องเที่ยวรุ่งเรืองที่สุดในยุคโบราณ และนักท่องเที่ยวชาวโรมันเป็นกลุ่มแรกที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) โดยมีจุดประสงค์หลักคือการแสวงหาความเพลิดเพลิน (Pleasure) จากการชมสิ่งสวยงามและแปลกตา
1.2 ยุคกลาง หรือ ยุคมืด (Middle Age or Dark Age) ประมาณ ค.ศ. 500-1500	1. เป็นช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ศาสนาเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิต ทำให้มีวันหยุด (Holy Days) มากขึ้น 2. ชนชั้นสูง และชนชั้นกลางนิยมการแสวงบุญ	การไปจาริกแสวงบุญในเมืองต่าง ๆ ที่ห่างไกลและเกิดมีอาชีพคหุเทศก์เพื่อการอำนวยความสะดวกในการเยี่ยมชม
1.3 ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ประมาณ ค.ศ. 1401-1700 หรือ ศตวรรษที่ 15-17	1. เกิดการพัฒนาทางการค้า 2. มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับยุโรปสมัยก่อน 3. ผู้คนที่ร่ำรวยโดยเฉพาะชาวอังกฤษ นิยมส่งบุตรชายเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศกับผู้สอนประจำตัวเป็นระยะเวลา 3 ปี โดยมีจุดหมายปลายทางหลัก คือ ประเทศอิตาลี	1. การเดินทางไปท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาในประเทศที่เจริญทางศิลปวิทยาการในยุคนั้นหรือที่เรียกว่า Grand Tour 2. การเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในยุโรป ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของวัฒนธรรมยุคใหม่ 3. การแสวงหาสิทธิเสรีภาพ ความเป็นปัจเจกชนและความคิดที่ไร้ขอบเขตของมนุษย์

1.4 สมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18-19 (ค.ศ. 1701-1900)	1. มีการล่าอาณานิคมและการโยกย้ายถิ่นฐานไปยังดินแดนใหม่ ๆ นอกยุโรป เช่น ไปอเมริกา เป็นต้น 2. การพัฒนาสังคมเปลี่ยนจากการทำเกษตรกรรมไปเป็นการผลิตทางอุตสาหกรรม เช่น การประดิษฐ์เครื่องจักรไอน้ำ เรือกลไฟแบบกังหัน ฯลฯ 3. การพัฒนากิจการรถไฟทำให้เกิดการนำเที่ยวแบบครบวงจรในปี ค.ศ. 1841 โดยเฉพาะที่เริ่มจากโทมัสคูก (Thomas Cook) ในอังกฤษ	1. การเดินทางไปยังประเทศใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักเนื่องจากมีความสะดวกในการเดินทางโดยรถไฟ ทำให้ไปได้ไกลโดยใช้เวลานานเกินไป 2. การจัดงานเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์กว้างสามารถจัดช่วงเวลาการเดินทางในยามว่างจากการทำงาน หรือ ได้รับวันหยุดจากงานในภาคอุตสาหกรรมซึ่งคิดว่าดีกว่าการทำงานในภาคเกษตรกรรม 3. การมีรายได้มากขึ้นจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรมทำให้เป็นแรงผลักดันในการออกเดินทางท่องเที่ยว
1.5 ยุคศตวรรษที่ 20 (ค.ศ. 1901-2000)	1. เกิดการพัฒนาทุกด้านตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการบินที่เริ่มขึ้นในยุโรปในปี ค.ศ. 1919 2. การท่องเที่ยวมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการมีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท เช่น การบริการเดินทาง ที่พักแรม ร้านอาหาร ระบบเงินตรา เอกสารการเดินทาง ระบบสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ฯลฯ จนทำให้มีการเดินทางโดยรถโดยสาร และรถยนต์ส่วนตัวอย่างกว้างขวาง	1. การออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่สำคัญจากการทำสงครามทั้งในประเทศ และต่างประเทศ 2. การเปิดเสรีภาพแห่งการท่องเที่ยวทั้งแบบกลุ่ม และแบบส่วนตัวด้วยการขนส่งทางอากาศ และทางบกที่สะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัยมากขึ้น และทำให้การเดินทางทางน้ำ และทางรถไฟลดน้อยลง
1.6 ยุคศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2001-2030 มีข้อมูลซึ่งใช้ในการศึกษาปัจจุบัน)	1. เกิดเหตุการณ์สำคัญหลายอย่างทั้งที่เป็นวิกฤติและโอกาสที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาชีพ และการบริโภคของประชาชนในทุกภูมิภาค เช่น วิกฤติพิพาทระหว่างประเทศ เป็นต้น 2. เกิดวิกฤติโรคระบาดไวรัส Covid-19 ไปทั่วโลกทำให้มีผู้เสียชีวิต และเจ็บป่วยจำนวนมาก 3. เกิดวิกฤติ ผันผวนและโกลาหลที่กระทบกับการทำธุรกิจทุกประเภท ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีการแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจทั้งภายในและภายนอกองค์กร สถานการณ์เหล่านี้เรียกว่า VUCA World ได้แก่ ความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อนสูง (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) 4. การพัฒนาอย่างก้าวล้ำของเทคโนโลยีทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตการบริโภคของผู้คน จนเหมือนมีโลก 2 ใน คือ โลกที่อยู่จริง และโลกเสมือนจริงด้วยเทคโนโลยี Augmented Reality (AR) ผสมผสานกันจนเรียกว่า จักรวาลที่อยู่เหนือจินตนาการ หรือ Metaverse	1. ความต้องการหาความสุขในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เมื่อมีเวลาว่าง และต้องการหลบหนีความเครียดจากการทำงาน โดยใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีทุกรูปแบบทุกสถานที่จนทำให้เวลาการทำงานและเวลาว่างไม่สมดุลกัน 2. การท่องเที่ยวทั้งส่วนตัวและเป็นกลุ่มไม่จำกัดทั้งช่วงเวลา รูปแบบวิธีการ และสถานที่สามารถเดินทางไปได้ทุกประเทศทุกภูมิภาค และไปท่องเที่ยวในอวกาศ หากมีความมั่นคงและปลอดภัย 3. ความโหยหาสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจริง หรือ สถานที่ทางวัฒนธรรมที่มีความเดิมแท้ (Authenticity) ด้วยกระแสการอนุรักษ์จากภาวะโลกร้อน และแทนการดูจาก AR เพียงอย่างเดียว 4. ผู้คนจะใช้ชีวิตออกห่างจากตัวเมืองมากขึ้น (Deurbanization) และเลือกเดินทางที่ทำให้มองเห็นธรรมชาติ เช่น ทางรถไฟ แทนเครื่องบิน หรือต้องการเดินทางระยะไกลที่รวดเร็ว ราคาถูกลง และประหยัดพลังงาน เช่น แบบ Hyper-loop เป็นต้น

ตารางที่ 2 วิวัฒนาการการท่องเที่ยวของไทย

ยุคสมัย	ลักษณะสำคัญของยุคสมัยที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคนี้
2.1 สมัยสุโขทัย ประมาณ พ.ศ. 1784-1891 หรือปลายพุทธศตวรรษที่ 18 (หรือตรงกับช่วง ค.ศ. 1241-1348 หรือ ประมาณยุคกลาง หรือ ยุคมีด ค.ศ. 500-1,500)	1. การปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีลักษณะเด่น คือ เป็นแบบบิดาปกครองบุตร มีกษัตริย์เป็นประมุข ให้เสรีภาพ และมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีในชาติโดยอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน 2. สมัยพ่อขุนรามคำแหงเมื่อ พ.ศ. 1826 ได้ประดิษฐ์อักษรไทย และถือว่าเป็นวัฒนธรรมของชาติ มีการตรากฎหมายฉบับต่าง ๆ และมีสัมพันธทางการค้าขายกับต่างประเทศ 3. มีพระพุทธศาสนาเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ทำให้บ้านเมืองมีระเบียบวินัยและมีความสุข	1. การมีเสรีภาพในการเดินทางไปค้าขาย และไปเพื่อการศาสนาภายในประเทศ 2. การหาความสงบสุขภายในจิตใจเพิ่มขึ้นภายใต้ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง 3. การมีเสรีภาพในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพบสิ่งสวยงามและได้รับความเพลิดเพลินจากการเดินทาง
2.2 สมัยกรุงศรีอยุธยา ประมาณ พ.ศ. 1893-2310 (หรือตรงกับช่วง ค.ศ. 1350 – 1767 หรือช่วงหลัง Renaissance ต่อเนื่องถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18-19)	1. เป็นอาณาจักรใหญ่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ทั้งด้านศิลปวิทยาการ วัฒนธรรมประเพณีและบ้านเมืองมีความมั่งคั่ง 2. ระบบสังคมเป็นแบบศักดินากลุ่มที่มีการเดินทางคือ กลุ่มชนชั้นปกครอง และชนชั้นสูงตั้งแต่พระมหากษัตริย์ บรมวงศานุวงศ์ และขุนนาง โดยอาจมีไพร่ทาสเป็นผู้ติดตาม 3. ประมาณปี ค.ศ. 1511 โปรตุเกสเป็นชาติแรกที่เดินทางเข้ามาในอาณาจักรอยุธยา ตามด้วยญี่ปุ่น อังกฤษ สเปน ฮอลันดา และฝรั่งเศส ทำให้เกิดมีวัฒนธรรมนานาชาติมากขึ้น 4. มีบันทึกการเดินทางของชาวตะวันตกเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ การเดินทาง สถานที่ต่าง ๆ ในอาณาจักรแล้วนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในตะวันตก ทำให้เกิดการเดินทางเพื่อการค้าขายสินค้าของป่า เครื่องเทศ ซึ่งสร้างกำไรให้แก่พ่อค้ามาก 5. มีการแลกเปลี่ยนคณะทูตานุทูตระหว่างอยุธยาและชาติต่าง ๆ หลายครั้งมีการค้าขายไทยกับจีน และพยายามพัฒนาบ้านเมืองให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา หลักฐานที่พบ ได้แก่ นิราศฝรั่งเศสของโกษาปานในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และการส่งสมณทูตไปยังลังกาทวีปในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และเรียกนิยายสงฆ์ว่า สยามวงศ์	1. การรับเอาวัฒนธรรมจากชาวตะวันตกที่เข้ามาอยู่อาศัยในกรุงศรีอยุธยาทำให้เกิดการปรับตัวของชนชั้นศักดินา การเดินทางท่องเที่ยวแสดงถึงฐานะของผู้เดินทาง และมีการใช้ชีวิตที่หรูหราขึ้นในขณะนั้น 2. การเดินทางเพื่อการค้าขายชัดเจนมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งมีปะปนกันไปตามระดับชั้นของสังคมในขณะนั้น 3. การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศาสนาคาดได้ว่า มีอยู่ทั่วไปตามความเจริญของอยุธยาและการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ซึ่งเห็นได้จากร่องรอยทางหลักฐานประวัติศาสตร์ วัด ศาสนสถาน สถานที่อยู่อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ฯลฯ จนอยุธยาได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ให้เป็นเมืองมรดกโลกเมื่อ พ.ศ. 2534 และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการจัดงานเฉลิมฉลองทุกปีที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงมาก ดังปรากฏเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพยนตร์ และละครหลายเรื่องที่เกิดขึ้นจากความสนใจจากนักท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นอย่างมากจนถึงปัจจุบัน
2.3 สมัยธนบุรี พ.ศ. 2310-2325 (หรือช่วง	1. การกอบกู้เอกราชสืบต่อของกรุงศรีอยุธยาภายใต้การบัญชาของพระเจ้าตากสินมหาราช หรือพระเจ้ากรุงธนบุรี ผู้ซึ่งรบกับพม่าตลอดระยะเวลาครองราชย์	1. การเสาะแสวงหาแหล่งที่อยู่และทรัพยากรเพื่อการปกป้องข้าศึก และการตั้งหลักแหล่ง

ยุคสมัย	ลักษณะสำคัญของยุคสมัยที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคนี้
ค.ศ. 1767-1782) หรือช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18	2. การฟื้นฟูกรุงธนบุรีให้มีความเป็นอยุธยาแบบเดิมด้วยความกล้าหาญของเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและขุนนางทั้งหลาย แต่ในที่สุดนำไปสู่การสถาปนาหรือแต่งตั้งกรุงเทพเป็นนครหลวงบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา	1. พื้นฐานของบ้านเมืองมีมากกว่าการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลิน 2. แต่อย่างน้อยผู้เดินทางก็ต้องการความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 3. ความตั้งใจในการฟื้นฟูบ้านเมืองให้มีความงดงามแบบกรุงศรีอยุธยามีการสร้างความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจในท้องถิ่นของตน
2. 4 ส มัย ก รุง รัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-ปัจจุบัน (หรือช่วง ค.ศ. 1782-ปัจจุบัน หรือช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18-21 พ.ศ. 2565 กรุงรัตนโกสินทร์หรือกรุงเทพมหานคร มีอายุครบ 240 ปี)	1. สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี (พ.ศ. 2325-2352) 2. สมัยรัตนโกสินทร์แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ 1) ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คือ สมัยรัชกาลที่ 2 จนถึงรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2325-2468) - รัชกาลที่ 2 (พ.ศ. 2353-2367) มีการทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรม และเปิดการค้าขายกับต่างชาติ และยังเป็นนักศิลปินอีกด้วย - รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) เปิดการค้าขายกับต่างชาติมากขึ้น - รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411) มีความพยายามพัฒนาบ้านเมืองให้ทันสมัยแบบตะวันตก มีชาวตะวันตกเข้ามาพักอาศัยจำนวนมาก ทำให้มีการสร้างที่พัก ร้านอาหาร ฯลฯ - รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453) มีการปรับปรุงบ้านเมืองทุกด้านเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คน มีการสร้างทางรถไฟ เรือกลไฟ รัชกาลที่ 5 เสร็จประพาสหัวเมืองต่าง ๆ และต่างประเทศหลายครั้ง มีการเลิกทาส เลิกไพร่ ประชาชนได้รับเสรีภาพในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การไปศึกษาต่อต่างประเทศ เป็นต้น - รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2453-2468) มีการปรับปรุงการเดินรถไฟ สร้างถนนหนทางเพื่อประโยชน์ในการสงครามและมีการสร้างโรงแรมต่าง ๆ 2) หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 คือ สมัยรัชกาลที่ 7 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2475-2565 ต้นรัชกาลที่ 10) - รัชกาลที่ 7 (พ.ศ. 2468-2477) สภาวะบ้านเมืองไม่อยู่ในความสงบสุข มีการสร้างทางรถไฟกรุงเทพฯ-หัวหิน เพื่อการเสด็จรักษาสุขภาพพลานามัยของรัชกาลที่ 7 - รัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2478-2489) มีการเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย มีสภาวะความไม่	1. ความสงบสุขของบ้านเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนต้องการความอยู่ดีกินดีในบริบทที่เป็นอยู่มากกว่าการเดินทางท่องเที่ยว 2. การสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นการเปิดโลกทัศน์ความอยากรู้อยากเห็นของความเป็นอยู่ที่แตกต่าง และทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในทางธุรกิจที่ต้องการรู้จักคนต่างชาติต่างวัฒนธรรมมากขึ้น 3. การแลกเปลี่ยนทางด้านการค้าขายทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ (Infrastructure) และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการท่องเที่ยว (Superstructure) ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวทั้งระยะใกล้และระยะไกลมากขึ้น 4. การศึกษาต่อในต่างประเทศเปิดโอกาสให้บุคคลหลายระดับนำความรู้ ความคิดแบบทันสมัยเข้ามาพัฒนางานธุรกิจส่วนตัว งานวิชาการ และงานการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติของการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งเพื่อความเพลิดเพลิน และการแสดงถึงสถานะทางสังคม 5. การเจริญเติบโตอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีทำให้โลกแคบลง กระตุ้นและขับเคลื่อนความต้องการเดินทางท่องเที่ยวทั้งแบบส่วนตัว (Free Individual Traveller: FIT) และแบบกลุ่ม (Group Inclusive Tour: GIT) แบบไม่จำกัดเวลา สถานที่ และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ขอให้มีความกว้าง และค่าใช้จ่ายก็เพียงพอแล้ว 6. ลักษณะเด่นของประชากรศาสตร์กลายเป็นจุดแตกต่างของความต้องการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละช่วงอายุ ตั้งแต่กลุ่ม 1 Baby Boomers (อายุ 54-72 ปี)

ยุคสมัย	ลักษณะสำคัญของยุคสมัยที่ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคนี้
	สงบด้านการปกครองภายในประเทศและมีการตั้งหน่วยงานใหม่ มีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการหลายแห่ง เปิดขยายทางรถไฟต่อไปอีกหลายจังหวัด และมีการสร้างโรงแรมหลายแห่งเพื่อรองรับการเข้ามาของนักท่องเที่ยวช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การสร้างโรงแรมดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่รัชกาลที่ 4 - รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2489-2559) ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์นานที่สุดในประเทศไทย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญ ทรงพระราชทานโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศและความอยู่ดีกินดีของประชาชน ทั้งโครงการด้านการพระศาสนา เกษตรกรรม สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ทรัพยากรน้ำ การส่งเสริมอาชีพ สวัสดิการทางสังคม และสวัสดิการสาธารณะ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในเรื่องการท่องเที่ยวมาก โดยจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อศท.) และบริษัทการบินไทย จำกัด ในปี 2503 ต่อมาในปี 2522 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 3. เกิดการรัฐประหาร 2 ครั้ง คือ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 ทำให้มีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมาย ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2 ฉบับ คือ พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2560 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการค้าระหว่างประเทศ มีผลกระทบต่อการทำธุรกิจแบบ SME และการปรับตัวของประชาชนในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพ 4. ปลายปี พ.ศ. 2562-2565 เกิดโรคระบาด COVID-19 ทั่วโลกทำให้ประชาชนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และมีมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกัน รักษา และเตรียมความพร้อมในการดูแลสุขภาพของประชาชน ซึ่งคาดว่าจะยังคงมีการระบาดต่อไปในอัตราที่ลดลง และมีผลกระทบอย่างมากในการเดินทางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ตลอดจนการดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวัง จนส่งผลกระทบค่อนข้างรุนแรงในเรื่องเศรษฐกิจ และสังคมทุกระดับ เป็นผลให้เกิดการล่มสลายของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในช่วงเวลานั้น ซึ่งไม่แน่อนว่าจะพลิกฟื้นได้เมื่อไร แม้ว่าปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) จะกระเตื้องขึ้นบ้างแล้ว	กลุ่ม 2 Gen X (อายุ 38-53 ปี) กลุ่ม 3 Gen Y (หรือ Millennial) (อายุ 21-37 ปี) กลุ่ม 4 Gen Z (อายุ 8-20 ปี) กลุ่ม 5 Gen Alpha (ปี 2021....ซึ่งโตมาจากหน้าจอแบบ Touch Screen) ทำให้รูปแบบความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวผูกมัดกับอุปนิสัยเฉพาะของช่วงอายุและการตอบรับของสังคมที่ตรงกับรสนิยมการท่องเที่ยวของตนอย่างชัดเจน 7. การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวได้รับแรงบันดาลใจจากข้อมูลใน Social Media มีผลให้เกิดความต้องการไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง และส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดต่าง ๆ ทั้งเมืองท่องเที่ยวเมืองหลัก และเมืองท่องเที่ยวเมืองรองที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 8. ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวไปตามข้อมูลในวรรณกรรม การเดินทาง (Travelogue) ทั้งแบบ On Line และ Off Line ที่มีข้อมูลและภาพรายละเอียดของการเดินทางที่พิกัด ร้านอาหาร สถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลสำคัญที่ทำให้บุคคลในช่วงอายุต่าง ๆ เก็บสะสมความต้องการไว้ และเดินทางท่องเที่ยวในระยะใกล้แบบครอบครัวเมื่อมีความพร้อม 9. ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวเกือบจะกลายเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินชีวิตที่ถูกลืมไป หรือ คิดถึงน้อยที่สุด แต่อาจมีการแสวงหาความเพลิดเพลินในบ้านได้จากการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้ามาพร้อมกับการทำงานแบบ Work from Home และลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคม

ที่มา: การสังเคราะห์เนื้อหาจากการทบทวนวรรณกรรม (พฤษภาคม 2565)

การวิเคราะห์ความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวทั้งไทย และระหว่างประเทศ ไม่พบลักษณะความต้องการเฉพาะที่เกิดขึ้นภายในตนของนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ การเดินทางท่องเที่ยวถูกบีบบังคับจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี จนทำให้การศึกษาพฤติกรรมความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ความเข้าใจในระบบการท่องเที่ยว ต้องใช้แนวคิด ทฤษฎี และปรัชญาในศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องมาอธิบาย ซึ่งทำได้เพียงบางส่วนของตัวตนนักท่องเที่ยว และจะอธิบายความต้องการนั้นได้ก็ต่อเมื่อนักท่องเที่ยวออกเดินทางไปแล้ว ซึ่งอาจอยู่ระหว่างการเดินทาง หรือไปถึงจุดหมายปลายทางแล้วเท่านั้น และส่วนมากของการวิเคราะห์เกิดจากการถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในสิ่งที่บริโภคไปแล้วจากการจัดหาของผู้ให้บริการปลายทางเท่านั้น ดังนั้นระดับความพึงพอใจมาก/น้อยของนักท่องเที่ยวจึงไม่สามารถบอกความต้องการแท้จริงในใจของนักท่องเที่ยวได้ การวิเคราะห์ครั้งนี้จึงใช้แนวคิดของ “ระบบ” เป็นเครื่องมือหาความชัดเจนของความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวก่อนคิดถึงการเดินทาง การหารูปแบบการเดินทาง และจุดหมายปลายทางที่ต้องการไปถึง ได้มีโอกาสใช้เวลาในการหาความสุข และความเพลิดเพลิน จนกระทั่งได้กลับมาซึ่งที่อยู่อาศัยตามปกติ

คำว่า “ระบบ” มีผู้ให้ความหมายหลากหลายมากทั้งในเชิงกว้าง เชิงลึก และเชิงแคบ และกลายเป็นคำที่ใช้ในการชี้ขอบกรอบของการดำเนินงานทุกอย่างที่ไม่ประสบผลสำเร็จว่า เกิดจากการคิด หรือ การทำไม่เป็นระบบ แต่ก็ยังชี้ไม่ได้ว่าสิ่งที่ไม่มีในระบบ คือ อะไร ส่วนมาก คำว่า ระบบ ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ การทำธุรกิจ การค้า การศึกษา อุตสาหกรรม ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีการออกแบบเป็นระบบเปิด ระบบปิด และระบบย่อย ๆ ในการดำเนินกิจการ/กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานไปตามระบบ สามารถวัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลได้ สรุปภาพรวมของระบบ หมายถึง ส่วนรวมของโครงสร้าง และกระบวนการทำงานร่วมกันขององค์ประกอบ /ส่วนประกอบ แต่ละส่วนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและใช้เป็นกลไกในการทำงาน จนนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้แล้ว มีการวัดผลเพื่อให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น โครงสร้างที่แสดงความเป็นรูปธรรมของระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในระบบอย่างประหยัด เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์การบริโภค (Kotchatas Saetang, 2015; Office of Permanent Secretary Ministry of Science

and Technology, 2013; Dumrongsart, 2007) และระบบยังหมายถึง กลุ่มของสิ่งที่มีจัดระเบียบเข้าด้วยกันตามความเกี่ยวเนื่องที่สอดคล้องด้วยหลักวิชาการ หรือหลักธรรมชาติ (Oxford Languages, 2007) หลักการ แนวคิดนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับความต้องการเชิงลึกในตนของนักท่องเที่ยวในฐานะบุคคลจุดเริ่มต้นของการท่องเที่ยว เริ่มต้นด้วย 1) ระบบพื้นฐานความต้องการหรือปัจจัย 4 ของมนุษย์ (Four Requisites for Human Life) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งเป็นระบบตามธรรมชาติ ไม่ว่ามนุษย์จะอาศัยอยู่กับที่ หรือ มีความเคลื่อนไหวในการเดินทางท่องเที่ยวก็ยังคงมีความต้องการระบบพื้นฐานนี้มากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิตผสมผสานกับความเพลิดเพลินและความสะดวกสบาย นักท่องเที่ยวจึงแสวงหากิจกรรมที่ตอบสนองปัจจัย 4 ตามธรรมเนียม และทัศนคติส่วนบุคคลในสถานที่ทั่วไปหรือในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยอาจมีหรือไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวก็ได้ ระบบนี้อาจใช้คำภาษาอังกฤษได้อีกว่า Four Basic Human Needs เพราะเกิดก่อนการเริ่มคิดถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างอื่น ๆ หากชีวิตได้รับความคุ้มครองดูแลอย่างพอเพียงและมั่นคง

2) ระบบลำดับขั้นความจำเป็น ความต้องการ และแรงจูงใจในการเดินทางของมาสโลว์ (Maslow, 1943) ซึ่งเสนอแนวคิดไว้ว่า เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองขั้นต้นแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นต่อไปจนตอบสนองความต้องการในใจ/พอใจในขั้นสูงสุดเฉพาะตน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความจำเป็นทางกายภาพ (Physical Needs) ได้แก่

1.1 ความต้องการอาหาร เครื่องดื่ม (Food and Beverage) สิ่งบำรุงร่างกาย พักผ่อน กิจกรรมออกกำลังกายฟื้นฟูสุขภาพ อากาศบริสุทธิ์ ฯลฯ

1.2 ความปลอดภัย (Safety/Security) ไม่มีความกลัว ความกังวล ความไม่มั่นใจ ความหวาดระแวงในการดำเนินชีวิตให้พ้นจากทุกภัยต่าง ๆ มีการประกันภัยเพื่อความปลอดภัยของร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน

ขั้นที่ 2 ความจำเป็นทางจิตวิทยา (Psychological Needs)

2.1 การได้รับและการให้การยอมรับและความรัก (Belonging and Love) จากครอบครัว ญาติมิตร บุคคลรอบข้างในสังคมเดียวกันเพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างสงบสุข อบอุ่นใจ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ

2.2 ความมั่นใจในตนเอง และได้รับความเคารพนับถือจากคนรอบตัว (Esteem) อาจแสดงออกด้วยการแต่งกายดี ใช้สินค้าราคาแพง วางตัวดี และใช้ความสามารถที่แสดงถึงความสำเร็จและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ขั้นที่ 3 ความจำเป็นในการเพิ่มเติมสติปัญญา ความรู้และอุดมคติ (Intellectual Needs)

3.1 การได้บรรลุในสิ่งที่ตนเองต้องการ (Self-actualization) ได้ค้นพบศักยภาพตนเอง และพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยข้ามขีดจำกัดของตนเองจนได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมายและความสมบูรณ์ของชีวิต

3.2 ความต้องการทำความรู้จักและความเข้าใจโลก (To Know and Understand Needs) ข้อมูลความรู้พิเศษบางอย่างที่สนใจมาก ๆ โดยค้นหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ ด้วย

3.3 ความต้องการความงาม (Aesthetic Needs) ในความคิดและจินตนาการเฉพาะตน ซึ่งคนอื่นอาจมองไม่เห็น เช่น ความงามในงานศิลปะภาพวาดแปลก ๆ สถานที่ท่องเที่ยวงดงามจากสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และก่อให้เกิดความหลงใหลชื่นชอบอย่างลึกซึ้งจากสามัญสำนึกพื้นฐานต่าง ๆ รอบตัว จนก้าวข้ามไปสู่การปล่อยวาง และสัมพันธ์กับความเชื่อทางศาสนา และชื่นชอบกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความสุขทางจิตวิญญาณได้

ลำดับขั้นความจำเป็น ความต้องการและแรงจูงใจในการเดินทางของมาสโลว์ มีผู้นำมาศึกษาขยายความอย่างกว้างขวางจนถึงปี ค.ศ. 1987 และเป็นที่ยอมรับว่า มีพลังในการสร้างแรงจูงใจให้บุคคลออกเดินทางท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่งที่สุดแล้วแต่ว่าแรงจูงใจนี้จะผลักดันให้บุคคลนั้น ๆ ตัดสินใจเดินทางโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ได้รับการตอบสนองตามลำดับขั้น

3) ระบบค่านิยมทางวัฒนธรรมของผู้เดินทาง (Cultural Value of Traveler) หมายถึง ความชอบพิเศษหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ ความคิด สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ต่าง ๆ ค่านิยมแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ค่านิยมเฉพาะตัว ค่านิยมทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม ศาสนา ฯลฯ ซึ่งคนส่วนใหญ่ในสังคมยอมรับว่าดีงามจนกลายเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรมประจำชาติที่ติดตัว นักเดินทางท่องเที่ยวไปเป็นพฤติกรรมการแสดงออกในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จนผู้ให้บริการ หรือ คนในท้องถิ่นนั้น ๆ สังเกตเห็นและจดจำได้ว่าเป็นชนชาติใด หรือ เดินทางมาจากประเทศใด เช่น ความสุภาพอ่อนน้อม ความเคารพกฎหมาย และการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีค่านิยมอีกหลายประเภทที่ถือว่า เป็นค่านิยมสากลที่คนต่างชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ยอมรับร่วมกันที่ทำให้การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวมีความราบรื่น และสร้างความประทับใจ เช่น การประนีประนอมให้เกียรติการแสดงประจำชาติต่าง ๆ และการเข้าคิวเพื่อขอรับบริการ เป็นต้น

4) ระบบอุปสงค์เชิงเศรษฐศาสตร์การท่องเที่ยว (Economical Tourism Demand System) ระบบนี้ใช้

แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ประยุกต์เพื่อให้เข้าใจการบริโภคสินค้าการท่องเที่ยวที่ได้รับอิทธิพลจากผู้ผลิตที่แตกต่างกันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทั้งในขณะสภาพแวดล้อมปกติ และเหตุการณ์วิกฤติต่าง ๆ ที่กระทบต่อความอ่อนไหวในเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยว การเข้าใจอุปสงค์ของการท่องเที่ยวนำไปสู่การพยากรณ์ที่แม่นยำเพื่อให้การลงทุนในการผลิตสินค้าการท่องเที่ยวได้รับประโยชน์สูงสุด (Kaosa-Ard, Untong, Thianthirawit, Phetvaroon, & Kruefu, 2013) การวัดอุปสงค์ของการท่องเที่ยวนิยมใช้ 4 แบบ ได้แก่ จำนวนนักท่องเที่ยว (Tourist Arrivals) จำนวนคืนที่พัก (Overnights) ในแหล่งท่องเที่ยว จำนวนครั้งในการท่องเที่ยว (Number of Trip) และ ค่าใช้จ่ายของการท่องเที่ยว (Tourism Expenditure) ซึ่งทั้งหมดนี้อาจมีการขยายรายละเอียดในเรื่องประชากรศาสตร์ เหตุผล ความสนใจ ความชอบ ความคาดหวัง การรับรู้ ทัศนคติ อิทธิพลทางความคิด ความเชื่อ ฯลฯ ลงไปในแต่ละแบบเพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการเชิงลึกในการศึกษาอุปสงค์มากขึ้น เช่น วิธีการและรูปแบบการเดินทาง การเลือกที่พักแรม และการเลือกทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น การศึกษาตามระบบอุปสงค์ของการท่องเที่ยวนี้ กระทำอย่างแพร่หลายในการวิจัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตลาดการท่องเที่ยว แต่ในมุมมองของผู้ผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ยังต้องการความรู้ ความเข้าใจอย่างจริงจังตามระบบความต้องการเชิงลึก และความเป็นตัวตนของนักท่องเที่ยวทุกคนที่มีเชื้อสายทางวัฒนธรรมต่างกัน เพื่อให้การนำเสนอสินค้าและบริการเป็นไปอย่างราบรื่น ธุรกิจได้กำไร ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัว และสามารถรองรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด

สรุปได้ว่า ระบบความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ในยุค New Normal จะยังมีความซับซ้อนเฉพาะตนอีกมากด้วยอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ และความผันผวนทางวัฒนธรรมของโลก อย่างไรก็ตามนักวิชาการ และนักการตลาดการท่องเที่ยวยังจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาค/ประเทศ/ท้องถิ่นที่เป็นต้นทางของนักท่องเที่ยว หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า Traveller Generating Region: TGR มาเป็นคำศัพท์เฉพาะทางการท่องเที่ยวว่าอุปสงค์ของการท่องเที่ยว (Tourism Demand) ซึ่งเป็น 1 ใน 2 ระบบหลักของระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) โดยสามารถยกตัวอย่างการวิเคราะห์ระบบย่อยที่มีองค์ประกอบ/กลไกความเชื่อมโยงกันจากประเภทของนักท่องเที่ยวที่นำเสนอโดยนักวิชาการ/หน่วยงาน ดังนี้

ตารางที่ 3 ระบบอุปสงค์ของการท่องเที่ยว

ระบบอุปสงค์ ของการท่องเที่ยว	ตัวอย่างประเภทของนักท่องเที่ยวที่นำเสนอโดยนักวิชาการ/หน่วยงาน					
	Escapists (1)	Relationship Traveller (2)	Spiritual Healer (3)	Business Traveller (4)	Wellness Tourist (5)	Environmental Tourist (6)
1. ระบบปัจจัยสี่ ของมนุษย์ - อาหาร - เครื่องนุ่งห่ม - ที่อยู่อาศัย - ยารักษาโรค	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓
2. ระบบความ ต้องการ และ แรงจูงใจของมาส โลว์ - กายภาพ - จิตวิทยา - สติปัญญา	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ (Self- actualization)	✓ ✓ ✓	✓ (To Know and Understand)
3. ระบบค่านิยม ทางวัฒนธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ระบบอุปสงค์ ของเศรษฐศาสตร์ การท่องเที่ยว - จำนวนคน - จำนวนคืนพัก - จำนวนครั้ง - ค่าใช้จ่าย	✓ ✓	✓ ✓ 	✓ 	 ✓	 ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓

* (1) (2) (3) โดย (Dabphet, 2021)

* (4) (5) (6) โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (Tourism Authority of Thailand, 2022). เรียบเรียงจาก
Singaporesilient กลยุทธ์ชีวิตการท่องเที่ยวสิงคโปร์หลังโรคระบาดโดยมีหลักการว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว
จำเป็นต้องรู้ศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และต้องรู้ว่า ลูกค้า/นักท่องเที่ยวที่
เหมาะสมกับประเทศ คือ ใคร

เมื่อนักท่องเที่ยวได้รู้สึกถึงความต้องการเชิงลึกของตนเองแล้ว การเดินทางท่องเที่ยวจึงเริ่มขึ้นโดยการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวโดยแสวงหาข้อมูลเพื่อการเข้าถึงให้ดีที่สุดทั้งระบบขนส่ง ระบบการจองที่พักแรม และสิ่งที่ต้องการบริโภคทุกชนิดตามความต้องการเชิงลึกเฉพาะตนตลอดระยะเวลาการเดินทางจนกลับยังที่พักอาศัย

การเดินทางของนักท่องเที่ยวต้องใช้รูปแบบที่หลากหลายของการคมนาคมขนส่ง ได้แก่ การเดินทางโดยเครื่องบิน ทั้งเที่ยวบินปกติ และการเช่าเหมาลำ การใช้บริการการขนส่ง

ทางถนนด้วยยานพาหนะต่าง ๆ ทางรถไฟและทางน้ำด้วยเรือสำราญ และเรือรับจ้างทุกประเภท ซึ่งการบริการทั้งหมดมีจุดเริ่มต้นการเดินทางและอำนวยความสะดวกในการเดินทางกลับมาที่จุดเดิม หรือ เดินทางต่อไป กลายเป็นระบบย่อยในระบบการท่องเที่ยวที่เรียกว่า เส้นทางทางแวะพักระหว่างทางและกลับมาใหม่ หรือ Transit Route Region ที่เชื่อมโยงนักท่องเที่ยวจากประเทศ/ท้องถิ่นต้นทางไปยังจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ และถ้าเป็นเส้นทางหรือจุดการแวะพักขนาดใหญ่ และน่าสนใจก็จะกลายเป็นจุดหมายปลายทาง

ย่อยของนักท่องเที่ยวที่ต้องการผ่านเช่นเดียวกัน สามารถทำให้เกิดระบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ระหว่างการเดินทางที่จะกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการท่องเที่ยวมากขึ้น ก่อให้เกิดผลบวกทางเศรษฐกิจ สร้างการจ้างงานและรายได้ให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น รวมทั้งการตอบสนองการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวให้แก่ทั้งนักท่องเที่ยวและท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การบริการขนส่งท้องถิ่น ตัวกลางทางการตลาด ตัวกลางทางธุรกิจนำเที่ยว ตัวกลางด้านข้อมูล และการบริการพิเศษต่าง ๆ

การศึกษาเชิงลึกในเรื่องจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวหรือภูมิภาค/แถบ/บริเวณที่นักท่องเที่ยวต้องการไปให้ถึง (Tourist Destination Region: TDR) เป็นเป้าหมายใหญ่ในการศึกษาอย่างหลากหลายเพื่อค้นหาทรัพยากร หรือสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ แล้วนำมาสร้างสรรค์เพื่อสร้างความน่าสนใจใหม่ ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมเรียกว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resources) ซึ่งแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ เรียกว่า อุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) และแนวคิดทางบริหารธุรกิจ เรียกว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Product) ซึ่งประกอบด้วยการประกอบการของกลุ่มธุรกิจที่ทำงานร่วมกันแบบผืนผ้าถึงกลืนซิดกันให้ตอบสนองอุปสงค์การท่องเที่ยวอย่างดีที่สุด อุปทานการท่องเที่ยวในความหมายของระบบการท่องเที่ยว คือ ทุกสิ่งที่ตอบสนองความต้องการเที่ยวชมและการบริโภคของนักท่องเที่ยว หรือเรียกว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มทรัพยากรที่เกี่ยวข้องทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Natural and Cultural Resources) ได้แก่

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่ยังคงสภาพเดิมทั้งความแปลกและความสวยงาม มีการอนุรักษ์ให้เป็นทรัพยากรที่ยั่งยืนของท้องถิ่น

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งเพื่อการจรรโลงประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา วิถีชีวิต กิจกรรมบันเทิง สินค้าของที่ระลึก และอื่น ๆ

1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทผสมผสานธรรมชาติและมนุษย์สร้าง มีจุดประสงค์หลัก คือ การอนุรักษ์ความเดิมแท้ควบคู่กับการทำธุรกิจ ซึ่งต้องใช้การออกแบบอย่างสร้างสรรค์และการให้ผู้ใช้งาน คือ นักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง

2. กลุ่มชุมชนที่มีจุดเด่นทางอัตลักษณ์ (Identical Community) ได้แก่

2.1 วัฒนธรรมชุมชนที่แสดงออกถึงการดำรงชีพแบบพอเพียง เช่น การทำอาหารและเครื่องดื่ม การทอเสื้อผ้าเครื่องใช้ การสร้างบ้านเรือน และการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพร่างกาย ซึ่งสามารถถ่ายทอดถึงรุ่นลูกหลาน และแบ่งปันให้ชุมชนอื่นได้ใช้ประโยชน์ด้วย

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงออกถึงความสามารถในการเรียนรู้ และประสบการณ์ในการสืบทอดทั้งทางตรงและทางอ้อม มีการแก้ไขพัฒนาเพื่อความมั่นคงของท้องถิ่นในการประกอบอาชีพและรักษาสุขภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประโยชน์มากต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism)

3. กลุ่มกีฬา นันทนาการและบันเทิง (Sport, Recreation and Entertainment) ได้แก่

3.1 การบริการเพื่อเล่น และการดูชมกีฬาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองการใช้เวลาว่าง การพักผ่อน และการรักษาสุขภาพทางกาย

3.2 การแสดงดนตรี นาฏศิลป์ ละครที่มีเอกลักษณ์การแสดงภาพวาด สถาปัตยกรรมและผลงานทางทัศนศิลป์ต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์สันทนาการให้ทั้งความรู้และสุนทรีย์ภาพในความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรมได้

3.3 พิพิธภัณฑสถานของเมืองและท้องถิ่น มีบทบาทในการตอบสนองความต้องการ รู้จักและความเข้าใจโลกตามทฤษฎีของมาสโลว์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาจำกัดในการหาความรู้ โดยผ่านสิ่งที่แสดงความเป็นเดิมแท้ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบของวรรณกรรม ภาพยนตร์และภาพความเคลื่อนไหวต่าง ๆ

4. กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว (Tourism Businesses) เป็นกลไกหลักที่ผลักดันและสร้างความเข้มแข็งให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงเวลาวิกฤติที่จะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ระบบเศรษฐกิจในเรื่องการบริการต่าง ๆ ที่ยังคงสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวตลาดต่าง ๆ ได้ ธุรกิจการท่องเที่ยวหลักของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่

4.1 ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Business) เป็นกลไกค้นหา รวบรวม และเชื่อมโยงการบริการจากธุรกิจต่าง ๆ เพื่อทำการรายการนำเที่ยวที่ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่สามารถนำเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างน่าสนใจ ผลิตภัณฑ์ หรือ สินค้า และบริการเพื่อการท่องเที่ยวจะมาจากธุรกิจการท่องเที่ยวในข้อต่อไป

4.2 ธุรกิจการขนส่ง (Transport Business) ทุกประเภทที่มีในท้องถิ่นเพื่อบริการ รับ-ส่ง เชื่อมโยงการเดินทางจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวต้องการไปให้ถึง ธุรกิจต้องให้ทั้งความสะดวกสบายและความปลอดภัยกับผู้เดินทางทุกคน

4.3 ธุรกิจที่พักแรม (Accommodation Business) หมายรวมถึง โรงแรมทุกประเภท ทุกขนาด และที่ให้บริการพักผ่อน/พักผ่อนในชื่ออื่น ๆ ธุรกิจนี้ต้องการนวัตกรรมบริการที่สร้างแรงดึงดูดใจและการตัดสินใจในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

เที่ยวแต่ละครั้ง โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัยที่มีการใช้จ่ายสูงที่เลือกใช้ที่พักแรมที่สะดวกต่อการไปเที่ยวชมในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยไม่ใช้เวลามากนักในการกลับมาพักผ่อนเพื่อการท่องเที่ยวในวันต่อไป

4.4 ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม (Food and Beverage Business) มีบทบาทและความสำคัญมากในฐานะเป็น 1 ในปัจจัย 4 ของมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีบริการโดยไม่จำกัดรูปแบบ ขึ้นอยู่กับรสนิยมและความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยว การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ธุรกิจจึงอยู่ที่เจ้าของ/พ่อค้าและผู้ให้บริการ/ผู้ขายทุกระดับ ทั้งในชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยว เมืองใหญ่/เมืองสำคัญของประเทศ รวมทั้งจำเป็นต้องมีบริการในธุรกิจการท่องเที่ยวทุกประเภทด้วย

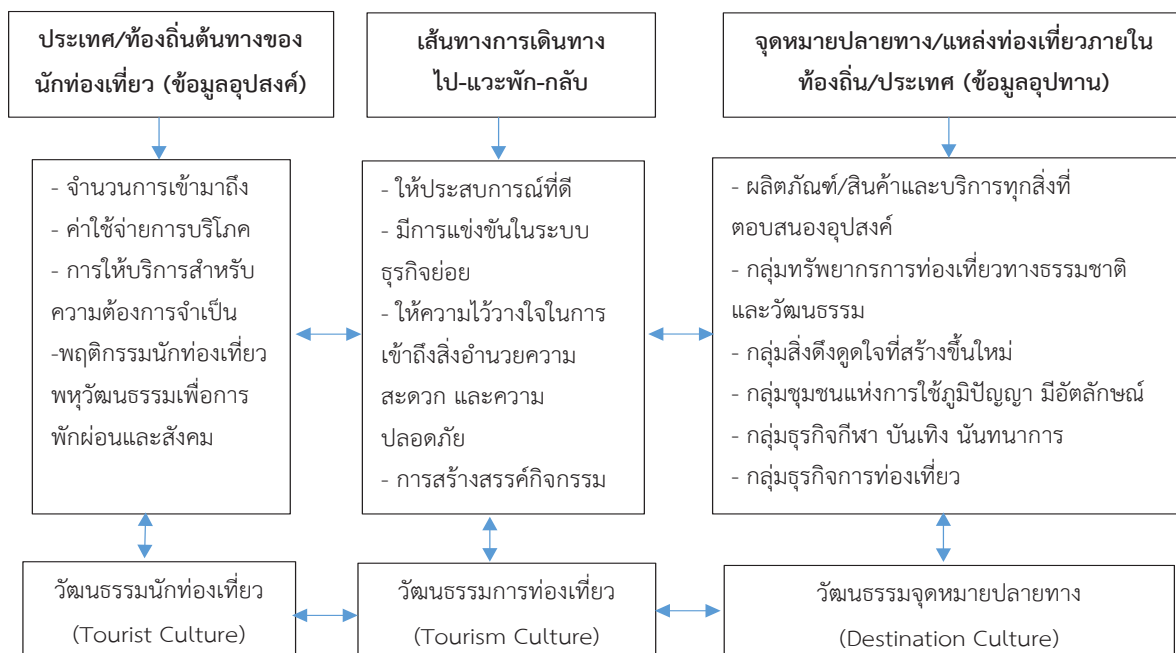
4.5 ธุรกิจสินค้าของที่ระลึก (Souvenir Business) สร้างรายได้ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวมาก เพราะตอบสนองประสบการณ์ความทรงจำที่ดีของนักท่องเที่ยว กระตุ้นเตือนให้เกิดการระลึกถึง ถวิลหาและต้องการกลับไปเยือนอีก สินค้าของที่ระลึกสะท้อนถึงภูมิปัญญา เชื้อสายทางวัฒนธรรม และความเป็นอารยะของท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อการท่องเที่ยวด้วยความแปลกตา สวยงาม เหมาะแก่การเป็นของฝาก/ของขวัญแก่ญาติมิตรให้ได้รับทั้งความภูมิใจในการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์ใช้สอย

4.6 ธุรกิจนันทนาการ และบันเทิง (Recreation and Entertainment Business) ให้บริการกิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่าง ๆ ในทุกรายการนำเที่ยว เช่น การชมนาฏศิลป์ประจำชาติ การแสดงโชว์ที่มีชื่อเสียงต้องใช้เวลาจองนานในการเข้าชม

ฯลฯ ซึ่งเป็นสินค้าบริการที่บริษัทตัวแทนนำเที่ยวสามารถติดต่อเจรจาต่อรองได้ดีกว่าการที่นักท่องเที่ยวเข้าไปจองด้วยตนเอง

4.7 ธุรกิจสปา การเสริมสวย และการดูแลสุขภาพ (Spa and Wellness Business) ให้บริการเพื่อการพักผ่อนคลายเครียดจากการทำงานในชีวิตประจำวันและการเดินทางท่องเที่ยว ธุรกิจนี้จึงตอบสนองการใช้ชีวิตของคนยุคใหม่ที่ต้องการใช้บริการหลากหลาย แต่สวยงามตรงกับรสนิยมส่วนตัว และการใช้เวลาว่าง

4.8 ธุรกิจสนับสนุนอื่น ๆ (Support Business) ที่ตอบสนองความสะดวกสบายในชีวิตประจำวันของบุคคลทั่วไป รวมทั้งนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มส่วนตัว (Free Individual Traveller: FIT) ด้วยความมีชื่อเสียงของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ต้องอาศัยความเข้มแข็งของธุรกิจหลักใน Transit Route Region ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง ธุรกิจตัวกลางการนำเที่ยว และการทำการตลาดทุกรูปแบบเพื่อเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวจากประเทศต้นทาง (TGR) ไปจนถึงจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (TDR) อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะระบบการตลาดยุคใหม่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล การขอใช้และให้บริการผ่าน Platform ต่าง ๆ การตลาดมีบทบาทสำคัญในการเข้าใจความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยว (อุปสงค์) ที่แตกต่างกัน มีทักษะยอดเยี่ยมในการสรรหาสถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างการเดินทาง และจุดหมายปลายทางมาแนะนำเสนอขาย เชื่อมโยงประสานการบริการทุกธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี และมีความพึงพอใจสูงสุด (รูปที่ 1)

รูปที่ 1 ภาพรวมปรากฏการณ์ของระบบการท่องเที่ยว

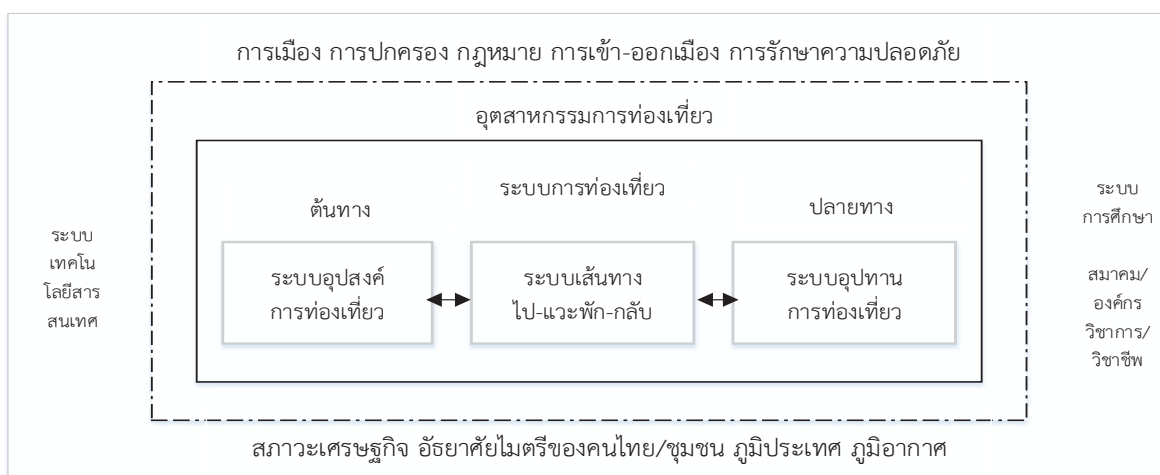
ที่มา: Chalongsri Pimonsompong (2022)

ทั้งนี้กลไกสำคัญในการเชื่อมโยงอุปสงค์และอุปทานให้สมดุลกัน คือ บทบาทกิจกรรมทางการตลาดที่ตักตวงกลุ่มตลาดเฉพาะ (Niche Market) อย่างชัดเจน และสรรหาทรัพยากรเฉพาะที่ไม่ซ้ำใครมาเป็นจุดขาย ระบบการท่องเที่ยวจึงต้องการการศึกษาเชิงลึกทั้งอุปสงค์ ↔ เส้นทาง ↔ อุปทาน จนกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ที่มีพลังในการสร้างอำนาจให้แก่ท้องถิ่น/ประเทศ ในทุกสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมได้

สรุป

นักวิชาการหลายคนกล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวไม่ใช่อุตสาหกรรม แต่เป็นกิจกรรมความเคลื่อนไหวเชิงจิตวิทยาอย่างหลากหลายของบุคคล ซึ่งต้องมีความต้องการเฉพาะภายในจิตใจ และต้องมีการเดินทางไปพบสิ่งที่ต้องการนั้นด้วยความมั่นใจว่า จะได้รับการตอบสนองในเรื่องการพักผ่อนทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ การวิเคราะห์ความต้องการเชิงลึกของนักท่องเที่ยวเป็นเรื่องค่อนข้างยากเพราะมนุษย์มีความเป็นปัจเจกสูง มีความต้องการต่างกันในทุกมิติ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเชิงระบบเพื่อให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหว หรือการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ค่อย ๆ ก่อรูปขึ้นเป็นระบบย่อย ๆ เช่น ระบบการขนส่ง ระบบการพักผ่อน ระบบการบริการสินค้าการ ระบบการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ระบบการอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ระบบธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ (Tourism Businesses) โดยเฉพาะธุรกิจนำเที่ยว (Tour Business) ซึ่งมีบทบาทในการเป็นตัวกลางนำนักท่องเที่ยวแบบส่วนตัว นักท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ และแบบกลุ่มเฉพาะ (Niche Market) ไปยังจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และระบบสนับสนุนการบริโภคอื่น ๆ ของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ทุกระบบย่อยทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงการบริการซึ่งกันและกันให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จนเป็นระบบใหญ่ เรียกว่า ระบบการท่องเที่ยว (Tourism System) ดังนั้นระบบการท่องเที่ยว จึงหมายถึง การประมวลแนวคิด ความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) (ความต้องการของนักท่องเที่ยว) และอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) (การตอบสนองนักท่องเที่ยว) โดยมีเส้นทางแวะพัก (Transit Route) และงานการตลาดทำให้เกิดการเชื่อมโยงกันอย่างสมดุลโดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งระดับจุลภาค (ชุมชน) และระดับมหภาค (ประเทศ) เข้ามาเป็นกลไกในการออกแบบระบบการจัดการการเชื่อมโยงการบริการให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ และให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในทุกบริบทพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงด้วยความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ระบบความร่วมมือที่ขยายใหญ่ขึ้นทำให้มีภาพลักษณ์เป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) กล่าวคือ มีลูกค้า มีกระบวนการผลิต การจัดจำหน่าย การตลาด และมีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ท่องเที่ยวทั้งประเทศ ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต้องมีคำว่า “การ” อยู่ด้วย เพราะมีกิจการ กิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และให้เข้าใจอย่างชัดเจนว่า การจัดการการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานทุกรูปแบบในระบบย่อยต่าง ๆ ของระบบการท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาให้อุปทานการท่องเที่ยว สามารถรองรับอุปสงค์การท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นย้ำถึงการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวในทุกมิติ และสนับสนุนผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจและสังคมของแหล่งท่องเที่ยว ลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 ลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ที่มา: Chalongsri Pimonsompong (2022)

ความเข้มแข็งและการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวไม่ได้เกิดจากความร่วมมือเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว และการประกอบธุรกิจของภาคเอกชนที่ต้องการผลกำไรเท่านั้น แต่จำเป็นต้องได้รับการปกป้อง ดูแล อนุรักษ์ และพัฒนาจากทุกภาคส่วนของประเทศโดยเฉพาะ 6 ภาคส่วนหลัก ได้แก่ กฎหมาย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความพร้อมรับของสังคม ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย ระบบการศึกษาของประเทศและสมาคม/องค์กรวิชาการ/วิชาชีพที่เกี่ยวข้องที่จะสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวในทุกครั้งที่มีการเดินทางท่องเที่ยว ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นอุตสาหกรรมของประชาชน (People Industry) ที่ต้องร่วมใจผนึกกำลังกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงาน/สมาคมที่เกี่ยวข้อง ชุมชน และประชาชนทุกคนในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวซึ่งมีเสรีภาพในการเดินทางไปทุกที่ที่กฎหมายอนุญาต และได้ประเมินแล้วว่า มีความปลอดภัย นักท่องเที่ยวในยุค Next Normal ย่อมต้องการการตอบสนองการพักผ่อนและได้รับประสบการณ์ความทรงจำที่ดีแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย การบริหารจัดการระบบการท่องเที่ยวจึงเท่ากับการพัฒนาทั้งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบด้วยการสร้างความรู้ความสามารถให้แก่บุคลากรทางการท่องเที่ยวในทุกระบบย่อย หากกระทำได้แบบก้าวล้ำจะเป็นการสร้างคุณค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นเครื่องมือหลักในการนำไปสู่สันติภาพ ความสงบสุข และการอยู่ดีกินดีของประเทศอย่างแท้จริง

References

- Cirome. (May 29, 2012). *Tourism ch1: whole Tourism Systems*. Retrieved June 25, 2017 from <http://ciromeworld.blogspot.com/2012/05/ietm501-ch1-whole-tourism-systems.html>
- Crouch, G.I. (1994). The study of international tourism demand: a survey of practice. *Journal of Travel Research*, 32(4), 41-55.
- Dabphet, S. (2021). *Tourism Behavior and Culture Analysis*. N.P: Press. [in Thai]
- Kaosa-Ard, M., Untong, A., Thianthirawit, P., Phetvaroon, K., & Kruefu, N. (2013). *Tourism Economics*. Bangkok: The Thailand Research Fund (TRF) [in Thai]
- Kotchatas Saetang. (2015). *Needs Compiling Technique*. Retrieve April 21, 2022, from <http://kotchatas56.blogspot.com/>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Mill, R.C., & Morrison, A. M. (1985). *The Tourism an Introductory Text*. New Jersey: Prentice Hall.
- Morrison, A.M., Lehto, X.Y., & Day, J.G. (2018). *The Tourism System* (8th ed.). USA: Kendall Hunt.
- Naiyana, P. (2021). *Tourism Origination in Thailand*. Retrieve April 21, 2022, from https://www.theprachakorn.com/news_detail.php?id=395 [in Thai]
- Oxford Languages. (2007). Retrieve April 21, 2022, from Shorter Oxford English Oxford Languages.
- Tourism Authority of Thailand. (2022). *Singapore's Resilient Revival Strategy for Singapore Tourism after Pandemic*. Retrieve May 2, 2022, จาก <https://tataeademy.com/th/articles> [in Thai]
- Treesuwan, P. (2014). *Tourism Evolution*. Retrieve April 18, 2022, from https://webs.facebook.com/487643448028956/577757059017594/?_rde=l&_rdr [in Thai]

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูล TCI สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเปิดรับบทความด้านระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การท่องเที่ยว การพักผ่อนและการบริการ การศึกษา สุขภาพ(สังคมศาสตร์) และ รัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเป็นวารสารที่ผ่านการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index (ACI)

วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หรือ Journal of Southern Technology กำหนดตีพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) รับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

อัตราค่าพิจารณาบทความ

เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จึงกำหนดอัตราค่าบริหารจัดการบทความผลงานละ 3,500 บาท ชำระเมื่อผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการและจะดำเนินการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินต่อไป โอนเงินผ่านธนาคารกรุงเทพ สาขาทุ่งสง เลขที่ 349-0-7-2630-8 ชื่อบัญชีวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ และชำระเงินเมื่อผู้ประสานงานวารสารแจ้งไปยังผู้เขียนเท่านั้น ส่งสำเนาการโอนผ่าน Google Forms พร้อมแจ้งผ่านอีเมล journal.sct@gmail.com

เกณฑ์การพิจารณาบทความและจริยธรรมของวารสาร

1. กองบรรณาธิการพิจารณาเบื้องต้น
2. มีผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) เป็นผู้พิจารณาเนื้อหาสาระ ตรวจสอบความถูกต้อง และคุณภาพทางวิชาการ โดยไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนบทความ อย่างน้อย 2 ท่าน สำหรับบุคคลภายนอกและนักศึกษาภายนอกที่ต้องการนำผลงานเพื่อขอจบการศึกษา หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการขอตำแหน่งทางวิชาการ และ อย่างน้อย 3 ท่าน สำหรับบุคคลภายนอกที่ต้องการนำผลงานไปใช้ข้อกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ
3. กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับให้กับเจ้าของบทความ
4. ผู้เขียนต้องยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กองบรรณาธิการวารสารกำหนด และผู้เขียนต้องยินยอมให้บรรณาธิการแก้ไขความสมบูรณ์ของบทความได้ในขั้นตอนสุดท้ายก่อนเผยแพร่
5. ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียน แต่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้คงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตีพิมพ์ครั้งแรก โดยเหตุที่บทความนี้ปรากฏในวารสารที่เข้าถึงได้จึงอนุญาตให้นำบทความไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แต่มีใช้เพื่อการพาณิชย์
6. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
7. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
8. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
9. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
10. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแล้วตามข้อเสนอแนะ
11. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว กองบรรณาธิการจะได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งเพื่อพิจารณาการตอบรับ และขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตีพิมพ์บทความในวารสาร
12. ความรับผิดชอบในผลงานเป็นของผู้เขียน และผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องเป็นต้นฉบับเท่านั้น

การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณาถ้อยแถลงเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

1) เรื่องที่ส่งเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นงานวิชาการด้าน Management Information Systems, Tourism, Leisure and Hospitality Management, Education, Health (Social Science), Political Science and International Relations

2) รับบทความประเภท บทความวิจัย (Research Manuscript) บทความวิชาการ (Academic Manuscript) บทความปริทัศน์ (Review Manuscript) และ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

3) หากเป็นงานแปลหรือเรียบเรียงจากภาษาต่างประเทศ ต้องมีหลักฐานการอนุญาตให้ตีพิมพ์เป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์

4) บทความต้องมีส่วนประกอบ ดังนี้

- ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน
- ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ และอีเมลของผู้เขียนชื่อแรก ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องสอดคล้องกัน ความยาวไม่เกิน 300 คำ ย่อหน้าแรกของบทคัดย่อต้องประกอบด้วย ปัญหาการทำวิจัย วัตถุประสงค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสถิติ ย่อหน้าที่สอง ข้อค้นพบจากผลการวิจัย ที่โดดเด่นตามวัตถุประสงค์ และข้อเสนอที่จะนำไปใช้ประโยชน์หรือสิ่งที่ควรต่อยอด
- คำสำคัญ (Keywords) จำนวนไม่เกิน 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- เนื้อหา (บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และ บทสรุป บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุป ข้อเสนอแนะ และ กิตติกรรมประกาศ ถ้ามี)

5) ต้นฉบับ บทคัดย่อ แบ่ง 1 คอลัมน์ เนื้อหา แบ่ง 2 คอลัมน์ ต้องพิมพ์บนกระดาษ A4 แบบหน้าเดียว ส่วนบทความยาวไม่เกิน 12 หน้า รวมอ้างอิง (เกิน 12 หน้า คิดหน้าละ 200 บาท) เว้นห่างจากขอบบน 3.0 ซม. ขอบซ้าย 2.5 ซม. ขอบขวา 2.5 ซม. และขอบล่าง 2.5 ซม. ใส่หมายเลขหน้ากำกับที่มุมบนขวาของหน้ากระดาษทุกหน้า

6) การพิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 20 ตัวหนา

- ชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา จัดให้อยู่ตรงกลางและระบุสถานที่ทำงานและ e-mail ของผู้ประสานงาน

- บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ Abstract” “คำสำคัญ Keywords” ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา

- การพิมพ์เนื้อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวปกติ หัวเรื่องหลักภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ตัวหนา ส่วนหัวข้อย่อยภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ตัวหนา

7) เขียนตามรูปแบบของบทความอย่างกระชับและได้ความครบถ้วน ไม่ใช่เขียนตามรูปแบบของรายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือสารนิพนธ์

8) การส่งต้นฉบับพร้อมแบบฟอร์มการเสนอบทความผ่านระบบ Thai Jo (Thai Journal Online System) ทาง https://tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/

9) การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้การอ้างอิงระบบ APA Style ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร

10) ควรอ้างอิงจากหนังสือตำรา บทความวิชาการ บทความวิจัย จากวารสารวิชาการหรือ Proceedings ไม่ควรอ้างอิงจาก Website (ไม่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการเนื่องจากไม่มีการตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของ Website) หรือถ้าจำเป็นก็อ้างอิงเท่าที่จำเป็น เอกสารอ้างอิงภายในเนื้อเรื่องและภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงจะต้องตรงกันไม่อ้างอิงเรื่องที่ไมเกี่ยวข้อง การอ้างอิงต้องถูกต้องตามหลักวิชาการ และต้องมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงอย่างครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้ และการอ้างอิงควรใช้รูปแบบเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ

1. การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ
2. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยชื่อผู้เขียนใช้ชื่อเต็ม และให้เพิ่มเติมการแปลเป็นภาษาอังกฤษ
3. เอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่น ๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยว่า van de, der, von ให้เขียนเต็มหน้าชื่อสกุล

ตัวอย่างการเขียนรายการบรรณานุกรมเอกสารอ้างอิง แบบ APA Style

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหน้าข้อความ

ตัวอย่าง

- Saeho (2017) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยวชาวไทยวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร..
- Intagate, & Makiui (2018) พบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWLH-Plus หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ..
- Asshidin, Abidina, & Borhanb (2016) ที่ระบุว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้บริโภคมากกว่าด้านราคา..
- Aussawatriattanukul et al., (2016) ได้กล่าวถึงพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยคลองป่าพะยอม มีคลองป่าพะยอมเป็นลำน้ำหลัก...

การเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาหลังข้อความ

ตัวอย่าง

- มุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่แท้จริงให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและทักษะอย่างสร้างสรรค์ผ่านผู้คนในชุมชนและวัฒนธรรม (Richards, 2011) ..
- การลงทำจริงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, & Raymond, 2000)
- ความซับซ้อนของการเขียนข้อสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหา และวัดความรู้ที่เฉพาะจะต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญเป็นอย่างมาก (Gierl, Lai, & Turner, 2012)
- การสร้างข้อสอบแบบอัตโนมัติ (AIG) ยังช่วยให้สามารถสร้างข้อสอบได้อย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอื่น ๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน (Gierl et al., 2012)

ตัวอย่างการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา

จำนวนผู้แต่ง	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรกหน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งต่อมาหน้าข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งแรกหลังข้อความ	การอ้างอิงแทรกในเนื้อหาครั้งต่อมาหลังข้อความ
ผู้แต่ง 1 คน	Saeho (2017)	Saeho (2017)	(Saeho, 2017)	(Saeho, 2017)
ผู้แต่ง 2 คน	Intagate, & Makiui (2018)	Intagate, & Makiui (2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)	(Intagate, & Makiui, 2018)
ผู้แต่ง 3 คน	Asshidin, Abidina, & Borhanb (2016)	Asshidin et al., (2016)	(Asshidin, Abidina, & Borhanb, 2016)	(Asshidin et al., 2016)
ผู้แต่ง 4 คน	Jones, Kimball, Springer, & Stolorow (2018)	Jones et al., (2018)	(Jones, Kimball, Springer, & Stolorow, 2018)	(Jones et al., 2018)
ผู้แต่ง 5 คน	Promwikorn, Suwannarangsri, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang (2019)	Promwikorn et al., (2019)	(Promwikorn, Suwannarangsri, Ammawat, Buchitchon, & Meeboonsalang, 2019)	(Promwikorn et al., 2019)
ผู้แต่งตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป	Njagi et al., (2013)	Njagi et al., (2013)	(Njagi et al., 2013)	(Njagi et al., 2013)

ตัวอย่างการอ้างอิงท้ายเล่ม

1. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 1 คน เช่น

-Järup, L. (2003).

-Feuchtwanger, E.A. (2002)

2. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 2 คน เช่น

-Mitchell, T. R., & Larson, J. R., Jr. (1985)

-Kallgren, C. A., & Wood, W. (1986).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 3-6 คนขึ้นไป เช่น

- Cate A.R., Harris, D.L., & Boswell, W. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., & James, W.L. (1991)

- Cate A.R., Harris, D.L., Boswell, W., James, W.L., & Peters, A.V. (1991)

- Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., & Ngugi, M.P. (2013).

3. ตัวอย่างสำหรับผู้เขียน 7 คนขึ้นไป ลงชื่อผู้แต่งตามที่ปรากฏเฉพาะ 6 คนแรก ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และ มหัพภาค 3 จุด (...) โดยหน้าและหลังจุดเว้นวรรค 1 ระยะ จากนั้นตามด้วยชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย เช่น

Njagi, J.M., Ireri, A.M., Njagi, E.N.M., Akunga, D., Afullo, A.T.O., Ngugi, M.P., ... Peters, A.V. (2013).

รูปแบบหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Richter, L.K. (1989). *The Politics of Tourism in Asia*. Honolulu: University of Hawaii Press.

Swarbrooke, J. (2001). *Sustainable Tourism Management* (2nd ed.). London: CAB International.

ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2555). *การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Traimongkolkul, P., & Chatraphorn, S. (2012). *Research Design*. Bangkok: Kasetsart University Press. [in Thai]

รูปแบบบทความหรือบทในหนังสือ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความหรือบทในหนังสือ*. ใน *ชื่อบรรณาธิการ* (บรรณาธิการ),

ชื่อหนังสือ (เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Sinnaeve, G. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong, & P. Williams (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 255-259). West Sussex, UK: IMP.

รูปแบบบทความในวารสาร:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 1-5.

ยศ บริสุทธิ์ และ กัลยา มิขะมา. (2552). ประเด็นปัญหาและชุดความรู้เทคโนโลยีการผลิตยางพาราของผู้ปลูกยางพาราย่อย จังหวัดนครพนม. *วารสารขอนแก่นการเกษตร*, 38(5), 291-300.

Borisutdhi, Y., & Mikhama, K. (2010). Problems and knowledge package on para rubber production technology of smallholders in Nakhon Phanom Province. *Khon Kaen Agricultural Journal*, 38(5), 291-300. [in Thai].

รูปแบบบทความในรายงานวิจัย:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น, อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Chitnomrath, T. (2011). *A Study of Factors Regarding Firm Characteristics That Affect Financing Decisions of Public Companies Listed on The Stock Exchange of Thailand* (Research Report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

สรศักดิ์ ต้นตอโฆษกุล อัครวงศ์, รัฐสุวรรณ กิ่งแก้ว, เจริญพร เพ็ชรกิจ และพวงรัตน์ จินพล. (2561). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Akarawong, S.T., Kingkaew, R., Petkit, J., & Jinpon, P. (2018). *Development of Health Tourism of Nakhon Si Thammarat as a Center of Health Tourism in the Upper Southern of Thailand* (Research Report). Bangkok: The office of the National Research Council of Thailand (NRCT) and The Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]

รูปแบบบทความวิทยานิพนธ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น, อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral Dissertation หรือวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ หรือ Master's Thesis). ชื่อสถาบันการศึกษา, สถานที่พิมพ์.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

Nickels, D.W. (2005). *The Relationship between IT-Business Alignment and Organizational Culture: an Exploratory Study* (Doctoral Dissertation). University of Memphis, USA.

ชุติพนธ์ ประโรรส. (2555). *ความพึงพอใจของลูกค้าในอำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่ต่อบริษัทจำหน่ายประสมการตลาดของน้ำดื่มตราโรสเชียงใหม่* (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Praroros, C. (2012). *Satisfaction of Customers in Sansai District, Chiang Mai Province towards Marketing Mix of Rose Brand Drinking Water* (Master's Independent Study). Chiangmai University, Chiangmai Province. [in Thai]

นิจารีย์ ประสูติรุ่งเรือง. (2551). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ค้าปลีกในการซื้อน้ำดื่มตราเนสท์เล่เพียวไลฟ์จากตัวแทนจำหน่ายของบริษัท เนสท์เล่ ไทย จำกัด* ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

Prasootrungrueang, N. (2008). *Factors Affecting Retailer Decision Towards Buying Nestle Pure Life Drinking Water from Distributors of Nestle (Thai) Company Limited in Amphoe Mueang Chiangmai* (Master's Thesis). Chiangmai University, Chiangmai Province. [in Thai]

รูปแบบเอกสารการประชุมทางวิชาการ:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น, อักษรนำชื่อกลาง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องที่นำเสนอ. ใน ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า).
สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in Personality. In *Nebraska Symposium on Motivation: Vol. 38. Perspectives on Motivation* (pp. 237-288). Lincoln: University of Nebraska Press.

รูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL.ปริญญาดุขฎี
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

กำแพง จาตุรจินดา. (2558). *Unsafe Abortion: A Major Cause of Maternal Mortality in Thailand*. ค้นเมื่อ 25 เมษายน 2558, จาก <http://www.womenhealth.or.th/downloads/documentresource/document-21.pdf>
Chaturachinda, K. (2015). *Unsafe Abortion: A Major Cause of Maternal Mortality in Thailand*. Retrieved April 25, 2015, from <http://www.womenhealth.or.th/downloads/documentresource/document-21.pdf>.
[in Thai]

รูปแบบการสัมภาษณ์:

ชื่อสกุล, อักษรนำชื่อต้น. อักษรนำชื่อกลาง. /หน่วยงาน. (วัน เดือน, ปีที่สัมภาษณ์). สัมภาษณ์. ตำแหน่ง. หน่วยงานต้นสังกัด.
(กรณีผู้เขียนเป็นคนไทยให้ใช้รูปแบบเดียวกับชาวต่างชาติ และเพิ่ม [in Thai] ท้ายข้อความ)

ตัวอย่าง

วิรัตน์ ธรรมภรณ์. (15 เมษายน, 2560). สัมภาษณ์. รองอธิการบดี. วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้
Thammarpon, W. (2017, April 15). Interview. Vice President. Southern College of Technology. [in Thai]

หมายเหตุ: บทความที่ได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ รูปแบบรายการอ้างอิงต้องใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น
ซึ่งต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีข้อความเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษจากต้นฉบับ (ไม่ได้แปลข้อความจากภาษาไทยและเป็นภาษาอังกฤษ) เช่น ชื่อ-สกุลผู้แต่ง ชื่อบทความ/หนังสือ หรือ ชื่อวารสารและงานประชุมวิชาการ เป็นต้น

แบบฟอร์มการส่งบทความลงตีพิมพ์ วารสารเทคโนโลยีภาคใต้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
2. ระดับการศึกษาสูงสุด.....ตำแหน่งทางวิชาการ.....
3. ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....
.....
(ภาษาอังกฤษ).....
.....
4. ชื่อผู้เขียนร่วมและสังกัด
 - 1.....
 - 2.....
 - 3.....
 - 4.....
 - 5.....
5. ประเภทบทความที่เสนอ
 - ☐ บทความวิจัย (Research Manuscript)
 - ☐ บทความปริทัศน์ (Review Manuscript)
 - ☐ บทความวิชาการ (Academic Manuscript)
 - ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
6. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
.....
.....

โทรศัพท์.....e-mail.....

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารเทคโนโลยีภาคใต้ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ ตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าว ไม่เป็นความจริง กองบรรณาธิการวารสารเทคโนโลยีภาคใต้มีสิทธิยกเลิกบทความของผู้ที่นำออกจากรวบรวมวารสารเทคโนโลยีภาคใต้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบล่วงหน้า และผู้พิมพ์ทุกท่านขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงชื่อ.....
(.....)